

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG

Séance plénière

Plenumvergadering

Jeudi
17-03-2022
Soir

Donderdag
17-03-2022
Avond

N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	Parti Socialiste
VB	Vlaams Belang
MR	Mouvement Réformateur
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
Vooruit	Vooruit
Les Engagés	Les Engagés
DéFI	Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications :		Afkortingen bij de nummering van de publicaties :	
DOC 55 0000/000	Document parlementaire de la 55 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 55 0000/000	Parlementair stuk van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (op beigeleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Commandes :	Bestellingen :
Place de la Nation 2	Natieplein 2
1008 Bruxelles	1008 Brussel
Tél. : 02/ 549 81 60	Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be	www.dekamer.be
e-mail : publications@lachambre.be	e-mail : publicaties@dekamer.be

SOMMAIRE**INHOUD****PROPOSITIONS DE RÉSOLUTION ET PROJETS DE LOI 1****VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE EN WETSONTWERPEN 1**

Projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel (2141/1-19) 1

Wetsontwerp houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht (2141/1-19) 1

- Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne la majorité sexuelle (461/1-2) 1

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek wat de seksuele meerderjarigheid betreft (461/1-2) 1

- Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne l'attentat à la pudeur et le viol (578/1-2) 1

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek wat de aanranding van de eerbaarheid en de verkrachting betreft (578/1-2) 1

- Proposition de loi complétant le Code pénal en ce qui concerne la majorité sexuelle (634/1-2) 1

- Wetsvoorstel tot aanvulling van het Strafwetboek wat de seksuele meerderjarigheid betreft (634/1-2) 1

- Proposition de loi modifiant le Code pénal, relative à la définition de la notion de "consentement" pour les infractions sexuelles (1530/1-2) 1

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek, betreffende de definitie van het begrip "toestemming" bij seksuele misdrijven (1530/1-2) 1

- Proposition de loi modifiant le Code pénal, visant à incriminer pénalement certaines agressions sexuelles commises à distance (1670/1-2) 1

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek, houdende strafbaarstelling van bepaalde vormen van seksuele agressie op afstand (1670/1-2) 1

- Proposition de loi visant à incriminer l'inceste en tant que tel dans le Code pénal (1778/1-2) 1

- Wetsvoorstel teneinde incest als dusdanig als strafbaar feit in het Strafwetboek op te nemen (1778/1-2) 1

- Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne la définition du voyeurisme (1854/1-2) 1

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek wat betreft de omschrijving van voyeurisme (1854/1-2) 1

Discussion générale 2**Algemene bespreking 2**

Orateurs: **Sophie De Wit, Vincent Van Quickenborne**, vice-premier ministre et ministre de la Justice et de la Mer du Nord, **Claire Hugon, Laurence Zanchetta, Séverine de Laveleye, Peter De Roover**, président du groupe N-VA, **Katleen Bury, Nathalie Gilson, Vanessa Matz, Koen Geens, Marijke Dillen, Sofie Merckx**, présidente du groupe PVDA-PTB, **Katja Gabriëls, Ben Segers, Sophie Rohonyi, Stefaan Van Hecke, Nabil Boukili**

Sprekers: **Sophie De Wit, Vincent Van Quickenborne**, vice-eersteminister en minister van Justitie en Noordzee, **Claire Hugon, Laurence Zanchetta, Séverine de Laveleye, Peter De Roover**, voorzitter van de N-VA-fractie, **Katleen Bury, Nathalie Gilson, Vanessa Matz, Koen Geens, Marijke Dillen, Sofie Merckx**, voorzitter van de PVDA-PTB-fractie, **Katja Gabriëls, Ben Segers, Sophie Rohonyi, Stefaan Van Hecke, Nabil Boukili**

Discussion des articles 70**Bespreking van de artikelen 70**

Projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre VIbis dans le livre 3 de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique (2355/1-12) 71

Wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel VIbis in boek III van het oude Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht (2355/1-12) 71

Discussion générale 71**Algemene bespreking 71**

Orateurs: **Anneleen Van Bossuyt, Patrick Prévot, Erik Gilissen, Roberto D'Amico, Eva De Bleeker**, secrétaire d'État au Budget et à la Protection des consommateurs, adjointe au ministre de la Justice et de la Mer du Nord

Sprekers: **Anneleen Van Bossuyt, Patrick Prévot, Erik Gilissen, Roberto D'Amico, Eva De Bleeker**, staatssecretaris voor Begroting en Consumentenbescherming, toegevoegd aan de minister van Justitie en Noordzee

Discussion des articles 76**Bespreking van de artikelen 76**

Proposition de résolution visant l'intégration de la définition des véhicules automatisés dans le Code de la route, la poursuite des tests relatifs aux véhi-

Voorstel van resolutie met het oog op het opnemen van de definitie van geautomatiseerde voertuigen in de Wegcode, de voortzetting van testritten met

cules automatisés en Belgique, l'évaluation des infrastructures routières et autoroutières, ainsi que les effets positifs et/ou négatifs potentiels des véhicules automatisés sur le bilan environnemental du transport en Belgique (1848/1-4)

geautomatiseerde voertuigen in België, de evaluatie van de weg- en de snelweginfrastructuur alsmede van de mogelijke gunstige dan wel ongunstige gevolgen van geautomatiseerde voertuigen voor de milieubalans van het wegverkeer in België (1848/1-4)

Discussion
Orateurs: Nicolas Parent, Emmanuel Burton

77

Bespreking
Sprekers: Nicolas Parent, Emmanuel Burton

77

Projet de loi modifiant la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités, coordonnée le 14 juillet 1994, en ce qui concerne les élections médicales (2485/1-3)

78

Wetsontwerp tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat betreft de medische verkiezingen (2485/1-3)

78

Discussion générale
Orateur: Catherine Fonck, présidente du groupe Les Engagés

78

Algemene bespreking
Spreker: Catherine Fonck, voorzitter van de Les Engagés-fractie

78

Discussion des articles

78

Bespreking van de artikelen

78

SCRUTIN

79

GEHEIME STEMMING

79

Cour des comptes – Nomination du greffier néerlandophone

79

Rekenhof – Benoeming van de Nederlandstalige griffier

79

PROPOSITIONS DE RÉOLUTION ET PROJETS DE LOI (CONTINUATION)

80

VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE EN WETSONTWERPEN (VOORTZETTING)

80

Proposition de résolution visant à garantir la disponibilité et l'accessibilité du vaccin contre le COVID-19 par une levée des brevets sur ce vaccin (1967/1-2)

80

Voorstel van resolutie om de beschikbaarheid en toegankelijkheid van het COVID-19-vaccin te garanderen door de patenten op dit vaccin op te heffen (1967/1-2)

80

Orateur: Sofie Merckx, présidente du groupe PVDA-PTB

Spreker: Sofie Merckx, voorzitter van de PVDA-PTB-fractie

Prise en considération de propositions

82

Inoverwegingneming van voorstellen

82

Clôture du vote – Erreur

82

Sluiting van de stemming – Vergissing

82

VOTES NOMINATIFS

82

NAAMSTEMMINGEN

82

Orateurs: Peter De Roover, président du groupe N-VA, Catherine Fonck, présidente du groupe Les Engagés

Sprekers: Peter De Roover, voorzitter van de N-VA-fractie, Catherine Fonck, voorzitter van de Les Engagés-fractie

Motions déposées en conclusion de l'interpellation de Mme Marijke Dillen sur "La circulaire relative à la transaction pénale immédiate" (n° 265)

83

Moties ingediend tot besluit van de interpellatie van mevrouw Marijke Dillen over "De omzendbrief betreffende de onmiddellijke minnelijke schikking" (nr. 265)

83

Orateur: Marijke Dillen

Spreker: Marijke Dillen

Amendements réservés à la proposition de résolution condamnant l'agression de l'Ukraine par la Fédération de Russie ainsi que le vote divisé à la demande du groupe PVDA-PTB (2579/1-3)

84

Aangehouden amendementen op het voorstel van resolutie betreffende het veroordelen van de agressie van de Russische Federatie jegens Oekraïne evenals de gesplitste stemming op verzoek van de PVDA-PTB-fractie (2579/1-3)

84

Ensemble de la proposition de résolution condamnant l'agression de l'Ukraine par la Fédération de Russie (2579/2)

94

Geheel van het voorstel van resolutie betreffende het veroordelen van de agressie van de Russische Federatie jegens Oekraïne (2579/2)

94

Amendements et articles réservés du projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel (2141/1-19)	94	Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsontwerp houdende wijzigingen van het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht (2141/1-19)	94
Ensemble du projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel (2141/18)	100	Geheel van het wetsontwerp houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht (2141/18)	100
Amendements et articles réservés du projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre VIbis dans le livre III de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique (nouvel intitulé) (2355/1-12)	100	Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel VIbis in boek III van het oud Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht (nieuw opschrift) (2355/1-12)	100
Ensemble du projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre VIbis dans le livre III de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique (nouvel intitulé) (2355/11)	101	Geheel van het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel VIbis in boek III van het oud Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht (nieuw opschrift) (2355/11)	101
Proposition de résolution visant l'intégration de la définition des véhicules automatisés dans le Code de la route, la poursuite des tests relatifs aux véhicules automatisés en Belgique, l'évaluation des infrastructures routières et autoroutières, ainsi que des effets positifs et/ou négatifs potentiels des véhicules automatisés sur le bilan environnemental du transport routier en Belgique (nouvel intitulé) (1848/4)	102	Voorstel van resolutie met het oog op het opnemen van de definitie van geautomatiseerde voertuigen in de Wegcode, de voortzetting van testritten met geautomatiseerde voertuigen in België, de evaluatie van de weg- en de snelweginfrastructuur alsmede van de mogelijke gunstige dan wel ongunstige gevolgen van geautomatiseerde voertuigen voor de milieubalans van het wegverkeer in België (1848/4)	102
Projet de loi modifiant la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités, coordonnée le 14 juillet 1994, en ce qui concerne les élections médicales (2485/3)	102	Wetsontwerp tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat betreft de medische verkiezingen (2485/3)	102
SCRUTIN (CONTINUATION)	103	GEHEIME STEMMING (VOORTZETTING)	103
Cour des comptes – Nomination du greffier néerlandophone – Résultat du scrutin	103	Rekenhof – Benoeming van de Nederlandstalige griffier – Uitslag van de geheime stemming	103
VOTES NOMINATIFS (CONTINUATION)	103	NAAMSTEMMINGEN (VOORTZETTING)	103
Proposition de rejet par la commission de la Santé et de l'Égalité des chances de la proposition de résolution visant à garantir la disponibilité et l'accessibilité du vaccin contre le COVID-19 par une levée des brevets sur ce vaccin (1967/1-2)	103	Voorstel tot verwerping door de commissie voor Gezondheid en Gelijke Kansen van het voorstel van resolutie om de beschikbaarheid en toegankelijkheid van het COVID-19-vaccin te garanderen door de patenten op dit vaccin op te heffen (1967/1-2)	103
Adoption de l'ordre du jour	104	Goedkeuring van de agenda	104
DÉTAIL DES VOTES NOMINATIFS	105	DETAIL VAN DE NAAMSTEMMINGEN	105

L'annexe est reprise dans une brochure séparée, portant le numéro CRIV 55 PLEN 170 annexe.

De bijlage is opgenomen in een aparte brochure met nummer CRIV 55 PLEN 170 bijlage.

SÉANCE PLÉNIÈRE

du
JEUDI 17 MARS 2022

Soir

PLENUMVERGADERING

van
DONDERDAG 17 MAART 2022

Avond

La séance est ouverte à 19 h 39 et présidée par Mme Eliane Tillieux, présidente.
De vergadering wordt geopend om 19.39 uur en voorgezeten door mevrouw Eliane Tillieux, voorzitter.

La **présidente**: La séance est ouverte.
De vergadering is geopend.

Une série de communications et de décisions doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises sur le site web de la Chambre et insérées dans le compte rendu intégral de cette séance ou son annexe.

Een reeks mededelingen en besluiten moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. U kan deze terugvinden op de webstek van de Kamer en in het integraal verslag van deze vergadering of in de bijlage ervan.

Ministre du gouvernement fédéral présent lors de l'ouverture de la séance:
Aanwezig bij de opening van de vergadering is de minister van de federale regering:
Vincent Van Quickenborne.

Propositions de résolution et projets de loi

Voorstellen van resolutie en wetsontwerpen

- 01** **Projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel (2141/1-19)**
- Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne la majorité sexuelle (461/1-2)
 - Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne l'attentat à la pudeur et le viol (578/1-2)
 - Proposition de loi complétant le Code pénal en ce qui concerne la majorité sexuelle (634/1-2)
 - Proposition de loi modifiant le Code pénal, relative à la définition de la notion de "consentement" pour les infractions sexuelles (1530/1-2)
 - Proposition de loi modifiant le Code pénal, visant à incriminer pénalement certaines agressions sexuelles commises à distance (1670/1-2)
 - Proposition de loi visant à incriminer l'inceste en tant que tel dans le Code pénal (1778/1-2)
 - Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne la définition du voyeurisme (1854/1-2)
- 01** **Wetsontwerp houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht (2141/1-19)**
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek wat de seksuele meerderjarigheid betreft (461/1-2)
 - Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek wat de aanranding van de eerbaarheid en de verkrachting betreft (578/1-2)
 - Wetsvoorstel tot aanvulling van het Strafwetboek wat de seksuele meerderjarigheid betreft (634/1-2)
 - Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek, betreffende de definitie van het begrip "toestemming" bij seksuele misdrijven (1530/1-2)
 - Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek, houdende strafbaarstelling van bepaalde vormen van seksuele agressie op afstand (1670/1-2)
 - Wetsvoorstel teneinde incest als dusdanig als strafbaar feit in het Strafwetboek op te nemen (1778/1-2)
 - Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek wat betreft de omschrijving van voyeurisme (1854/1-2)

Propositions déposées par:

Voorstellen ingediend door:

- 461: Goedele Liekens, Katja Gabriëls, Egbert Lachaert
- 578: Goedele Liekens, Katja Gabriëls, Egbert Lachaert
- 634: Karin Jiroflée, Ben Segers
- 1530: Vanessa Matz, Catherine Fonck, Maxime Prévot, Georges Dallemagne, Sophie Rohonyi
- 1670: Vanessa Matz, Maxime Prévot
- 1778: Vanessa Matz, Maxime Prévot, Sophie Rohonyi
- 1854: Stefaan Van Hecke, Claire Hugon, Eva Platteau, Julie Chanson, Séverine de Laveleye, Guillaume Defossé, Marie-Colline Leroy, Evita Willaert, Samuel Cogolati.

Discussion générale

Algemene bespreking

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend.

Mmes Hugon et De Wit et M. D'Haese, rapporteurs, se réfèrent au rapport écrit.

01.01 Sophie De Wit (N-VA): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik begin met een cijfer, want het is fijn meteen te weten waarover we spreken. Volgens de interessante statistieken van de federale politie – sommige zijn blijkbaar een groot geheim, maar de volgende hebben we dan toch maar gekregen – worden er dagelijks ongeveer tien aanrandingen en tien verkrachtingen aangegeven. Dat is slechts het topje van de ijsberg, want 90% van de slachtoffers durft of wil geen aangifte doen, waardoor heel veel zaken onderbelicht blijven. Er is dus een zeer hoog *dark number*. In werkelijkheid liggen de cijfers veel hoger.

Ik trap een open deur wanneer ik zeg dat zedenfeiten zeer ernstig en ingrijpend zijn. Er is mijns inziens geen zwaardere aantasting van de fysieke en psychische integriteit mogelijk. De samenleving, de wetgever en de overheid moeten tegen dergelijke feiten adequaat reageren. De modernisering van onze strafwetgeving, waar we nu mee bezig zijn, maakt deel uit van de aanpak van dergelijke feiten. Het is absoluut noodzakelijk dat er werk gemaakt wordt van een goed kader. Het is essentieel dat de wet aan de tijdsgeest wordt aangepast en rekening houdt met moderne fenomenen zoals deepnudes en sextortion, die ten tijde van de opmaak van de strafwet, in 1867, niet bestonden.

Er moeten duidelijke en toepasbare definities worden ingevoerd. Daarmee kunnen de mensen op het terrein aan de slag. Dat gebeurt hier ook. Het is belangrijk coherente en strengere straffen in te schrijven. Het is geen geheim dat er voor zulke feiten strengere straffen mogen worden toegepast. Daarmee geven we een duidelijk signaal aan de samenleving dat we aan dergelijke feiten iets doen. Immers, daders komen er vaak met een heel lichte straf vanaf; ze moeten dan een opstelletje schrijven, lezen we in de kranten. Een aangepaste moderne wetgeving, die strenger en kordater is, kan alleen maar worden toegejuicht.

Een aangepaste wetgeving alleen zal echter niet volstaan. Wat wij hier nu doen, kan nuttig zijn. Ik heb ook al wat opmerkingen, maar die hoort u straks. Wij weten dat vandaag één op twee dossiers geseponneerd wordt. Van de dossiers waarin wel vervolgd wordt, volgt er uiteindelijk maar in 14 % van de gevallen een veroordeling. Als men weet dat er ook weinig aangiften zijn, is dat eigenlijk een heel schrijnend getal.

01.01 Sophie De Wit (N-VA): Des statistiques de la police fédérale révèlent qu'environ dix agressions et dix viols sont déclarés chaque jour. Et ce n'est là que la partie visible de l'iceberg. Nous savons en effet que 90 % des victimes ne portent pas plainte ou n'osent pas le faire. Nous sommes confrontés à un chiffre noir très élevé. En réalité, les chiffres sont bien plus importants. Les faits de mœurs sont très graves et toujours marquants. En effet, il n'existe pas plus grave atteinte à l'intégrité physique et psychique d'une personne. Une réaction adéquate s'impose dès lors par rapport à tous ces faits.

Cette modernisation de notre législation pénale est un élément de cette réaction. Une adaptation de la loi aux à l'évolution des mentalités et à des phénomènes modernes est essentielle. Les phénomènes de deepnudes et de sextortion n'existaient pas encore en 1867. Il y a lieu d'introduire des définitions claires et applicables. Il est important de prévoir des peines cohérentes et plus sévères. Des peines plus sévères doivent être appliquées à la suite de tels faits. Nous devons envoyer un signal clair à la société que nous prenons ce problème au sérieux. Une législation moderne adaptée, plus sévère et plus ferme, ne peut qu'être applaudie. Toutefois, une

Ik meen dat het daarom de ambitie moet zijn van eenieder, op elk niveau, veel verder te gaan dan louter nieuwe wetteksten of nieuwe misdrijfomschrijvingen neer te schrijven. Dat moet veel verder gaan. In de praktijk moet er nog veel veranderen. De zorgcentra na seksueel geweld, ooit door Zuhair Demir en Elke Sleurs begonnen, zijn een mooi initiatief. Ik meen dat het een heel belangrijke zet geweest is in dat verhaal. Maar er is natuurlijk meer, mijnheer de minister.

Ik meen dat Justitie ook op andere fronten moet volgen. De procedures slepen nog veel te lang aan, dat weet u ook. Er is een wetsvoorstel van mijn collega, Valerie Van Peel, dat meer wil inzetten op DNA-analyse. Dat klinkt misschien heel raar collega's, maar het is wel relevant. Het is misschien maar een detail volgens sommigen, maar ik vind dat niet. Zij wil meer inzetten op DNA-analyse als bewijsmateriaal in zedenzaken.

Waarom is dat belangrijk, collega's? Omdat als er vandaag analysemateriaal bestaat waarvan een analyse moet gebeuren, men na een jaar slechts van 14 % van die analyses de resultaten kent. Van alle andere nog niet. Eén jaar! Wij werden tijdens de coronacrisis al gek als wij langer dan een dag moesten wachten op de uitslag van onze test. Maar men moet een jaar wachten op dat bewijsmateriaal! Ik meen dat vriend en vijand zal erkennen dat het wetsvoorstel dat collega Van Peel heeft ingediend, een goed voorstel is. Daar moet ook verder op gewerkt worden. Maar daar wordt op de rem geduwd. En dat is spijtig.

Er zijn nog voorstellen om slachtoffers gemakkelijker aangifte te laten doen, mijnheer de minister. Ons voorstel de deuren te sluiten in zedenzaken is er zo eentje. Dat zou kunnen bijdragen. Wij zijn er nog niet. Het is hangend. Wij zullen zien wat de stemming zal geven.

Ook de uitbreiding van de terbeschikkingstelling (TBS) is een actueel voorstel. Het is in de actualiteit geweest, nog niet zo lang geleden. Er moet blijkbaar altijd een ernstig feit plaatsvinden eer de mensen iets leren kennen. Wat is nu TBS? Ik meen dat sinds de recente feiten iedereen goed weet wat een terbeschikkingstelling had kunnen betekenen, en waarom die zinvol is. Zo'n behandeling en opvolging, zowel binnen als buiten de gevangenis muren, kan cruciaal zijn, omdat men dan recidive kan vermijden en zo beperkt men ook het aantal slachtoffers.

Met het nieuwe seksueel strafrecht kunnen wij vandaag dus wetgeving maken, maar het werk stopt niet, mijnheer de minister.

Als wij straks naar huis gaan, zijn wij zeker nog niet klaar, ook niet met het wetboek op zich. Uw gemoderniseerd strafrecht heeft de verdienste dat het voorligt en dat wij er straks over kunnen stemmen. Het is een belangrijke stap, want er staan goede zaken in, onder andere de definities en de zwaardere straffen die worden voorzien. Dat is een belangrijke stap, want ons Strafwetboek dateert van 1867 en moet worden hervormd. Daar zijn wij onder de Zweedse regering al samen mee gestart. Het deel seksueel strafrecht zat daar ook in en het is er nu uitgelicht. Op dat Zweedse ontwerp werd voortgewerkt – er is wel wat aan gesleuteld – maar u wou niet meer wachten, mijnheer de minister. U belooft ons al een hele tijd een nieuw Strafwetboek. Misschien komt het er tegen het einde van het jaar. Ik zal straks misschien horen wanneer het er komt.

législation adaptée, à elle seule, ne suffira pas.

Actuellement, un dossier sur deux est classé sans suite. Seuls 14 % des cas où des poursuites sont engagées aboutissent finalement à une condamnation.

Nous devons donc nourrir l'ambition d'aller beaucoup plus loin que la simple introduction de nouveaux textes législatifs ou de nouvelles infractions. Les centres de prise en charge des victimes de violences sexuelles sont une belle initiative, mais la justice doit également suivre sur d'autres fronts. Les procédures sont encore beaucoup trop longues.

La proposition de loi de Mme Van Peel vise à mettre davantage l'accent sur l'analyse de l'ADN en tant que pièce à conviction dans les affaires de mœurs, car actuellement, lors de l'analyse des preuves, on ne connaît les résultats que pour 14 % de ces analyses, et ce au bout d'un an. C'est incontestablement une bonne proposition, mais malheureusement d'aucuns freinent des deux pieds.

Il existe d'autres propositions visant à faciliter la déclaration des crimes par les victimes, telles que traiter les affaires de mœurs à huis clos. Nous verrons l'issue du vote sur cette proposition.

L'extension de la période de mise à la disposition est également une proposition pendante. Depuis les faits récents, tout le monde sait très bien ce qu'une mise à la disposition aurait pu signifier et pourquoi elle a un sens. Un tel traitement et un tel suivi peuvent être cruciaux pour éviter la récidive et donc réduire le nombre de victimes.

Ce Code pénal modernisé contient de bonnes choses, telles que les définitions et les peines plus lourdes. On a poursuivi la réforme de la coalition suédoise, mais le ministre n'a pas voulu attendre plus

Het is belangrijk dat het nieuw Strafwetboek er komt, maar u wou daar niet meer op wachten en u hebt dit hoofdstuk er uitgelicht en al naar de commissie gebracht. Op zich is dat natuurlijk een knap signaal, maar achteraf bekeken is dat toch niet zo evident. Ik zal dat zo meteen toelichten.

U hebt immers aan het ontwerp gesleuteld. Er zijn andere regeringspartijen en andere gevoeligheden vandaag en men voelt dat ook. Men leest en voelt in de tekst dat eraan is gesleuteld en dat het een compromis is, af en toe een broos compromis. Ik heb tijdens de bespreking in de commissie heel uitvoerig aangekaart dat er wat knip- en plakwerk is gebeurd, maar daar zullen wij het niet meer over hebben. Er stonden echter zaken verkeerd en anders. De tekst is wat rommelig, maar men voelt heel hard het compromis en het is niet altijd een goed compromis. Dat is wel jammer, omdat het over zo'n essentiële materie gaat. Ik heb dat heel erg gevoeld in de commissie en ik ben heel benieuwd naar het standpunt van sommige collega's, want heel veel collega's, ook van de meerderheid, zullen het woord vragen over het ontwerp en ik heb hen in de commissie niet gehoord. Nochtans betreft het een heel belangrijk thema. Enkele partijen waren steeds aan het woord. Men voelde echter dat er soms een raar sfeertje hing. Af en toe werd er wel aan de tekst gesleuteld en werd er iets aangepast, af en toe is er ook naar ons geluisterd. Als we echt begonnen erop te wijzen dat er iets niet meer klopte, zijn er aanpassingen gebeurd. Op sommige plaatsen was er duidelijk kritiek en niet alleen van ons, maar ook van de Raad van State. Er zijn twee adviezen geweest. Er was serieuze kritiek van de procureurs-generaal. Toch wilde de meerderheid niet meer bewegen. Aan een compromis kon niet meer gesleuteld worden, ook al weet men dat het niet helemaal in orde is. Dan gaat men even zitten en wacht tot het voorbij is. Die indruk had ik soms in de commissie en ik vind dat bijzonder jammer, want het thema verdient eigenlijk een debat. Dat moeten we hier niet meer voeren, we hadden het daar kunnen voeren.

Mijnheer de minister, ik denk dat we het debat nog zullen voeren. Als deze wet straks is goedgekeurd en we stellen iets vast dat toch niet volkomen is – dat kan, een hervorming brengt achteraf altijd nog bepaalde problemen aan het licht – dan kunnen we het debat nog voeren in de commissie. Iets in mij zegt dat we het nog zullen doen. Het is een belangrijk thema en ik kijk uit naar de tussenkomst van de collega's.

Er zijn keuzes gemaakt. Er zijn onvolkomenheden en u weet allemaal dat de mensen op het terrein daarmee aan de slag moeten. U noemde dat dan vaak een politieke keuze, mijnheer de minister. Dat is waar. U hebt de meerderheid, wij niet. Dat moet men soms aanvaarden. Dat is niet altijd gemakkelijk. Soms zijn politieke keuzes broze compromissen.

Ik wil heel erg aandringen op iets wat ik ook al in de commissie heb gezegd. Ik zou het heel fijn vinden om deze wetteksten op niet al te lange termijn te kunnen evalueren en bij te sturen waar dat nodig is. Misschien wordt dan toch ook bij de meerderheid de moed verzameld om te zeggen dat het anders moet, politiek compromis of niet, maar in het belang van de mensen op het terrein en van de mensen die ermee aan de slag moeten.

longtemps, notamment parce qu'il nous promet un nouveau Code pénal depuis si longtemps. Il a extrait ce chapitre et a remanié le projet, dans lequel on peut également déceler pas mal de sensibilités d'autres partis de la coalition. Le texte est un peu désordonné, mais on sent surtout qu'il s'agit d'un compromis qui n'est pas toujours si réussi. Eu égard au fait qu'il s'agit d'une matière essentielle, c'est regrettable.

J'ai parfois eu en commission l'impression qu'en dépit des critiques et des avis pertinents, la majorité ne voulait plus apporter de modifications parce qu'il n'était plus possible ou plus permis de remodeler le compromis. Je trouve cette attitude particulièrement dommage, car ce thème méritait en réalité un large débat. Or, s'il subsiste des imperfections après l'adoption de cette loi, nous pouvons encore mener ce débat en commission. Le ministre a souvent évoqué des choix politiques, ce qui entraîne parfois des compromis fragiles. Je suis partisane de l'idée d'évaluer prochainement cette loi et de l'adapter le cas échéant.

Si l'on recueille et traite séparément tout un chapitre d'un nouveau Code pénal, il y a toujours un risque d'incohérences. Le Conseil d'État trouvait également étrange que de nombreux aspects en matière de droit pénal sexuel n'ont pas été réglés.

En matière de mise à disposition, d'obligation de traitement, de huis clos, de secret professionnel et de prescription, rien ne change pour ainsi dire. Tels sont toutefois précisément les aspects qui peuvent donner lieu à davantage de déclarations. Le ministre a dit qu'il en tiendrait compte lorsqu'il traiterait du reste du droit pénal. Il régleme-
tante pourtant déjà d'autres matières qui ont beaucoup moins de liens avec le droit pénal sexuel. Par exemple, l'aspect général des fac-

Collega's, het feit dat hier een heel hoofdstuk uit een nieuw Strafwetboek werd geplukt en apart wordt voorgelegd, heeft risico's inzake coherentie. U haalt er een aantal zaken uit die in het nieuwe Strafwetboek wel van tel zullen zijn, maar nu nog niet van toepassing, tenzij hier weer wel. De coherentie is soms zoek. Niet alleen wij hebben die opmerking gemaakt, de Raad van State heeft er ook op gewezen. Hij vindt het vreemd dat u een heel aantal aspecten niet regelt, terwijl die wel degelijk betrekking hebben op seksueel strafrecht.

Aan de terbeschikkingstelling wordt niet gesleuteld. Van de verplichte behandeling en gesloten deuren blijft u af. Aan het beroepsgeheim wilt u niet aankomen. Aan de verjaring is al wat gewerkt, maar daar blijft u momenteel ook af. Dat zijn wel allemaal belangrijke zaken, mijnheer de minister, om net iets aan dat *dark number* te doen en om dus meer aangiftes te krijgen. Het is net belangrijk om niet alleen een wet te maken als signaal maar om echt op het terrein een effect te sorteren. Daar wordt dus niet aan geraakt. U zegt dan dat dat voor later is, wanneer u ook de rest van het strafrecht zult behandelen. Ik zou u daarin kunnen volgen als u consequent zou zijn, maar dat bent u niet.

Andere zaken die ook een voorafname zijn op het nieuwe Strafwetboek en die zelfs veel minder met seksueel strafrecht te maken hebben worden wel al aangepakt. Het algemeen aspect van de verzwarende factoren – sorry collega's, dat is het enige technische aspect dat ik zal zeggen – is een totaal nieuwe rechtsfiguur, die we niet kennen in het strafrecht. Het zal in het nieuwe Strafwetboek staan maar dat haalt u er nu wel uit voor het seksuele strafrecht. Het zal naast de verzwarende omstandigheden ook enkel daarvoor gelden. Ten eerste zal dat op het terrein dus niet zo evident zijn. Ten tweede zijn dat lijstjes met vaste verzwarende factoren. Een daarvan stond vandaag in de krant te lezen. Er zal een zwaardere straf zijn bij een verkrachting als dat is ingegeven omdat men misprijzen heeft ten aanzien van iemand omwille van zijn syndicale overtuiging. Dat is gewoon omdat dit een catalogus is: dat zijn verzwarende omstandigheden en we zullen die overal op toepassen, ook als het totaal niet relevant is. Bij sommige zaken is het gewoon zo dat het totaal niet relevant is. Dit is daarvan een voorbeeld. De Raad van State heeft dat ook opgemerkt, maar er is zeggegd niets aan de hand. Dan doen we daar niets mee.

Wat u ook hebt gedaan en wat ook een voorafname is, mijnheer de minister, is het elektronisch toezicht en de werkstraf verruimen, niet alleen voor seksuele strafzaken, maar voor alles. Daar hebt u wel geluisterd naar de oppositie en daarvoor ben ik u ook dankbaar. U hebt dus ingezien dat u een beetje te hard van stapel bent gelopen. Het zal dus nu minder opgezet worden dan gedacht.

Waar u dat niet hebt gedaan, mijnheer de minister, is bij het uitstel of het probatie-uitstel. Voor de niet-juristen onder ons, dat noemt men in de volksmond 'de voorwaardelijke'. Men krijgt daarbij een straf, maar de rechter zegt dat men die nog niet moet uitzitten. Als men dan de proefperiode of bepaalde voorwaarden naleeft, wordt de straf niet uitgevoerd. Als men dat echter niet doet, dan krijgt men zijn gevangenisbriefje. Normaal gezien is er daarvoor een drempel, waarbij men bepaalde veroordelingen tot bepaalde straffen nog niet mag hebben gekregen, maar dat is een gunst. Het is een gunst als een rechter zegt dat de straf niet volledig effectief wordt opgelegd en dat een deel voorwaardelijk of met uitstel is. Daar was altijd een drempel aan verbonden. We hebben die drempel al eens verhoogd, maar nu we zeggen dat we

teurs aggravants est une figure juridique totalement nouvelle que nous ne connaissons pas en droit pénal. Sur le terrain, cela ne sera pas aussi évident qu'il n'y paraît. En outre, nous avons un catalogue de facteurs aggravants fixes qui ne sont parfois pas du tout pertinents.

Un autre domaine où le ministre anticipe sur le nouveau Code pénal est l'élargissement de la surveillance électronique. Le ministre a également mentionné la peine de travail pour toutes les affaires pénales. À cet égard, il a tenu compte des arguments de l'opposition, ce qu'il n'a pas fait pour le sursis probatoire. Normalement, celui-ci était toujours associé à un seuil, mais à présent que nous allons sanctionner plus sévèrement les violences sexuelles, nous abandonnons ce seuil. Je ne le conçois pas.

Dans certains cas, il faut en effet donner une deuxième chance aux gens et cette question mérite certainement un débat. Mais pas uniquement dans le cadre du droit pénal sexuel. Évidemment, plus nombreuses sont les peines avec sursis, moins de places il faut créer dans les prisons et cet aspect a certainement été pris en compte. De telles considérations préalables vident évidemment à nouveau le débat de sa substance. Il s'est également agi là d'un choix politique.

En ce qui concerne la prostitution, nous avons déposé un amendement tendant à la suppression du chapitre, même si je comprends pourquoi le ministre fait le choix de la dépenalisation. Mais les procureurs généraux nous ont dit qu'avec cette législation, ils ne pourront pratiquement plus rien poursuivre dans le cadre de la traite d'êtres humains. Et le problème, c'est que la traite d'êtres humains ne sera abordée que lorsque nous considérerons le Code pénal dans son ensemble.

Le ministre a également annoncé en fanfare que la prostitution serait

seksueel geweld strenger zullen bestraffen, laten we die drempel los. Geen drempels meer, ongeacht welke veroordeling iemand al heeft gekregen, voor zedenfeiten of andere, uitstel kan altijd. Dat moet u mij eens uitleggen. Dat begrijp ik niet. Dat is helemaal in tegenstelling met uw narratief.

In sommige gevallen moet men mensen inderdaad kansen kunnen geven en dat is ook een debat waard. Ik wil dat debat heel graag voeren, maar dan wel globaal en niet alleen in het kader van seksueel strafrecht, want het gaat niet alleen over seksueel strafrecht. We moeten dat debat voeren. Ik zal niet mordicus zeggen dat dit niet moet kunnen, maar het hoort hier niet thuis. Dat is er stoemelings in gestoken en ik weet ook waarom. Hoe meer mensen een straf met uitstel kunnen krijgen, hoe minder plaatsen in de gevangenis u moet voorzien, want u hebt nu al geen plaats genoeg.

Zo wordt de strafuitvoering opnieuw uitgehold. Dit hoort hier eigenlijk niet thuis, het is een voorafname. We missen coherentie. Ik vind het jammer dat dit erin wordt gefietst. Ik had natuurlijk niet van deze coalitie verwacht dat ze dat een halt zou toeroepen, maar ik probeer het u toch duidelijk te maken. Wij staan daar ook niet alleen in, ook de Raad van State heeft die opmerking gemaakt. Maar goed, het is een politieke keuze en dat hebt u ook zo gezegd.

Ik heb al gezegd dat ik het debat niet opnieuw wil voeren, maar er zijn wel al andere issues die naar boven beginnen te komen, zoals getoond in *Pano*.

Er is de bewijsproblematiek in het kader van *spiking*, met de nieuwe teksten. Daar zijn we nog niet helemaal uit, we zullen zien hoe dat zal worden opgelost. Vandaag haalde de OVB in *Het Laatste Nieuws* een aantal onlogische zaken aan. Juist is juist, die strafverzwaring hebben we bij de tweede lezing gecorrigeerd, ik heb die opmerking ook in de commissie gemaakt, maar er blijven nog onvolkomenheden.

Dat is een politieke keuze en daar komen we niet op terug, maar één belangrijk aspect waarmee ik persoonlijk wel een probleem heb, mijnheer de minister, is alles rond prostitutie. Wij hadden een amendement ingediend om dat hoofdstuk te schrappen. Ik begrijp waarom u die decriminalisering wilt doorvoeren, maar schrap dat hoofdstuk. Waarom? Ik licht het even toe voor de collega's die niet in de commissie voor Justitie zitten. Er is daarover een advies gekomen van de procureurs-generaal. Dat zijn niet de minste, dat zijn mensen die zeker bekend zijn met mensenhandel, want prostitutie kadert vaak binnen mensenhandel. We zullen het daarover binnenkort waarschijnlijk wel uitgebreid hebben in de commissie.

De procureurs-generaal zeggen dat als u de wetgeving invoert zoals die nu voorligt, zij dan wellicht bijna niets meer zullen kunnen vervolgen in het kader van mensenhandel. Het is erg dat men dat moet zeggen, want dan klopt er niets meer met betrekking tot de misdrijfschrijving bij mensenhandel. Het probleem is dat mensenhandel pas aan bod zal komen wanneer we het Strafwetboek in zijn geheel zullen bekijken en u licht er hier een stukje uit. De procureurs-generaal vroegen om dat allemaal samen te behandelen, wanneer men ook de hervorming inzake menshandel aanpakt, omdat dit impact heeft op elkaar, het doorkruist elkaar en holt elkaar uit. Wij komen in de problemen in ons onderzoek, in onze vervolgingen, zegden de procureurs-generaal. Dat

entièrement légalisée, mais on l'a surtout rendue plus compliquée. J'estime important qu'une solution soit trouvée pour le secteur, mais cette nouvelle législation ne bénéficiera qu'à un très petit groupe. Des personnes seront toujours exploitées et d'autres seront toujours poussées dans la zone d'ombre. Ce n'est une solution que pour les personnes qui se prostituent délibérément et de façon autonome. Une approche générale est nécessaire. Il aurait été préférable de traiter ce chapitre au moment d'aborder d'autres thèmes relevant du droit social et du droit du travail.

Pour le ministre, le taux général de la peine doit être relevé dans les affaires de mœurs. La proportionnalité n'est cependant pas toujours respectée et personne n'évoque ce problème. Tant que la correctionnalisation existera, on abaissera toujours le taux de la peine dans le but de pouvoir traiter l'affaire en correctionnelle, même si de lourdes peines sont inscrites dans la loi. La N-VA a déposé une proposition à ce sujet en vue d'adapter l'article 150 de la Constitution. Nous devrions alors modifier la procédure des assises.

La N-VA a voté en faveur de nombreux articles et s'est abstenue pour le reste. Nous n'avons pas voté contre. Nous nous abstenons lors du vote de tout à l'heure en raison du choix politique qui a été opéré en matière de majorité sexuelle. Dans certains cas, la législation, telle qu'elle est en vigueur aujourd'hui et même telle qu'elle sera après les modifications que nous examinons ici, ne colle pas parfaitement à la réalité. En définitive, nous rendons certains faits punissables alors que nous ne le voulions pas. Une solution plus simple aurait été envisageable.

Nous avons déposé un nouvel amendement.

was een smeebede van de procureurs-generaal. Ik heb het nog niet vaak meegemaakt dat zij echt zeggen doe dat niet, maar het is een politieke keuze. Soms kijk ik eens rondom mij naar de gelaatsuitdrukkingen in de commissie. Men zag en voelde deze keer dat de ene al wat meer mee was dan de andere, maar het staat vandaag wel op de agenda en het wordt ter stemming voorgelegd. Smeekbede of niet, dit moest erin en het blijft erin. Dat vind ik zeer jammer.

Mijnheer de minister, u hebt ook met veel bombarie aangekondigd dat prostitutie volledig gelegaliseerd zal worden. Wij weten allemaal dat dit niet het geval is. Het is vooral ingewikkeld gemaakt. Er was heel veel kritiek op uw wetteksten. U zegt altijd: dat is niet waar, mevrouw De Wit, men is ook positief. Zelfs degenen die positief waren, hebben gezegd dat er effectief problemen zijn met de tekst.

Mijnheer de minister, ik vind het belangrijk dat er een oplossing voor de sector komt. Ik denk dat wij allemaal willen dat er iets gebeurt, maar de nieuwe wetgeving die vandaag voorligt zal slechts een heel kleine groep ten goede komen. Er zullen nog altijd mensen uitgebuit worden. Er zullen nog altijd slachtoffers zijn. Men zal nog altijd ondergronds worden geduwd. Dit is alleen een oplossing voor degenen die zich bewust en zelfstandig prostitueren. Daar moet een oplossing voor komen, we moeten daar iets aan doen, maar dat gaan we niet alleen doen met de sleutel van het Strafwetboek. Er is een globale aanpak nodig. Multidisciplinair, op velerlei vlakken, moet men daaraan werken.

Ik denk dat het veel galanter was geweest, zeker met de link naar de mensenhandel die er is, als men dit hoofdstuk had behandeld op het moment waarop men ook de andere disciplines op sociaalrechtelijk en arbeidsrechtelijk vlak aanpakt. Ik weet dat u daaraan zult werken, maar dit had men beter allemaal samen aangepakt. Wij hadden moeten luisteren naar het advies van de procureurs-generaal.

Mijnheer de minister, ik denk dat the proof of the pudding hier veel sneller in the eating zal zijn dan men zou verwachten. We lezen het nu al in de krant, met de oorlog in Oekraïne. Er staan taxi's kinderen op te wachten. Waar gaan ze met die kinderen naartoe? Er worden vrouwen ondergronds geduwd. Hopelijk komt de vervolging rond mensenhandel ook in die zaken niet in het gedrang door de wetgeving die aangenomen wordt, dat is cruciaal. Ik ben daar behoorlijk ongerust over.

Voor u moet de algemene strafmaat in zedenzaken omhoog. Dat is allemaal goed aangekondigd, maar het is natuurlijk niet overal zo. Af en toe is het niet even proportioneel en daar spreekt niemand over. Zolang het instrument van de correctionalisering blijft bestaan, kunnen in de wet wel hoge straffen ingeschreven worden, maar zal de strafmaat altijd zakken om de zaak correctioneel te kunnen behandelen. Op papier zal dat dan wel een zware straf zijn, maar in feite niet de zware straf die op papier is beloofd. Daar zijn oplossingen voor. De N-VA heeft ter zake ook een voorstel gedaan voor een aanpassing van artikel 150 van de Grondwet. Dan moeten we wat sleutelen aan assisen. We zijn daar nog niet, maar we zouden dat beter doen als we effectief zwaar zouden straffen.

De N-VA heeft heel wat artikelen goedgekeurd en heeft zich voor de rest onthouden. Wij hebben dus niet tegengestemd. Het zou gek zijn om niets meer goed te vinden aan een ontwerp waaraan de Zweedse regering begonnen is en waar wij mee aan sleutelden. Het werd nadien

wel wat versleuteld, maar het zou gek zijn om er niets meer goed aan te vinden.

Wij zullen echter zeker niet voor de wet stemmen, we zullen ons onthouden.

Eén aspect dat daartoe leidde is de politieke keuze die gemaakt is inzake seksuele meerderjarigheid. Tussen 14 en 16 jaar mogen jongeren wat foefelen en wat meer zolang er geen leeftijdsverschil is van meer dan drie jaar, tenzij er een gezagssituatie is. Als uw zeventienjarige dochter verliefd is op de scoutsleider die al meer dan achttien jaar is, dan kan die relatie niet. Dat is immers een gezagssituatie. In bepaalde gevallen sluit de wetgeving zoals die vandaag zelfs na de aanpassing voorligt niet helemaal aan bij de realiteit. We stellen uiteindelijk feiten strafbaar die we niet strafbaar wilden stellen. Daar was een gemakkelijkere oplossing voor mogelijk geweest. Al deze elementen maken dat de N-VA-fractie zich zal onthouden.

De tekst bevat ook enkele goede elementen. Ik ga ervan uit dat leden van de meerderheid daarover wel zullen stoefen; dat doe ik niet in hun plaats, zij zullen dat zelf in de verf zetten.

Waar ik wel op inga, is het nieuwe amendement dat we hebben ingediend.

01.02 Minister **Vincent Van Quickenborne**: Licht gewijzigd.

01.02 **Vincent Van Quickenborne**, ministre: Disons plutôt un amendement légèrement modifié.

01.03 **Sophie De Wit** (N-VA): Nee, het is zelfs serieus gewijzigd. Het gaat over de terbeschikkingstelling. Dat is een teer punt, want op grond daarvan kan iemand vandaag na strafeinde alsnog opgevolgd worden, hetzij in de gevangenis, hetzij buiten de gevangenis voor een termijn van maximaal vijftien jaar en slechts in een beperkt aantal zedenzaken. Wij willen die opvolging graag uitbreiden. Als u mij aan zet laat, dan maak ik de terbeschikkingstelling altijd verplicht voor alle feiten en altijd levenslang. Nog niet zolang geleden stonden wij hier allen even vertoewend over feiten die kleuter Dean zijn overkomen. Terbeschikkingstelling kon toen nog niet, maar in dat debat zijn wel serieuze verklaringen afgelegd, ook door u, mijnheer de minister. Levenslange terbeschikkingstelling moet in gevallen zoals zedenfeiten kunnen, zo zei u, overigens niet alleen hier, maar ook in de media, onder meer op RTL. Ik heb dat goed gehoord.

01.03 **Sophie De Wit** (N-VA): Non, il a même été profondément modifié. Actuellement, on ne peut infliger une mise à disposition que pour un terme maximum de quinze années, et uniquement pour un nombre très restreint d'affaires de mœurs. L'amendement est basé sur notre proposition de loi visant à rendre obligatoire la mise à disposition pour tous les faits de mœurs et toujours à perpétuité. Selon le ministre, c'est excessif par exemple lorsqu'il s'agit de faits tels que le voyeurisme. Il a estimé que notre texte n'était pas proportionné. Nous avons alors réécrit notre amendement de manière à faire en sorte que la mise à disposition à perpétuité reste à tout le moins facultative. Après le meurtre du petit Dean, le ministre a même déclaré dans la presse que la mise à disposition à perpétuité doit demeurer envisageable. Si le ministre est un homme de parole, notre amendement sera adopté tout à l'heure.

In de commissie hebben wij een amendement ingediend op basis van ons wetsvoorstel, dat ertoe strekte om terbeschikkingstelling altijd te verplichten. U hebt toen geantwoord dat dat te ver ging, bijvoorbeeld als het om voyeurisme of dergelijke feiten ging. Naar uw mening wordt er in ons voorstel niet meer proportioneel gestraft. Nu ben ik geen moeilijk mens en na veel wikken en wegen hebben wij ons amendement herschreven, zodat de levenslange terbeschikkingstelling voor alle seksuele misdrijven minstens facultatief blijft. We schrappen de drempel van vijftien jaar, in navolging van wat u in de Kamer hebt verklaard, want als het nodig is, moet dat kunnen, zo hebt u gezegd en we maken – dit is een beetje moeilijk en vergelijkbaar met het compromis in de meerderheid; het is nu eenmaal voor de goede zaak – de terbeschikkingstelling facultatief. Als u een man van uw woord bent, dan wordt ons amendement straks goedgekeurd. Dat zou mij al erg

veel plezieren, want ik denk dat wij daarmee het terrein een mooi signaal geven.

Dat zeg ik niet zomaar. Het probleem is namelijk veel ruimer dan wat aan bod kwam in de zaak van kleuter Dean. In de commissievergadering verwezen we al naar een krantenartikel van die week over hoe een stiefvader die ooit veroordeeld was, maar weer thuis was en ook in de buurt mocht blijven van de stiefkinderen en hun vriendinnetjes, op een nacht een bezoekje bracht aan een van de logerende vriendinnetjes, dus een geval van recidive.

Mijnheer de minister, met TBS, met opvolging, met controle kunnen dergelijke zaken niet meer gebeuren. Daarvan ben ik overtuigd, want een van de voorwaarden van TBS zou geen omgang meer met minderjarigen kunnen zijn. Dat zou perfect kunnen. Die mensen hoeven voor mij zelfs niet in de gevangenis te blijven, maar dan worden ze begeleid en krijgen ze voorwaarden opgelegd, ook na het strafeinde. Dan moeten wij daarover niet meer in de krant lezen. Dan moeten wij hier onze verontwaardiging niet meer uitspreken. Ik heb dat toen ook geschetst aan de collega's. Men gaf niet thuis; het was nu eenmaal de politieke keuze. Maar toen was de voorgestelde regeling nog verplicht, mijnheer de minister, nu leg ik de bevoegdheid in handen van de bodemrechter. De regeling is facultatief en kan langer duren dan vijftien jaar, dus als het moet, heel lang. Dat komt eigenlijk helemaal overeen met hetgeen u hier hebt komen verkondigen.

Lieve collega's, lieve meerderheidsleden, lieve minister, het is nu aan u.

01.04 Claire Hugon (Ecolo-Groen): Monsieur le ministre, fallait-il réformer le Code pénal sexuel? Nous en sommes convaincus. Pour dissiper tout suspense à ce sujet, nous soutiendrons bien sûr ce texte. Mais la question n'est pas uniquement rhétorique. Hier soir, j'étais invitée sur un plateau de télévision pour en parler. Face à moi, j'avais en visioconférence la représentante d'une association féministe et, dans le studio, quatre hommes. L'un d'entre eux était un ancien juge qui avait eu l'occasion de juger des affaires de mœurs et il n'a pas perdu de temps pour balayer le texte comme s'il était inutile; il affirmait que cette réforme n'était pas nécessaire, les outils élaborés soigneusement par le législateur de 1867 (il y a 155 ans) étant tout à fait adaptés, permettant déjà au juge de prendre en compte tout ce qu'il fallait en vue d'apporter une réponse adéquate.

Mme De Wit vient de pointer les limites de cet argument d'un point de vue technologique. Cependant, ce que cet ancien juge oubliait de rappelez, c'est que le législateur de 1867, c'était des hommes, des hommes élus par des hommes, qui écrivaient des lois par et pour des hommes. Il ne disait pas non plus que le Code pénal de 1867 considérait et considère encore les violences sexuelles non pas comme des crimes et délits contre les personnes et singulièrement contre les femmes, mais comme des crimes et délits contre l'ordre des familles et contre la moralité publique. Ce qu'il ne disait pas non plus, c'est que le viol conjugal n'est condamné par la loi belge que depuis 1989, plus de 120 ans après le Code pénal et qu'aujourd'hui encore, il se trouve toute une série de personnes pour considérer que le devoir conjugal est une notion tout à fait défendable.

Nous avons discuté en commission du cas d'un beau-père, qui, après sa condamnation, s'en est retourné chez lui, auprès de ses beaux-enfants. Au cours d'une nuit, il a rendu visite à une petite amie qui était restée loger. Ce cas de récidive ne serait pas possible en cas de MAD. Une condition de la MAD pourrait être une interdiction de contacts avec des mineurs. Ces personnes ne doivent pas rester en prison, mais elles doivent être accompagnées et se voir imposer des conditions à la fin de la peine. Notre amendement place la compétence dans les mains du juge du fond. La balle est maintenant dans le camp de la majorité.

01.04 Claire Hugon (Ecolo-Groen): Het was hoog tijd dat het seksueel strafrecht herzien werd. We zullen dit wetsontwerp dan ook steunen.

Sommigen vinden deze hervorming niet nodig, omdat de instrumenten die de wetgever in 1867 aan de rechter gaf, zouden volstaan om een passend antwoord te bieden.

In 1867 bestond de wetgevende macht echter louter uit door mannen verkozen mannen, die wetten schreven voor mannen. In het Strafwetboek uit 1867 werd seksueel geweld nog als een misdaad en wanbedrijf tegen de orde van de familie en de openbare zeden beschouwd. Zo wordt verkrachting binnen het huwelijk pas sinds 1989 veroordeeld.

Ook vandaag nog vraagt men aan de slachtoffers welke kleren ze droegen of waarom ze geen weerstand hebben geboden. Intussen

Ce qu'il ne disait pas non plus, c'est qu'aujourd'hui encore, on demande à trop de victimes ce qu'elles portaient, pourquoi elles n'ont pas résisté et ce qu'elles faisaient seules dans la rue à cette heure-là. Ce qu'il ne disait pas davantage, c'est que des mouvements puissants de libération de la parole des femmes, de partage de témoignages de victimes sont passés par là, que les mentalités ont évolué, que la Convention d'Istanbul a été rédigée et ratifiée par de nombreux pays dont la Belgique. Et c'est dans toute cette réalité-là que s'inscrit ce texte-ci.

Ne lui en déplaise, c'est pour le groupe Ecolo et moi-même une évidence. Il fallait réformer le Code pénal en la matière. Il fallait que la loi pénale reflète l'évolution de la société, les engagements de la Belgique, singulièrement en matière de droit des femmes.

Je pense que ce qu'il voulait plutôt dire, c'est qu'un juge aujourd'hui peut déjà vérifier s'il y avait eu consentement et que c'est déjà la pratique dans certains tribunaux. Je peux bien sûr l'entendre mais doit-on se contenter de laisser le droit évoluer dans les salles d'audience aux mains des spécialistes, ou de certains spécialistes en tout cas, sans que l'évolution ne fasse son chemin jusqu'au texte lui-même? Cela ne me paraît pas souhaitable pour plusieurs raisons. D'abord parce que ce type de raisonnement qui demande, pour connaître et pour comprendre la loi, de connaître aussi la jurisprudence, la doctrine et la pratique fait que la bonne compréhension de la loi est réservée aux experts. Moi, j'ai au contraire la conviction que la loi, singulièrement la loi pénale, ne doit pas uniquement appartenir aux experts et aux spécialistes. Elle doit être suffisamment claire, lisible et accessible pour le grand public.

Il est important que quiconque ouvrant demain le Code pénal puisse y lire, noir sur blanc, que l'absence de résistance ne signifie pas consentement. Il faut que cette personne puisse comprendre que le consentement peut être retiré à n'importe quel moment et qu'on puisse lire, en autant de mots, qu'une victime endormie n'aura en aucun cas pu consentir.

Une autre raison pour laquelle il était important que le texte à l'examen reflète ce qui est déjà sans doute en partie la pratique, c'est tout simplement parce qu'en l'absence d'une loi explicite et bien comprise, un grand nombre de cas qui relèvent de la loi pénale ne seront jamais portés devant le tribunal parce que les victimes ont honte, se sentent coupables, doutent d'elles-mêmes, ne savent pas si elles auraient dû réagir autrement ou s'en veulent de ne pas avoir davantage résisté. Il y a déjà énormément d'obstacles et de difficultés pour les victimes qui choisissent la voie pénale parce que l'accueil par la police est encore trop souvent inadapté et lacunaire, comme le soulignait encore un récent rapport du Comité P, et parce que la charge de la preuve en matière d'infractions sexuelles est très difficile et mène à de trop nombreux classements sans suite. Si on ajoute à ces filtres successifs celui de ne pas se sentir légitimement en droit de mobiliser la loi pénale, et donc le filtre de l'autocensure, on arrive à la situation actuelle où la grande majorité de ces faits ne sont pas rapportés, ne sont jamais enregistrés et où les auteurs ne sont pas poursuivis.

Comme je l'ai déjà évoqué, on ne peut pas prétendre prendre en charge les infractions sexuelles sans prendre en compte leur dimension éminemment genrée. Il s'agit d'infractions qui concernent de façon écrasante les femmes avec des auteurs qui sont majoritairement des

zijn er bewegingen ontstaan die de vrouwen een stem hebben gegeven. De mentaliteiten zijn geëvolueerd en de Conventie van Istanbul werd door vele landen, waaronder België, geratificeerd.

Een rechter kan al verifiëren of er sprake was van toestemming en die praktijk is al gangbaar in bepaalde rechtbanken. De evolutie moet zich echter ook vertalen in de wetten. De wetten mogen niet enkel het terrein zijn van de experts. Ze moeten duidelijk en begrijpelijk zijn voor het grote publiek.

Het Strafwetboek moet vermelden dat de afwezigheid van weerstand niet gelijkstaat met toestemming, dat de toestemming te allen tijde kan worden ingetrokken en dat als het slachtoffer slaapt er in geen enkel geval sprake kan zijn van toestemming.

De overgrote meerderheid van die feiten wordt niet aangegeven. De slachtoffers schamen zich of voelen zich schuldig. Dat komt boven op de obstakels voor de slachtoffers die ervoor kiezen om de zaak aanhangig te maken bij de strafrechter, zoals de onaangepaste manier waarop de politie de slachtoffers bejegt en de moeilijke bewijsvoering, waardoor er te veel zaken geseponeerd worden.

Bij zulke misdrijven gaat het meestal over vrouwelijke slachtoffers en mannelijke daders.

Een betekenisvol aspect in de tekst is de definitie van partner bij intrafamiliale seksuele handelingen. Bloed- en aanverwanten en partners of ex-partners kunnen in dat verband vervolgd worden.

Men moet het Strafwetboek geen rol toebedelen die dat wetboek niet heeft. Het strafrechtelijke antwoord is slechts één mogelijk antwoord op geweld in het algemeen en seksueel geweld tegen vrouwen in het bijzonder.

hommes. Ce sont donc des infractions qui s'inscrivent dans une société encore trop patriarcale. C'est une donnée qu'il est important d'avoir en tête quand on aborde ce type d'infraction.

En la matière, si le texte n'est pas parfait, il constitue néanmoins une réelle avancée. Je voudrais pointer ici un élément qui peut être significatif du fait que nous progressons vers une meilleure compréhension des choses. Je veux parler de la définition du partenaire dans les actes à caractère sexuel intrafamiliaux. Je me réfère à l'article 21 du projet de loi. Les personnes qui sont susceptibles d'être poursuivies et condamnées pour des faits à caractère sexuel intrafamiliaux sont non seulement les parents ou les alliés, mais aussi les partenaires. Le projet de loi précise explicitement que la notion de partenaire inclut les ex-partenaires. On sait que les violences envers les femmes ne s'arrêtent pas lors de la séparation et que celles qui étaient victimes de violences au sein du couple sont toujours susceptibles de subir des violences infligées par leur ex-partenaire. Il était donc important que cet élément soit pris en compte dans le cadre du projet de loi.

Pour autant, il ne faut pas assigner au Code pénal un rôle qui n'est pas le sien. Il importe pour les écologistes de rappeler d'entrée de jeu que si nous parlons du Code pénal, il est absolument évident pour nous que la réponse pénale n'est qu'une réponse à apporter aux violences en général et aux violences sexuelles envers les femmes plus particulièrement.

Le Code pénal n'est pas non plus un manuel de déconstruction de la domination masculine ou un mode d'emploi sur le consentement ou sur l'égalité. Ce n'est pas en ouvrant le Code pénal qu'on va apprendre à des jeunes comment s'assurer que l'acte sexuel est bien souhaité par son ou sa partenaire.

Le Code pénal n'a pas vocation à se mêler de ce qui se passe bien. Il sert uniquement à être mobilisé quand une limite a été transgressée, ce qui signifie aussi que la réponse pénale est en quelque sorte, pour une société, toujours un échec puisque cela veut dire que nous n'avons pas réussi à prévenir les faits.

Après ces propos généraux, j'en viens au projet lui-même. Sans me livrer à un commentaire exhaustif vu l'ampleur du texte, je vais simplement pointer quelques lignes de force qui sont particulièrement importantes aux yeux des écologistes.

La réforme inscrit comme pierre angulaire la notion de consentement. La loi actuelle prévoit uniquement dans l'article 375, qui traite du viol, qu'il n'y a pas de consentement si l'acte a été "imposé par violence, contrainte, menace, surprise ou ruse ou s'il a été rendu possible en raison d'une infirmité ou d'une déficience physique et mentale de la victime". L'article 5 du nouveau projet de loi inscrit une notion de consentement qui est beaucoup plus large. Ce consentement doit être donné librement. Il est révocable à n'importe quel moment et il est un prérequis très large qui s'applique non seulement à la pénétration mais aussi à tout acte à caractère sexuel. Cette disposition précise aussi dans quelles circonstances le consentement peut ou ne peut pas avoir été donné librement. C'est une clarification qui nous paraissait particulièrement utile et nécessaire quand on sait que de nombreuses personnes, y compris parmi les jeunes, considèrent encore aujourd'hui qu'il est normal d'insister pour avoir des rapports sexuels ou que la

Het Strafwetboek is geen handboek voor de ontmanteling van de mannelijke dominantie of een gebruiksaanwijzing voor het verlenen van toestemming of het bevorderen van gelijkheid. Het Strafwetboek mag evenmin een instrument zijn om zich te bemoeien met wat goed gaat.

De huidige wet bepaalt dat er geen sprake is van toestemming wanneer de handeling "is opgedrongen door middel van geweld, dwang, bedreiging, verrassing of list of mogelijk is gemaakt door een onvolwaardigheid of een lichamelijk of een geestelijk gebrek van het slachtoffer".

In artikel 5 van het nieuwe wetsontwerp wordt er een ruimere definitie van het begrip toestemming ingevoegd. Die toestemming moet uit vrije wil gegeven worden. De toestemming kan op elk ogenblik ingetrokken worden en is een basisvereiste voor elke seksuele handeling.

Velen zijn van mening dat het normaal is om aan te dringen om seksuele betrekkingen te hebben of dat de manier waarop het slachtoffer gekleed is of het feit dat het slachtoffer dronken is een rol kan spelen bij het plegen van seksuele agressie.

Het was voor ons belangrijk dat de slachtoffers in de wet zouden kunnen lezen dat wat hen overkomen is, niet mag en dat ze alle grond hebben om een klacht in te dienen en te vragen dat er een onderzoek wordt ingesteld.

Sommige omstandigheden moeten beschouwd worden als vermoedens van niet-toestemming, zoals het feit dat men slaapt of bewusteloos is. De tekst bevat een voorbeeldlijst van indicatoren op grond waarvan nagegaan kan worden of het slachtoffer in staat was uit vrije wil toe te stemmen in de seksuele handeling. Zo is er geen toestemming als het slachtoffer onder invloed is van alcohol of verdovende

façon dont la victime était habillée peut avoir joué un rôle dans son agression ou encore qu'elle n'avait qu'à moins boire si elle ne voulait pas prendre de risque.

Il nous importait que les victimes puissent lire directement dans la loi que ce qui leur est arrivé est bel et bien interdit et qu'elles sont donc fondées à porter plainte et à demander l'ouverture d'une enquête sur les faits qu'elles ont subis.

Certaines circonstances constituent des présomptions de non-consentement. Aux côtés de la violence et de la contrainte qui figuraient déjà dans le texte, le fait d'être endormie ou inconsciente constituera, dans tous les cas, une absence de consentement. Le texte dresse également une liste exemplative de circonstances dans lesquelles la victime se trouve dans une situation de vulnérabilité et qui forment autant d'indices nécessaires à la vérification du consentement et de la capacité de la victime à l'exprimer librement. Parmi ces circonstances, on peut citer l'ingestion d'alcool ou de stupéfiant ou encore le handicap mental. Notez que nous avons adapté la terminologie qui était très "validiste" – ce qui est encore trop souvent le cas en droit.

Étant donné qu'encore récemment, cette disposition relative à l'influence de la vulnérabilité sur la faculté de consentir a fait réagir et couler beaucoup d'encre, il n'est pas inutile de préciser à nouveau – comme le fait l'exposé des motifs – qu'il n'est évidemment pas question de tirer une conclusion automatique de non-consentement à partir de la première goutte d'alcool et qu'il ne l'est pas davantage de nier aux personnes en situation de handicap la possibilité d'entretenir des relations sexuelles consenties. Simplement, des situations qui sont de nature à placer le ou la partenaire dans une position plus vulnérable doivent constituer autant d'indices permettant de vérifier soigneusement la présence du consentement.

Certains acteurs ont pu s'inquiéter que nous allions trop loin, en reportant sur les auteurs une charge de la preuve trop élevée. Des assurances ont pu être apportées à cet égard, mais le message contraire a également pu être véhiculé, à savoir que nous alourdissions en réalité la charge de la preuve du côté des victimes. Je tiens absolument à récuser cette interprétation. Il est évident que cela irait à l'encontre de l'objectif même du texte. Nous avons, bien entendu, veillé à ce que toutes les assurances soient fournies à ce sujet. Au demeurant, la question de la charge de la preuve va se poser plus largement lors des travaux sur la réforme du reste du Code pénal, plus précisément dans les principes généraux du Livre Ier. Nous aurons donc l'occasion d'y revenir lorsque ce dossier sera abordé.

Une autre évolution concerne l'âge de ce qu'on appelle la "majorité sexuelle", qui peut probablement plus justement être décrit comme l'âge auquel on considère que le ou la jeune va être en mesure d'exprimer librement son consentement. Le système actuel est assez compliqué et bénéficie ici d'une certaine clarification. L'âge de la majorité sexuelle, autrement dit l'âge auquel on est en capacité de consentir, reste fixé à seize ans, avec certaines exceptions.

Il sera donc possible de consentir à des actes à caractère sexuel dès quatorze ans si le ou la partenaire a maximum trois ans de plus, de façon à assurer un développement, une maturité relativement comparable. Par ailleurs, les relations consenties entre mineurs, même si la

middelen, of als er sprake is van een handicapsituatie. Zoals in de memorie van toelichting wordt aangegeven, is het niet de bedoeling te besluiten dat er geen toestemming is zodra iemand een druppel alcohol op heeft, of personen met een handicap de mogelijkheid te ontzeggen om met wederzijdse toestemming een seksuele relatie te hebben. Situaties waarin een van de partners echter in een kwetsbare positie wordt geplaatst, vormen een aanwijzing op grond waarvan er kan worden nagegaan of er toestemming is.

Sommige stakeholders waren bezorgd dat we een te zware bewijslast op de schouders van de daders zouden leggen. Men heeft ons op dat punt gerustgesteld. Het is ook niet zo dat we de bewijslast voor de slachtoffers verzwaren. Dat zou in strijd zijn met het doel van deze tekst. De kwestie van de bewijslast zal uitgebreid aan bod komen bij de herziening van de rest van het Strafwetboek, bij de algemene principes van boek 1.

De leeftijd van de seksuele meerderjarigheid evolueert naar de leeftijd waarop de jongere geacht wordt uit vrije wil zijn toestemming te kunnen geven. Het systeem wordt verduidelijkt: de seksuele meerderjarigheidsgrens blijft liggen op 16 jaar, met een aantal uitzonderingen. Het zal vanaf de leeftijd van 14 jaar mogelijk zijn om toe te stemmen in seksuele handelingen als de partner ten hoogste 3 jaar ouder is.

Relaties met toestemming tussen minderjarigen, zelfs met een leeftijdsverschil van meer dan drie jaar, zullen niet als misdrijf worden gekwalificeerd. Het is niet de bedoeling om een moreel oordeel te vellen, maar om regelingen te activeren ter bescherming van eventuele slachtoffers en om het Strafwetboek af te stemmen op de realiteit van de jongeren van vandaag.

De seksualiteit van de jongeren

différence est supérieure à trois ans, ne seront pas qualifiées d'infractions.

À nouveau, je pense qu'il est important de se souvenir du rôle que joue le Code pénal. Il ne s'agit pas de dire qu'on est pour ou contre des relations sexuelles à tel ou tel âge, ce n'est pas un jugement de valeur. On ne va pas dire qu'avant tel âge, ce serait mal ou anormal, et qu'après c'est normal, conseillé ou approuvé, ce n'est pas de cela qu'il s'agit. Il s'agit de dispositifs qui doivent être activés pour protéger les éventuelles victimes. Il s'agit aussi de faire en sorte que les adolescentes et adolescents qu'on veut ici protéger puissent relier les dispositions du Code pénal à leur propre réalité.

Selon nous, la sexualité des jeunes ne doit pas être abordée par un biais punitif ou négatif, comme si les découvertes à cet égard étaient nécessairement dangereuses. On sait d'ailleurs qu'à quinze ans, environ 25 % des mineurs ont déjà eu des relations sexuelles. C'est donc la raison pour laquelle les écologistes auraient été même favorables à une inversion de la logique et à dire "majorité sexuelle dès quatorze ans, mais avec des balises de différences d'âge entre quatorze et seize ans". Dans les faits, cela n'a pas été fait, mais si la logique n'est pas inversée, dans les faits le résultat est le même et, quoi qu'il en soit, la clarification est bienvenue ici.

Dans les exceptions dans l'autre sens, il n'est par contre pas possible, pour un mineur d'âge, même s'il a seize ou dix-sept ans, de consentir à des actes à caractère sexuel avec des personnes de sa famille ou des personnes qui ont autorité sur lui, une fois encore pour éviter des actes dont les partenaires ne sont pas dans une relation égalitaire, là où il y a des risques d'emprise ou de pression.

En lien avec ceci, j'en viens à l'article 20 du projet de loi, qui incrimine l'inceste. L'inscription du mot, le fait de nommer ce crime en tant que tel dans le Code pénal belge, c'est la réalisation de plus de quinze ans de travail de la part des associations spécialisées. Je pense en particulier à SOS Inceste, mais aussi à Femmes de droit, et certains diront – et ils auront raison – que ces faits pouvaient déjà parfaitement être poursuivis grâce aux dispositions actuellement en vigueur.

C'est vrai. Mais ma conviction est que la loi doit être claire, refléter les préoccupations d'aujourd'hui et nommer les choses pour ce qu'elles sont. L'inceste est un phénomène encore fort tabou, mal connu, où des mécanismes d'emprise très spécifiques interviennent. Les victimes se retrouvent en proie à un brouillage de repères, à beaucoup de doutes et de confusion à cause du rôle des auteurs dans la famille ou dans leur entourage.

Si c'est tabou, c'est par contre extrêmement répandu. Les évaluations parlent d'un enfant sur dix ou deux enfants par classe qui en seraient victimes. C'est effarant. Nous ne sommes pas toujours collectivement conscients de l'ampleur du phénomène. Utiliser le terme d'inceste pour incriminer spécifiquement ces actes qui sont encore trop souvent tus et cachés au sein des familles permet de poser clairement le cadre et l'interdit et doit participer à une évolution dans la prise de conscience collective à cet égard.

Je m'attarderai sur la question des peines. Fixer des taux de peines n'a pas été facile – Mme De Wit en a parlé –, étant coincés entre le

mag niet worden gestigmatiseerd. Op 15-jarige leeftijd heeft 25 % van de minderjarigen al seksuele betrekkingen gehad. De groenen zouden zelfs voorstander geweest zijn van een seksuele meerderjarigheid op 14 jaar, met richtsnoeren tussen de leeftijd van 14 en 16 jaar, maar het resultaat is uiteindelijk gelijkwaardig.

Het is daarentegen onmogelijk om als minderjarige toe te stemmen in intrafamiliale seksuele handelingen of met personen in gezagsfuncties, teneinde de risico's van machtsuitoefening te vermijden. De gespecialiseerde verenigingen, zoals SOS Inceste, hebben er vijftien jaar lang voor geijverd dat incest in het Strafwetboek zou worden vermeld en nu is dat eindelijk het geval.

Incest is nog steeds een zwaar taboe en een miskend gegeven, waarbij specifieke beïnvloedingsmechanismen een rol spelen. Wegens de rol en de verwantschap van de daders zijn de slachtoffers in verwarring. Incest komt vrij vaak voor: een kind op tien krijgt ermee te maken. Door incest specifiek strafbaar te stellen worden het kader en het verbodene duidelijk omschreven, wat een collectieve bewustwording mogelijk maakt.

Het was moeilijk om de strafmaat vast te stellen, want die zit wat gewrongen tussen het huidige systeem en het systeem in het toekomstige Strafwetboek, waarin de straffen grondig zullen worden hervormd. We hebben dus gepoogd wat meer samenhang te brengen. We hebben wegens de ernst van de misdaad de straffen voor verkrachting verzaamd en die voor voyeurisme verlicht.

De groenen steunden de mogelijkheid om te voorzien in alternatieven voor een gevangenisstraf voor deze feiten. Het klopt dat de gevangenis op lange termijn niet altijd de keuze is die de maatschappij het

système actuel (avec la correctionnalisation de nombreux crimes) et le système du futur Code pénal qui n'est pas encore fixé, mais qui refondra en profondeur le système. Nous avons tenté de ramener de la cohérence dans les taux de peine tout en sachant que le système sera prochainement revu. C'est pour cette raison de cohérence que les peines attachées aux crimes de viol ont été alourdies parce que la peine actuelle paraissait réellement peu élevée au regard de la gravité du crime. C'est aussi pour cette raison de cohérence que nous avons baissé les peines relatives au voyeurisme qui apparaissaient comparativement trop élevées.

Sur cette question, je souligne que les écologistes soutiennent fortement la possibilité qui est nouvelle pour les juges de prononcer des peines alternatives à la peine de prison pour des auteurs d'infractions sexuelles. C'est peut-être contre-intuitif parce que la prison a une telle hégémonie dans nos esprits que toute peine qui n'est pas de la prison semble être une peine au rabais, une peine de moindre importance, de la complaisance voire même une absence de peine. Il est bien sûr beaucoup plus populaire d'annoncer des hausses de peines de prison que des peines alternatives.

J'insisterai malgré tout parce que la prison n'est pas toujours à long terme le choix le plus protecteur pour la société parce que les prisons font sans doute partie des lieux où la masculinité toxique règne le plus. On se doute que cet environnement n'est pas du tout propice à développer le respect des femmes et de leurs droits surtout dans les conditions de détention actuelles.

Quand on connaît le bilan assez catastrophique, en matière de récidives, il était pour nous réellement fondamental d'ajouter à la palette des peines des réponses qui seront dans certains cas mieux à même de prendre en charge les auteurs, d'éviter les récidives et de mieux protéger la société.

J'en viens à présent à l'autre volet du projet de loi, à savoir le chapitre qui traite des infractions liées à la prostitution. Je pense qu'il vaut la peine d'y consacrer un peu de temps. C'est sans doute ici que le travail parlementaire s'est le plus déployé dans ce dossier. C'est sans doute ici que les auditions auront le plus d'impact, auront donné lieu à davantage de réflexion et aussi de modifications entre le texte initialement déposé et celui que nous allons voter ce soir. Je pense, bien entendu, à l'infraction de proxénétisme, pour laquelle la disposition soumise ce soir au vote n'a plus grand'chose à voir avec ce qui était arrivé sur notre table, il y a six mois. Et je voudrais vraiment remercier tous les acteurs que nous avons pu entendre et qui ont alimenté, de façon très riche, notre réflexion à ce sujet.

Il était nécessaire, il était fondamental qu'un débat public puisse se tenir sur la question. Pour poser le cadre, je veux expliquer la façon dont nous avons travaillé en la matière. Tout d'abord, il est un préalable qui me paraît fondamental: tout comme on ne peut pas prétendre s'attaquer aux violences sexuelles sans tenir compte de leur dimension sexo-spécifique, il ne serait pas crédible de parler de prostitution sans d'abord rappeler à quel point la prostitution est une manifestation de la domination masculine et, en particulier, de la domination des hommes sur le corps des femmes. On ne peut détacher la question de la prostitution de cette question-ci, puisque quasi 100 % des clients sont des hommes et que l'immense majorité des prestataires sont des femmes,

beste beschermt, aangezien de gevangenis een plek is waar de toxische mannelijkheid hoogtij viert. De kans is dan ook vrij klein dat men daar respect voor vrouwen zal ontwikkelen.

Gelet op het rampzalig hoge aantal recidives vonden we het aangewezen om straffen toe te voegen met meer aandacht voor de dader.

De impact van de hoorzittingen was het grootst voor het hoofdstuk over de misdrijven die verband houden met prostitutie. Op dat vlak verschilt de huidige tekst het sterkst van de oorspronkelijke versie. Het pooierschapsmisdrijf is daar een voorbeeld van.

We kunnen het niet over prostitutie hebben zonder eraan te herinneren dat deze een uiting is van de mannelijke dominantie; nagenoeg 100 % van de klanten zijn mannen en de sekswerkers zijn vrouwen. De groenen willen die vaak geweldadige realiteit niet minimaliseren.

Als verkozenen was het onze verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat alle opinies aan bod konden komen, zowel degenen die minder zwaar wilden tillen aan pooierschap als degenen die een tegengestelde mening toegedaan waren.

De groenen hebben de rechten en de bescherming van eenieder centraal gesteld in de denkoefening. De huidige situatie is hypocriet en biedt de betrokkenen weinig bescherming. Door de coronacrisis werden zij op zichzelf teruggeworpen, zonder sociale bescherming en zonder rechten. Personen in een precaire situatie beschermt men niet door hen in de clandestiniteit te duwen of hen te verhinderen onderlinge solidariteitsmechanismen op te zetten.

Wij zullen nooit zeggen dat de prostitutie een beroep is als een ander of een economische sector

des femmes d'ailleurs dans des situations de grande vulnérabilité.

Je veux vraiment l'affirmer sans ambages: il n'est en aucun cas question pour les écologistes de banaliser ceci ou de minimiser les réalités qui sont souvent très violentes, qui sont le quotidien de nombreuses personnes prostituées. Sur cette question sensible qui divise fortement dans tous les milieux, notre responsabilité en tant que représentant politique était de faire place à un débat large et qui permettait aux diverses opinions qui vivent dans la société de s'exprimer, c'est-à-dire tant les tenants d'un allègement du proxénétisme que les voix qui étaient en fort désaccord avec ce qui était proposé. Nous l'avons fait et nous avons été servis, parce que les opinions ont été effectivement très contrastées.

Nous, écologistes, nous avons pris comme boussole, nous avons mis au centre de la réflexion l'amélioration des droits et de la protection pour toutes et pour tous. Nous constatons que la situation actuelle est partiellement hypocrite, parce qu'elle ne protège pas ou mal les personnes concernées. La crise du covid a bien révélé à quel point une grande partie des personnes prostituées se sont retrouvées livrées à elles-mêmes, sans protection sociale, sans droits.

Je suis également persuadée qu'on ne protège pas mieux les personnes précarisées en les renvoyant davantage encore dans la clandestinité et en les empêchant d'installer entre elles des formes de solidarité.

Vous n'entendrez pas de notre part que la prostitution est un métier comme un autre ou un secteur économique à libéraliser. Vous n'entendrez pas de notre part un soutien à l'enrichissement de proxénètes, patrons ou actionnaires sur le dos de femmes prostituées. Et il est fondamental pour nous de maintenir et d'intensifier la lutte contre la traite des êtres humains, ce que le gouvernement fait par ailleurs, et c'est très important de le rappeler aussi.

Mais pour autant, il n'était pas question pour nous d'abandonner à leur sort les personnes qui sont actuellement mal protégées, par des contrats de travail fallacieux, qui n'ont droit à aucune protection et qui se font arnaquer par leur proxénète sans possibilité de défendre leurs droits.

Nous voulons donner plus de droits et de protection aux personnes qui en ont besoin, et permettre aux personnes qui le souhaitent, même si elles sont minoritaires, de s'organiser entre elles, sans pour autant en mettre d'autres dans une plus grande précarité.

Nous voulons aussi que cesse la grande stigmatisation dont font l'objet les personnes prostituées, et qui leur barre parfois l'accès à des services de base, tels que l'ouverture d'un compte en banque.

Oui, évidemment, il faut soutenir, par tous les moyens possibles, les personnes qui doivent et qui veulent quitter la prostitution; et des initiatives doivent être mises en place et soutenues à ce niveau. Mais cela n'empêche pas de travailler aussi à l'amélioration des conditions de vie et de travail des personnes qui, pour l'instant, sont prostituées.

Comment avons-nous procédé? Ce que nous avons voulu en tout cas éviter, c'est l'ouverture d'une disposition du Code pénal sans que des

die geliberaliseerd moet worden. Wij zullen er niet mee instemmen dat de baas of de pooier zich verrijkt ten koste van de prostituee. De strijd tegen de mensenhandel moet voortgezet worden, maar wie niet goed beschermd en afgezet wordt, en daar geen verhaal tegen heeft, mogen we niet in de steek laten.

Wij willen ook dat er een einde gemaakt wordt aan de stigmatisering, waardoor het soms niet mogelijk is een bankrekening te openen. Wie uit de prostitutie wil en moet stappen, moet ondersteund worden, maar dat belet niet dat er ook werk gemaakt moet worden van betere werk- en leefomstandigheden voor wie zich prostitueert.

Wij wilden niet dat er een bepaling in het Strafwetboek zou worden ingevoegd zonder flankerende sociale waarborgen. Wij hebben de tekst geamendeerd, zodat de prostitutie van anderen om er profijt van te trekken nog steeds als pooierschap beschouwd wordt. Wel hebben we voorzien in een mogelijke uitzondering, waarbij de organisatie van de prostitutie van een andere persoon legaal kan gebeuren onder bepaalde voorwaarden.

Als de regering voorstelt om meer sociale rechten voor prostituees te creëren met inachtneming van hun specifieke situatie, zou die uitzondering geactiveerd kunnen worden.

Prostituee is geen beroep zoals een ander. Prostitutie mag niet aangemoedigd worden en aan een werkloze vrouw mag niet voorgesteld worden om in de prostitutie te gaan werken. De band van ondergeschiktheid die bestaat bij een arbeidsovereenkomst moet gefinetuned worden om ervoor te zorgen dat de prostituee de controle over haar lichaam behoudt en dient in te stemmen met elke handeling. Er zou nooit sprake kunnen zijn van een opzegging, aangezien het verboden zou moeten zijn om iemand te verhinderen uit de prostitutie te stappen.

garanties en matière sociale ne l'accompagnent. Nous avons donc amendé le texte qui nous était proposé, dans un sens où l'organisation de la prostitution d'autrui pour en retirer un bénéfice continuera à être considéré comme du proxénétisme. C'est-à-dire que cela a été renforcé par rapport à ce qui était proposé par le ministre.

En réalité, le Code pénal seul ne va pas changer la situation actuelle, s'agissant du proxénétisme. Ce qui se passe, c'est que nous avons inséré dans cette définition la possibilité d'une exception légale future, qui pourrait effectivement rendre légale l'organisation de la prostitution d'une autre personne, à certaines conditions.

En clair, pour l'instant, les choses ne changent pas. Mais, si le gouvernement, au terme d'une réflexion qu'il doit mener, est en mesure de proposer des améliorations au droit du travail, au droit de la sécurité sociale, des modifications qui permettent de créer plus de droits sociaux pour les personnes prostituées tout en respectant le caractère très spécifique de cette activité, alors il pourrait être possible d'activer cette exception légale de façon encadrée.

Quelles évolutions sociales sont-elles visées ici? Ce qui est très important pour nous à nouveau, c'est que la prostitution ne puisse pas être considérée comme un métier comme un autre, c'est-à-dire qu'il ne peut bien entendu pas être question de susciter des vocations. Il n'est pas question non plus qu'un emploi dans la prostitution puisse être proposé à une travailleuse sans emploi.

La question du lien de subordination qui caractérise le contrat de travail devrait aussi être aménagée pour assurer la maîtrise de ces personnes sur leur corps à tout moment et leur capacité de consentir ou pas à chaque acte. Il ne pourrait pas davantage être question d'exiger la prestation d'un préavis car empêcher, retarder ou mettre des obstacles à l'abandon de la prostitution sont et doivent rester des choses interdites.

J'ajouterai peut-être aussi que, si on veut s'assurer – ce qui est évidemment notre cas – que les personnes prostituées le sont réellement de façon volontaire, ce n'est pas à travers le Code pénal que nous le ferons prioritairement mais en agissant sur d'autres déterminants, que ce soit la protection des personnes sans papiers, la lutte contre les inégalités sociales ou, plus généralement, la lutte vers un changement culturel majeur en matière de violences sexuelles et de genre.

La dernière chose sur la prostitution qui n'est pas la moindre à mes yeux, c'est qu'après toutes ces discussions, je pense qu'on ne peut pas nier que nous ne sommes pas aujourd'hui en mesure de prévoir avec certitude toutes les conséquences des changements que nous introduisons. Mme Dewit n'a pas tort de le souligner. Il était donc tout à fait crucial pour nous d'introduire déjà dans le texte le principe d'une évaluation périodique de ces changements législatifs. Cela a été fait via un amendement que nous avons porté.

L'évaluation sera confiée à la Chambre. Elle devra être indépendante et multidisciplinaire. Elle devra se pencher sur divers critères: d'une part, les progrès qui sont escomptés en matière de droits sociaux et, d'autre part, sur la réalisation ou non de certains risques, sur les impacts de cette évolution sur la traite des êtres humains, sur l'égalité

Om er ten slotte zeker van te zijn dat iemand uit eigen beweging als prostituee wil werken, zullen we andere middelen hanteren dan het Strafwetboek.

Aangezien we willen dat deze wetswijzigingen periodiek geëvalueerd worden, hebben we een amendement ingediend.

De evaluatie zal toevertrouwd worden aan de Kamer, die zich zal buigen over de verhoopte vooruitgang op het gebied van sociale rechten en zal nagaan of er bepaalde risico's opduiken en wat de impact op de mensenhandel, op de gelijkheid van mannen en vrouwen en op meer kwetsbare groepen is.

Door onze beslissingen te evalueren tonen we dat we er onze verantwoordelijkheid voor opnemen en dat we ze zo nodig kunnen bijsturen. Ecolo-Groen zal daarop toezien.

Ik hou niet van het strafrecht: het is een geweldsinstrument; door de toepassing ervan wordt de sociale ongelijkheid gereproduceerd en vergroot en het spitst zich toe op de personen die op de een of andere manier gemarginaliseerd worden. Men moet toegeven dat dat recht het voornaamste antwoord is en dat ook in de toekomst het geval dreigt te zullen zijn. Als het strafrecht alle daders van seksuele agressie aanpakt zal het voor één keer een dominante groep aanpakken.

Als we het spel voluit willen spelen, moeten we zorgen voor de opvang van de slachtoffers en het verzamelen van bewijzen en de indiening van klachten faciliteren. Men moet de politieagenten de dynamiek in dit type van geweld doen inzien. Het strafrecht moet ook een verlengstuk krijgen in de vorm van burgerrechtelijke gevolgen. Het parket zou bijvoorbeeld stelselmatig de ontzetting uit het ouderlijk gezag kunnen vorderen wegens het

entre les hommes et les femmes, sur certains groupes plus vulnérables, tels que les jeunes ou les personnes migrantes.

Évaluer les conséquences de nos décisions politiques, c'est tout simplement se montrer responsables des choix que nous faisons et pouvoir, le cas échéant, à la lumière de ces évaluations, modifier ce qui doit l'être pour corriger le tir. Ecolo-Groen y portera la plus grande attention.

Je vais tout doucement arriver à la fin de mon intervention.

Je viens de parler assez longuement du droit pénal alors que je n'aime pas celui-ci. C'est un droit qui est violent. C'est un droit dont l'application permet de reproduire, en les amplifiant, les inégalités sociales. C'est un droit qui se concentre et qui s'abat en priorité sur les personnes qui sont marginalisées à un titre ou un autre. C'est d'ailleurs pour cette raison que je porte une attention particulière à des domaines comme la justice restauratrice.

Toutefois, il faut convenir que la réponse pénale reste la principale réponse et qu'un changement à ce niveau n'est, sans doute pas pour demain. Il faut aussi convenir que, si le droit pénal s'attaque à tous les agresseurs sexuels, y compris les plus privilégiés, il s'attaquera non pas à des marginalisés, mais à un groupe dominant.

Si nous faisons ici le choix du droit pénal pour répondre aux infractions sexuelles, jouons le jeu pleinement. Nous devons assurer une prise en charge correcte des victimes. Nous devons faciliter la récolte de preuves et le dépôt de plaintes. C'est ce qui est notamment fait à travers le déploiement du réseau de centres de prise en charge des victimes de violences sexuelles (CPVS) qui est en plein développement. La secrétaire d'État, Sarah Schlitz, s'y emploie. Nous devons nous assurer que les personnes en première ligne, que les policiers sont correctement formés pour comprendre les dynamiques en œuvre dans ce type de violence. C'est en cours, mais il y a encore beaucoup de travail à ce niveau. Les magistrats doivent également continuer à se former de façon plus pointue à ces questions.

Pour être cohérent, il me semble qu'il faudrait aussi prolonger l'action du droit pénal avec des conséquences civiles. Je pense, par exemple, à la déchéance de l'autorité parentale pour les parents ayant commis des infractions sexuelles sur leurs enfants. Elle pourrait être systématiquement requise par le parquet, ce qui n'est pas le cas aujourd'hui. Je pense aussi au nécessaire abandon de la théorie discréditée de l'aliénation parentale qui a, hélas, encore trop droit de cité chez nous, et qui a des conséquences désastreuses sur certaines familles, particulièrement sur les mères qui tentent de protéger leurs enfants notamment de faits d'inceste. En effet, cette théorie mène parfois à ce qu'on retire à ces mères la garde de leurs enfants au profit des pères accusés de ces agressions.

Parmi les autres chantiers qui pourront retenir notre attention dans les prochaines années, il y a aussi la question des violences gynécologiques et obstétricales. C'est une réalité dont l'ampleur se révèle progressivement. D'ailleurs, un rapport d'information est en cours au Sénat. Il est porté par trois de mes collègues écologistes. Si j'en parle ici, c'est parce que l'exposé des motifs de la réforme du Code pénal sexuel a pu laisser planer un doute parce qu'il semblait exclure du champ des

plegen van seksuele misdrijven op zijn eigen kinderen. Men zou ook moeten afstappen van de achterhaalde theorie van het ouderverstotingssyndroom, die soms in het nadeel speelt van de moeders die hun kinderen tegen incest proberen te beschermen.

Men zal zich ook moeten buigen over het gynaecologisch en obstetrisch geweld, waarvan de omvang stilaan duidelijk wordt. In de memorie van toelichting met betrekking tot de hervorming van het seksueel strafrecht leek men de medische handelingen van het toepassingsgebied van de seksuele geweldsmisdrijven uit te sluiten, wat een vergissing zou zijn.

Een wijziging van het Strafwetboek zal op zich geen grote vooruitgang meebrengen voor de rechten van de vrouwen en de slachtoffers. De concrete implementatie van de maatregelen zal het bewijs vormen van de vooruitgang. Het Nationaal Actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld is belangrijk voor de preventie. Er moet natuurlijk ingegrepen worden om het geweld te stoppen, maar het is nog beter om het geweld te voorkomen.

De groenen willen geen wereld waarin de gevangenen vol zitten met daders van seksueel geweld. Wij willen een culturele paradigmashift om dergelijke agressie uit de wereld te helpen. In afwachting zal Ecolo-Groen dit wetsontwerp steunen.

violences sexuelles les actes médicaux. Ce serait une erreur, notamment en lien avec ces violences-ci.

Nous pensons qu'il est bon de rester très attentif à ce qui sortira du travail sur les violences gynécologiques et obstétricales. Parce que le Code pénal doit être à même d'intégrer des évolutions, nous serons, le moment venu, peut-être amenés à encore faire évoluer certaines dispositions en ce domaine.

Je le disais en commençant, mais je peux le répéter en concluant, nous ne devrions pas commettre l'erreur de considérer qu'une modification du Code pénal portera en soi et automatiquement de grandes avancées pour les droits des victimes. C'est, bien sûr, ce qui suivra sur le terrain, ce sont les moyens déployés qui constitueront une preuve d'amélioration. Cela participe évidemment d'une stratégie globale de lutte contre les violences de genre. C'est pourquoi des initiatives telles que le nouveau Plan d'Action National de Lutte contre les violences basées sur le genre, qui a été coordonné avec les associations et auxquelles de très nombreux ministres sont partie, engageant différents niveaux de pouvoir, sont particulièrement importantes en matière de prévention. Le Code pénal est essentiel pour répondre aux violences, mais il est nécessaire de réussir progressivement à éviter qu'elles ne se produisent.

Pour terminer, je pourrais résumer mon propos comme suit. Les écologistes ne veulent pas d'un monde où l'on remplisse les prisons d'agresseurs sexuels; nous souhaitons au contraire un changement culturel majeur pour, enfin, faire reculer et disparaître ces agressions sexuelles. Nous continuerons à y travailler au quotidien. En attendant, Ecolo-Groen soutiendra, bien sûr, ce texte. Je vous remercie de votre attention.

La **présidente**: Merci, madame Hugon.

Je tiens seulement à transmettre un petit message. Nos travaux ont repris depuis une heure. Deux intervenantes ont pris la parole. Ce texte en comporte encore une dizaine. À ce rythme-là, nous sommes ici jusqu'à 03 h 00. De plus, il reste encore d'autres textes, puis des votes nominatifs que je vous annonce déjà nombreux. Autrement dit, pourriez-vous considérer l'idée de synthétiser votre expression?

De **voorzitter**: Er zijn nog tien sprekers ingeschreven. Daarna zijn er nog andere teksten en een groot aantal naamstemmingen. In dit tempo zijn we bezig tot 3.00 uur.

01.05 Laurence Zanchetta (PS): Madame la présidente, je vais donc essayer d'être brève...

01.06 Séverine de Laveleye (Ecolo-Groen): Madame la présidente, je comprends tout à fait votre rappel à l'ordre, ou plutôt votre invitation, mais on vient de passer trois heures sur une résolution. Des collègues ont travaillé pendant au moins un an sur la réforme du Code pénal de façon extrêmement intense. Ce débat est mérité!

01.06 Séverine de Laveleye (Ecolo-Groen): De collega's hebben een jaar lang gewerkt aan de hervorming van het Strafwetboek. Dit debat is dan ook welverdiend!

C'était quelques mots de soutien à Mme Zanchetta pour la suite.

01.07 Peter De Roover (N-VA): Ik ben het principiële eens met wat daarnet gezegd is. Het betreft hier een belangrijk werkstuk, dat een ernstige behandeling verdient.

01.07 Peter De Roover (N-VA): Je suis d'accord sur le principe. Il s'agit d'une loi importante qui mérite d'être examinée sérieusement. Il appartient bien sûr à chacun de faire la distinction entre le travail

Trouwens, de afspraken over tijdslimieten werden daarnet – ik druk mij

rustig uit – bij de bespreking van het voorstel van resolutie niet helemaal gevolgd. Die afspraken lieten nochtans een ernstig debat binnen gelimiteerde tijd toe en creëerden ook iets meer ruimte om onderhavig wetsontwerp te bespreken.

Natuurlijk is het de taak van ieder van ons het verschil te maken tussen het werk in een commissie, dat zeer gedetailleerd is, en het werk in de plenaire vergadering. Normaal gesproken spreekt men langer in een commissie dan in de plenaire vergadering. Wanneer het omgekeerd is, is dat vreemd.

Dat gezegd zijnde, vind ik wel dat een ontwerp van deze orde een zeer ruime bespreking verdient. Maar, ik herhaal het, de tijdslimieten zijn daarstraks overschreden. Wij moeten het in de Conferentie van voorzitters er toch eens over hebben dat wij de nodige discipline aan de dag moeten leggen om de afspraken die in de conferentie worden gemaakt, te respecteren.

01.08 Laurence Zanchetta (PS): Madame la présidente, ce projet de loi est l'aboutissement d'un long travail législatif. Les auditions et le travail en commission, auxquels mon collègue Khalil Aouasti a participé activement, nous ont permis d'améliorer considérablement le texte. De nombreux amendements ont été déposés, afin de prendre en compte l'avis des acteurs de terrain, des académiques, des experts, etc.

Le Code pénal sexuel est un projet important pour notre société, en lien avec certains événements récents, comme les nombreuses dénonciations de violence sexuelle à l'égard des femmes, notamment dans plusieurs bars et boîtes de nuit de notre capitale. Les mentalités doivent changer et avoir un arsenal juridique moderne et adéquat contribuera à l'évolution des mœurs de notre société.

À ce titre, en guise de première modification, enfin, le viol n'est plus un crime contre l'ordre des familles. Cela paraît évident, mais il est, désormais, évacué de ce chapitre. Il ne s'agit pas d'une modification purement esthétique, parce que les mots utilisés ont du sens. Le sens des termes utilisés est particulièrement important, mais c'est d'autant plus le cas pour le Code pénal sexuel, où les victimes doivent pouvoir mettre des mots sur ce qu'elles ont vécu. Une terminologie plus adéquate est donc également préférée. Ainsi, à titre d'exemple, "l'attentat à la pudeur" est définitivement supprimé et remplacé par la notion de "viol" ou d'"atteinte à l'intégrité sexuelle", suivant l'infraction commise. Le texte est donc plus clair à de nombreux égards, ce qui renforce, par conséquent, la protection et la reconnaissance du vécu des victimes.

Autre changement majeur qui devrait répondre aussi à un certain nombre de préoccupations et de demandes légitimes provenant notamment d'associations de victimes: la notion de consentement. À cet égard, cette notion a fait l'objet de plusieurs amendements, tant il fallait prendre en considération un certain nombre de facteurs, qui annihilent ou altèrent le consentement, comme le fait de dormir ou d'avoir bu de l'alcool, tant il fallait également être attentif à ne pas créer une présomption de non-consentement, dès qu'une personne est sous l'influence de l'alcool, ce qui reviendrait, *de facto*, à faire porter au suspect la charge de la preuve de son innocence.

Il est certain que définir un tel concept n'est pas un exercice facile. Il s'agit, ici, de traduire de manière claire et nette ce que notre société ne

plus détaillé en commission et le travail en plénière. Je tiens également à signaler que les temps de parole convenus en Conférence des présidents pour la résolution viennent d'être dépassés. Nous devons respecter ces accords.

01.08 Laurence Zanchetta (PS): Dankzij het werk in de commissie hebben we de tekst van het ontwerp kunnen verbeteren. Via tal van amendementen kon er rekening worden gehouden met de zienswijze van de actoren op het terrein, de academische wereld of de experts.

De mentaliteit moet veranderen en een modern juridisch arsenaal zal ertoe bijdragen dat de zeden evolutueren. Eindelijk is verkrachting geen misdrijf tegen de orde van de familie meer. De betekenis van de gebruikte bewoordingen is van vitaal belang, vooral in het seksueel strafrecht, waar de slachtoffers onder woorden moeten kunnen brengen wat ze hebben beleefd. Zo wordt aanranding van de eerbaarheid geschrapt en afhankelijk van het misdrijf vervangen door het begrip verkrachting of aantasting van de seksuele integriteit.

Een andere belangrijke verandering betreft het begrip toestemming. Er moest rekening worden gehouden met de factoren die de toestemming tenietdoen of aantasten zoals slaap of alcoholgebruik, zonder evenwel een vermoeden van niet-toestemming te creëren zodra iemand onder de invloed is van alcohol, wat er zou op neerkomen dat de verdachte zijn onschuld zou moeten bewijzen. Er wordt daarom verwezen naar bepaalde

peut accepter. Il est donc fait référence à certains comportements qui ne sont pas admis et qui répondent à un besoin d'inscrire noir sur blanc: "Non, une femme qui dort ne peut consentir à un acte sexuel. Oui, le consentement peut être retiré à tout moment."

En outre, il a été clarifié et indiqué dans les dispositions que cette liste d'exemples n'est pas exhaustive.

En ce qui concerne la majorité sexuelle, autre point clé du projet de loi, il a fallu déterminer où l'on mettait le curseur, pour déterminer justement quand un jeune est capable de consentir ou non à des relations sexuelles et avec qui. Ici également, des améliorations ont été apportées par voie d'amendements. Ainsi, un mineur qui a entre quatorze et seize ans peut consentir librement si la différence d'âge avec l'autre personne n'est pas supérieure à trois ans. Enfin, pour ne pas criminaliser les relations sexuelles entre jeunes consentants, il n'y a pas non plus d'infractions entre mineurs de quatorze ans qui agissent avec consentement mutuel lorsque la différence d'âge est supérieure à trois ans.

En ce qui concerne la question de la prostitution, des travailleuses du sexe et du proxénétisme, le projet de loi discuté dépénalise un certain nombre de comportements afin d'assurer la sécurité juridique de certaines relations économiques des travailleurs du sexe. Il faut rappeler que le statut des travailleurs du sexe, pour qu'il devienne une réalité, doit d'abord passer par une modification du Code pénal. C'est donc une étape nécessaire et importante qui est réalisée aujourd'hui.

La réforme pénale dont on discute aujourd'hui ne répond pas à une nécessité qui a été soulevée à de nombreuses reprises lors des auditions, et qui est d'améliorer l'accès aux droits sociaux des travailleurs du sexe. Et c'est normal, ce n'est pas là l'objet du droit pénal. Il s'agit pourtant d'une nécessité, et je vais y revenir. Dans la foulée, soulignons également que sur le plan du droit social, le ministre Dermagne a d'ailleurs consacré le principe d'inopposabilité de la nullité du contrat de travail des personnes qui se prostituent. C'est un projet qui a été voté le mois dernier.

En effet, nous savons que la majorité des travailleurs du sexe disposent de contrats de travail déguisés: ce sont des serveuses, des hôtes d'accueil qui, vous le savez, ne sont pas nécessairement déclarées. Le problème, c'est que les employeurs ou les institutions de sécurité sociale peuvent se prévaloir de la nullité du contrat de travail puisque sa conclusion est en fait une infraction. Désormais, avec ce texte, ce ne sera plus possible. Et cela, c'est une avancée considérable pour les travailleurs du sexe.

En ce qui concerne la lutte contre la traite des êtres humains et de l'infraction de proxénétisme, le projet de Code pénal sexuel maintient l'infraction de proxénétisme. Il ne le dépénalise pas, que les choses soient bien claires.

En effet, dès lors qu'en l'état du droit social il n'existe que peu de solutions pour les travailleurs du sexe, il serait inacceptable de favoriser le proxénétisme par la dépénalisation des contrats de travail.

La question de la différence entre les victimes d'abus de la prostitution

gedragingen die niet zijn toegestaan: iemand die slaapt, kan niet instemmen met een seksuele handeling en de toestemming kan op elk moment worden ingetrokken.

Wat de seksuele meerderjarigheid betreft, diende er uitgemaakt te worden wanneer een jongere in staat is toe te stemmen en tegenover wie. Bij amendement hebben we verduidelijkt dat een minderjarige tussen 14 en 16 jaar uit vrije wil kan toestemmen in een seksuele handeling als het leeftijdsverschil met de partner niet groter is dan drie jaar. Teneinde seksuele betrekkingen tussen consenterende jongeren niet te criminaliseren is er geen sprake van een misdrijf wanneer 14-jarigen met wederzijdse toestemming seks hebben, ook als het leeftijdsverschil groter is dan drie jaar.

Gedrag wordt gedepenaliseerd teneinde de rechtszekerheid van sekswerkers te verzekeren.

De hervorming van het Strafwetboek biedt geen antwoord op de kwestie van de toegang tot sociale rechten voor sekswerkers. Dat is geen strafrechtelijke aangelegenheid, maar het is wel een noodzaak. Minister Dermagne heeft het principe van de niet-inroepbaarheid van de nietigheid van een arbeidsovereenkomst voor sekswerkers bekrachtigd. De meeste sekswerkers werken met verkapte arbeidsovereenkomsten. Voortaan zullen de werkgevers of de socialezekerheidsinstellingen zich niet meer kunnen beroepen op de nietigheid van deze arbeidsovereenkomsten, hoewel het sluiten van de overeenkomst een misdrijf is.

Pooierschap blijft een misdrijf in dit wetsontwerp.

Het sociaal recht bevat weinig oplossingen voor de sekswerkers. Het zou onaanvaardbaar zijn dat de depenalisering van de arbeidsovereenkomsten het pooierschap in de hand zou werken. De kwestie

et les victimes de la traite des êtres humains a été réglée. Aucune raison ne justifie la traite des êtres humains. La préférence doit toujours être donnée aux poursuites pour l'infraction de la traite des êtres humains. Il en va de l'intérêt de la victime et de son droit à la procédure de protection spéciale. Les amendements vont également en ce sens. En outre, des amendements ont été déposés pour clarifier le champ d'application de l'infraction par rapport à la traite des êtres humains.

En ce qui concerne les peines, mon groupe est d'avis que ce n'est pas uniquement la logique répressive qui préviendra les problèmes de violences. Si certaines peines ont été rehaussées, un effort de cohérence des échelles de peine a été apporté par amendement. Pour notre groupe, il était important de maintenir une cohérence de peine pour chaque infraction.

En conclusion, monsieur le ministre, vous aurez le soutien du groupe PS sur ce nouveau Code pénal sexuel qui constitue une avancée en matière de protection des victimes. Il clarifie ce qui est illégal et effectivement poursuivi, ce qui permettra aux autorités de se concentrer sur les cas problématiques. Enfin, et ce point n'est pas des moindres, le texte va dans le sens d'une consécration pleine et entière des droits des travailleurs du sexe. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité)*

01.09 Katleen Bury (VB): Mijnheer de minister, vandaag ligt er een zeer belangrijk wetsontwerp voor over de wijziging van het seksueel strafrecht. Het is een harde noot om te kraken geweest, want zowel de seksuele meerderjarigheid, de definitie van aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, de definitie van toestemming bij seksuele handelingen, seksuele agressie op afstand, incest, voyeurisme en prostitutie worden besproken.

In de recente statistieken, die mevrouw De Wit al heeft aangehaald, is er sprake van 100 aanrandingen en verkrachtingen per dag. Hiervan worden er dagelijks slechts tien aangegeven. Veel slachtoffers ondernemen ook nog eens een zelfmoordpoging. Hierover bestaan er zelfs geen statistieken. Die cijfers zouden we dringend moet oplijsten. In 70 % van de gevallen is de verkrachter een bekende van het slachtoffer. Meer dan 70 % van de daders is recidivist. Het aantal effectieve veroordelingen is bedroevend laag, zoals u zelf al heeft aangehaald. Slechts 10 % van de aanklachten leidt tot een veroordeling. De redenen hiervoor zijn – zoals u al heeft aangehaald – complexe wetgeving, complexe bewijslast en onaangepaste sancties. In de praktijk zal er veel meer nodig zijn. Procedures slepen veel te lang aan. De meldingsplicht en het beroepsgeheim van de hulpverleners zouden moeten worden herbekeken en hulplijnen zouden 24 uur op 24 uur beschikbaar moeten zijn. Dat zijn slechts enkele voorbeelden van pijnpunten.

Voorafgaandelijk aan de inhoudelijke bespreking, willen wij toch wel de teneur schetsen die veel genodigden tijdens de hoorzitting hadden. Zij werden namelijk te weinig betrokken bij de totstandkoming van het wetsontwerp. Er zijn 9 hoorzittingen geweest en alle belanghebbenden kregen slechts 20 minuten spreektijd. Er was dan ook nog eens een zeer kort tijdsbestek waarin hetgeen er gezegd was, getrieerd moest worden. Het was wenselijk om deze mensen meer tijd te geven. Dit is een gemiste kans om tot een volwaardige en voldragen wet te komen.

Onze fractie is zeer tevreden over een aantal verduidelijkingen. Laat

van het verschil tussen de slachtoffers van misbruik van prostitutie en van mensenhandel is geregeld. De voorkeur moet altijd uitgaan naar de vervolging van mensenhandel, in het belang van de slachtoffers en hun recht op de procedure van bijzondere bescherming.

Onze fractie denkt dat bestraffing alleen geweld niet kan voorkomen, maar bepaalde straffen werden verzwakt in het kader van de samenhang van de strafmaat. Wij zullen dit nieuw seksueel strafrecht steunen omdat het de slachtoffers beschermt, de vervolging verduidelijkt – waardoor de autoriteiten zich kunnen toespitsen op de problematische gevallen – en de rechten van de sekswerkers verankert. *(Applaus bij de meerderheid)*

01.09 Katleen Bury (VB): Le projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel contient toute une série de définitions, la modification de la majorité sexuelle et des thèmes tels que le voyeurisme et la prostitution.

Selon les statistiques récentes, 100 agressions sexuelles et viols sont commis chaque jour, dont seulement 10 sont déclarés. Dans 70 % des cas, l'auteur du viol est une connaissance de la victime et il s'agit très souvent d'un récidiviste. De nombreuses victimes tentent de se suicider. Le nombre de condamnations effectives est tristement faible. Cette situation est due à la complexité de la législation et de la charge de la preuve, ainsi qu'à des sanctions inappropriées. Les procédures sont beaucoup trop longues, l'obligation de signalement et le secret professionnel des secouristes doivent être revus et les lignes d'aide téléphonique doivent être disponibles jour et nuit.

De nombreuses parties prenantes estiment qu'elles n'ont pas été suffisamment associées au projet de

dat duidelijk zijn. Wij zijn tevreden over een aantal zaken die noodzakelijk waren, verduidelijkingen, aanvullingen, modernisering die in het wetsontwerp zijn opgenomen. Zeker een belangrijk, positief signaal is het verhogen van de strafmaat voor een aantal misdrijven.

Er zijn echter ook verschillende wijzigingen die heel ondoordacht en zeer kort door de bocht zijn. Ik heb ze in elf korte puntjes opgesomd.

Eerst en vooral gaat het niet om een globale hervorming, zoals mijn collega al zei, van het hele Strafwetboek. Dat is geen goede zaak voor de coherentie. Onze fractie vreest veel dubbel werk wanneer de commissie voor Justitie zich zal buigen over de hervorming van het Strafwetboek. Ook worden belangrijke zaken, zoals de terbeschikkingstelling, niet onder handen genomen. Het wetsontwerp wordt ook misbruikt om bepalingen op het volledige strafrecht van toepassing te maken, terwijl dat allesbehalve de bedoeling was en kan zijn. Wij denken maar aan de passage volgens dewelke de gerechtelijke antecedenten niet langer zullen bepalen of er probatie-uitstel mogelijk is.

Ik geef een tweede punt van kritiek. Wij zien een aanzienlijke verhoging van de strafmaat bij verkrachting van tien tot vijftien jaar. Na correctionalisering hebben wij het over minimum zes maanden tot maximum tien jaar. Dat is een zeer goede zaak, maar wij weten heel goed dat bijna geen enkele straf in België volledig wordt uitgezeten. Veel daders zijn meestal na een derde van hun straf alweer op vrije voeten. In die optiek kijk ik uiteraard uit naar juni. U hebt beloofd – een meermaals uitgestelde belofte, trouwens – dat vanaf dan alle straffen effectief zullen worden uitgevoerd. Wij hopen dat u dat zeker zult realiseren. Ten slotte is er de problematiek van de correctionalisering, waarbij de rechtbank aanzienlijk lagere straffen kan uitspreken dan hetgeen is bepaald in de minimumstraffen. Ook dat dient te worden herbekeken bij de hervorming van het volledige Strafwetboek.

Een derde opmerking, zeer belangrijk, gaat over de terbeschikkingstelling. In het meest recentelijk bewerkte ontwerp van het Strafwetboek, zoals enige tijd geleden geformuleerd door ex-minister Geens, was er zelfs geen sprake meer van terbeschikkingstelling. Het werd niet eens opgenomen. Inmiddels is door een aantal gruwelijke misdrijven aangetoond dat de maatschappij te allen tijde en voor zover nodig op permanente wijze beschermd moet kunnen worden tegen seksuele roofdieren. U zelf, mijnheer de minister, hebt in de Kamer verklaard dat een levenslange terbeschikkingstelling in die optiek kan worden ingevoerd. Dat was trouwens een wetsvoorstel van ons. Mevrouw De Wit wou de termijn van 15 op 30 jaar brengen, als ik mij niet vergis. Wij hadden het over levenslang. Wij betreuren dan ook ten eerste dat de aankondigingen die door u enkele maanden geleden werden gedaan inzake de levenslange terbeschikkingstelling niet gerealiseerd zijn, maar bovenal dat de unieke mogelijkheid die zich vandaag voordoet niet met beide handen wordt aangegrepen om de levenslange terbeschikkingstelling in te voeren.

Een vierde punt. Het is voor het Vlaams Belang onbegrijpelijk en onaanvaardbaar dat alternatieve straffen in de vorm van elektronisch toezicht, werkstraf, of autonome probatiestraf, niet meer uitgesloten worden als strafrechtelijke sanctiemaatregelen voor bepaalde seksuele misdrijven. Een werkstrafje voor een verkrachting? Een enkelbandje voor een verkrachting misschien? Het zal binnenkort tot de mogelijkheden behoren. Is dat wat de minister verstaat onder "Justitie straffer

loi à l'examen. Ainsi, elles se sont vu accorder un temps de parole beaucoup trop limité lors des audiences. Il s'agit d'une occasion manquée.

Mon groupe est particulièrement satisfait d'une série de précisions, d'additions et de modernisations. Le relèvement du taux de la peine pour une série d'infractions, notamment, est un signal très fort.

Toutefois, des modifications irréfléchies ont été apportées à ce texte.

L'objet de notre discussion d'aujourd'hui n'est pas une réforme globale du Code pénal, ce qui entrave la cohérence. Des éléments importants ne sont pas traités, tandis que d'autres dispositions s'appliquent soudainement à l'ensemble du droit pénal.

Le taux de la peine pour le viol est passé de 10 à 15 ans ou entre 6 mois et 10 ans après correctionnalisation. Toutefois, presque aucune peine n'est purgée intégralement. De nombreux auteurs sont à nouveau libres après avoir purgé un tiers de leur peine. J'espère que le ministre pourra tenir sa promesse d'exécuter effectivement toutes les peines à partir de juin. La correctionnalisation, qui permet au tribunal de prononcer des peines moins lourdes que les peines minimales prévues, doit être revue dans le cadre de la réforme du Code pénal.

Dans le projet de Code pénal le plus récent, il n'était plus question de la mise à disposition. Entretemps, certains crimes abominables ont toutefois démontré que la société doit être protégée contre les prédateurs sexuels. Le ministre a lui-même déclaré à la Chambre qu'une mise à disposition à perpétuité devrait être rendue possible. C'est pourquoi nous regrettons profondément que cette annonce ne soit pas concrétisée aujourd'hui.

maken"? De slachtoffers zullen het graag horen. Het geloof in Justitie, het vertrouwen in Justitie, is al jaar en dag bedroevend laag. Ik ben er zeker van dat het hierdoor niet zal toenemen.

Een vijfde punt, over de wijziging die wordt aangebracht aan artikel 8 van de probatiewet. Daar had ik het daarnet al over. De gerechtelijke antecedenten zullen niet langer bepalen of probatie-uitstel mogelijk is. Met andere woorden, probatie-uitstel zal ook kunnen wanneer de veroordeelde wel al werd veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan drie jaar. De ratio legis hebt u uitgelegd, die zou liggen in de optimalisering van de mogelijkheid alternatieve straffen open te stellen voor daders van seksuele misdrijven.

Ook de Orde van de Vlaamse Balies acht de volledige afschaffing van de gerechtelijke antecedenten te kort door de bocht, en wel om twee redenen. Ten eerste, de aanpassing heeft niet enkel aanzienlijke gevolgen voor seksuele misdrijven, maar voor alle misdrijven. Het wetsontwerp gaat hiermee ruim buiten de grenzen van zijn eigen doelstellingen en geeft ook niet aan dat de ratio legis van de wijziging – bijvoorbeeld de mogelijkheid tot behandeling of therapie – eveneens nuttig is voor andere misdrijven. Ten tweede, de redenering hier is enkel aannemelijk bij een veroordeling uit het verleden voor een compleet ander type misdrijf.

De optie van een probatie-uitstel als de dader voor zedenfeiten tot vijf jaar gevangenisstraf wordt veroordeeld en voor dezelfde feiten al eens is veroordeeld tot drie jaar, kan voor onze fractie totaal niet door de beugel. Wij kunnen dat absoluut niet volgen.

Ten zesde, er moet worden ingezet op een soort daderprofilering. Zodra een dader van een seksueel misdrijf gekend is, dient hij volledig te worden onderzocht en dient te worden nagegaan of hij betrokken is geweest bij eerdere seksuele delicten. Uiteraard hangt hier een enorm prijskaartje aan vast. Politiediensten moeten hiervoor worden opgeleid. Er moet een volledige gegevensbank worden uitgewerkt zodat daders sneller kunnen worden gelinkt aan andere strafrechtelijke feiten. Onze fractie is van oordeel dat investeren in daderprofilering, zoals dat reeds uitvoerig gebeurt in Amerika, tot bijzonder gunstige resultaten kan leiden, ook in het oplossen van bepaalde criminele feiten.

Een volgend punt van kritiek. In uw ontwerp heeft de rechter bij de behandeling van een zedenzaak slechts een facultatieve mogelijkheid om een advies te vragen aan een dienst, gespecialiseerd in de behandeling van seksuele delinquenten, en dit voor alle seksuele misdrijven. Ook daar werd reeds uitgebreid op ingegaan. Niet alleen het Vlaams Belang of andere fracties, maar ook de Hoge Raad voor de Justitie en sommige leden van de meerderheid pleiten voor een verplicht advies. Zedenzaken hebben een bijzonder karakter. Het is dan ook aangewezen dat de rechter vanaf het begin van de procedure over zo'n advies beschikt, onder andere om de strafmaat en de verdere opvolging van de dader adequaat te kunnen bepalen. Enkel op deze manier krijgt de rechter een duidelijk beeld van de dader en of die een gevaar voor de samenleving vormt.

Punt acht. In het wetsontwerp wordt er niet gesproken over een gedwongen behandeling. Ook dat is een gemiste kans. De onderwerping van bepaalde veroordeelden, mits hun instemming, aan bepaalde therapieën zou een deel van de oplossing kunnen zijn. Dat is belangrijk

Pour le Vlaams Belang, il est également incompréhensible et inadmissible que des peines alternatives telles que la surveillance électronique, une peine de travail ou une peine de probation autonome deviennent possibles pour certains délits sexuels. De ce fait, les victimes auront encore moins confiance dans la justice.

Les antécédents judiciaires ne détermineront plus si un sursis probatoire est possible. Cela signifie qu'un sursis probatoire sera dorénavant possible également lorsque le condamné a déjà été condamné à une peine d'emprisonnement principale de plus de trois ans. Selon le ministre, cela permettrait d'ouvrir également les peines alternatives aux auteurs de délits sexuels. L'Orde van Vlaamse Balies (OVb) s'oppose à la suppression complète des antécédents judiciaires, compte tenu de ses lourdes conséquences pour tous les délits. Le raisonnement ne serait acceptable qu'en cas de condamnation encourue dans le passé pour un tout autre type d'infraction.

Lorsqu'un auteur d'une infraction sexuelle est connu, il faut vérifier s'il n'a pas été impliqué dans des délits sexuels antérieurs. Pour ce faire, les services de police doivent être formés et une banque de données doit également être créée. Mon groupe estime que de tels investissements dans le profilage des auteurs peuvent mener à des résultats particulièrement favorables.

Dans une affaire de mœurs, le juge a la possibilité de solliciter l'avis d'un service spécialisé dans le traitement des délinquants sexuels, mais il n'est pas obligé de le faire. Pourtant, le Conseil supérieur de la Justice et certains membres de la majorité plaident également pour un avis obligatoire. Sur cette base, le juge se fait une idée plus claire de l'auteur et est également mieux à même de déterminer le taux de la peine et le suivi.

omdat de overheid de taak heeft de veiligheid van de burgers te garanderen. De invoering van een gedwongen behandeling had in het kader hiervan minstens onderzocht en geëvalueerd kunnen worden. Het valt te betreuren dat dit niet is gebeurd, te meer omdat heden evenmin een verplichte levenslange terbeschikkingstelling kan worden aangewend. Hoe gaat u de seksuele roofdieren uit de maatschappij houden? Daar krijgen wij vandaag geen antwoord op.

Negende punt, het volledige hoofdstuk prostitutie. Hierop werd ook al uitgebreid ingegaan. De gezagsrelatie en de persoonlijke reclame moeten nog bepaald worden in een later wettelijk kader. Dit leidt tot rechtsonzekerheid. De aankondiging van een specifieke wet in de toekomst die uitzonderingen moet omschrijven, is geen goede wetgeving. Enkel de strafwet aanpassen, zoals ik hier ook al heb gehoord, volstaat trouwens niet. Het statuut van de sekswerker dient in globo bekeken te worden. Ook het College van procureurs-generaal is geen voorstander om deze wetgeving in te voeren. Naar hun oordeel moeten misdrijven als prostitutie en mensenhandel namelijk samen worden aangepakt. Ook dit aspect zou beter worden behandeld in de globale bespreking van het strafrecht en hoort niet thuis in het seksueel strafrecht.

Het voorlaatste punt dat we liever niet goedgekeurd willen zien is de mogelijkheid die de rechter heeft om over te gaan tot de verbeurdverklaring van de woning, ook als deze geen eigendom van de veroordeelde is. Waarom moet de woning waar de huurder een kinderpornofilm vertoont, verbeurdverklaard worden als de eigenaar niet eens op de hoogte is van deze praktijk en daarmee niets te maken heeft. Dat is voor onze fractie onbegrijpelijk en disproportioneel en werd vandaag trouwens nog eens aangehaald – u schudt nee – door de OVB.

Tot slot, wens ik met ons elfde punt toch bijzondere aandacht te vragen voor de slachtoffers van seksuele misdrijven. Zij verdienen absoluut een betere ondersteuning. Is deze regering bereid om na te denken over een betere ondersteuning van het slachtoffer? Dat kan bijvoorbeeld door de invoering van een verplichte familiale polis met uitgebreide rechtsbijstand zodat slachtoffers van een seksueel misdrijf bij het indienen van een klacht door een advocaat kunnen worden bijgestaan. De kostprijs voor een gezin is hier minimaal en weegt niet op tegen de voordelen. U moet immers weten dat niet iedereen een bekende Vlaming is die kan rekenen op de gratis bijstand van een advocaat van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen die wordt betaald door de belastingbetaler.

Ons besluit, mijnheer de minister. Het kan niet worden ontkend dat er iets moest gebeuren en dat er ook iets gebeurd is. Uw ontwerp bevat zeker een aantal goede zaken. Dat ontkennen we niet, maar ik heb zonet tal van belangrijke zaken aangekaart waarmee het Vlaams Belang niet akkoord kan gaan. Wij vragen dan ook een aparte stemming voor de artikelen 48, 74, 84, 86, 87, 88 en 114.

Om al deze redenen zal het Vlaams Belang, wat het geheel betreft, niet tegenstemmen, hoewel ik voldoende zaken heb opgesomd om onze tegenstem te verantwoorden. We zullen ons onthouden aangezien de hervorming van het hele strafrecht nog op tafel ligt en we u nog een herkansing willen geven. We hopen dan ook dat u uw tweede zit goed benut.

Notre groupe déplore également que ce projet de loi n'évoque absolument pas de traitement forcé. Le suivi de thérapies pourrait constituer une partie de la solution pour certains condamnés.

En ce qui concerne le chapitre sur la prostitution, le rapport d'autorité et la publicité personnelle seront réglementés ultérieurement par la loi. Cette situation entraîne une insécurité juridique. Il ne suffit pas de modifier la loi pénale; le statut des travailleurs du sexe doit être examiné globalement. Le Collège des procureurs généraux, quant à lui, est d'avis que les crimes tels que la prostitution et la traite des êtres humains doivent être abordés ensemble, dans le cadre d'une discussion globale du droit pénal.

En outre, nous nous opposons à la possibilité pour le juge de déclarer la résidence confisquée, même si la personne condamnée n'en est pas propriétaire. Pourquoi une propriété devrait-elle être confisquée si le propriétaire ne sait même pas que son locataire y projette un film pédopornographique? C'est une mesure disproportionnée.

Les victimes d'infractions sexuelles méritent un meilleur soutien. L'introduction d'une politique familiale obligatoire avec une assistance juridique étendue pourrait y contribuer. Les victimes d'une infraction sexuelle sauraient alors qu'elles seront assistées par un avocat. Le prix d'une telle politique est minime et ne contrebalance pas les avantages.

En résumé, le projet contient certainement de bonnes choses, mais nous ne pouvons pas être d'accord avec certaines de ses dispositions. C'est pourquoi nous demandons un vote séparé sur un certain nombre d'articles. Nous nous abstenons sur l'ensemble, même s'il y a suffisamment d'éléments pour voter contre. Toutefois, nous souhaitons donner une seconde

01.10 Nathalie Gilson (MR): Madame la présidente, monsieur le ministre, chers collègues, réformer notre Code pénal est un travail d'envergure. Depuis 2015, la Commission de réforme du droit pénal et de la procédure pénale s'est attelée à cette tâche qui, nous le souhaitons tous je crois, aboutira sous cette législature.

En attendant la réforme globale, le MR a tout à fait été avec vous, avec votre initiative d'avancer sans attendre dans la réécriture de la partie du Code pénal concernant les infractions sexuelles. Nous souscrivons à votre volonté de faire de la lutte contre les crimes sexuels une priorité absolue pour ce gouvernement et nous concevons que ce pan du Code pénal dont nous débattons aujourd'hui est une pierre nécessaire à cet édifice.

En effet, les infractions sexuelles sont aujourd'hui plus encore qu'hier comprises comme des atteintes inacceptables à l'intégrité physique et psychique et sont extrêmement traumatisantes. Le projet que nous votons aujourd'hui a l'ambition d'actualiser notre Code pénal et de l'adapter aux évolutions sociologiques réalisées depuis 1867. Le taux des peines est augmenté pour une grande partie des infractions d'ailleurs, ce qui est bien significatif de l'évolution des mentalités.

Cependant, nous savons tous qu'incriminer des comportements est le signal de ce qui est ou n'est pas acceptable dans notre société. Mais afin de tendre vers une société respectueuse des uns et des autres, en plus de ces incriminations, il est nécessaire bien sûr d'assurer une politique de prévention, de veiller à ce que tous les membres de notre société intègrent dans leurs comportements le respect des uns et des autres, et des femmes en particulier.

Il faut changer les mentalités. Il faut une effectivité des sanctions prononcées. Il faut un accompagnement des victimes.

Je commence par le chapitre sur le proxénétisme. Le nouveau Code pénal sexuel incriminera toujours le proxénétisme, mais laisse une possibilité au législateur de déterminer des cas où une personne pourra organiser la prostitution d'autrui. Il s'agira donc, à terme en Belgique, de ne légaliser qu'une certaine forme de proxénétisme.

En d'autres mots, à partir du moment où l'avantage retiré de la prostitution d'autrui ne sera pas anormal, le proxénète pourra être un employeur, s'il s'agit de conclure un contrat de travail, ou un bailleur, s'il s'agit de mettre en location un lieu destiné à la prostitution.

Je reste, avec mon groupe, sceptique quant au bien-fondé éthique du choix de dépénaliser la matière par la possibilité de conclure un contrat de travail entre une prostituée et un proxénète. On valide donc un lien de subordination dans un métier où le service – je me refuse à parler de bien ou de marchandise – passe par le corps d'une femme. Je dis "femme" car la grande majorité des personnes prostituées sont des femmes.

Je me demande toujours si un accès facilité au statut d'indépendant n'aurait pas été plus adapté pour répondre aux difficultés relayées par l'ASBL UTSOPI, représentant les prostituées, durant les auditions.

chance au ministre avec la réforme du droit pénal dans son ensemble.

01.10 Nathalie Gilson (MR): De Commissie tot hervorming van het strafrecht en de strafprocedure heeft zich sinds 2015 gewijd aan deze taak, die hopelijk tijdens deze legislatuur tot een goed eind gebracht zal worden.

De MR heeft uw initiatief gesteund om verdere stappen te zetten wat betreft het herschrijven van de seksuele misdrijven in het Strafwetboek. We staan achter uw ambitie om van de bestrijding van seksuele misdrijven een absolute prioriteit te maken.

Seksuele misdrijven zijn traumatiserende ervaringen waarbij de fysieke en psychische integriteit aangetast wordt. Met dit ontwerp wordt beoogd ons Strafwetboek aan de sociologische ontwikkelingen sinds 1867 aan te passen. De aanpassing van de strafmaat illustreert de evolutie van de mentaliteit.

Naast tenlasteleggingen is er ook een preventiebeleid nodig om te komen tot een samenleving die respectvol omgaat met iedereen, en in het bijzonder met vrouwen.

De mentaliteit moet veranderen en de sancties moeten effectief zijn. De slachtoffers moeten worden begeleid.

In het nieuwe seksuele strafrecht wordt pooierschap nog altijd strafbaar gesteld, maar de wetgever krijgt de ruimte om te bepalen in welke gevallen iemand de prostitutie van een ander mag organiseren. Er wordt dus maar een bepaalde vorm van pooierschap gelegaliseerd. Zodra het voordeel dat van de prostitutie van een ander wordt getrokken niet abnormaal is, kan de pooier een werkgever zijn wanneer er een arbeidsovereenkomst wordt gesloten of een verhuurder wanneer er een voor prostitutie bestemde plaats wordt verhuurd.

Une protection sociale est aussi possible via le statut d'indépendant. Cela restera ainsi aussi.

En plus de mes interrogations quant au bien-fondé éthique de cette approche que nous prendrons peut-être, j'ai encore en écho l'audition de certains acteurs de terrain, dont la magistrature, qui nous ont mis en garde quant aux conséquences néfastes que cette légalisation d'une certaine forme de proxénétisme non abusif pourrait engendrer dans leur travail de lutte contre la traite des êtres humains.

Nous, les libéraux, nous resterons très attentifs et très vigilants sur cet aspect, notamment aussi dans le cadre de la Commission spéciale sur la traite des êtres humains qui vient d'être installée.

J'ai aussi à l'esprit la difficulté pour le parquet qu'implique la référence à un avantage anormal pour sanctionner le proxénétisme.

Bij mijn fractie heerst er nog enige scepsis, met name over de vraag of het uit een ethisch standpunt wel gerechtvaardigd is deze materie te depenaliseren via het sluiten van een arbeidsovereenkomst tussen een prostituee en een pooier. Op die manier wordt een ondergeschiktheidsrelatie bekrachtigd in een beroep waar de dienstverlening gebeurt via het lichaam van een vrouw.

Een eenvoudigere toegang tot het statuut van zelfstandige was een betere oplossing geweest voor de moeilijkheden waarop de vzw UTSOPI heeft gewezen. Dat statuut biedt overigens ook sociale bescherming.

De magistratuur heeft gewaarschuwd voor de mogelijke nefaste gevolgen die de legalisatie van een bepaalde vorm van pooierschap kan hebben voor de strijd tegen mensenhandel.

De liberalen zullen waakzaam blijven, met name in de commissie Mensenhandel die onlangs werd ingesteld. Ik heb begrepen dat het voor het parket moeilijk is om te verwijzen naar een abnormaal voordeel om pooierschap te bestraffen.

La **présidente**: Madame Gilson, je me permets de vous interrompre car Mme Matz souhaite prendre la parole.

01.11 **Nathalie Gilson** (MR): Je m'y attendais!

01.12 **Vanessa Matz** (Les Engagés): Madame Gilson, tous les arguments que vous venez d'évoquer sont exactement ceux pour lesquels cette législation sur la prostitution est une mauvaise législation. Comme vous l'avez rappelé, le parquet, le Collège des procureurs généraux, la plupart des associations nous ont dit qu'ils ne pourraient pas poursuivre. On sait que c'est déjà très compliqué pour l'instant avec tous les trucs et les astuces que les exploitants utilisent.

À la limite, vous auriez pris mon texte sur la prostitution... Vous dites exactement la même chose sinon que, moi, j'en conclus que ce n'est pas une bonne législation. Je ne dis pas comme vous que je serai attentive car j'aurais beau être attentive, cela ne changerait rien du tout. Ce qu'il faut, c'est avoir les moyens protectionnels les plus forts possibles. Je comprends tout à fait votre raisonnement mais je ne comprends pas la chute car je suppose que la chute sera: "Nous allons

01.12 **Vanessa Matz** (Les Engagés): Al uw argumenten tonen exact aan in welk opzicht deze wetgeving betreffende prostitutie geen goede wetgeving is. Het parket, het College van procureurs-generaal en tal van verenigingen hebben gezegd dat er geen vervolging mogelijk is. Waakzaam zijn zal geen zoden aan de dijk brengen, er moet in een krachtige bescherming voorzien worden.

U wilt het statuut versterken. Ik heb in de commissie een amendement

voter en faveur de ce projet."

Le deuxième point que vous avez évoqué, c'est qu'il faut notamment renforcer le statut d'indépendant. J'ai eu l'occasion de déposer en commission des Affaires sociales un amendement sur le statut d'indépendant, pour lutter contre les faux indépendants et garantir plus de protection. La majorité l'a balayé d'un revers de main. Je vous avoue donc que je ne comprends pas à nouveau pourquoi vous critiquez aussi l'outil pénal qu'il n'est pas nécessaire de modifier pour obtenir un statut pour les travailleurs du sexe, ce qui est une demande bien légitime. Je ne comprends pas le raisonnement. J'ai beau avoir entendu, à part des questions de principe... Mais, franchement, si on fait des questions de principe sur des sujets aussi graves, c'est vraiment très dommageable.

01.13 Nathalie Gilson (MR): Comme je l'ai dit, pour les libéraux, la mise à disposition de son corps dans un contrat dans lequel un prix est fixé doit se faire idéalement dans le cadre d'un contrat de service sous un statut d'indépendant. Mais nous avons malgré tout voulu être à l'écoute des personnes du secteur, comme l'ASBL UTSOPI et la Fédération des Services Sociaux qui ont mené différentes études et enquêtes qui ont montré que, dans le cadre d'un contrat de travail, il y aurait plus de possibilités de sortir de la prostitution et d'être accompagné.

Dans la suite de mon exposé, je reviendrai sur le cadre de ce contrat de travail pour lequel nous serons disposés à accepter cette mesure de contrat de travail en plus de celle d'indépendant qui doit toujours rester disponible. Ceci dit, nous ne sommes pas favorables à des catégories spécifiques d'indépendants ni à créer un statut spécifique d'indépendant, comme vous l'avez peut-être proposé en commission des Affaires sociales.

01.14 Vanessa Matz (Les Engagés): Je n'ai pas proposé de statut spécifique, mais l'extension de mesures qui existent déjà dans un régime de sécurité sociale. J'ai proposé l'extension de ces mesures protectionnelles aux travailleurs du sexe. Je n'ai pas créé de catégorie particulière.

J'entends bien votre réponse relative au contrat de travail. Nous n'avons pas d'avis sur la question de savoir s'il faut un statut d'indépendant ou si un contrat de travail serait préférable. Chacun doit être libre de choisir le statut qui lui convient le mieux.

Je n'ai pas de réponse sur l'interpellation forte du Collège des procureurs généraux et d'autres associations. Vous en avez évoqué une qui a été particulièrement efficace pour convaincre un certain nombre de dirigeants politiques. Je n'ai pas entendu que vous répondiez à la question de savoir comment on fera demain avec l'interpellation très forte

ingediend om schijnzelfstandigheid tegen te gaan en de bescherming te verbeteren. De meerderheid heeft mijn amendement van tafel geveegd. Ik begrijp niet waarom u kritiek hebt op het strafrecht, dat niet gewijzigd hoeft te worden om een statuut te creëren voor de sekswerkers, tenzij uit principe. Dat is betreurenswaardig als het over dermate ernstige thema's gaat.

01.13 Nathalie Gilson (MR): Voor de liberalen zou iemand die zijn of haar lichaam ter beschikking stelt dat idealiter moeten doen als zelfstandige in het kader van een dienstverleningsovereenkomst. Volgens studies van de vzw UTSOPI en de Federatie van Maatschappelijke Diensten zouden er echter meer mogelijkheden zijn om uit de prostitutie te stappen en om begeleid te worden in het kader van een arbeidsovereenkomst.

We zijn dan ook bereid die mogelijkheid om te werken via een arbeidsovereenkomst te aanvaarden naast de mogelijkheid om te werken als zelfstandige, die altijd een optie moet blijven. We zijn geen voorstander van specifieke categorieën van zelfstandigen en zijn er evenmin voor te vinden om een specifiek zelfstandigenstatuut te creëren, zoals u in de commissie voor Sociale Zaken voorgesteld hebt.

01.14 Vanessa Matz (Les Engagés): Ik heb niet voorgesteld dat er een specifiek statuut of een specifieke categorie ingevoerd zou worden, maar wel dat de beschermende maatregelen ook voor sekswerkers zouden gelden.

We nemen geen standpunt in over de vraag of een zelfstandigenstatuut beter zou zijn dan een arbeidsovereenkomst. Iedereen moet vrij kunnen kiezen wat voor hem of haar het beste past.

Ik heb geen oplossing voor de door

du Collège des procureurs généraux et aussi d'autres associations telles que la fondation Samilia. Je sais que vous avez eu des contacts particuliers avec des représentants d'une association qui sont venus en commission. Comment répond-on avec cette législation à ce qui est de la protection des victimes et qui attire notre attention en disant "on ne va plus savoir poursuivre"?

01.15 Nathalie Gilson (MR): Comme je l'ai dit, la difficulté sera, d'une part, de déterminer dans la pratique ce qu'est un avantage anormal et, d'autre part, de déceler là où un avantage anormal serait dissimulé sous des apparences de normalité ou de légalité.

Au cours des auditions, différents intervenant nous ont expliqué que les victimes de traite sont parfois très loyales envers leurs abuseurs, notamment par crainte de représailles sur leur personne ou sur leur famille restée à l'étranger, par crainte de ne plus pouvoir envoyer d'argent ou en raison d'une relation au départ amoureuse qui s'est transformée en relation toxique avec un chantage affectif pour se lancer dans la prostitution.

Il faudra donc encadrer ce système de toutes les garanties pour que la dépenalisation du proxénétisme non abusif dans le but d'assurer un statut aux prostituées du sexe et de leur donner le choix entre le statut d'indépendant qui, selon nous est le meilleur, et le statut d'un contrat de travail, ne produise pas de dommages collatéraux dont il a été fait état lors des auditions.

Dès lors, nous serons attentifs au projet de loi qui sera mis sur la table par le ministre Dermagne, en concertation avec le secteur des prostituées et, ce qui est très important, en concertation avec des représentantes de victimes sorties de la traite ou de la prostitution. Ce projet de loi devra déterminer les conditions qui seront imposées à la personne qui organisera la prostitution d'autrui en tant qu'employeur.

Je vous rappelle les libertés mises en avant par les auditions. Premièrement, toute personne peut refuser une autre personne comme partenaire sexuel. Deuxièmement, toute personne peut refuser certains actes sexuels. Troisièmement, toute personne peut interrompre, à tout moment, un contact sexuel. Quatrièmement, toute personne peut poser des conditions à sa propre sexualité, même sans le cadre de la prostitution.

Nous sommes évidemment favorables au respect de ces quatre libertés des personnes prostituées qui devront être reprises dans le projet de loi qui comportera une exception au proxénétisme punissable.

Ces libertés constituent pour le Mouvement Réformateur un *minimum minimorum* non négociable, mais il faudra veiller – au moyen de contrôles accrus – à ce qu'elles ne restent pas de beaux principes de façade qui ne seraient pas respectés dans les murs et les chambres des lieux de passe. En l'espèce, monsieur le ministre, nous attendons de vous que vous déployiez les moyens humains et matériels nécessaires à ces contrôles. Au demeurant, nous étudierons très attentivement l'évaluation de la loi de Code pénal sexuel, prévue deux ans après son entrée en vigueur et qui permettra, si nécessaire, de rectifier le tir. Notons en effet que de nombreux pays ayant pris cette voie, dans un souci d'accorder une protection sociale à la personne prostituée, sont néanmoins en train de réfléchir à la suppression de cette possibilité de

het College van procureurs-generaal en de verenigingen aangevoerde kwesties, namelijk de moeilijkheid om vervolging in te stellen en de moeilijke bescherming van de slachtoffers.

01.15 Nathalie Gilson (MR): De moeilijkheid zal erin bestaan uit te maken wat een abnormaal voordeel is. De slachtoffers van mensenhandel zijn vaak erg loyaal aan hun misbruiker, uit angst voor represailles of omdat er sprake is van een toxisch geworden liefdesrelatie. Dat systeem moet beregeld worden, opdat de depenalisering van pooierschap zonder misbruik geen collateral damage veroorzaakt.

Wij zullen waakzaam toezien op het wetsontwerp dat minister Dermagne zal indienen, in overleg met de sekswerkers en met vertegenwoordigsters van slachtoffers van mensenhandel of prostitutie die zich eraan ontworsteld hebben. In dit ontwerp zullen de voorwaarden bepaald worden waaraan diegenen die de prostitutie van anderen als werkgever organiseren, zullen moeten voldoen. Eenieder mag een bepaalde persoon weigeren als sekspartner, bepaalde seksuele handelingen weigeren en het seksuele contact op elk moment afbreken. Ten slotte mag eenieder voorwaarden stellen aan seksualiteit, zelfs in het kader van prostitutie.

De eerbiediging van de vrijheden van prostituees zal opgenomen moeten worden in het wetsontwerp, dat een uitzondering zal bevatten op de strafbaarheid van pooierschap.

Via intensieve controles moet men ervoor zorgen dat deze vrijheden gerespecteerd worden op plaatsen waar er prostitutie bedreven wordt. We verwachten dan ook van de minister dat hij in de nodige middelen voor deze controles voorziet. We zullen de evaluatie van de wet, die twee jaar na de inwerkingtreding

contrat de travail ayant pour objet la prostitution. Je vous invite tous à visionner le documentaire *El Proxeneteta*, basé sur le livre-confession de Mabel Lozano, qui révèle les dessous que peut parfois revêtir l'activité de proxénète et l'emprise qu'elle peut exercer sur les prostituées.

Monsieur le ministre, parmi les autres points que le MR souhaite souligner, je relèverai que, dans le Code pénal sexuel, une grande attention a été réservée à la question du consentement. Celui-ci est désormais défini. Il est clairement stipulé qu'il est "un prérequis indispensable à tout acte à caractère sexuel". Pour nous, les libéraux, la liberté de choix et son respect sont évidemment essentiels. Non, l'absence de résistance n'équivaut pas à un consentement. Non, une jeune fille ou une femme qui dort ou qui est inconsciente n'est pas consentante. Le consentement ne pourra pas se déduire d'une absence de réaction. Non, une jeune fille ou une femme ne consent pas à des relations sexuelles lorsqu'il y a violence, contrainte ou ruse. Non, si une jeune fille ou une femme a son libre-arbitre altéré parce qu'elle a bu, qu'elle a pris des substances de manière consentante ou à son insu, ou encore si elle a peur et qu'elle se trouve en état de sidération – comme nous l'avons entendu lors des auditions, et cela figure dans le texte –, elle ne consent pas. Nous aurons dès lors affaire à un viol. Ce qui nous semblait aller de soi est dorénavant dénommé clairement, et nous nous en réjouissons.

En effet, des relations non consenties pourront, nous l'espérons, avec cette définition claire du consentement, plus facilement faire l'objet de poursuites, être sanctionnées mais surtout attirer l'attention, faire changer les mentalités dans un but d'amélioration de notre société et des relations entre les personnes.

Cette modification de la loi a pour but d'encourager, de soutenir toutes les victimes des agressions sexuelles pour qu'elles puissent porter plainte. Je veux penser notamment aux agressions survenues, lors des derniers mois, dans le quartier du cimetière d'Ixelles, commune où je suis élue, et qui ont montré encore une différence importante entre le nombre et la gravité des témoignages publiés sur internet et les chiffres réels de la police et des centres de prise en charge des violences sexuelles, qui eux sont bien en dessous de la réalité des chiffres des témoignages.

Troisièmement, les libéraux saluent le fait que désormais l'inceste soit incriminé en tant que tel dans le Code pénal. Nous avons tous eu le sang glacé lors de l'audition de l'association SOS Inceste. L'inceste doit, désormais, être nommé. Il fait l'objet d'une infraction autonome et non plus comme avant d'une circonstance aggravante. Ceci est indispensable pour mettre en évidence la spécifique gravité de l'infraction sexuelle lorsqu'elle est perpétrée par les premières personnes qui sont là pour protéger l'enfant, ses ascendants. Comme nous l'a rappelé Mme Lily Bruyère, coordinatrice de l'association SOS Inceste Belgique lors de son audition: "L'inceste est un traumatisme complexe. Les conséquences psychologiques des viols par inceste ne sont pas ceux d'une agression unique, lesquels se manifestent par le trouble de stress post-traumatique. Les viols incestueux induisent de manière générale des troubles psychiques, physiques, des troubles du comportement et des troubles complexes. Ce sont des traumatismes qui s'inscrivent dans une relation d'emprise, qui se prolongent, se répètent dans le temps. Les effractions psychiques créées par ces viols provo-

ervan zou moeten gebeuren, onder de loep nemen om waar nodig bij te sturen. In landen waar de prostituee sociale bescherming gekregen heeft, wordt er nu over de afschaffing van het arbeidscontract voor prostitutie nagedacht. In de documentaire *El Proxeneteta* wordt er getoond welke macht pooiers over de prostituees kunnen hebben.

Toestemming is voortaan duidelijk gedefinieerd als een noodzakelijke voorwaarde voor elke handeling van seksuele aard. Respect voor de keuzevrijheid is essentieel. Neen, geen weerstand bieden of niet reageren betekent niet dat men toestemt. Wanneer een vrouw slaapt of bewusteloos is, als er sprake is van geweld, dwang of list, als de vrije wil is aangetast omdat ze heeft gedronken of, bewust dan wel argeloos, substanties heeft ingenomen, als ze bang en in shock is, dan is het verkrachting. Wat vanzelfsprekend leek te zijn, wordt nu duidelijk benoemd.

Het zal eenvoudiger zijn niet-consensuele seksuele relaties te vervolgen en te bestraffen en dat zal een mentaliteitswijziging teweegbrengen. Met de wetswijziging willen we de slachtoffers van seksueel geweld aanmoedigen een klacht in te dienen. De gevallen van seksuele agressie nabij het kerkhof te Elsene hebben opnieuw aangetoond dat de cijfers van de politie en de zorgcentra een flinke onderschatting van de werkelijke cijfers zijn.

Incest wordt voortaan als een autonoom misdrijf en niet langer als een verzwarende omstandigheid beschouwd. Dat onderstreept de specifieke ernst van dit misdrijf, dat gepleegd wordt door degenen die geacht worden het kind te beschermen. De coördinator van de vereniging SOS Inceste Belgique heeft uitgelegd dat incest een complex trauma is, waarvan de psychologische gevolgen tot geestelijke en lichamelijke stoornissen leiden. Ze

quent un état de sidération. L'enfant est bloqué dans toute représentation mentale. Il est empêché de contrôler ses réponses émotionnelles. Il est submergé par une ambiance et des actes dont il ne comprend pas la signification. Il y a effraction à la fois de son psychisme et de son corps. C'est l'effroi. Il ne peut mettre des mots sur ce qui lui arrive. Il est plongé dans un état où il est simplement réduit à répondre au désir sexuel de l'adulte. Les repères et les représentations parentales s'effondrent et à cela s'ajoute le fait que quand l'inceste est révélé, souvent la victime est ostracisée, exclue et perd sa famille."

Pour toutes ces raisons, le groupe MR soutient le fait que le Code pénal joue ici son rôle en mentionnant explicitement que l'inceste est interdit et lourdement sanctionné.

Quatrièmement, et dernièrement, un mot sur la majorité sexuelle. La majorité sexuelle est donc maintenue à seize ans. Pour le MR, le message envoyé aux jeunes et aux adultes est qu'à seize ans, on est en capacité de librement consentir à des relations sexuelles, et cela doit rester la règle: "à partir de seize ans." Mais cette règle est complétée par une autre règle qui dispose que, lorsque le partenaire le plus jeune a quatorze ans, il peut avoir des relations sexuelles avec une autre personne, pourvu que celle-ci n'ait pas plus de trois ans de plus que lui.

Nous avons voulu tenir compte du fait qu'à partir de quatorze ans, il peut y avoir une découverte de sa sexualité, mais que cette découverte doit se faire dans un contexte, avec un autre partenaire qui, lui aussi, est dans ce même état d'esprit de jeunesse et de découverte. Donc, entre quatorze et seize ans, il peut y avoir des actes avec une personne qui n'a pas plus de trois ans de plus que vous. Au départ, le texte prévoyait deux ans, mais à la suite des auditions, l'écart est passé à trois ans, et cela nous semble correspondre à la réalité. Nous serons, néanmoins, attentifs à la jurisprudence qui se dégagera de cette disposition.

Monsieur le ministre, je conclurai en disant que ce projet de Code pénal est un premier pas dans cette importante réforme entamée, comme je l'ai dit, en 2015. Il nous paraît opportun que ce premier pas soit accompli, dès aujourd'hui, avec cette première pierre à cet édifice, mais cette réforme doit se poursuivre et s'inscrire rapidement dans la réforme plus globale du Code pénal, dont certains points sont absolument liés à ce projet-ci, comme par exemple l'imposition de traitements aux délinquants sexuels. Nous resterons donc attentifs et travaillerons avec vous sur tous ces sujets qui nous tiennent à cœur.

Le MR votera donc pour ce projet de Code pénal sexuel.

01.16 Koen Geens (CD&V): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, beste collega's, de regering heeft ervoor gekozen om het seksueel strafrecht conform de regeringsverklaring voorop te nemen, alvorens het Strafwetboek in zijn geheel te bekijken. Het gevaar bij dat soort oefeningen is altijd dat men bij gebrek aan voldoende honger bij het voorgerecht blijft steken. Dat is meestal niet het geval bij mannen

heeft daaraan toegevoegd dat die trauma's opgelopen worden in het kader van een langdurige afhankelijkheidsrelatie en net daarom een shocktoestand teweegbrengen waardoor het kind blokkeert en overweldigd wordt door handelingen waarvan het de betekenis niet begrijpt. Door de angst vallen de ijkpunten en het ouderlijk concept weg. Bovendien wordt het slachtoffer, wanneer de incest aan het licht komt, buitengesloten en heeft het geen familie meer.

Het Strafwetboek speelt dus zijn rol door te vermelden dat incest verboden is en zwaar bestraft wordt.

De seksuele meerderjarigheid blijft gehandhaafd op 16 jaar, maar als de jongste partner 14 jaar oud is, mag hij seksuele betrekkingen hebben met iemand die niet meer dan 3 jaar ouder is dan hij. Vanaf de leeftijd van 14 jaar mag men zijn seksualiteit ontdekken, maar met een partner die dezelfde jeugdige geestesgesteldheid heeft en op ontdekking wil gaan. Aanvankelijk voorzag de tekst in een leeftijdsverschil van 2 jaar, maar na de hoorzittingen werd het verschil opgetrokken tot 3 jaar omdat dit beter aansluit bij de realiteit. Wij zullen alert zijn op de rechtspraak die dit zal creëren.

Dit ontwerp is een eerste stap in de belangrijke hervorming die in 2015 in gang werd gezet. De globale hervorming van het strafrecht moet snel worden voortgezet, omdat bepaalde punten ermee verband houden, zoals het opleggen van behandelingen aan seksuele delinquenten.

De MR zal voor het ontwerp stemmen.

01.16 Koen Geens (CD&V): Le gouvernement a choisi de traiter le droit pénal sexuel avant d'examiner le Code pénal dans son ensemble. Le danger est que par manque d'appétit, on se contente

zoals ik, maar bij vrouwen stel ik dat wel eens vast. Mijnheer de minister, ik neem aan dat u een man bent zoals ik en dat u dus niet bij het voorgerecht zal blijven steken maar zal verdergaan. Zo niet, is de oefening ietwat gevaarlijk, in die zin dat, hoewel we allemaal zeer repressief moeten praten – dat staat goed vandaag en het is al laat –, een wet als dewelke voorligt, alleen drinkbaar is door de correctionalisering.

Wat mij zo opvalt, is dat penalisten en specialisten in het strafrecht het altijd hebben over de incriminaties. Daar kunnen zij uren tot in de grootste details over spreken. Ze wanen zich al aan het pleiten voor een rechter. Wanneer het echter over de strafmaten gaat, dan is het precies – excuseer mij collega's, ik ben katholiek opgevoed – alsof men over aflaten spreekt. Men heeft het dan over de strafmaat tussen 5 en 20 jaar of tussen 15 en 30 jaar en men zal dan wel zien wat er gebeurt. De rechter is soeverein. De rechter bepaalt de straf en krijgt daarvoor een marge, terwijl de wetgever zich de illusie vormt dat door de incriminatie zeer precies te bepalen, in 86 details, de rechter in een bepaalde richting geduwd wordt.

De verhouding tussen de wetgevende en rechterlijke macht is in het strafrecht de meest bijzondere die er bestaat. Ik ken maar één wetsartikel waarbij die verhouding nog merkwaardiger is en dat is artikel 1382 BW. Daar zijn zeker sedert 1804 al 20 miljoen beslissingen over geveld. Die goede huisvader, die nu natuurlijk een moeder is geworden, die evolueert alsof het niets is.

Wij praten daar niet over, want sedert 1838 is er de correctionalisering, die ons van alle kwalen redt. Morgen zullen wij dan buiten vertellen dat wij geweldige strafmaten hebben opgelegd, maar de correctionele rechter legt dan een straf van zes maanden of een jaar op. U weet dat toch, collega's ter rechter- of ter linkerzijde, van de repressieve dan wel de tolerante zijde? Dit is de waarheid: wij maken theater over strafmaten, zonder er ooit op in te gaan. Als men aan een criminoloog of een penalist vraagt wat hij van de strafmaat vindt, dan blijft het meestal stil. Ik heb het aan een expert durven te vragen. Toen was ik wat genegeerd en heb ik de vraag geen tweede keer gesteld.

Ik heb destijds als minister een hele tabel van strafwaardigheid en straftoemeting laten opstellen. De experts hebben zich daarvan bediend, maar wij weten allemaal – als we het niet weten, wordt het tijd dat we het weten –, dat, behalve de levenslange gevangenisstraf – althans als ze wordt uitgevoerd – geen enkele straf recidive onmogelijk maakt. Wij weten dus ook allemaal dat wat er gebeurt bij de strafuitvoering en de strafopvolging veel belangrijker is dan wat er gebeurt op het moment dat de strafrechter de kans krijgt om te bepalen of het nu al dan niet om een verkrachting met verzwarende omstandigheid gaat en een straf van rond de 35 jaar op te leggen.

Het betreft dus een onvoorstelbaar belangrijk deel van de wetgeving, omdat het verdergaat op een ontwerp dat door de vorige regering werd voorbereid, waarvoor dank aan mijn opvolger, maar vooral ook omdat het aantoont dat het echte werk nog moet gebeuren.

Wat is het probleem, collega's? Het probleem is niet de straftoemeting, al zou ik daarover graag veel meer praten. Er zijn een paar interessante maatregelen, zoals het contactverbod. Dat arsenaal zal in de toekomst zeker worden uitgebreid, wanneer we het over de strafuitbreiding hebben, mijnheer de minister. De moeilijkheid ligt bij wat er bij

de l'entrée. Bien qu'il soit actuellement de bon ton de parler de manière très répressive, nous devons garder à l'esprit qu'une loi comme celle-ci n'est buvable qu'en raison de la correctionnalisation.

Les spécialistes du droit pénal peuvent parler pendant des heures des incriminations. En revanche, lorsqu'il est question des taux des peines, c'est comme si on parlait d'indulgences. Le juge détermine souverainement la peine et dispose pour cela d'une grande marge de manœuvre, tandis que le législateur entretient l'illusion qu'en déterminant très précisément l'incrimination, le juge sera poussé dans une certaine direction. Le rapport entre le pouvoir législatif et le pouvoir judiciaire en droit pénal est le plus singulier qui soit.

Nous nous targuons des taux des peines exemplaires que nous avons imposés, mais nous savons tous que seul l'emprisonnement à perpétuité, lorsqu'il est purgé intégralement, élimine tout risque de récidive. Les événements qui se produisent au cours de l'exécution des peines et du suivi des peines sont beaucoup plus importants que la fixation des peines. Toute personne ne demandant pas la libération conditionnelle ne peut être soumise à des conditions.

Les condamnés qui demandent une libération conditionnelle peuvent être soumis à des conditions dont la durée dépasse largement la fin de la peine. Allons-nous réellement enfermer à vie tous les délinquants sexuels? Le problème réside dans le suivi: celui-ci coûte de l'argent et nous n'en avons pas. La Justice dispose d'à peine 2 milliards d'euros contre 32 milliards pour la Santé publique. On parle de taux de peine. Nous n'avons pas d'argent à offrir à la Justice et pas d'administration afin de veiller à la construction rapide de prisons. Si l'on envoyait des malades dans un temple du 19e siècle, tout le monde crierait au scandale humanitaire.

einde straf gebeurt. Men weet het niet of nauwelijks dat wie de voorwaardelijke invrijheidstelling niet vraagt, niet aan voorwaarden kan worden onderworpen. Wie de voorwaardelijke invrijheidstelling vraagt, kan aan voorwaarden onderworpen worden, waarvan de duur het strafeinde ver overschrijdt. Wie zijn gevangenisstraf tot het einde uitzit, daarvoor geldt dat niet, *tant pis*.

Dat brengt ons tot de vraag voor het Parlement. We zullen toch niet elke seksuele delinquent werkelijk levenslang opsluiten? Zelfs de meest repressieven ter rechterzijde zullen, terwijl er nu nog personen met opschorting vrijkomen, het wat overdreven vinden om elke seksuele delinquent levenslang te laten zitten. Men kan heel repressief zijn.

Kortom, het zit hem in de opvolging. Dat kost geld en geld hebben we niet. We hebben 32 miljard voor Volksgezondheid. We hebben 2 miljard voor Justitie. Justitie is ook welzijn. Justitie is ook gezondheid, namelijk gezondheid van de samenleving, maar daar hebben we geen geld voor. Vice-eersteminister Van Quickenborne mag van de vorige en deze regering drie interneringsinstellingen bouwen. Men is in Aalst nog altijd aan het zoeken waar men die interneringsinstelling zal zetten. In Paifve weten ze het al. Staatssecretaris Michel heeft een bouwplan voorgelegd. De regie met 600 man en nauwelijks 1 miljard zal proberen om tegen 2028 of 2029 of 2030 een paar interneringsinstellingen en gevangenissen bij te bouwen. Zelfs de heer Verherstraeten, die helaas ziek is vandaag, heeft de gevangenis van Haren niet gepland, dat is nog voor hem gebeurd. Wellicht zal die gevangenis dit jaar of volgend jaar gebouwd zijn. Dat is de waarheid.

En wij praten maar over strafmaten. We hebben verdomme geen geld om aan Justitie te geven en geen administratie die voldoende slagkrachtig is en ervoor kan zorgen dat gevangenissen snel gebouwd worden. We spreken allemaal over investeringen en dienen een recovery-plan in bij Europa. Dat is schitterend. Wanneer zullen we investeringen doen?

Ik heb al die gevangenissen uit de 19de eeuw bij herhaling bezocht. Elke partij hier zou af en toe de minister van Justitie moeten leveren, ook het Vlaams Belang, ook de PTB, alleen maar om af en toe te zien wat de werkelijke situatie is. Als u kinderen of zieken naar een godshuis uit de 19de eeuw zou sturen, dan zou iedereen dat een humanitaire schande noemen. Nochtans doen wij dat. We bespreken nu dus een heel interessant stuk wetgeving, maar de laatste pagina's moeten nog geschreven worden. De jongste collega's hier aanwezig mogen niet ouder zijn dan 30, want anders zullen zij die laatste pagina's nooit zien. Met de hervorming van Justitie zijn wij namelijk al bezig sedert de Bende van Nijvel. Voordien hadden we wel minstens veertig jaar stilgezeten, misschien zelfs zeventig jaar.

Mevrouw de voorzitter, ik had u beloofd om het kort te houden, maar er zit nog publiek in de galerij, dus die mensen hebben ook iets verdiend vanavond.

De grond van de zaak is dat het ons eigenlijk veel te weinig kan schelen. Wij hebben gewoonweg niet de moed om *to put our money where our mouth and our heart are*. Minister Van Quickenborne heeft er 250 of 500 miljoen bijgekregen. Met alle respect, een begroting is altijd heel reukelijk. Ik heb bij wijlen de laatste haren uit mijn hoofd getrokken om van de inspecteur van Financiën nog een paar miljoen te krijgen.

C'est pourtant le sort que nous réservons à nos détenus.

Le débat que nous menons à présent porte sur un texte législatif particulièrement intéressant, dont les dernières pages doivent encore être écrites et que seuls les députés âgés de moins de trente ans pourront lire un jour. Nous réformons la Justice depuis l'époque des tueurs du Brabant, alors qu'on sortait d'au moins quarante ans d'inactivité. Le fond du problème, c'est qu'en réalité nous traitons la Justice en parent pauvre. Nous n'avons tout simplement pas le courage de joindre le geste à la parole et de consentir les investissements nécessaires, contrairement à ce que nous sommes disposés à faire au bénéfice de la Santé publique. Trente-deux milliards d'euros vont à la Santé publique et dix milliards à l'invalidité, ce qui représente un montant total de quarante-deux milliards d'euros. Le bien-être en Flandre coûte à lui seul treize milliards, ce qui porte le total à cinquante-cinq milliards d'euros. Le ministre de la Justice, lui, doit faire la quête. De plus, les prisons et les bâtiments judiciaires ne sont pas rénovés tous les trente ans, comme le sont les hôpitaux.

Voor Volksgezondheid wordt er echter zonder problemen geld toegerekend, wat dat betreft is het gemakkelijk om minister van Volksgezondheid te zijn. Volksgezondheid heeft met veel moeilijke problemen te kampen, maar op financieel vlak is het voor Volksgezondheid wel het gemakkelijkst, een black box. Ik ben ooit minister van Financiën geweest. Zalig! Op het einde van een hele begrotingsdiscussie kwam de minister van Volksgezondheid mij vragen: "Is het goed als ik 250 miljoen doe?" Ik vroeg waar dat vandaan moest komen. Tussen haakjes, ik was niet minister van Financiën toen collega De Block op Volksgezondheid zat, dus maakt u zich geen zorgen. Degene die toen minister van Volksgezondheid was, zit nu niet meer in het Parlement, dus zij kan mij zelfs niet tegenspreken. "Is het goed als ik 250 miljoen doe? Van waar komen die? Ik zal dat beslissen met de mutualiteiten, de dokters en het RIZIV en u zal dan wel zien wat er gebeurt." Collega's, er gaat 32 miljard naar Volksgezondheid en 10 miljard naar invaliditeit, samen 42 miljard. Welzijn in Vlaanderen alleen al kost 13 miljard. Het totaal komt op 55 miljard.

Justitie krijgt 2 miljard. Als we zo voortgaan en de rente stijgt, dan zal het budget voor Justitie nog nominaal beginnen dalen ook. Dat is het trieste lot van een minister van Justitie. Bovendien, als hij een gebouw wil zetten, dan zegt de Regie dat ze haar best zal doen. Ziekenhuizen worden zowat om de 30 jaar vernieuwd, maar dat geldt niet voor een gevangenis of een gerechtsgebouw.

Vanmiddag sprak ik (...)

01.17 **Marijke Dillen** (VB): (...)

01.18 **Koen Geens** (CD&V): In Antwerpen smijten ze wel eens met geld.

01.19 **Marijke Dillen** (VB): (...)

01.20 **Koen Geens** (CD&V): Ik weet precies wat dat heeft gekost bij u daar, op de boulevard.

01.21 **Marijke Dillen** (VB): (...)

01.22 **Koen Geens** (CD&V): Geef toe dat er disproportie is.

Mijnheer de minister, ik heb een belangrijke vraag over uw Strafwetboek. Ten eerste, laat ons het maken. Ten tweede, collega's, denk toch nog eens na over assisen. Ik zeg dat vooral voor de linkerszijde en voor de Franstalige zijde. Denk toch nog eens na over assisen. Volgend jaar – in het beste geval nog dit jaar, maar voor Justitie ben ik het gewoon om daar nog een jaar bij te doen – zullen wij een proces hebben dat negen maanden zal duren. Ik heb daarvoor drie jaar geleden een gebouw van de NAVO klaargemaakt. Iedereen zei dat het veel te duur was en dat ik dat niet mocht doen. Binnenkort worden alle belangrijke processen daar gevoerd, want het Justitiepaleis in Brussel staat nog altijd in de stellingen. Ik heb nochtans hemel en aarde verzet om dat vooruit te helpen, maar dat is niet gelukt.

Men gaat dat proces voeren voor assisen. Ik vind dat een uitdaging om u tegen te zeggen. Ik kijk geregeld naar het assisenproces in Frankrijk. Dat is een beetje beter geregeld, want wij zijn veel trouwer gebleven

01.22 **Koen Geens** (CD&V): Confectionnons le Code pénal et réfléchissons également aux assises. L'année prochaine au plus tard, nous aurons un procès qui durera neuf mois. Il y a trois ans, j'ai fait aménager un bâtiment de l'OTAN à cet effet, dont tout le monde a critiqué le coût trop élevé. Dans peu de temps, tous les procès importants s'y tiendront, parce que le Palais de justice de Bruxelles est toujours en chantier. J'ai tenté de toutes mes forces de faire avancer le dossier, mais en vain.

Le procès en question se déroulera devant la cour d'assises. Le projet

aan de Napoleontische periode en de periode daar onmiddellijk na dan de Fransen. Ik weet niet hoe dat komt, maar dat is zo. Dat is waanzin.

Het nieuwe Strafwetboek dat wij gaan maken, wordt sterk bemoeilijkt door het feit dat wij niet meer zullen correctionaliseren – dat wordt afgeschaft – maar dat er wel nog steeds assisen is. De correctionele rechters zullen dus strafmaten opleggen van rond 20 à 25 jaar, zonder dat de criminele kamers, waar wij zolang over hebben gesproken, er uiteindelijk zullen komen, omdat deze regering bij de regeringsvorming heeft beslist dat er aan de strafdordering niet wordt geraakt. Wij blijven dus vasthouden aan een oud systeem uit de 19de eeuw dat gedateerd is. Ik heb mij daarbij neergelegd, maar ik bid u om nog eens na te denken.

Wat zal de rechter in de toekomst immers moeten doen met de strafmaten? Hij zal acht categorieën van straffen krijgen. Alleen nummer acht zal waarschijnlijk nog voor assisen komen en bij alle andere zit men met vrij hoge strafmaten. Dan zullen er verzachtende omstandigheden kunnen blijven komen, maar de rechters zullen strenger worden, want zij zullen die verzachtende omstandigheden niet meer moeten opleggen wegens de correctionalisering.

Mevrouw De Wit, u hebt daarnet de meerderheid uitgedaagd om te praten, maar u kunt nu niet zeggen dat ik niets zeg. U zei altijd dat er gevangenen bij moeten worden gebouwd. Wij hadden een capaciteit van 10.500 plaatsen gepland. Wij moeten echter goed zien wat wij doen, want men kan gevangenen niet in nooddorpen steken. Wij moeten wel weten wat wij doen. Wij kunnen 13.000 gevangenen niet aan, nu niet, volgend jaar niet, noch het jaar nadien.

Tot slot, ik praat niet graag over kwesties die vrouwen aanbelangen, omdat dat als man gevaarlijk is. Wij hebben in de partij en in de fractie collega's die daar veel beter in zijn dan ik en die van het juiste geslacht zijn, om collega Van Hoof niet te vermelden. Ik ga toch iets zeggen onder haar controle. Ik heb speciaal gevraagd dat zij er zou zijn, zodat ik het juist zeg. Ik ben wat bang, maar ik ga het toch proberen. Het gaat over dat arbeidscontract.

Het gedoogbeleid van prostitutie nu heeft zijn voordelen. Ik zeg niet dat ik ervoor ben, maar het heeft zijn voordelen. Prostitutie is ten eerste onvermijdelijk. We kunnen daar niet aan doen, het is onvermijdelijk. Men discussieert over wat het oudste beroep is en het is er waarschijnlijk niet ver af. Het gedoogbeleid heeft als groot voordeel dat men alles kan kanaliseren. Dat doet men vandaag. In alle grote steden is dat redelijk onder controle. Ik ben heel gecharmeerd, mijnheer de minister, door het idee van wat ik noem – excuseer mij, dames, schiet mij dood als ik iets verkeerd zeg – het emancipatorisch karakter van de decriminalisering en zelfs van de legalisering van de prostituee. Ik ben dus mee; om duidelijk te zijn. Alleen moeten we zien dat het even efficiënt is als het gedoogbeleid en dat we niet door het te decriminaliseren de controle daarop verliezen.

Ik heb iedereen hier horen verwijzen naar het College van PG's. Ik zal dat niet doen, ik ben nog aan het ontluizen. De grond van de zaak is natuurlijk dat decriminaliseren gemakkelijk is, maar wat dan? Er is een heel grote discussie onder dames of prostitutie nu als zelfstandige of als loontrekkende of als beide kan worden bedreven. Ik denk, mijnheer de minister, en ik ben nu voorzichtig met mijn woorden, want ik ben wat

de nouveau Code pénal est rendu d'autant plus complexe qu'il n'y aura plus de correctionnalisation mais que la cour d'assises est maintenue. Les juges correctionnels prononceront dès lors des peines de 20 à 25 ans sans que les chambres criminelles ne soient finalement créées, le gouvernement ayant décidé au moment de sa formation de ne pas toucher à l'instruction criminelle. Bref, nous nous cramponnons à un système qui date du 19ème siècle. Je demande de reconsidérer cette question.

Les juges disposeront de huit catégories de peines à l'avenir. Seule la huitième passera probablement encore devant la cour d'assises et toutes les autres constituent des taux importants. Les juges deviendront plus sévères dès lors qu'ils ne devront plus retenir de circonstances atténuantes en raison de la correctionnalisation. Nous avons prévu une capacité de détention de 10 500 personnes. Nous devons bien être conscients du fait qu'il nous est impossible de gérer 13 000 prisonniers, ni maintenant ni plus tard.

En ce qui concerne la prostitution, la politique actuelle de tolérance a ses avantages, car elle permet de tout canaliser. Je ne suis pas opposé à la dépénalisation, voire à la légalisation, étant donné leur aspect émancipateur, mais nous ne pouvons pas perdre notre prise sur cette réalité en dépénalisant. Car *quid* après la dépénalisation? Le ministre doit, en concertation avec les ministres Clarinval et Dermagne, faire en sorte que la prostitution puisse à l'avenir être pratiquée de la manière la plus légale possible, tout en évitant les problèmes liés à la traite des êtres humains. Cela représente un défi de taille et j'espère que le ministre pourra effectivement mettre en place les statuts promis.

bang, dat er hier een grote taak is weggelegd voor u en voor uw collega's Clarinval en Dermagne. U moet er samen voor zorgen dat prostitutie in de toekomst op de meest legaal mogelijke manier kan worden uitgeoefend, zonder in aanraking te komen met problemen van mensenhandel. Dat is een uitdaging om voor terug te deinzen, maar als u ervoor terugdeinst, dan zal het niet goed gaan. Ik heb het aanvoelen dat u er niet voor terugdeinst en ik hoop dus ook dat u zich houdt aan hetgeen in de wet staat en dat u ervoor zorgt dat de statuten die werden beloofd in orde komen.

Als dat niet zo is, dan ben ik bereid om het resultaat te zien, maar dan zal ik bij gelegenheid een brave parlementaire vraag stellen, zoals u dat van mij gewend bent.

01.23 Sofie Merckx (PVDA-PTB): Madame la présidente, chers collègues: "Victime, on te croit, agresseur, on te voit!" C'est un des slogans que j'ai entendus dans les rues d'Ixelles lors de la mobilisation massive au moment du nouveau scandale d'agression sexuelle dans les bars. Je l'ai entendu aussi le 8 mars 2022. Le mouvement MeToo, Balancetonporc a libéré la parole et a fait apparaître ce qui se cache sous la partie immergée de l'iceberg: l'énormité du nombre d'agressions sexuelles que les femmes subissent dans notre pays tous les jours.

Aujourd'hui, les femmes se mobilisent pour dire non, pour dire qu'il faut que cela cesse. Quatre femmes sur cinq ont été victimes de violences sexuelles et environ une femme sur six a été violée. Pour les personnes LGBTQI+ ou les personnes handicapées, ces chiffres sont encore plus élevés. Par exemple, une personne LGBTQI+ sur quatre a été victime d'un viol ou d'une tentative de viol. Ces chiffres sont énormes.

Par ailleurs, il y a aussi les chiffres d'une politique défaillante. La confiance des gens ou des femmes dans le système juridique est si faible que seule une femme sur vingt-cinq dépose plainte. C'est compréhensible car les citoyens se heurtent à de l'incompréhension et à des lois qui ne les protègent pas. La moitié des affaires de viol est classée sans suite. C'est dire que, du boulot, il y en a!

Om seksueel geweld een halt toe te roepen, moeten wij het eerst op de juiste manier begrijpen. Wij menen dat men het probleem van seksueel geweld niet los kan zien van de ongelijkheid die er in onze maatschappij is tussen vrouwen en mannen. Het moet gezien worden in de bredere context van structureel geweld op vrouwen. Er is een veel hoger percentage vrouwen dat ooit te maken kreeg met fysiek seksueel geweld dan mannen. Uiteraard moet ook gekeken worden naar mannelijke slachtoffers en moet het beleid hen ook beschermen, maar wij mogen niet blind zijn voor die realiteit.

Het probleem kan enkel worden aangepakt als het beleid vertrekt van wat wij een genderperspectief noemen. Wij moeten vaststellen dat die denkoefening bij deze wet niet genoeg gemaakt is. Dat stelden ook de sprekers van bijvoorbeeld Fem&L.A.W., le Conseil des Femmes Francophones de Belgique en de Vrouwenraad tijdens de hoorzittingen.

Bij het voorontwerp werd een zogenaamde impactanalyse gevoegd. Eén van de vragen die daarin werd gesteld, was: identificeer de eventuele verschillen in de respectieve situatie van vrouwen en mannen

01.23 Sofie Merckx (PVDA-PTB): 80 % van de vrouwen in ons land zou al het slachtoffer geworden zijn van seksueel geweld en 16 % zou al verkracht geweest zijn. Voor de lhbtq+'en en de gehandicapten liggen die cijfers nog hoger.

Ten slotte stellen de vrouwen weinig vertrouwen in ons rechtssysteem: slechts 4 % van de slachtoffers dient een klacht in. Dat is begrijpelijk, want de wetgeving biedt geen bescherming en de helft van de verkrachtingszaken wordt geseponeerd.

Pour mettre un terme à la violence sexuelle, il faut la comprendre. Nous ne pouvons pas la dissocier de la question de l'inégalité entre les femmes et les hommes. Elle s'inscrit dans un contexte plus large de violence structurelle à l'encontre des femmes et ne peut être combattue que si la politique se place dans une perspective de genre. Le projet de loi à l'examen n'a pas poussé cette réflexion assez loin. Dans l'analyse d'impact annexée au projet de loi et contenant la question de savoir si la réglementation concerne plus ou moins les hommes ou les femmes, la réponse a été sans appel: il n'y a aucune différence.

binnen de materie waarop het onderwerp van regelgeving betrekking heeft. Kortom, slaat de regelgeving over dit onderwerp meer of minder op mannen of op vrouwen? Het antwoord dat daarop gegeven werd, was dat er geen verschil is, zonder enige verdere uitleg. Dat is toch niet ernstig! Natuurlijk is er wel een verschil. België heeft het Verdrag van Istanboel geratificeerd. Dat erkent dat er een ongelijke machtsverhouding is tussen vrouwen en mannen en dat vrouwen daardoor vaker het slachtoffer worden van geweld, waaronder dus ook seksueel geweld.

Hoe kon u dan vertrekken van het idee dat vrouwen en mannen in dezelfde situatie zouden zitten als het over seksueel geweld gaat? Die denkoefening was er misschien wel gekomen als u van in het begin op een ernstige manier samengewerkt had met het middenveld. Vivaldi had slechts een beperkte selectie van het middenveld voor het gesprek uitgenodigd. Op basis daarvan bent u aan de slag gegaan.

Onder druk zijn er uiteindelijk toch hoorzittingen georganiseerd. Tijdens die hoorzittingen hebben de experts, het middenveld en anderen heel wat bedenkingen en kritieken geuit. U hebt dan ook nog 68 amendementen op de eigen tekst geschreven.

Een belangrijk aspect in de wet is toestemming. De PVDA-PTB is verheugd over de rol die toestemming zal spelen in het nieuwe strafrecht. Tot nog toe was er immers een probleem. Als iemand slachtoffer werd van seksuele handelingen waarmee hij of zij niet instemde en als niet kon worden aangetoond dat er geweld of dwang aan te pas kwam, kwam er geen veroordeling. Volgens de wet was er immers alleen sprake van aanranding van de eerbaarheid wanneer er dwang of geweld aan te pas kwam. Dat wordt nu voor eens en altijd rechtgezet.

Toestemming wordt het vertrekpunt. Seksuele daden zonder toestemming worden nu ook door de wet behandeld als seksueel geweld. Dat is de enige juiste manier om seksueel geweld te begrijpen. In het Frans zegt men het volgende: "Quand ce n'est pas oui, c'est non!" We juichen natuurlijk toe dat de toestemming op deze manier centraal komt te staan.

Deze ontwikkeling komt natuurlijk niet uit de lucht vallen. Ze is het resultaat van de aanhoudende strijd die wordt geleverd door de feministische beweging hier in België. Dat zijn vrouwen die de moed aan de dag leggen om deze samenleving in vraag te stellen en te strijden voor gendergelijkheid. Dat doen ze in moeilijke omstandigheden. Mondige vrouwen die opkomen voor hun rechten worden namelijk vaak het slachtoffer van intimidatie en geweld. We willen daarom ook ons respect uiten voor de moed en het doorzettingsvermogen van de feministische beweging.

Vorige week zagen we hoe deze vrouwen erin slaagden overal in het land, naar aanleiding van 8 maart, mensen op de been te brengen die willen strijden voor gelijkheid. Dat is volgens mij wat er vandaag nodig is. Vrouwen moeten namelijk opboksen tegen een samenleving die hen discrimineert, onderdrukt, uitbuit en onderwerpt aan geweld. Aan dat probleem kan enkel een weerwoord worden geboden wanneer vrouwen zich verenigen, hun belangen verdedigen en samen strijden voor een andere samenleving. Toch denken we dat de regering niet voldoende naar de eisen van de vrouwenbeweging heeft geluisterd.

Ce n'est pas sérieux, il y a une différence. La Convention d'Istanbul reconnaît qu'il existe un rapport de force inégal entre les hommes et les femmes et que les femmes sont plus souvent victimes de violence. Comment peut-on dès lors partir du postulat que les femmes et les hommes sont dans la même situation lorsqu'il s'agit de violence sexuelle? Si l'on avait coopéré davantage avec la société civile dès le début, cette réflexion aurait été menée.

De nombreuses critiques ont été formulées au cours des auditions qui ont finalement été organisées. La majorité a présenté 68 amendements, ce qui est positif.

Nous nous réjouissons de la position occupée dans le nouveau droit pénal par la notion de consentement. Jusqu'à présent, l'élément de contrainte ou de violence devait toujours être présent pour qu'une condamnation puisse être prononcée. Désormais, le consentement constitue le point de départ. Les actes sexuels sans consentement seront, à juste titre, traités comme des violences sexuelles.

Cette évolution est le résultat de la lutte incessante et courageuse du mouvement féministe. Ces personnes méritent notre respect. Les femmes doivent se débattre contre une société qui les discrimine, les oppresse, les exploite et les soumet à des violences sexuelles. Le gouvernement n'a pas suffisamment écouté les revendications du mouvement des femmes.

La définition de ce qu'implique le consentement n'est pas assez bonne. L'on aurait dû prendre en exemple l'Espagne, où la loi "seul un oui est un oui" a été adoptée en 2000 sous la pression de la société civile féministe. Dans cette loi, il ne peut être question de consentement que si le consentement a été exprimé librement par des actes qui expriment clairement la

Toestemming wordt de hoeksteen van het seksueel strafrecht. Dan moet de definitie daarvan natuurlijk ook goed zijn. Wij denken echter dat de definitie die nu in het ontwerp staat nog beter kon.

We menen dat de regering een voorbeeld had kunnen nemen aan het Spaanse strafrecht waar na een verkrachtingszaak in 2020 de *ley de solo sí es sí* of de enkel ja-is-ja-wet aangenomen werd. Die wet kwam er onder druk van het feministische middenveld en heeft een mooie definitie van expliciete toestemming. In het ontwerp van vandaag staat dat toestemming veronderstelt dat deze uit vrije wil is gegeven. In de Spaanse tekst staat er dat er van toestemming slechts sprake is wanneer deze uit vrije wil tot uiting is gebracht door handelingen die duidelijk de wil van de betrokkene tot uitdrukking brengen.

We dienden dan ook een amendement in om deze definitie te hantieren. Dat heeft de meerderheid, helaas, weggestemd. Nochtans menen we dat hoe concreter de definitie van toestemming is, hoe beter slachtoffers beschermd kunnen worden. We dienen dan ook dat amendement vandaag opnieuw in.

We zijn wel tevreden dat toestemming niet het gevolg kan zijn van dwang of psychisch geweld. Daarvoor hebben we namelijk verschillende keren gepleit.

We zullen erop blijven terugkomen: de bescherming van slachtoffers moet de hoogste prioriteit zijn. Helaas stellen we vast dat ook na deze hervorming slachtoffers met een hoge bewijslast zullen worden geconfronteerd. Dit wetsontwerp bepaalt bijvoorbeeld dat een minderjarige geen toestemming kan geven als de dader van een gezagspositie heeft gebruikgemaakt, maar het bekleden van een gezagspositie is niet genoeg. Het slachtoffer moet aantonen dat er van die gezagspositie werd gebruikgemaakt, maar hoe toont men dat aan? Dat is een voorbeeld van het probleem van de hoge bewijslast dat overal in dit seksueel strafrecht verwerkt blijft.

Het strafrecht staat niet op zichzelf. Er moet ook worden ingezet op de manier waarop het gerechtelijk onderzoek gebeurt. Ook daarover hebben wij een aantal concrete voorstellen gedaan, maar de regering is daarop niet ingegaan.

Op de hoorzittingen werd ons door de Hoge Raad voor de Justitie verteld over de moeilijkheden die slachtoffers bij het gerechtelijk onderzoek ondervinden. Veel dossiers lopen vast omdat het eindigt met woord tegen woord. De verdediging van de dader haalt daarbij soms alles uit de kast om de moedige verklaring van het slachtoffer in diskrediet te brengen. De Hoge Raad voor de Justitie vertelde hoe het slachtoffer bij het aanmaken van het dossier eerst een korte verklaring aflegt en pas later een diepgaande verklaring. Door de tijd tussen de twee verklaringen zijn de verklaringen soms niet helemaal gelijklopend. Dat is ook te begrijpen. Als men een traumatische ervaring als een verkrachting of een seksuele aanranding meemaakt, kunnen mensen zich niet alle details herinneren. Dat is gekend. Daarom zijn er soms inconsistenties tussen de twee verklaringen. Het pijnlijke is dat dit door de dader wordt uitgebuit. Men trekt de verklaring van het slachtoffer daarmee in twijfel.

Om op dat probleem een antwoord te bieden hebben wij een amende-

ment de l'intéressée. Le projet belge prévoit que le consentement suppose que celui-ci a été donné librement. Nous estimons qu'il n'est pas assez concret. Plus la définition est concrète, plus la protection sera efficace. Notre amendement a été rejeté. Nous le redéposons aujourd'hui.

Nous nous réjouissons du fait que le consentement ne peut être la conséquence de la contrainte ou de violences psychiques.

La protection des victimes doit être la priorité absolue. Toutefois, elles devront faire face à une lourde charge de la preuve. Le projet de loi prévoit qu'une personne mineure ne peut pas donner son consentement si l'auteur du délit fait usage d'une position d'autorité. Mais le mineur doit prouver que la position d'autorité a bel et bien été utilisée. Comment faire?

Nous avons soumis un certain nombre de propositions sur la manière dont se déroule l'enquête judiciaire, mais elles n'ont pas été prises en considération. Le Conseil supérieur de la Justice a évoqué devant la commission les difficultés rencontrées par les victimes dans le cadre de l'enquête judiciaire. De nombreuses affaires se retrouvent bloquées parce qu'elles se terminent par "parole contre parole". Souvent, les déclarations des victimes sont discréditées par la défense de l'auteur du délit. Nous voulons étendre aux victimes le droit à l'assistance juridique lors de la première audition, afin que leurs droits soient correctement défendus. Cet amendement a été rejeté.

L'enquête doit se concentrer sur l'auteur des faits et décharger la victime de la pression qui pèse sur elle. Le Conseil supérieur de la Justice a proposé qu'au cours de l'enquête, il soit toujours demandé au suspect de quel élément il a déduit que la victime était consentante. Le projet de loi dispose que

ment ingediend met een concreet voorstel. Vandaag krijgen verdachten recht op juridische bijstand vanaf het eerste verhoor. Mensen die een verklaring afleggen zoals slachtoffers hebben dat recht niet. We stelden dan ook voor om dit recht naar iedereen uit te breiden, zodat iedereen zijn rechten goed verdedigd ziet worden. Zeker voor slachtoffers van seksueel geweld zou dit een enorm verschil betekenen. Spijtig genoeg werd ook dit amendement weggestemd.

Het onderzoek moet zich toespitsen op de dader en moet druk weghalen van bij het slachtoffer. Zo zou het bij het onderzoek rond seksueel geweld gangbaarder moeten zijn dat er aan de verdachte wordt gevraagd waaruit hij die toestemming afleidde. Ook dat stelde de Hoge Raad voor Justitie voor.

In dit wetsontwerp wordt ook gesteld dat de rechter met een motivering kan vragen om een advies van gespecialiseerde diensten over het psychologisch profiel van de verdachte. Dat profiel is heel belangrijk, want seksueel geweld komt vaak niet uit het niets. Daarnaast stelt zo'n advies ons ook in staat om het risico in te schatten of die persoon gaat hervallen of dat hij een gevaar voor de samenleving is of niet. Dat is een belangrijk element dat de rechter in overweging kan nemen. Wij stelden daarom dan ook voor dit advies verplicht te maken. Ook het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen pleitte daarvoor, maar ook dit voorstel werd in de commissie van tafel geveegd. De reden die daarvoor werd gegeven, was dat het te veel middelen en personeel zou vergen. Mijnheer de minister, om geweld echt een halt toe te roepen, moeten we de nodige middelen vrijmaken.

De regering wil ook de strafmaat voor seksueel geweld optrekken. We moeten echter vooral ook nuttig gebruik maken van de tijd die een dader in de gevangenis zit. Zullen we eindelijk de nodige investeringen doen opdat er psychologische begeleiding wordt voorzien, opdat er wordt geïnvesteerd in dadertherapie en opdat de detentieplannen worden uitgevoerd?

We mogen een dader niet gewoon jaren laten wegrotten in een overbevolkte cel en hem dan als een tikkende tijdbom opnieuw loslaten in de samenleving. De dood van de kleine Dean heeft aangetoond dat celstraffen op zich niet genoeg zijn. We moeten de periode dat een dader in de gevangenis opgesloten zit op een zinvolle manier gebruiken om te voorkomen dat hij hervalt. Ook daarvoor moet de regering de moed hebben om meer te investeren in personeel.

Ik wil ook vermelden dat het strafrecht en het gerechtelijk onderzoek natuurlijk altijd te laat komt. Als een onderzoek wordt gestart om een dader te veroordelen, dan blijft er altijd een slachtoffer achter. Het slachtoffer zal altijd het trauma en de pijn met zich mee moeten dragen. Wij kunnen geen vrede nemen met goed onderzoek en straffen alleen. We moeten alles op alles zetten om seksueel geweld te verhinderen en dat gaat de hele samenleving aan. Seksueel geweld maakt deel uit van onze door mannen gedomineerde samenleving. In onze maatschappij wordt seksueel geweld nog veel te veel gebanaliseerd, geridiculiseerd en genormaliseerd. Als voorbeeld vernoem ik de fameuze lezing door Jeff Hoeyberghs. Daarin zei Jeff Hoeyberghs, ik citeer: "Vrouwen willen de privileges van mannelijke bescherming en geld, maar zij willen hun benen niet meer opendoen." Dergelijke uitspraken houden seksueel geweld in stand. Dat kunnen we niet tolereren.

le juge peut demander l'avis de services spécialisés sur le profil psychologique du suspect. Ce profil est important, entre autres, pour évaluer le risque de récidive. Nous voulons rendre cet avis obligatoire mais l'idée a été écartée parce qu'elle nécessiterait trop de ressources et de personnel. Or si nous voulons mettre un terme à la violence, nous devons nous en donner les moyens.

Le gouvernement veut relever le taux de la peine pour les violences sexuelles mais le temps passé en prison doit être occupé utilement. Investira-t-on enfin dans l'accompagnement psychologique et dans le suivi thérapeutique des auteurs? La mort du petit Dean montre qu'une peine d'emprisonnement ne suffit pas.

Nous ne devons pas nous contenter d'enquêtes de qualité et de peines à infliger. Nous devons surtout essayer d'éviter les violences sexuelles. Ces dernières font partie de notre société dominée par les hommes et sont trop souvent banalisées. La prévention commence par une bonne éducation relationnelle et sexuelle des enfants. Nous devons inculquer à nos enfants, dès leur plus jeune âge, les notions d'intimité, de relation basée sur le respect et de consentement. Nous devons leur apprendre à fixer des limites et à les respecter. Par ailleurs, l'ensemble de la population doit y être sensibilisée. Si nous informons les citoyens et leur inculquons l'importance du consentement, il n'y aura plus de "zone grise" et nous pourrions éviter de nombreuses souffrances.

Il est nécessaire d'instaurer une tolérance zéro pour le sexisme dans les médias, la publicité et l'espace public. Nous avons besoin d'un virage culturel à 180 degrés. Cette démarche nécessitera des investissements.

Er moet meer worden ingezet op preventie. Dat doen wij door in te zetten op degelijke relationele en seksuele voorlichting van de kinderen. Wij moeten onze kinderen van jongs af aan leren over intimiteit, respectvolle relaties en toestemming. Wij moeten hen leren voor zichzelf grenzen te stellen en de grenzen van anderen te respecteren. Daarnaast moet er natuurlijk ingezet worden op een brede sensibilisering bij de gehele bevolking.

Er wordt soms ook gesproken over de grijze zone. Zo was er onlangs veel commotie over de serie *Twee Zomers*. In die serie wordt een groepsverkrachting in beeld gebracht en volgens sommige mensen speelt dat zich in de grijze zone af. Wim Van de Voorde van Hulplijn 1712 verklaarde heel duidelijk dat het niet gaat over een zogenaamd grijze zone, maar wel over pikzwart seksueel grensoverschrijdend gedrag dat op geen enkele manier genuanceerd kan worden. Door mensen goed te vormen omtrent het belang van toestemming, kan er licht schijnen op die grijze zone en kan er ongelooflijk veel leed worden voorkomen.

Daarnaast hebben we ook nood aan nultolerantie voor seksisme in de media, in reclame en in de publieke ruimte. Wat we nodig hebben, is een echte cultuuromslag. Ook dat zal geld en investeringen vragen.

Finale­ment, monsieur le ministre, on vit un problème que M. Geens a largement abordé, celui du manque de ressources. Parce que c'est à cela que se mesure, en fin de compte, l'efficacité ou non d'une politique. Le Conseil supérieur de la Justice a dit que s'il n'y avait pas suffisamment d'investissements en personnes et en ressources, cette loi resterait un simple symbole.

Myria a déclaré que la mise en œuvre de ce projet de loi nécessite davantage de ressources sur le terrain, mais ce qui se passe là-bas est tout le contraire. À titre d'exemple, ils nous ont parlé de la politique de lutte contre la traite des êtres humains. À Genk, par exemple, le service de lutte contre la traite des êtres humains a été entièrement supprimé en raison de problèmes de capacité.

Certaines personnes sont des magistrats de référence pour dix types de crime en même temps. À Bruxelles, les experts ont été déplacés vers la lutte contre le terrorisme. En conséquence, la police de Bruxelles ne s'intéresse plus à la traite des êtres humains. L'équipe chargée de la traite des êtres humains à la police fédérale ne compte plus que 15 personnes, comme Myria nous l'a expliqué. Les services existants sont donc sous-financés, et il n'existe même pas de cellule de police fédérale spécialisée dans les violences sexuelles.

Monsieur le ministre, où sont les moyens pour lutter contre la violence faite aux femmes, et plus particulièrement la violence sexuelle?

Over het hoofdstuk betreffende prostitutie hebben wij nog veel vragen. Zal deze wet het bijvoorbeeld gemakkelijker maken voor vrouwen die uit de prostitutie willen stappen? Waar ligt het verschil tussen een voordeel halen uit prostitutie van de ander, wat onder bepaalde omstandigheden legaal zal worden, en een abnormaal voordeel daaruit halen? We zijn van mening dat dit deel van het wetsontwerp nog niet op punt staat. In het debat hebben we ook gezien dat we niet de enige fractie zijn die daar zo over denkt. Het gaat nochtans over een belangrijke materie. Het was beter geweest als we deze hervorming van de wetten

Per slot van rekening zijn de beschikbare middelen bepalend voor de doeltreffendheid van het beleid. Volgens de HRJ zou deze wet bij gebrek aan investeringen louter symbolisch kunnen blijven. Volgens Myria zijn er in het veld te weinig middelen beschikbaar om deze hervorming te implementeren. Sommige magistraten zijn referentiepersonen voor tien soorten misdaden tegelijkertijd. In Brussel werden er deskundigen overgeplaatst naar de diensten voor terreurbestrijding. Er werken niet meer dan vijftien medewerkers voor de federale politiedienst voor mensenhandel en er bestaat geen gespecialiseerde cel voor seksueel geweld.

Waar zijn de middelen om het geweld tegen vrouwen en specifiek het seksueel geweld te bestrijden?

Nous avons encore de nombreuses questions concernant le chapitre sur la prostitution. Cette loi permettra-t-elle aux femmes qui le souhaitent de sortir plus facilement de la prostitution? Quelle est la différence entre retirer un avantage légal et retirer un avantage anormal de la prostitution? Il aurait été

rond prostitutie los van de rest van het seksueel strafrecht behandeld zouden hebben.

"Wij geloven u. Laat u horen." Dat riepen de vrouwen onlangs nog toen er opnieuw verhalen naar boven kwamen over grensoverschrijdend gedrag aan de Universiteit Gent. De feministische beweging en de druk en de mobilisaties die er zijn, beginnen hun vruchten af te werpen. Er worden goede stappen gezet in deze tekst, maar we konden verder gaan. Er is nog een hele weg af te leggen, vooraleer er een maatschappij zonder geweld, zonder seksueel geweld op vrouwen komt. De feministische beweging kan dan ook op de PVDA rekenen om daar mee voor te strijden.

01.24 Katja Gabriëls (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, lieve collega's, ik wil graag een voorafgaande opmerking maken.

We hadden het daarnet over de procedures in dit Huis. We zijn bezig met de modernisering van het seksueel strafrecht dat bestaat sinds 1867. Wel, dit Huis bestaat sinds 1830. Soms heb ik de indruk dat we daar een beetje zijn blijven hangen. Dat moet mij even van het hart. Dat we op dit tijdstip over zo'n belangrijk wetsontwerp, waarover zo vele interessante mensen zo veel interessants te vertellen hebben, een debat moeten voeren, vind ik echt niet meer van deze tijd; we moeten ons toch eens beraden over een dergelijke organisatie. Ik wil niemand persoonlijk bekritisseren of viseren. Ik ben al de tiende spreker en dat maakt het ook niet gemakkelijk, men is moedeloos en moe, maar zo kan het toch niet langer. Ik dacht dat we na de coronacrisis geleerd hadden om ons efficiënter te organiseren, maar ik merk daar weinig van. Ik doe graag een oproep naar de Conferentie van voorzitters en alle collega's om daar toch eens werk van te maken.

Dat gezegd zijnde, er ligt hier een belangrijk wetsontwerp dat het seksueel strafrecht naar de moderne tijd katapulteert en dat ik met veel plezier met de minister zal verdedigen. Er wordt daarin komaf gemaakt met oubollige begrippen, er wordt rekening gehouden met de hedendaagse visie op bescherming van slachtoffers en er wordt tegemoetgekomen aan de nood aan duidelijke definities en klare rechtsregels in een steeds modernere en evoluerende maatschappij. Ik wil dan ook iedereen die de afgelopen jaren hieraan heeft meegewerkt, bedanken, want het betreft geen werkje dat gisteren werd opgestart. Mijn dank gaat uit naar de administratie, naar de experts, naar de kabinetsmedewerkers, die hier zeer veel tijd in hebben gestoken, en de collega's van de commissie, want ook daar werd wel uitgebreid gedebatteerd.

Ik hoef ongetwijfeld niet te herhalen dat de strijd tegen seksueel geweld voor onze fractie uiteraard een absolute prioriteit is. Het is dan ook logisch en goed dat de minister en zijn kabinet prioriteit gaven aan onderhavig wetsontwerp.

Er moet een betere en strengere aanpak van seksueel geweld komen. Ik ben het volledig met u eens, mevrouw De Wit, dat er aandacht moet zijn voor begeleiding en nazorg van slachtoffers en dat er op preventie moet worden ingezet, maar de minister heeft in talrijke debatten beklemtoond dat hiermee het werk niet af is en dat er nog vele belangrijke stappen zullen volgen.

préférable de traiter séparément la réforme de la législation relative à la prostitution, car elle n'est pas encore au point.

Le texte à l'examen contient des mesures intéressantes, mais nous aurions pu aller plus loin. Un long chemin reste à parcourir pour parvenir à une société exempte de violences à l'égard des femmes. Le mouvement féministe peut compter sur le soutien du PTB dans ce combat.

01.24 Katja Gabriëls (Open Vld): Je trouve complètement dépassé le fait qu'une fois de plus, nous débattions d'une question aussi importante à une heure aussi tardive. Je pensais qu'avec la crise du coronavirus, nous avons appris à nous organiser plus efficacement mais je constate que ce n'est pas vraiment le cas. J'appelle la Conférence des présidents à enfin s'atteler à régler ce point.

Je défendrai ce projet de loi avec grand plaisir. Ce texte fait entrer le droit pénal sexuel dans la modernité. Des concepts obsolètes sont supprimés. Et il tient compte de la vision moderne de la protection des victimes et de la nécessité de définitions et de règles de droit claires.

Il ne faut en effet pas oublier l'accompagnement des victimes et la prévention, mais le ministre a indiqué à plusieurs reprises que de nombreuses autres étapes devaient encore suivre. Beaucoup de victimes ne dénoncent pas les faits, par peur ou par honte. Nous devons aussi nous pencher sur cet aspect.

Nous n'avons pas agi dans la précipitation. Le projet a été préparé et examiné de manière approfondie. Des auditions ont été organisées et des avis ont été sollicités. Ce processus explique le nombre d'amendements qui ont été présentés.

Dagelijks doen acht personen aangifte van verkrachting bij de politie. Maar negen op tien slachtoffers houden de mond, uit schaamte of angst, misschien omdat de dader een bekende uit de omgeving is. Daar moeten wij ook aandacht voor hebben.

Het ontwerp overstijgt uiteraard de partijgrenzen. Vanuit liberaal oogpunt stellen wij dat persoonlijke vrijheid van cruciaal belang is, net als de veiligheid van iedereen. Wie het slachtoffer wordt van geweld, in het bijzonder seksueel geweld, wordt niet alleen aangetast in zijn of haar veiligheid, maar ook in zijn of haar vrijheid, want slachtoffers voelen zich niet alleen niet meer veilig op straat of in hun huis, maar verliezen ook vaak de vrijheid om te gaan en te staan waar zij willen of om onbezorgd door het leven te gaan. Daarom is het belangrijk dat er adequaat wetgevend werk wordt geleverd en dat doen wij vandaag.

Wij zijn hiervoor niet over een nacht ijs gegaan. Het ontwerp werd grondig besproken en er is veel voorbereiding aan vooraf gegaan. Het werd zowel op het niveau van de regering, waar alle meerderheidspartijen zich achter de tekst schaarden, als in de commissie grondig besproken. Naar goede gewoonte hebben wij ook hoorzittingen georganiseerd en adviezen ingewonnen. Zoals steeds het geval is, werd wel degelijk rekening gehouden met de mening van experts. Bepaalde partijen zeggen dat er veel amendementen zijn ingediend. Dat betekent dat de mening van experts wel degelijk belangrijk is. Wij konden logischerwijze niet met alle meningen, die soms ver uiteenliepen, rekening houden.

Sta me toe in te gaan op drie in het oog springende aanpassingen.

Ten eerste worden de begrippen aanranding van de eerbaarheid en verkrachting meer in overeenstemming gebracht met de huidige tijdsgeest. Het strafrecht voorziet in verschillende straffen naar gelang van de leeftijd van het slachtoffer en het gebruik van geweld of bedreiging. Collega Geens is nu weg en de rest van zijn fractie ook, omdat het al 22 uur is, waarvoor alle begrip. De indruk bestaat dat het ontwerp een vrouwenzaak betreft; sommige mannen beweren dat zij zelfs niet mogen spreken of de toestemming van hun fractie moeten krijgen, wat ik wat vreemd vind. Er zijn ook mannen die het slachtoffer van verkrachting door een vrouwelijke dader zijn. Het was juridisch moeilijk daar een straf aan te koppelen, maar in het nieuwe seksueel strafrecht, met de nieuwe definitie van verkrachting, staan ook mannelijke slachtoffers van vrouwelijke daders niet langer in de kou.

De straffen voor verkrachting worden verdubbeld, zodat daders van soms gruwelijke feiten niet meer wegvaren met een veel te lichte straf, wat in het verleden terecht tot collectieve verontwaardiging leidde. Uiteraard is het de rechter die elke zaak op zich beoordeelt.

Cruciaal wordt de toestemming of niet met een handeling. Het begrip toestemming wordt voor het eerst in de geschiedenis duidelijk omschreven, net als de beperking van de mogelijkheid om toestemming te geven voor minderjarigen. Toestemming veronderstelt altijd een vrije wil. Uit een louter verweer van een slachtoffer kan ook niet worden afgeleid dat er toestemming zou zijn. De toestemming kan tijdens de seksuele handeling op elk moment ook worden ingetrokken. Door het definiëren van toestemming worden slachtoffers extra beschermd en

Le projet de loi modifie les notions d'attentat à la pudeur et de viol. Les hommes peuvent également être victimes d'un viol commis par une femme. Le nouveau droit pénal sexuel ne laisse plus ces actes dans l'ombre. Les peines sont doublées en cas de viol.

Le consentement à un acte constitue l'élément crucial. Pour la première fois, la notion de "consentement" est clairement définie, tout comme les limites aux possibilités laissées aux mineurs de donner leur consentement. Le consentement suppose que l'on agit de son plein gré. Il peut être mis fin au consentement à tout moment de l'acte sexuel. Cette définition offre une protection supplémentaire aux victimes.

L'intégrité sexuelle des mineurs mérite une protection supplémentaire. Il a fallu trancher mais il est évident qu'un jeune de quinze ans n'est pas l'autre. Nous devons cependant opérer un choix et nous avons opté pour le principe selon lequel les mineurs de moins de seize ans ne peuvent pas donner leur consentement. Nous ne sommes toutefois pas aveugles au fait que les jeunes se livrent entre eux à des expérimentations. Les jeunes âgés de 14 à 16 ans peuvent avoir des relations sexuelles, pour autant qu'elles soient consenties et que la différence d'âge avec leur partenaire n'excède pas trois ans.

A nos yeux, il était très important de dépénaliser le travail du sexe. Nous n'optons pas sciemment pour une légalisation car si nous le faisions, nous pousserions peut-être encore davantage les travailleuses et les travailleurs du sexe vers l'illegalité. La traite des êtres humains, la prostitution des enfants et l'exploitation restent évidemment punissables. Nous ne pouvons bannir la prostitution de notre société. Aussi optons-nous pour la dépénalisation. Interdire la prostitution déboucherait sur une nouvelle

daarover gaat het toch. We schrijven duidelijk in dat neen neen betekent. Een betere bescherming van de slachtoffers is een van de prioritaire doelstellingen van de wettekst en dat doen we door die belangrijke definities in het Strafwetboek op te nemen.

Ik wil even terugkomen op het feit dat minderjarigen een bijkomende bescherming verdienen als het gaat over hun seksuele integriteit. Daarom wordt specifiek voor hen bepaald wat mag en niet mag. Het bleek al uit de hoorzittingen dat daarvoor knopen onder andere met betrekking tot de leeftijd moesten worden doorgehakt. Dat werd ook erkend door de partijen. Natuurlijk is de ene vijftienjarige de andere niet, net zoals de ene zestienjarige de andere niet is. We hebben allemaal kinderen, maar we moesten een keuze maken.

Het principe is dat minderjarigen onder de 16 jaar geen toestemming kunnen geven. Toch zijn wij niet blind voor het feit dat jongeren onderling experimenteren. Dat moet ook kunnen. Dat maakt deel uit van een normale ontwikkeling. Daarom stellen we ook als eerste uitzondering dat jongeren tussen 14 en 16 jaar seks mogen hebben, uiteraard altijd enkel met toestemming, als het leeftijdsverschil met de andere persoon niet meer dan drie jaar is. Een 14-jarige mag dus seks hebben met een 17-jarige, maar niet met een 18-jarige. Daar werd wel een rechtvaardigheidsgrond in de tekst voor ingeschreven.

Het sekswerk decriminaliseren was voor de Vlaamse liberale fractie een zeer belangrijk item. We kiezen hier bewust niet voor het woord legaliseren, wat wil zeggen dat alles wat sekswerk betreft in aparte regeltjes zou worden gegoten. Dat is niet de bedoeling. Het gevolg daarvan zou kunnen zijn dat men nog meer naar de illegaliteit geduwd wordt. We erkennen uiteraard dat dat zeker niet de bedoeling is. Dat is niet goed. Wie illegaliteit zegt, zegt risico op uitbuiting, misbruik en mensenhandel.

We kiezen dus voor decriminaliseren, maar willen als fractie zeer duidelijk zijn dat alles wat strafbaar moet blijven ook effectief in de strafwet blijft staan, zoals mensenhandel, kinderprostitutie en uitbuiting. Een essentiële stap om de sekswerkers rechten toe te kennen, is vandaag de decriminalisering. Artikel 380 van het huidige Strafwetboek criminaliseert elke derde partij die betrokken is bij het sekswerk van een ander persoon. Dat heeft toch wel nare gevolgen op het terrein. Het is echter een utopie te denken dat we prostitutie kunnen uitbannen. Daarom kiezen we voor het decriminaliseren. In landen waar gepoogd is om prostitutie te verbieden, leidde dit tot nog meer zwartwerk en uitbuiting.

Het huidige gedoogbeleid in België zorgt wel voor heel wat onduidelijkheid. Gemeenten hebben getracht om bij gebrek aan een federaal kader zelf regels uit te werken. Zo'n lokaal beleid is echter fragmentarisch. We hopen dat we hier toch verdere stappen in kunnen zetten. Iedereen wil een oplossing. De ernst van de situatie is nu in covidtijd toch doorgedrongen tot iedereen. Sekswerkers werden verplicht te stoppen met werken, maar ze konden geen enkele aanspraak maken op ondersteuningsmaatregelen.

Open Vld is altijd pleitbezorger geweest voor de decriminalisering. Ik ben blij dat we vandaag een eerste stap zetten, maar er moeten natuurlijk nog volgende stappen gebeuren. Daar zijn we ons van bewust. Ook op andere vlakken zullen er initiatieven genomen moeten worden, zoals de opheffing van de nietigheid van arbeidsovereenkomsten,

hausse du travail au noir et de l'exploitation.

La politique de tolérance actuelle faisait régner la confusion. Les communes tentaient d'élaborer elles-mêmes des règles, de sorte que la politique locale était fragmentaire.

Mon parti se félicite de ce premier pas franchi vers la dépénalisation. Il faut toutefois aller plus loin, également dans d'autres domaines, et relever la caducité de contrats de travail et élaborer un statut social. Nous avons également présenté des amendements afin de bien tracer la ligne entre les délits que sont la traite des êtres humains et l'abus de la prostitution et de créer une sécurité juridique.

Ce faisant, nous jouons un rôle pionnier dans le domaine des droits et de la protection des travailleurs du sexe. Seule une poignée de pays nous ont devancés. Le projet à l'examen représente une plus-value. Nous le soutenons donc.

maar ook de uitwerking van een sociaalrechtelijk statuut. Uiteraard blijft mensenhandel strafbaar. Dat zei ik al. Uiteraard blijft elke vorm van misbruik strafbaar. Wij hebben tijdens de hoorzittingen goed geluisterd. Wij hebben ook amendementen ingediend om ervoor te zorgen dat de lijn tussen het misdrijf mensenhandel en het misdrijf misbruik van prostitutie zeer helder is en blijft, en dat er wel degelijk rechtszekerheid komt, ondanks alles wat hierover gezegd werd, vandaag. Wij tonen ons daarmee toch een voortrekker op het gebied van rechten en bescherming van sekswerkers. Slechts een paar landen deed ons dat voor. Dat wij ons bij dat rijtje voegen, geeft onze fractie toch een goed gevoel.

Het zal u dus niet verbazen dat onze fractie dit ontwerp zal steunen. Dat doen wij niet alleen omdat de bevoegde minister uit onze eigen rangen komt of gewoon omdat wij deel uitmaken van de meerderheid. Neen, wij zijn er echt van overtuigd dat dit ontwerp een meerwaarde betekent.

Dat er uiteraard nog veel werk op de plank ligt met het nieuwe Strafwetboek, daar is iedereen zich van bewust. Maar de stap die wij vandaag zetten, is een heel belangrijke. Hij zorgt voor een hervorming, voor strengere straffen, voor een betere bescherming van slachtoffers, en voor duidelijker strafbaarstellingen. Wij kunnen daar alleen maar onze schouders onder zetten.

01.25 Ben Segers (Vooruit): Mevrouw de voorzitter, als ik zeg dat de wetgeving inzake seksueel geweld aan vernieuwing toe was, trap ik natuurlijk een open deur in. Dat wij nu door deze hervorming tot een modern en helder strafrecht komen, is dan ook een belangrijke verwezenlijking. Voor de Vooruitfractie wordt het seksueel strafrecht nu op aanzienlijke wijze verbeterd. Wij zenden hiermee een sterk signaal uit naar dader en naar slachtoffer dat onze maatschappij dergelijke misdrijven zeer ernstig neemt.

Anderen hebben al uitvoerig stilgestaan bij vele elementen, bijvoorbeeld de toestemming. Waar men vroeger geen nee moest hebben, moet men nu gelukkig een geldige ja hebben. Voor Vooruit is dit een evident maar wel heel belangrijk punt. Toestemming is de kern van toegelaten seksuele activiteiten, en niet langer de openbare zeden of normen. Terecht is het de filosofie van dit ontwerp dat een persoon kiest welk deel van een seksuele beleving men deelt, alsook wanneer, met wie en hoe. Dat is essentieel.

Zeer terecht gaat die seksuele zelfbeschikking in dit ontwerp gepaard met bepaalde beschermingsmaatregelen voor minderjarigen en voor kwetsbare personen, vanuit de redenering dat zij eenvoudiger onder druk komen te staan en dat daardoor hun toestemming ondermijnd kan worden.

Daarnaast zijn wij van Vooruit zeer tevreden dat het wetsvoorstel van Karin Jiroflée, waarbij de seksuele meerderjarigheid wordt aangepast, werd toegevoegd aan het seksueel strafrecht. In België lag de grens voor seksuele meerderjarigheid op 16 jaar. Seksuele handelingen tussen minderjarigen jonger dan 16, zelfs met wederzijdse instemming, waren in principe strafbaar. Met deze hervorming brengen we daar verandering in. Jongeren tussen 14 en 16 kunnen wel instemmen met seksuele handelingen indien de andere persoon maximaal drie jaar ouder is. Studies tonen aan dat een leeftijdsverschil van drie jaar vanuit

01.25 Ben Segers (Vooruit): Cette réforme sur la voie d'un droit pénal moderne et transparent constitue un important accomplissement, car la législation en matière de violences sexuelles avait besoin d'une remise à neuf. Elle constitue un signal fort à l'adresse des auteurs et des victimes.

La notion de consentement constitue désormais la clé de toute activité sexuelle autorisée. Il est essentiel que toute personne choisisse quel aspect d'une activité sexuelle elle partage, avec qui, quand et comment. Cela s'accompagne évidemment de mesures de protection à l'égard des mineurs d'âge et des personnes vulnérables. Nous nous réjouissons également de voir que la proposition de loi de Mme Jiroflée en ce qui concerne la majorité sexuelle est insérée dans le droit pénal sexuel. De ce fait, des mineurs âgés de 14 à 16 ans peuvent consentir à des actes sexuels avec un partenaire ayant au maximum trois années de plus. Le projet de loi à l'examen donne un signal clair quant à la volonté de prendre très au sérieux les infractions au droit

psychologisch en seksueel ontwikkelingspunt voldoende bescherming biedt tegen misbruik. Het zorgt er ook voor dat er geen twijfel mogelijk is wanneer jongeren allebei toestemmen. Zo komen jongeren niet in heikele situaties terecht wanneer ze elkaar op een lichamelijke manier leren kennen. Hierbij hulde aan collega Jiroflée, die de auteur was van een wetsvoorstel om dit te regelen. De regeling van het ontwerp inzake seksueel strafrecht komt nu bijzonder dicht bij datgene wat zij al die jaren heeft voorgesteld.

Met dit ontwerp geven we de samenleving een duidelijk signaal dat misdrijven in seksueel strafrecht zeer ernstig worden genomen. Vandaar natuurlijk de bijhorende verhoogde straffen.

Ik wil het nu in het bijzonder hebben over de decriminalisering van sekswerk en de rol van derden daarin.

Voor mij is het niet moeilijk om dit ontwerp te verdedigen. Integendeel, ik zal het verdedigen met veel vuur en veel passie. Ik zal gewoon een citaat voor zichzelf laten spreken. Ik citeer de getuigenis van sekswerker Veronique, die getuigde in het tv-programma *Laat*: "Ik ga nu tegen mijn boekhouder kunnen zeggen dat we kunnen uitkomen voor onze samenwerking. Ik ga naar de bank kunnen gaan om een lening aan te vragen, want dat kon niet. En bovendien ga ik ook op een correcte manier kunnen onderhandelen; wat vroeger niet kon omdat ik gewoon niet sterk in mijn schoenen stond. Ik had niets, maar nu is die schemerzone weggevallen." Dat, collega's, is waarom we dit gedaan hebben. Zo simpel is het. Daarom zijn we bij Vooruit zo tevreden met dit resultaat.

De nieuwe regeling betekent inderdaad een grote stap vooruit voor zelfstandige sekswerkers. Het zal duidelijk zijn wat kan en wat niet kan, gedaan met de schemerzone. Er komt meer zekerheid voor de sekswerker, gecombineerd met een opgevoerde strijd tegen misbruik en ook tegen mensenhandel. Vooruit is zeer tevreden dat de uiteindelijke teksten het belang van de sekswerker als uitgangspunt nemen, beter gezegd sekswerk aanvaarden als normale activiteit, waarvoor weliswaar, gelet op de risico's, specifieke regels moeten gelden.

Er is daaraan heel hard gewerkt op regeeringsniveau, door u en uw kabinet en door veel verenigingen, in de commissie en achter de schermen. We hebben tal van organisaties gehoord in de commissie en hebben veel vergaderingen en veel informele contacten gehad. Dat is bijzonder verrijkend gebleken. Dat werk is verricht met zowel degenen die ijveren voor meer rechten voor en bescherming van sekswerkers als met organisaties die strijden tegen misbruik en mensenhandel.

Het mooie voor mij en mijn fractie is dat er een dynamiek is ontstaan waarbij bijvoorbeeld de centra voor de slachtoffers van mensenhandel en UTSOPI elkaar hebben gevonden en zij samen constructieve voorstellen hebben geformuleerd. Die dynamiek is het wetsontwerp ook gaan dragen. Ik ben hen daarvoor heel erkentelijk en als dit wetsontwerp vandaag kan worden goedgekeurd, is dat in grote mate ook dank zij hen.

Wat kan die verdere decriminalisering nog allemaal concreet betekenen? Een uitstekend voorbeeld van de manier waarop een betere bescherming van de sekswerker en een opgedreven strijd tegen mensenhandel elkaar versterken, is voor mij dat van de advertentieplatformen.

pénal sexuel, d'où également les peines de prison alourdies qui y sont liées.

La dépénalisation du travail du sexe est un grand pas en avant pour les travailleurs du sexe indépendants car le projet de loi met fin à la zone grise. Les travailleuses et les travailleurs du sexe jouiront d'une plus grande sécurité en combinaison avec un renforcement de la lutte contre les abus et aussi contre la traite des êtres humains.

Un travail énorme a été accompli au niveau gouvernemental, par les associations, dans la commission et en coulisses. L'enclenchement d'une dynamique a fait que, par exemple, les centres de prise en charge des victimes de la traite des êtres humains et UTSOPI ont formulé ensemble des propositions constructives. Cette dynamique a aussi porté le projet de loi. Si ce projet de loi peut être adopté aujourd'hui, c'est dans une large mesure aussi grâce à eux.

La dépénalisation par exemple également les plateformes de publicité, avec lesquelles le parquet va bientôt pouvoir conclure des protocoles d'accord. Nous créons ainsi un espace sûr pour les travailleurs du sexe tout en nous attaquant aux abus et à l'exploitation de ces personnes. Grâce à cette base légale, nous serons en mesure de généraliser les bonnes pratiques. Dans un monde idéal, un bouton permettrait aussi de signaler immédiatement tout abus. Hier, j'ai insisté pour qu'un point de contact central puisse être mis en place, auquel toutes les situations potentielles d'exploitation et de traite des êtres humains pourraient être dénoncées. Ce projet de loi offre donc un grand nombre de possibilités. Il représente non une évolution, mais une véritable révolution.

La dépénalisation des tiers va de pair avec la lutte contre les dérives.

Dat is er gekomen door een wat later amendement op voorstel van Vooruit. Voordien konden er door het parket geen protocolakkoorden worden gesloten met de advertentieplatformen en konden er geen duidelijke afspraken worden gemaakt. Binnenkort zal dat wel kunnen. Die wettelijke basis komt er en u zult ongetwijfeld ook snel het koninklijk besluit publiceren met de minimale vereisten.

Nous voterons avec fierté et conviction pour ce projet de loi.

Zo zullen wij zorgen voor die veilige ruimte voor de sekswerker, ook op het internet, en pakken we tegelijkertijd ook het misbruik en de uitbuiting aan. Uitbuitingssituaties spelen zich veelal onder de radar af en er is ook de evolutie in de richting van exploitatie via het internet in alle fases van de uitbuiting, van rekrutering over transport tot de diensten zelf. Het is dus belangrijk dat hierin vooruitgang wordt geboekt om via die wettelijke basis bepaalde good practices te kunnen veralgemenen. Ik geef het voorbeeld van de website Redlights.be, waarop een pop-up verschijnt met een foto van een minderjarige die er mogelijk meerderjarig uitziet en men de vraag krijgt of die persoon minderjarig of meerderjarig is, waarna men naar Child Focus wordt doorverwezen. De boodschap daarbij is heel duidelijk en is dat men er rekening mee moet houden dat er daar advertenties kunnen staan waarbij minderjarigen betrokken zijn en dat men daar niet op mag ingaan en het moet melden het als het om misbruik gaat. Dat soort zaken zullen wij kunnen opleggen aan alle toegelaten advertentieplatformen. Dat is heel concreet het gevolg van hetgeen hier vandaag voorligt. Wij zullen veel beter kunnen inspelen op allerlei tendensen.

Mijnheer de minister, laat mij nog even verder dromen. U weet dat ik liefst van al zou hebben dat er een *button* komt op al die advertentieplatformen, waardoor het misbruik meteen kan worden gemeld. U weet ook dat er een commissie komt voor de strijd tegen mensenhandel. Ik heb gisteren nog gepleit voor een centraal meldpunt. In de ideale wereld komt zo'n centraal meldpunt er, waarbij zowel politiediensten, hulpdiensten als burgers alle potentiële situaties van uitbuiting en van mensenhandel kunnen melden. Daarna kan er veel beter gekoppeld worden door het parket en kunnen netwerken veel beter opgerold worden. Mijnheer de minister, in die ideale wereld kan men binnenkort op de advertentieplatformen een link daarnaar terugvinden. Ik wil daarmee gewoon aangeven welke enorme mogelijkheden dit wetsontwerp uiteindelijk zal bieden. Dit is voor mij geen evolutie maar een revolutie.

Ten slotte, de verdere decriminalisering van de rol van derden gaat hand in hand met de bestrijding van wantoestanden, van mensenhandel. Het gaat hier dus niet over een keuze tussen een van beide, de opties versterken elkaar. Ik ben dan ook heel trots op deze verwezenlijking van de meerderheidspartijen. Wij zullen uiteraard met volle overtuiging voorstemmen.

01.26 Vanessa Matz (Les Engagés): Madame la présidente, monsieur le ministre, chers collègues, faire société n'est possible que si l'on se sent respecté, écouté, protégé. L'État doit garantir de vivre en sécurité et assurer le respect des droits. Le parcours judiciaire des victimes s'apparente trop souvent à une double peine.

Au traumatisme psychique ou corporel initial s'ajoutent la maltraitance et le manque de reconnaissance. Les victimes, et particulièrement, les victimes d'actes de violence sexuelle, doivent être entendues et reconnues. L'importance de ce projet est énorme. Lorsque vous nous en

01.26 Vanessa Matz (Les Engagés): De Staat moet de veiligheid en de eerbiediging van de rechten waarborgen. Het gerechtelijk parcours dat de slachtoffers moeten afleggen is voor hen echter vaak een tweede straf. De slechte behandeling en het gebrek aan erkenning komen boven op het oorspronkelijke trauma. Slachtoffers,

avez annoncé le dépôt, nous nous sommes évidemment, dans un premier temps, réjouis des avancées dans ce domaine. Des avancées, il y en a évidemment dans ce projet voté en commission et je les soulignerai. Par contre, je vous ai dit et continuerai à vous dire tout le mal que je pense de certains de ces aspects et du peu de protection des victimes dans certains domaines.

Le Code pénal doit être revu, corrigé, rendu actuel et aussi rendu lisible. Et nous appelons cette réforme globale de tous nos vœux. Nous regrettons une fois de plus la fragmentation des réformes et leur incohérence, puisque des éléments de la réforme globale ont été copiés comme tel sans changer les principes de base et en appliquant le Code pénal actuel. Tout cela peut faire une sacrée soupe.

Il est fondamental que le Code pénal dans son ensemble soit cohérent et lisible et que l'échelle des peines soit revue, alors que, dans ce projet, celle-ci est revue à la hausse sans autre explication. Comme l'a affirmé Mme Tulkens, haute magistrate, "il est très important de s'occuper des infractions en matière sexuelle, mais le faire comme ça en les extrayant de tous les principes généraux du droit pénal, c'est étrange, alors qu'ils sont indissociables. Si on veut le faire, il faut bien le faire et non en retirant artificiellement une matière du Code pénal et non en la coupant de ses racines". Et elle va plus loin: "J'ai rarement vu quelque chose d'aussi indigeste. Il faut le dire et le répéter : un code pénal doit être une œuvre que l'on montre au public, auquel il s'adresse. Il doit être accessible, c'est l'une de ses qualités essentielles et indispensables."

Avocat.be a, lui aussi, critiqué la fragmentation de la réforme du Code pénal: "Vouloir procéder à une réforme en deux temps, en écrivant, dès à présent, un nouveau code pénal sexuel alors que la réforme du Code pénal devait être adoptée dans un futur proche, paraît contreproductif et source de confusion. Il va de soi qu'un tel procédé ne favorise pas une meilleure lisibilité, pourtant voulue par le législateur du Code pénal. C'est surtout la réforme du droit pénal sexuel qui devrait impérativement s'inscrire dans la réflexion plus globale accompagnant la réforme du Code pénal."

Nous avons eu, chers collègues, de nombreuses auditions menées dans le cadre de ce projet et la voix citoyenne a largement pu s'exprimer dans des sens extrêmement divers. La question à poser est celle de savoir si elle a été suffisamment prise en considération. Nous pensons que non. Nous pensons également que, lorsque les avis des personnes de terrain, d'associations ou même d'institutions sont sollicités, il est de notre devoir d'envisager avec sérieux et ouverture ce qui a été énoncé et d'y répondre, à tout le moins, de façon motivée quand les avis ne sont pas suivis.

Tous les changements de ce nouveau Code pénal sexuel, que nous aborderons par la suite, ne seront utiles que si d'abord et avant tout, il existe en parallèle et de manière volontaire, premièrement, le respect comme valeur fondamentale, et la vérification du consentement comme un mode de vie dans les relations sexuelles comme dans tout le reste. Deuxièmement, une éducation, un changement radical d'état d'esprit quant à l'approche sexuelle. Ce sont nos enfants qui doivent, peu à peu, apprendre ce changement de vision, d'une approche de l'autre, d'un autre regard porté sur la jeune fille, la femme, l'enfant, le rapport de séduction et les rapports sexuels.

vooral van seksueel geweld, moeten gehoord en erkend worden.

Dit ontwerp is zeer belangrijk. Het bevat verbeteringen maar ook hiaten en biedt de slachtoffers te weinig bescherming. Het Strafwetboek moet worden bijgewerkt en de leesbaarheid ervan moet worden verbeterd, maar we betreuren het fragmentarische karakter van de hervormingen. Bepaalde onderdelen van de algemene hervorming werden gekopieerd zonder dat de basisprincipes aangepast werden, en met toepassing van het huidige Strafwetboek. In dit ontwerp worden een aantal straffen herzien, zonder toelichting daarbij, terwijl de strafmaat herzien moet worden. Mevrouw Tulkens, een topmagistraat, vindt dat seksuele misdrijven gekoppeld moeten worden aan de algemene beginselen van het strafrecht. Bovendien noemt ze de tekst onbegrijpelijk, terwijl een strafwetboek toegankelijk moet zijn voor het publiek.

Volgens AVOCATS.BE is het opstellen van een nieuw seksueel strafrecht, terwijl de hervorming van het Strafwetboek binnenkort aangenomen zal worden, contra-productief en een bron van verwarring. De hervorming van het seksueel strafrecht moet in die globale gedachteoefening geïntegreerd worden.

Er werd te weinig rekening gehouden met de talrijke hoorzittingen. We moeten de verstrekte adviezen echter ernstig en in alle openheid in overweging nemen en motiveren waarom bepaalde voorstellen verworpen werden. De wijzigingen van dit nieuwe seksueel strafrecht zullen pas nuttig zijn in een context van respect en instemming. Seksuele opvoeding en een radicale omslag van de manier waarop er met seksualiteit omgegaan wordt, zijn noodzakelijk. Men moet die nieuwe visie op de ander, op de meisjes, op de vrouwen, op verleiding en op seksuele betrekkingen aan de kinderen aanleren.

Troisièmement, nous l'avons souvent rappelé, une politique criminelle de tolérance zéro à l'égard des auteurs de violences sexuelles. Quatrièmement, des moyens appropriés, tant en matière de personnel qu'en matière financière. Cinquièmement, une politique de sanction, d'éducation et de réinsertion des condamnés à des délits sexuels, qui ne sont pas tous des grands criminels enfermés à tout jamais et qui, de coupables, hier, seront demain, en sortant de prison, des citoyens à part entière.

Une approche qui n'est plus le tout à la prison, mais surtout une approche qui donne du sens à la sanction, à une lutte intelligente contre la récidive.

Sixièmement, une ouverture rapide des centres d'appui contre la violence sexuelle promise par le ministre.

Quelles sont les avancées dans ce projet de loi? Le premier point est l'introduction de la notion positive de consentement. Jusqu'à présent, le Code pénal utilisait le consentement de manière négative pour qualifier le viol. Il n'y a pas de consentement si, ou, lorsque, etc.

L'article 375 du Code pénal dans le projet stipule: "Tout acte de pénétration sexuelle de quelque nature qu'il soit ou par quelque moyen que ce soit, commis sur une personne qui n'y consent pas constitue le crime de viol. Il n'y a pas de consentement notamment lorsque l'acte a été imposé par la violence, la contrainte, la menace, la surprise, la ruse ou a été rendu possible en raison d'une infirmité ou d'une déficience physique ou mentale de la victime".

Le projet tel qu'il a été finalement voté définit de manière plus précise le consentement pour l'ensemble des infractions à caractère sexuel. Il suppose que celui-ci a été donné librement et cela devrait être considéré à la lumière de toutes les circonstances de la cause. Le consentement ne pourra être déduit de l'absence de résistance et ne se présume jamais. Toute personne a la responsabilité de vérifier celui-ci, y compris dans la continuité. Toute personne peut également retirer son consentement pendant toute la durée de l'acte sexuel. Ce sont des changements importants dans le comportement qui pose bien évidemment la question de la charge de la preuve.

Certains auraient voulu et ont préconisé un renversement complet de la charge de la preuve. De nombreuses discussions et amendements en sens divers ont été mis sur la table de la commission et une collaboration positive avec le cabinet et le ministre a permis des clarifications du texte concernant la question du consentement et le dépôt d'un amendement que nous avons cosigné. Il prévoit qu'il n'y pas de consentement lorsque l'acte à caractère sexuel a été commis en profitant de la situation de vulnérabilité de la victime due notamment à l'état de peur, à l'influence de l'alcool, de substances psychotropes ou de toute autre substance ayant un effet similaire ou à une maladie ou à une situation de handicap altérant le libre-arbitre.

Un élément qui nous paraît important, comme le soulignait Avocats.be, est que le juge puisse toujours disposer d'une marge d'appréciation suffisante en fonction des circonstances de l'affaire, notamment dans la situation où l'on boit un ou deux verres d'alcool, ce qui n'entraînera

Ten slotte is er behoefte aan een nultolerantie ten aanzien van de plegers van seksueel geweld, moeten er personele en financiële middelen ter beschikking gesteld worden en moet er een beleid van bestrafing, opvoeding en re-integratie van de personen die veroordeeld worden voor seksuele misdaden, gevoerd worden.

Een benadering die er niet meer op gericht is alle daders naar de gevangenis te sturen, maar die een zinvolle invulling geeft aan de slimme bestrijding van recidive.

De minister belooft ook dat er snel meer zorgcentra na seksueel geweld de deuren zullen openen.

Bij de verbeteringen die er met dit wetsontwerp aangebracht worden, wijzen we op de invoering van het begrip toestemming als een positief begrip. Tot dusver werd dat begrip in het Strafwetboek op een negatieve manier gebruikt, met name om bepaalde seksuele handelingen als verkrachting te bestempelen.

Bij artikel 375 van het wetsontwerp wordt verkrachting gedefinieerd als elke daad van seksuele penetratie gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt. Er is geen sprake van toestemming wanneer de daad opgedrongen werd door middel van geweld, bedreiging of verrassing, of mogelijk gemaakt werd door een lichamelijk of geestelijk gebrek van het slachtoffer.

Volgens het wetsontwerp mag de toestemming nooit worden afgeleid uit een gebrek aan verweer bij het slachtoffer en mag ze nooit voorondersteld worden. Iedereen moet verifiëren of er sprake is van toestemming. Iedereen kan zijn toestemming ook weer op elke moment intrekken gedurende de hele seksuele handeling. Deze belangrijke wijzigingen doen de vraag rijzen hoe het zit met de bewijslast.

généralement pas une altération du libre-arbitre mais bien chez certaines personnes par exemple atteintes d'une certaine maladie ou prenant certains médicaments qui réagissent plus fortement à l'alcool.

Il était également opportun de souligner, comme cela a été fait via l'amendement que nous avons cosigné, qu'il n'est pas question de remettre en cause la capacité des personnes en situation de handicap physique et/ou mental à vivre une sexualité consentie. Ici encore, le juge appréciera la situation au regard des circonstances de l'affaire.

Ce qui doit et va changer à partir de maintenant, c'est l'importance de la parole de la victime. Celle-ci est jugée crédible en étayant son absence de consentement. Il faut que ce soit sa position qui l'emporte. Il faut inculquer une autre manière de raisonner, croire la parole de la victime malgré l'incohérence compréhensible de ses propos après un acte qui va la traumatiser très longtemps.

Le deuxième point positif est la question de la majorité sexuelle. Celle-ci est fixée à seize ans et cela nous convient. Cela a le mérite de la clarté et permet de protéger les mineurs. Il y a une présomption irréfragable de non-consentement en dessous de quatorze ans et une possibilité de consentement à partir de quatorze ans s'il existe une différence d'âge d'au moins trois ans entre les personnes. Les auditions ont mis en avant que cette différence qui était de deux ans dans le projet initial était peut-être un peu trop étroite. Pour nous, une différence de trois ans est acceptable mais pas au-delà car il est incontestable qu'entre un adolescent de quatorze ans et un autre de dix-huit ans, la différence de maturité et d'évolution est vraiment trop importante.

Un point extrêmement positif, c'est l'inceste. Vous savez qu'il y a de nombreuses années que je milite pour que l'inceste soit inscrit en tant que tel dans le Code pénal.

Nous regrettons, néanmoins, que vous ne considériez pas qu'au-delà de dix-huit ans, on puisse qualifier les faits d'inceste. En effet, toutes les associations que nous avons entendues nous ont fait savoir que si, dans la plupart des cas, l'inceste se produit avant dix-huit ans, il arrive qu'il se produise après cet âge. Il aurait été largement préférable pour les victimes, mais aussi pour les auteurs que cela soit qualifié comme tel. Cela aurait permis à la victime de se reconnaître dans cette infraction et l'auteur n'aurait pas pu penser qu'il s'agit simplement d'une relation privée qui ne regarde pas la société.

Nous avons déposé, à deux reprises, un amendement visant à prévoir l'inceste au-delà de dix-huit ans, comme de nombreuses personnes nous l'avaient recommandé. Nous l'avons redéposé en séance plénière car nous estimons qu'il s'agit d'une faiblesse de cette première partie du projet de loi qui a trait au consentement, à l'inceste, etc.

Un autre point positif, c'est le point relatif à l'exploitation sexuelle des mineurs d'âge. Le texte du projet ne nous convenait pas du tout car il établissait une différence entre le mineur de moins de seize ans et celui de plus de seize ans. Cette différence n'était pas acceptable. Comme si un mineur de seize ans était en capacité de donner une forme de consentement à son exploitation sexuelle! Pour les associations de terrain, il ne saurait être question de prostitution infantile. Il s'agit forcément de traite des êtres humains. Un mineur d'âge ne peut consentir à

Sommigen drongen aan op een omkering van de bewijslast. Er werden verschillende amendementen ingediend en in samenwerking met het kabinet en de minister konden de issues met betrekking tot de toestemming opgehelderd worden.

De rechter beschikt in het licht van de omstandigheden over een beoordelingsmarge: een of twee glazen alcohol tasten de vrije wil niet aan, behalve bij personen die bepaalde geneesmiddelen nemen en daardoor sterker reageren op alcohol.

In het amendement dat wij mede-ondertekend hebben, staat ook dat het seksuele leven van personen met een fysieke of mentale handicap die hun toestemming gegeven hebben niet in twijfel getrokken wordt. Ook op dat punt zal de rechter de situatie beoordelen.

Wat er verandert, is het belang van de verklaringen van het slachtoffer, die geloofwaardig geacht worden als het zijn gebrek aan toestemming kan staven.

De seksuele meerderjarigheid wordt vastgelegd op 16 jaar. Er geldt een onweerlegbaar vermoeden van niet-toestemming bij jongeren onder de 14 jaar, en een mogelijke toestemming vanaf 14 jaar bij een leeftijdsverschil van minder dan drie jaar tussen de betrokkenen. Een groter verschil is ondenkbaar.

Een zeer positief punt betreft incest. Ik ijver er al lang voor om dat op te nemen in het Strafwetboek.

Het is jammer dat bepaalde feiten na de leeftijd van 18 jaar niet als 'incest' gekwalificeerd kunnen worden, want zulke feiten kunnen zich ook na die leeftijd voordoen. Als zo een kwalificatie zou bestaan, zou het slachtoffer zichzelf als slachtoffer van zo een misdrijf kunnen herkennen en zou de dader niet kun-

se prostituer. Nous avons donc déposé divers amendements. Et nous avons pu finalement obtenir que figure, dans les restrictions au consentement des mineurs d'âge, une présomption d'absence de consentement en matière de débauche et de prostitution. Nous nous félicitons de cette avancée qui apporte une protection plus complète du mineur d'âge face à son exploitation sexuelle.

Dans ce projet, malheureusement, des points posent problème. Nous avons eu l'occasion d'en discuter à plusieurs reprises en commission. Nous avons essayé de vous convaincre qu'il ne s'agissait non pas d'adopter des principes moraux ou des principes selon lesquels chacun évoluerait, mais plutôt d'essayer d'avoir un texte le plus protecteur possible.

Je ne parviens toujours pas à comprendre comment, dans la première partie sur le consentement et l'inceste, vous parvenez – on souligne avec force à quel point c'est bien – à être super protecteurs, et combien, dans l'autre partie, on a l'impression que vous êtes complètement à côté de la plaque et que les principes évoqués dans la première partie sont extrêmement vite oubliés.

Il n'est pas dans nos intentions de condamner le travail du sexe lorsqu'il est choisi par une personne majeure en toute liberté et non contrainte par des personnes extérieures qui veulent en tirer profit. Ces travailleurs du sexe, femmes ou hommes, doivent pouvoir obtenir un statut social qui leur permette de vivre décemment, de manière totalement indépendante d'un proxénète. Nous avons déposé à ce sujet, en commission, des amendements qui ont ensuite été votés par le biais d'un projet de loi du ministre Dermagne sur l'exception pour invoquer la nullité du contrat lorsqu'un proxénète veut invoquer la nullité du contrat comme contraire à l'ordre public et aux bonnes mœurs. Nous souscrivons entièrement à cette vision des choses mais comme nous l'avons souvent dit, il ne faut pas détricoter le Code pénal pour obtenir un statut social pour les travailleurs du sexe. Il faut continuer à travailler sur le droit social et sur le droit du travail. L'auditeur du travail Clesse est revenu nous dire toute l'importance qu'il réserve à cette problématique et à cette question. Une réponse a été donnée notamment via le projet du ministre Dermagne.

Par ailleurs, il ne faut pas oublier l'appel à la vigilance de certaines associations. La prostitution est très souvent un continuum de la violence contre les femmes. L'entrée dans la prostitution n'est jamais accidentelle. De plus, la violence est omniprésente dans la prostitution elle-même de la part des proxénètes, des clients, d'autres secteurs; insultes, menaces, humiliations, agressions physiques génèrent tout un ensemble de violences prostitutionnelles que la société considère comme consenties uniquement parce que de l'argent est échangé.

Dans l'avant-projet, le proxénétisme avait été complètement dépénalisé pour faire place à l'exploitation sexuelle avec avantage anormal. À la suite de l'avis du Conseil d'État et à la note du Collège des procureurs généraux, le proxénétisme a été réintroduit.

Malgré des amendements, ce texte reste beaucoup trop sujet à interprétation et ouvre la porte à des exploitations inacceptables. Il faut rappeler que le droit international prohibe toute forme d'exploitation de la prostitution.

nen denken dat het over een privé-zaak gaat, waarmee de maatschappij zich niet moet moeien.

We hebben ons amendement waarmee we de kwalificatie 'incest jegens meerderjarigen' wilden invoeren, opnieuw ingediend, want volgens ons is dat een manco in het wetsontwerp.

Een ander positief punt heeft betrekking op de seksuele uitbuiting van minderjarigen. We waren het niet eens met de tekst, omdat er een onderscheid gemaakt werd tussen 16-minners en 16-plussers. Dat verschil is onaanvaardbaar. Alsof een minderjarige van 16 jaar ermee zou kunnen instemmen seksueel uitgebuit te worden!

Volgens de verenigingen kan een minderjarige geen instemming geven om zich te prostitueren. We hebben dus amendementen ingediend die ertoe strekten dat er voor de minderjarigen inzake prostitutie een vermoeden van het ontbreken van instemming bestaat en die amendementen werden aangenomen.

Met andere punten hebben we het moeilijk. We hebben geprobeerd om u ervan te overtuigen dat men geen morele principes moest aannemen, maar een tekst die zoveel mogelijk bescherming biedt.

Ik begrijp niet waarom u zich in het eerste deel over de toestemming en over incest extreem beschermend opstelt, terwijl men in het andere deel de indruk krijgt dat u op een dwaalspoor zit en dat de eerder vermelde principes in de wind geslagen worden.

Wij veroordelen sekswerk niet indien dat uit vrije wil door een meerderjarige verricht wordt. Deze sekswerkers moeten een sociaal statuut krijgen om fatsoenlijk te kunnen leven, zonder een pooier. Wij hebben amendementen ingediend om te voorkomen dat een

En effet, la Convention pour la répression de la traite des êtres humains et de l'exploitation de la prostitution d'autrui, de 1950 (New York), ratifiée par la loi belge du 6 mai 1965, prohibe toute forme d'exploitation de la prostitution, quelle que soit sa forme, et même si le travailleur du sexe a accepté librement de se prostituer. Le respect de cette Convention implique de ne pas favoriser la prostitution et de ne pas légaliser le proxénétisme.

Nous devons aussi rappeler la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes, de 1979, ratifiée par la Belgique en 1995, qui en son article 6 oblige les États parties à prendre toutes les mesures appropriées, y compris les dispositions législatives pour supprimer, sous toutes leurs formes, la traite des femmes et l'exploitation de la prostitution des femmes.

Nous craignons évidemment que la redéfinition du proxénétisme dans le projet renforce l'impunité des exploiters et proxénètes, tant la notion "d'avantage anormal tiré de la prostitution" pourra être sujette à des interprétations diverses.

Rappelons que vous avez invoqué, monsieur le ministre, les textes de la Nouvelle-Zélande, comme modèles pour ce projet. Très bien, sauf que la Nouvelle-Zélande, elle, n'a pas ratifié la Convention de New York et n'est donc pas tenue de l'appliquer.

Il existe aussi une difficulté avec la publicité pour la prostitution. La publicité pour la prostitution est interdite, sauf si elle est réalisée pour ses propres services sexuels. Ces exceptions prévues dans le projet de loi permettent donc cette publicité sur tous les supports. Là aussi, la porte est ouverte à tous les excès, dont les *Eros center*.

Je voudrais vous faire part de l'expérience allemande. L'Allemagne a modifié sa loi sur le proxénétisme en 2002. Actuellement et depuis quelques années, ils ont essayé les maisons closes, qui pullulent en Allemagne, à tel point qu'un journal français titrait: "L'Allemagne, le plus grand bordel de l'Europe."

La dépénalisation du proxénétisme a produit un résultat alarmant. Le marché de la prostitution a explosé, les groupes internationaux du crime organisé se sont multipliés et le nombre de prostituées victimes de la traite a fortement augmenté. C'est la crainte que nous inspirent cet assouplissement du proxénétisme et l'application de la directive "Services", qui permet l'arrivée massive de personnes étrangères victimes de trafics d'êtres humains.

Malgré les grandes déclarations selon lesquelles – et c'est une autre faiblesse de ce texte – la prison doit être le remède ultime, force est de constater que le présent projet de loi augmente le niveau des peines et n'entre pas dans le schéma proposé par la Commission de la réforme du Code pénal. Cet aspect est sévèrement critiqué par *Avocats.be*, qui note que les seuils des peines pour les infractions à caractère sexuel sont tous systématiquement et lourdement relevés. *Avocats.be* regrette cette option purement répressive, contraire aux intentions affichées par la Commission de la réforme du Code pénal.

En commission de la Justice, nous avons participé à de beaux débats sur le sens de la peine, particulièrement de la peine de prison, tant comme sanction que comme lutte contre la récidive. J'ai l'impression

pooier de la nietigheid van de arbeidsovereenkomst inroept omdat ze strijdig is met de openbare orde en de goede zeden.

Wij zijn het eens met die visie, maar het is niet nodig om het Strafwetboek uit te hollen om de sekswerkers een dienst te bewijzen. Men moet voor hen inspanningen blijven leveren op het stuk van het sociaal recht.

Sekswerkers komen trouwens nooit toevallig in de prostitutie terecht. Geweld is in dat milieu alomtegenwoordig, zowel bij de pooiers en de klanten als vanuit andere sectoren.

In het voorontwerp werd het pooierschap vervangen door seksuele uitbuiting met abnormaal voordeel. Naar aanleiding van het advies van de Raad van State en de nota van het College van procureurs-generaal werd pooierschap terug in de tekst opgenomen.

Ondanks de amendementen laat de tekst onaanvaardbare vormen van uitbuiting toe. Het Verdrag van New York van 1950, dat ons land in 1965 ratificeerde, verbiedt elke vorm van uitbuiting van prostitutie, zelfs als de werknemer vrijwillig met prostitutie instemde. De naleving van dit verdrag houdt in dat pooierschap niet gelegaliseerd mag worden. Het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen van 1979, dat ons land in 1995 ratificeerde, verplicht de verdragsluitende staten maatregelen te nemen om vrouwenhandel uit te bannen.

Wij vrezen dat de herdefinitie van pooierschap de straffeloosheid van uitbuiters zal versterken, aangezien het begrip "abnormaal voordeel uit prostitutie" voor interpretatie vatbaar zal zijn. De minister noemde Nieuw-Zeeland als model, maar dat land heeft het Verdrag van New York niet geratificeerd.

que ces échanges positifs ont été totalement oubliés dans le présent projet. C'est dommage, surtout dans la perspective de la réforme globale du Code pénal. Je regrette également que la peine de traitement imposé ne soit pas reprise dans un tel projet, alors qu'elle pourrait y jouer un rôle essentiel. Que ferons-nous de ce Code lorsque nous parviendrons enfin à traiter l'ensemble du Code pénal? Allons-nous modifier les principes généraux et l'échelle des peines, alors que ce Code sera à peine voté?

En guise de conclusion, je rappellerai toute l'ouverture d'esprit dont vous avez fait preuve à propos de ce texte, n'hésitant pas, en certains aspects, à écouter l'opposition. Vous êtes le seul ministre du gouvernement Vivaldi à le faire régulièrement. Il faut toujours décerner des points positifs. C'est l'effet Les Engagés, voyez-vous! Cependant, je vous dirai que les mécanismes protecteurs des victimes, que nous applaudissons et soutenons et que vous développez dans la première partie, s'effacent complètement dans le chapitre relatif à la prostitution.

Nous le regrettons profondément. Il ne peut y avoir de pacification de la vie en société, et donc pas de justice, si des victimes ne sont pas reconnues en tant que telles, si des victimes ne sont pas protégées, si des victimes se taisent par crainte de représailles de réseaux, de coups et de violences. Il n'y a pas de justice lorsque des poursuites à l'encontre d'auteurs sont aléatoires, lorsqu'elles sont rendues plus difficiles ou encore impossibles.

Avec votre Code pénal sexuel et la manière dont vous traitez la prostitution, exposant les victimes à de l'exploitation, les auteurs à de l'impunité et des services de police encore plus démunis en moyens et en possibilités d'enquête, vous ne donnez pas à l'État sa mission d'assurer la sécurité et le respect des droits de chacun. Cette boussole indispensable que doit être le Code pénal et ce qui est attendu de chacun dans une société apaisée n'indiquent plus le cap.

Pour toutes ces raisons, le groupe Les Engagés votera contre votre projet.

Luidens de tekst is het verboden reclame te maken voor prostitutie, tenzij voor eigen seksuele diensten, wat de deur openzet voor allerlei uitwassen. In 2002 heeft Duitsland zijn wet op pooierschap gewijzigd. Sindsdien worden er zoveel prostitutiehuizen geopend dat het land in een krant als het grootste bordeel van Europa bestempeld werd.

De prostitutiemarkt is er uit zijn voegen gebarsten, de georganiseerde misdaad tiert er welig en er is een toename van het aantal prostituees dat het slachtoffer is van mensenhandel. We zijn beducht voor de versoepeling en de toepassing van de dienstenrichtlijn, die de massale toestroom van buitenlanders die het slachtoffer zijn van mensenhandel tot gevolg kan hebben.

Ondanks de verklaringen dat de gevangenis het laatste redmiddel moet zijn, verhoogt men in het wetsontwerp de strafmaat. Tevens wordt het door de Commissie tot hervorming van het strafrecht voorgestelde schema niet gevolgd, wat door AVOCATS.BE gehekeld wordt.

Men lijkt de debatten in de commissie over de zin van een gevangenisstraf in dit wetsontwerp te zijn vergeten. Ik betreur dat de verplichte behandeling er niet als mogelijke straf in opgenomen werd, terwijl die een essentiële rol zou kunnen spelen. Zullen we, wanneer we eindelijk het volledige Strafwetboek herzien, de net aangenomen algemene principes en strafmaat wijzigen?

Op bepaalde vlakken heeft de minister blijk gegeven van openheid van geest en heeft hij naar de oppositie geluisterd. U bent het enige regeringslid dat dat regelmatig doet, maar de mechanismen om de slachtoffers te beschermen die u in het eerste deel toelicht, vinden we niet meer terug in het hoofdstuk over prostitutie.

Gerechtigheid kan niet geschieden indien de slachtoffers niet erkend en beschermd worden en daarom de lippen op elkaar houden uit vrees voor vergeldingen door de netwerken. Gerechtigheid kan evenmin geschieden indien er niet systematisch vervolgd wordt of die vervolgingen bemoeilijkt of onmogelijk gemaakt worden. Door de slachtoffers aan uitbuiting bloot te stellen en door de politiediensten nog meer onderzoeksmiddelen te ontnemen, zorgt u ervoor dat de Staat de eerbiediging van ieders rechten niet kan verzekeren. Het kompas dat het Strafwetboek moet zijn, geeft niet langer de juiste richting aan. De Les Engagés-fractie zal tegen dit wetsontwerp stemmen.

01.27 Sophie Rohonyi (DéFI): Madame la présidente, monsieur le ministre, chers collègues, lorsque j'étais à l'université et que j'avais l'occasion de sortir dans ce désormais célèbre quartier qu'est le cimetière d'Ixelles, je savais pertinemment que je devais faire attention à ma tenue, que je devais faire attention à ce que l'on pouvait mettre ou non dans mon verre, tout cela dans l'espoir de ne pas être agressée, voire violée.

C'était une réalité tout aussi évidente qu'inacceptable et insupportable et, aujourd'hui, cette réalité n'a jamais été aussi systémique, parce que les violences sexuelles n'ont jamais été aussi répandues.

Cela non seulement dans la sphère publique, privée mais aussi sur les réseaux sociaux. Ironie du sort, ce sont ces mêmes réseaux sociaux qui ont permis à de courageuses femmes et jeunes filles de s'organiser à travers ces mouvements metoo, balancetonbar, balancetonsporc, balancetonfolklore, tout cela pour dénoncer ce qui finalement devait cesser.

Aujourd'hui, près d'un Belge sur deux a été victime de violences sexuelles, dont la moitié avant sa majorité. Aujourd'hui, 20 % des femmes et 24 % des jeunes ont déjà subi un viol. C'est grâce à ces filles et à ces femmes que le politique a réalisé que, derrière ces chiffres publiés par Amnesty international, il y a des vies brisées à tout jamais. Aujourd'hui, la peur doit changer de camp. L'impunité des auteurs doit cesser et les jeunes filles ne doivent plus être des victimes potentielles *ad vitam* devant se cacher pour éviter le pire ou se taire, pour éviter les représailles, les insultes, voire des faits toujours plus graves.

C'est la raison pour laquelle, monsieur le ministre, lorsque vous avez annoncé votre projet de réforme du Code pénal sexuel, vous leur avez donné le signal que nous les croyons, que nous les prenons au sérieux, mais aussi que des jeunes femmes telles que Julie Van Espen ne sont

01.27 Sophie Rohonyi (DéFI): Toen ik studente was en in de buurt van de begraafplaats van Elsene uitging, wist ik dat ik niet eender welke kleren kon aantrekken en dat ik moest opletten voor wat men in mijn glas kon doen, om te voorkomen dat ik lastiggevalen of verkracht zou worden. Die ondraaglijke realiteit was nog nooit zo ingebakken in onze maatschappij. Seksueel geweld was nog nooit zo wijdverspreid.

Dankzij de #MeToo- en de #Balancetonbar-campagnes op de sociale netwerken hebben moedige vrouwen praktijken die moesten ophouden aan de kaak kunnen stellen.

Bijna een op de twee Belgen werd ooit het slachtoffer van seksueel geweld, de helft van hen vóór ze meerderjarig waren; 20 % van de vrouwen en 24 % van de jongeren werd ooit verkracht. Dankzij die vrouwen is de politiek er zich bewust van geworden dat er achter de cijfers van Amnesty International gebroken levens schuilgaan. Het zijn niet de slachtoffers, maar de daders die bang moeten zijn: er moet een eind komen aan de strafeloosheid en jonge meisjes mogen

finalement pas mortes pour rien. Sauf qu'une réforme d'une telle ampleur ne pouvait pas, comme vous le vouliez initialement, être votée à la hussarde. Ce sont d'ailleurs nos très longues heures d'audition en commission qui nous ont permis de parvenir à un texte beaucoup plus abouti, plus équilibré que celui que vous nous aviez proposé au départ de nos travaux.

Je me souviens d'ailleurs d'échanges que j'ai eus avec des avocats de victimes de viol ou encore de victimes de traite d'êtres humains qui craignaient qu'en nommant mal les infractions, votre nouveau Code pénal sexuel ne finisse par se retourner contre les victimes qu'ils sont censés protéger.

Je tenais donc avant tout à remercier tous les citoyens et organisations qui se sont mobilisés pour libérer la parole des victimes et secouer le politique face à l'urgence d'enfin agir.

Ce sont leurs témoignages qui nous ont poussés à déposer nos propositions de loi et, ensuite, votre projet de loi. Ce texte est bien sûr le résultat de notre long travail constructif en commission. Mais ayons l'humilité de reconnaître, chers collègues, qu'il est aussi et surtout le fruit du courage des victimes et de leur entourage.

Monsieur le ministre, le démarrage de cette réforme ne s'est pourtant pas fait sans douleur, tout d'abord, parce que les associations féministes n'ont pas été concertées initialement à propos de votre réforme. Reconnaissez, chers collègues, que c'est assez incompréhensible car, on le sait, la grande majorité des victimes de violences sexuelles sont des femmes et la grande majorité des agresseurs sont des hommes.

Ensuite, cette réforme s'est construite en dehors d'une réforme du Code pénal global mais aussi de la procédure pénale. Sachant qu'aujourd'hui, plus de la moitié des plaintes pour viol est classée sans suite, on peut dire que la disjonction de ces deux réformes est finalement une vraie occasion manquée. L'enjeu est aujourd'hui que la libération de la parole qui s'observe dans les réseaux sociaux atterrisse dans nos commissariats de police et dans nos tribunaux, ce qui arrive malheureusement encore trop rarement vu le peu de confiance des victimes dans notre justice, dans sa capacité à réagir rapidement et donc à les protéger rapidement de leur bourreau.

Notre objectif à tous aujourd'hui est de leur dire que, désormais, elles peuvent avoir confiance, non seulement à travers des infractions et des peines nettement plus adaptées qu'aujourd'hui mais aussi à travers une procédure pénale qui les aide dans leur démarche de plainte si courageuse et surtout si lourde et difficile

Nous aurions pu mener un vrai débat, par exemple sur l'assistance juridique des victimes dès leur première audition ou encore sur la place de l'IRM comme moyen de preuve du traumatisme causé par un viol. Ce ne sera malheureusement pas le cas.

J'en profite donc pour vous poser directement la question, monsieur le ministre. Quand allez-vous nous proposer votre réforme de la procédure pénale? Pourquoi votre Code prévoit-il la modification de six articles du Code de la procédure pénale mais pas l'introduction de nouveaux articles qui seraient, quant à eux, destinés à soulager les victimes dans leur démarche?

niet langer levenslang potentiële slachtoffers zijn, die zich moeten verbergen om represailles te voorkomen.

Met het ontwerp tot hervorming van het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht werd hun duidelijk gemaakt dat we hen ernstig nemen, maar ook dat jonge vrouwen zoals Julie Van Espen niet voor niets gestorven zijn. Een hervorming die zo ingrijpend is, mocht niet, zoals u aanvankelijk van plan was, op een drafje aangenomen worden. Dankzij de talrijke hoorzittingen is de tekst geslaagder en evenwichtiger geworden. Advocaten van slachtoffers van verkrachting of mensenhandel vreesden dat het nieuwe Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht zich tegen hen zou keren ten gevolge van de onjuiste omschrijving van de strafbare feiten. Ik bedank de burgers en de organisaties die acties ondernomen hebben om het taboe hierover voor de slachtoffers te doorbreken en de politiek wakker te schudden.

Hun getuigenissen hebben ons ertoe aangezet onze wetsvoorstellen en vervolgens dit wetsontwerp in te dienen. De tekst is het resultaat van een werk van lange adem, dat op een constructieve manier in de commissie gevoerd werd, maar ook en vooral van de moed die de slachtoffers aan de dag gelegd hebben.

De start van de hervorming verliep niet zonder slag of stoot. De vrouwenverenigingen werden niet geraadpleegd, hoewel de meeste slachtoffers vrouwen zijn. De hervorming werd vervolgens uitgewerkt buiten een hervorming van het Strafwetboek en de strafvordering om. Een gemiste kans als men weet dat meer dan de helft van de klachten wegens verkrachting geseponeerd wordt. De verhalen die vrijelijk op het forum van de sociale netwerken gedeeld worden, krijgen al te zelden een ge-

Enfin, la réforme de la législation relative à la prostitution, minée depuis toujours par son hypocrisie qui plonge les travailleurs du sexe dans la précarité et dans l'insécurité, ne sera finalement pas accompagnée d'un véritable statut social pour les personnes prostituées alors que vous l'aviez promis, tout comme votre collègue, le ministre de l'Emploi, M. Dermagne.

Il me revient, toutefois, du terrain que les travailleurs du sexe élaborent actuellement ce statut avec vous. Je me réjouis donc que le manque de concertation relevé au départ ne soit plus à déplorer et que cette concertation ait lieu.

J'en viens au fond de cette réforme ou, en tout cas, aux éléments centraux de celle-ci, vu l'heure tardive. Pour ce qui concerne le consentement, jusqu'ici on considérait qu'il y avait viol s'il n'y avait pas de consentement sans jamais définir celui-ci. Demain, ce consentement sera, enfin, défini, ce qui aidera les magistrats dans leur travail, mais ce qui accordera aussi une plus grande sécurité juridique à l'ensemble des justiciables. Cette définition rejoint celle que nous avons proposée par le biais de la proposition de loi de Mme Matz. L'objectif était de sortir des préjugés insupportables, des préjugés sexistes selon lesquels, par exemple, lorsqu'une femme ne dit pas clairement non ou encore lorsqu'elle porte une jupe ou un décolleté, elle est forcément consentante. J'entends également trop souvent que, lorsqu'une fille a dragué un garçon durant une soirée, elle a forcément cherché à avoir une relation sexuelle avec lui. Aujourd'hui, en prévoyant expressément dans le Code pénal que le consentement peut être retiré à tout moment ou pendant l'acte à caractère sexuel, la victime sera protégée.

J'évoquais, tout à l'heure, l'esprit constructif des travaux que nous avons eus en commission afin de pouvoir aboutir à un texte équilibré. C'est notamment le cas de la définition du consentement. En effet, initialement, monsieur le ministre, vous vouliez prévoir que lorsqu'une personne est en situation de vulnérabilité en raison des effets de l'alcool ou de stupéfiants, par exemple, elle serait réputée ne pas avoir donné son consentement. Vous entendiez ainsi répondre à l'ampleur des viols commis à l'aide de drogue ou d'alcool, phénomène souligné par le mouvement "Balance ton bar". Nous ne pouvions que vous soutenir dans cet objectif, en particulier à la lumière d'une étude du psychologue clinicien américain David Lisak qui a révélé que 80 % des jeunes violeurs qui reconnaissent leurs faits avouent avoir ciblé des jeunes filles sous l'emprise de l'alcool précisément parce que c'était – je cite – plus facile.

Sans compter, par ailleurs, les effets du cannabis, ou encore d'un Xanax, qui sont décuplés lorsque la personne est alcoolisée.

Il n'en demeure pas moins que, comme l'ont d'ailleurs souligné les barreaux, la vulnérabilité due soit à l'excès d'alcool ou d'autres substances, soit à une maladie ou à une infirmité, n'enlève pas à ces personnes la possibilité de consentir à des relations sexuelles. C'est la raison pour laquelle, chers collègues du PTB, prévoir une présomption de non-consentement dans ces circonstances par le seul fait qu'il y a une situation de vulnérabilité, aurait *de facto* violé l'important principe de présomption d'innocence.

Fort heureusement, un compromis a pu se dégager en commission en

rechtelijk staartje omdat de slachtoffers er weinig vertrouwen in hebben dat het gerecht in staat is hun snel bescherming te bieden. Onze doelstelling bestaat erin hun de boodschap te geven dat ze voortaan op het gerecht kunnen vertrouwen: de inbreuken worden beter omschreven, de straffen zijn daar beter op afgestemd en de strafrechtelijke procedure gidst de slachtoffers in hun demarches.

Helaas zullen wij hier niet debatteren over de juridische bijstand aan slachtoffers, noch over de MRI-scan als bewijsmiddel voor een door een verkrachting veroorzaakte traumatische stress. Wanneer zal de hervorming van de strafprocedure voorgesteld worden? Waarom worden er in uw hervormd Strafwetboek zes artikels van het Wetboek van strafverordering gewijzigd, maar worden er geen nieuwe artikels ingevoegd om het werk voor de slachtoffers te verlichten?

Tot slot zal de hervorming van de wetgeving op het gebied van prostitutie niet gepaard gaan met de invoering van een sociaal statuut voor prostituees, hoewel u dat, mijnheer de minister, samen met uw collega van Werk beloofd had.

Ik ben echter blij dat de sekswerkers samen met u aan dat statuut werken.

Tot dusver ging men ervan uit dat er sprake was van verkrachting als er geen toestemming was. Vanaf morgen is die toestemming gedefinieerd, wat tot meer rechtszekerheid onder de rechtzoekenden zal leiden. Deze definitie sluit aan bij de definitie die wij voorstelden om komaf te maken met de vreselijke seksistische vooroordelen, waarbij het dragen van een rok gelinkt werd aan het geven van toestemming. Het Strafwetboek bepaalt ook dat die toestemming op eender welk moment ingetrokken kan worden. Het slachtoffer wordt dus beschermd.

introduisant la notion d'abus de vulnérabilité. Autrement dit, la victime devra effectivement prouver qu'elle était dans une situation de vulnérabilité et que l'auteur présumé a abusé de cette même situation de vulnérabilité. Dès le moment où ces deux critères seront réunis, la victime bénéficiera automatiquement d'une présomption de non-consentement, présomption qui n'existe pas à l'heure actuelle dans la loi. Il s'agit donc, oui, d'une avancée. Il faut le reconnaître.

En ce qui concerne la majorité sexuelle, il faut être de bon compte. Il s'agissait d'une question extrêmement sensible, puisqu'il convenait de trouver un juste équilibre entre, d'une part, la protection des jeunes et, d'autre part, le respect de leur sexualité, qui évolue au fil des années, et en particulier à l'adolescence.

À cet égard, même si je reconnais une avancée, je me demande toujours pourquoi la faculté de consentir à des relations sexuelles est reconnue à un jeune de quatorze ans lorsque son partenaire a dix-sept ans, mais pas lorsqu'il a dix-huit ans. La différence d'âge retenue sera toujours arbitraire. Je l'ai dit en commission et je le pense encore aujourd'hui. Raison pour laquelle le juge doit pouvoir apprécier les circonstances, en particulier l'éventuelle position reconnue de confiance, d'autorité ou encore d'influence sur le mineur, ce que le nouveau Code prévoit expressément. Même si je me demande toujours par qui cette position doit être reconnue. Peut-être que le ministre de la Justice pourra m'apporter des éclaircissements à ce sujet.

Il n'empêche que la plupart des experts auditionnés, comme le Conseil des femmes francophones de Belgique, le Centre d'action laïque, Child Focus ou encore les membres de la Commission de réforme du droit pénal, mandatée par votre prédécesseur, mais avec laquelle vous avez aussi travaillé, monsieur le ministre, ont plaidé pour l'instauration d'une différence d'âge plus large, à savoir de cinq ans et non de trois.

La différence d'âge retenue pose, du reste, un sérieux problème pratique. En effet, le premier alinéa de l'article 6, § 2 du texte adopté en commission prévoit la règle de la différence d'âge de trois ans maximum. Toutefois, le deuxième alinéa permet une exception en vue d'augmenter cette différence à un peu plus de trois ans, par exemple dans le cas d'une relation entre un jeune de quatorze ans et un autre de dix-sept ans et demi. Cette situation serait donc légale par la voie de votre deuxième alinéa. Cependant, un an plus tard, cette même relation deviendrait illégale. Cette situation est incompréhensible et, par ailleurs, contraire aux vœux de certains collègues de la majorité, notamment de ma collègue d'Ecolo qui expliquait très justement que le Code pénal n'a pas à s'immiscer dans des relations consentantes.

J'en viens à présent à l'inceste, qui fera enfin son entrée dans le Code pénal, une véritable victoire pour les associations qui représentent les victimes qui portaient cette revendication depuis des années. Je pense en particulier à SOS Inceste ou encore à Femmes de droit, dont il convient de saluer la ténacité. Au demeurant, ce sont ces associations qui m'ont convaincue de livrer ce combat, qui n'est en réalité que la suite logique d'un autre combat que j'ai eu l'occasion de mener en début de législature et qui consacre l'imprescriptibilité des crimes pédophiles et, par là-même, la reconnaissance de l'ampleur de l'inceste dans notre pays, mais aussi de l'emprise des auteurs sur leurs victimes. C'est la raison pour laquelle j'ai été heureuse de pouvoir cosigner la proposition

Voor de definitie van toestemming wilde u in de wet opnemen dat, wanneer iemand kwetsbaar is door alcohol of verdovende middelen, de betrokkene geacht wordt geen toestemming te hebben gegeven.

De kwetsbaarheid ten gevolge van overmatig drankgebruik, van middelegebruik, van een ziekte of van een handicap doet geen afbreuk aan de mogelijkheid om met seksuele betrekkingen in te stemmen. Bijgevolg zou een vermoeden van niet-instemming in geval van een kwetsbare toestand een inbreuk vormen op het vermoeden van onschuld. Er werd een compromis gevonden, dat inhoudt dat zodra het slachtoffer bewijst dat het kwetsbaar was en dat de vermeende dader daarvan misbruik gemaakt heeft, het vermoeden van niet-instemming zal gelden. Dat is een stap vooruit.

Op het stuk van de seksuele meerderjarigheid moest er een evenwicht gevonden worden tussen de bescherming van de jongeren en het respecteren van hun seksualiteit. Ik weet niet waarom een jongere op een leeftijd van 14 jaar kan instemmen met seksuele betrekkingen met een partner van 17 jaar, maar niet met een partner van 18 jaar. De rechter moet de omstandigheden beoordelen, meer bepaald met betrekking tot de positie van vertrouwen jegens, gezag over en invloed op de minderjarige. Het nieuwe wetboek bepaalt dat expliciet. Ik vraag me wel af wie zo een positie kan herkennen. De meeste gehoorde experts hebben voor een leeftijdsverschil van vijf in plaats van drie jaar gepleit.

Artikel 6, § 2, bepaalt dat het leeftijdsverschil niet meer dan drie jaar mag bedragen, maar staat een uitzondering toe in het geval van een relatie tussen een veertienjarige en een jongere van zeventien en een half. Een jaar later zou een dergelijke relatie onwettig worden. Die si-

de loi de la collègue Matz visant à incriminer l'inceste et de la voir apparaître ensuite dans votre projet de loi, monsieur le ministre. Je regrette toutefois, à l'instar de certains collègues, que l'incrimination de l'inceste ne concernera que les mineurs. Pour des majeurs, on ne parlera en effet plus d'inceste, mais d'actes intrafamiliaux non consensuels. Ce faisant, monsieur le ministre, on nie ce qu'est l'inceste, à savoir un continuum de violences qui débutent généralement pendant l'enfance, mais qui perdurent à l'âge adulte. Je me dois donc de déposer à nouveau mon amendement qui vise à conserver cette notion d'inceste pour les majeurs, parce qu'une victime d'inceste n'a pas à voir sa reconnaissance niée simplement en raison de son âge.

Un autre sujet sur lequel je souhaite revenir rapidement est le caractère facultatif et non plus obligatoire de l'avis demandé auprès des services spécialisés en matière de délinquance sexuelle. Monsieur le ministre, vous avez justifié cette régression en ce qu'il ne serait pas toujours judicieux de solliciter ce genre d'avis, parce que certains délits à caractère sexuel "ne seraient pas nécessairement le signe d'une problématique sexuelle qu'il faut traiter".

C'est sans doute vrai, sauf qu'il se pose la question de savoir qui est le plus apte à le déterminer. Selon vous, ce serait le magistrat, le ministère public, le juge d'instruction ou encore le juge de fond, sur la base de leur seul pouvoir d'appréciation, ce qui est bien évidemment précieux. Mais sur la base de quelle expertise? Vous avez beau nous annoncer dans le futur une formation spécialisée de la police, de la magistrature et du barreau, celle-ci ne remplacera jamais l'expertise reconnue des centres de traitement et centres d'appui, qui sont composés de psychologues spécialisés et expérimentés en psychologie légale ou encore en sexologie.

C'est donc en toute logique que tant le Conseil supérieur de la Justice que le Centre d'Appui Bruxellois – qui connaît bien les profils des délinquants sexuels – sont convaincus que l'avis des services spécialisés doit être demandé. J'entends qu'une évaluation de votre mesure est prévue dans deux ans, en tout cas deux ans après l'entrée en vigueur de cette loi, et que s'il s'avère que l'avis facultatif ne fonctionne pas, il pourrait être réexaminé à ce moment-là. Nous serions donc en train de faire une sorte de test en prenant le risque que des délinquants sexuels passent à travers les mailles du filet de la justice ou qu'ils aillent en prison sans soins adéquats.

Je vous avoue que cela me met assez mal à l'aise, en particulier lorsqu'on voit le travail remarquable réalisé aujourd'hui par les centres d'appui et leurs résultats en matière de réduction de la récidive. Je me dois donc de redéposer mon amendement, qui vise à conserver le caractère obligatoire de cet avis. Je me dois également de vous appeler, monsieur le ministre, à pérenniser le financement de ces centres, qui sont chargés de rendre ces rapports, ainsi que le recrutement d'experts psychiatres. Parce qu'en dix ans, monsieur le ministre, le nombre de dossiers à gérer par le Centre d'Appui Bruxellois a augmenté de 203 %. Et pendant ce temps, la subvention accordée par le SPF Justice a quant à elle augmenté de 3 %. Autrement dit, on ne répond même pas à l'indexation des salaires du personnel de ces centres.

C'est juste inacceptable car cela compromet totalement la réalisation de leur mission légale, à savoir réduire la récidive, mais aussi et par voie de conséquence, éviter de faire de nouvelles victimes.

tuatie is onbegrijpelijk. Het Strafwetboek moet zich niet bemoeien met consensuele relaties.

Incest zal eindelijk in het Strafwetboek opgenomen worden. Dat is het logische gevolg van een andere strijd die ik gevoerd heb rond de onverjaarbaarheid van pedofiele misdrijven, de erkenning van de reikwijdte van incest in ons land en de macht die daders over hun slachtoffers uitoefenen. Ik heb het wetsvoorstel van mevrouw Matz om incest strafbaar te stellen medeondertekend. Ik betreur dat alleen incest ten nadele van een minderjarige strafbaar gesteld wordt. Voor volwassenen noemt men dit 'niet-consensuele intrafamiliale seksuele handelingen'. Daardoor ontkent men wat incest is: een continuüm van geweld dat meestal in de kindertijd een aanvang neemt. Ik dien mijn amendement om dit begrip 'incest' ten nadele van een meerderjarige te behouden, opnieuw in.

Het advies van de diensten die gespecialiseerd zijn in seksuele delinquentie zal niet langer verplicht zijn, aangezien bepaalde seksuele misdrijven niet altijd een aanwijzing zouden vormen van een seksuele problematiek die behandeld moet worden. Wie is er echter het best geplaatst om dat te bepalen: de procureur, de onderzoeksrechter of de rechter ten gronde? Op grond van welke expertise?

De toekomstige opleiding van de politie, de magistratuur en de balie zal nooit de expertise van de centra met gespecialiseerde psychologen kunnen vervangen. De Hoge Raad voor de Justitie en het Centre d'Appui Bruxellois zijn van oordeel dat men het advies van de gespecialiseerde diensten moet vragen. Als het facultatieve advies niet werkt, kan dat opnieuw onderzocht worden bij de evaluatie van de wet. We nemen het risico dat bepaalde seksuele delinquenten ons ontglippen. Daarom dien ik mijn amendement over het verplicht maken van dat

J'ose donc espérer, monsieur le ministre, que vous entendrez l'appel qui vous a été lancé tout à l'heure par votre prédécesseur, à savoir investir dans l'exécution des peines, mais aussi dans un suivi intelligent des délinquants sexuels. Car, chers collègues du Vlaams Belang, si laisser croupir les gens en prison pour, au final, en faire des bombes à retardement avait pour effet de limiter la récidive, je pense que cela se saurait depuis longtemps.

Venons-en au volet relatif à la prostitution! Je disais, au début de mon intervention, que ce projet de loi met aussi fin à l'hypocrisie qui règne autour de la prostitution en encadrant une activité sur laquelle on a trop longtemps fermé les yeux au détriment des personnes prostituées et au profit des personnes mal intentionnées qui exploitent leur situation, voire la guerre qu'elles fuient (on en parlait plus tôt au sujet de la situation dramatique en Ukraine).

Je pense bien évidemment aux trafiquants d'êtres humains mais aussi aux marchands de sommeil, aux proxénètes, aux violeurs. La décriminalisation de la prostitution constitue le premier pas de cet encadrement. Sauf qu'il ne s'agit que d'un premier pas vous laissant, monsieur le ministre, le champ libre pour prévoir les cas dans lesquels l'organisation de la prostitution d'autrui ne sera pas considérée comme du proxénétisme, notion qui, grâce aux cris d'alerte lancés par Samilia ou encore le Collège des procureurs généraux, a finalement été introduite dans votre projet de Code pénal.

Autrement dit, monsieur le ministre, vous avez choisi de traiter séparément la décriminalisation de la prostitution, le statut social des personnes prostituées et la lutte contre la traite des êtres humains alors que ces questions sont étroitement liées et doivent donc être traitées simultanément en particulier pour éviter que cette décriminalisation se fasse au détriment des personnes les plus vulnérables et, en particulier, les mineurs d'âge de plus en plus concerné par la prostitution, mais aussi les victimes de traite.

Pour répondre à cette critique, vous avez voulu, en quelque sorte, vous donner bonne conscience, avec l'introduction par la majorité en dernière minute en commission, d'un nouvel article 83, qui prévoit une évaluation multidisciplinaire du chapitre relatif à l'abus de la prostitution et ce, dans deux ans. Pardonnez-moi, mais c'est insuffisant, ne fût-ce que pour garantir une égalité de traitement entre les travailleurs du sexe employés et ceux qui sont indépendants, puisque seuls ces derniers bénéficieront de votre projet de loi.

Mon groupe ne soutiendra, toutefois, pas l'amendement de Les Engagés, visant à retarder l'entrée en vigueur de ce chapitre et donc, à le supprimer, parce que les acteurs de terrain, oui, en ont besoin et ce, dès maintenant.

Quant au *revenge porn*, je suis satisfaite que sa pénalisation soit prévue, même si la victime avait donné son consentement, lors de l'enregistrement des images. J'estime, toutefois, qu'on aurait pu aller plus loin, en prévoyant une présomption d'absence de consentement, lorsque les images constituent des faits de violence sexuelle, comme le suggérait d'ailleurs l'association "Femmes de droit". C'est d'ailleurs le sens de mon autre amendement à ce sujet.

advies opnieuw in en ik vraag u, mijnheer de minister, de financiering van die centra structureel te maken. Op tien jaar tijd is het aantal dossiers dat door het Centre d'Appui Bruxellois behandeld werd met 203 % toegenomen, terwijl de subsidie van de FOD Justitie met niet meer dan 3 % gestegen is.

We moeten investeren in de strafuitvoering en in een doordachte follow-up van seksuele delinquenten. Door de daders in de gevangenis te laten wegwijnen en er tijdbommen van te maken zullen we er niet in slagen het aantal recidives te beperken.

Met dit wetsontwerp wordt er komaf gemaakt met de hypocrisie die rond prostitutie hangt, meer bepaald doordat er een kader gecreëerd wordt, waarvan de decriminalisering van de prostitutie de eerste stap vormt.

Dankzij de noodkreten van de Fondation Samilia en het College van procureurs-generaal werd het begrip pooierschap in uw ontwerp van Strafwetboek opgenomen.

U hebt de decriminalisering van de prostitutie, het sociaal statuut van de sekswerkers en de strijd tegen de mensenhandel apart behandeld. Die issues moeten als één geheel behandeld worden om te voorkomen dat die decriminalisering over de rug van de meest kwetsbaren doorgevoerd wordt.

U hebt in extremis artikel 83 ingevoerd, dat ertoe strekt over twee jaar een multidisciplinaire evaluatie te organiseren met betrekking tot het hoofdstuk over het misbruik van prostitutie. Dat is onvoldoende, al was het maar om een gelijke behandeling tussen loontrekkende en zelfstandige sekswerkers te garanderen. Enkel die laatsten hebben baat bij uw wetsontwerp.

Mijn fractie zal het amendement van Les Engagés tot verdaging van

Enfin, je me devais de saluer deux avancées concernant les peines. Premièrement, le concept de motif de discrimination aggravante. Deuxièmement, la possibilité de peines alternatives, comme des peines de probation de travail ou encore l'interdiction d'entrer en contact.

J'en viens à ma conclusion. Ce texte ne va pas assez loin ou repousse à plus tard des points pourtant cruciaux. Cette réforme a donc un goût d'inachevé mais donne aussi le sentiment de devoir acheter un chat dans un sac, en tout cas pour le volet relatif à la prostitution. Dans le même temps, j'ai été rassurée par les débats constructifs que nous avons eus en commission, car ils ont permis des avancées que mon parti défendait depuis longtemps, trop longtemps. La définition du consentement, l'harmonisation de la majorité sexuelle, l'incrimination de l'inceste, la réglementation ou plutôt la décriminalisation de la prostitution ou encore l'augmentation des peines alternatives à l'emprisonnement. C'est ce qui nous pousse, finalement, à soutenir votre projet de loi. Nous voulons vous accorder le bénéfice du doute, monsieur le ministre. Il ne s'agit, toutefois, sachez-le, en aucun cas, d'un chèque en blanc.

Nous surveillerons donc de très près la suite de vos travaux, qui seront donc la suite de nos propres travaux, qu'il s'agisse du Code pénal général, de la procédure pénale, du statut social pour les personnes prostituées ou encore de la mise en œuvre de ce nouveau Code pénal sexuel parce que je ne supporterai pas qu'en misant sur ce seul Code pénal sexuel, à l'exclusion de l'accompagnement des victimes, l'on crée finalement de fausses attentes dans leur chef.

Vous l'avez d'ailleurs vous-même reconnu en commission, monsieur le ministre. Nous étions au mois de novembre. Je vous cite: "Le Code pénal ne changera pas tout. Il faut un meilleur accueil des victimes." Mon groupe veillera à ce que votre importante promesse soit tenue. C'est finalement la moindre des choses que nous devons à toutes celles et tous ceux qui se mobilisent depuis des mois, voire des années, contre les violences sexuelles.

de inwerkingtreding van dat hoofdstuk niet steunen, aangezien het voor de stakeholders belangrijk is dat dit zo snel mogelijk gebeurt.

Ik ben blij dat wraakporno strafbaar gesteld wordt. Men had nog verder kunnen gaan, door het vermoeden van afwezigheid van toestemming in te voeren wanneer er op de beelden feiten van seksueel geweld te zien zijn. Mijn ander amendement strekt daartoe.

Ik ben ook blij met twee verbeteringen op het vlak van de straffen: het concept van de discriminatiegrond met verzwarende omstandigheid en de mogelijkheid om alternatieve straffen op te leggen, zoals probatie- en werkstraffen of het verbod om contact op te nemen.

Deze tekst gaat niet ver genoeg en bepaalde cruciale punten worden op de lange baan geschoven. De constructieve debatten hebben tot doorbraken geleid waarvoor mijn partij al lang een pleitbezorger was. Wij steunen uw wetsontwerp, maar geven hiermee geen blanco cheque.

We zullen toezien op uw verdere werkzaamheden inzake het algemeen Strafwetboek, de strafvoordering, het sociaal statuut voor de prostituees en de uitvoering van dit nieuwe seksueel strafrecht. We moeten niet alleen oog hebben voor het seksueel strafrecht, maar ook zorgen voor een betere begeleiding van de slachtoffers.

01.28 Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Collega's, ik heb daarnet aandachtig geluisterd naar Koen Geens, die ons met de neus op de feiten drukte en aangaf voor welke gigantische uitdagingen we staan als we Justitie willen moderniseren. Hij benadrukte ook dat het vaak moeilijk is om snel vooruit te kunnen gaan. Ik denk dat het daarom ook belangrijk is dat het hoofdstuk over seksuele misdrijven uit het Strafwetboek werd gehaald, aangezien we allemaal aanvoelden dat we niet langer mochten wachten om die hervorming aan te vatten. We weten dat we met de modernisering van ons Strafwetboek voor een gigantische opdracht staan. Het is ook niet de makkelijkste weg, maar door dit onderdeel eruit te halen, hebben we veel juridische problemen ontdekt waar anderen al over hebben gesproken. Het was echter de juiste keuze. Het seksueel strafrecht was immers toe aan een serieuze update, het was verouderd.

01.28 Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): M. Geens vient à l'instant d'énumérer les défis gigantesques que nous sommes appelés à relever dans le cadre de la modernisation de la justice. Il a souligné combien il était souvent malaisé d'engranger rapidement des avancées. C'est la raison pour laquelle il importe également de sortir du Code pénal le chapitre qui traite des infractions sexuelles. Dans le cadre de cette dépenalisation, nous nous sommes heurtés à de nombreux

Weet u, collega's, toen we vroeger aan het strafrecht gerelateerde onderwerpen behandelden en we de titels van het Strafwetboek zagen, konden we lezen dat de seksuele misdrijven en de verkrachting terug te vinden waren onder de titel 'Misdrijven tegen de orde der familie en de openbare zedelijkheid'. Verkrachting was een misdrijf tegen de orde van de familie, het was een familieschande. De tijden zijn veranderd. Ik wil hiermee zeggen dat de tekst en het wetboek verouderd waren. Het was ook onduidelijk. De hele discussie rond seksuele meerderjarigheid was in de praktijk vaak zeer moeilijk. Dat is nu duidelijker geworden, hoewel het voor sommigen misschien nog niet duidelijk genoeg is. We kunnen echter niet ontkennen dat het duidelijker is geworden. We kunnen daar keuzes in maken, we kunnen discussiëren over de leeftijd.

De wet bevatte ook lacunes. Collega's, minder dan een jaar geleden konden we in de krant een artikel over een aanklacht over voyeurisme lezen. Dit artikel had als titel 'Hij filmde onder de rokken van 20 vrouwen, maar rechter spreekt voyeur vrij omdat slachtoffers ondergoed aan hadden'. De wijze waarop het misdrijf voyeurisme op dit moment in het Strafwetboek staat, noopt de rechter ertoe iemand vrij te spreken wanneer uit de opnames van de voyeur blijkt dat er toch nog een kledingstuk aanwezig was onder de rok. Dat hebben we rechtgezet. Daartoe hadden ook wij wetsvoorstellen ingediend, omdat niemand begreep dat voyeurs soms werden vrijgesproken.

Onderhavig wetsontwerp voert ook een modernisering door waarover eveneens al heel lang wordt gesproken, namelijk de depenalisering van prostitutie. Aangezien veel collega's daarover al hebben gesproken, ga ik er niet dieper op in.

Een forse modernisering was noodzakelijk en wenselijk. De jongste jaren hebben allerlei zaken van seksueel misbruik en seksuele misdrijven heel veel aandacht gekregen in de media. Veel van die gerechtelijke uitspraken beroeren dikwijls de gemoederen, wat het voor de minister van Justitie niet altijd gemakkelijk maakt om daarover uitleg te geven. Hij wordt immers geconfronteerd met een rechterlijke uitspraak waarover hij als zich als minister evident niet kan uitspreken.

Deze nieuwe wet zet duidelijk nieuwe bakens uit. Eén van de grootste verdiensten van deze wet is de nieuwe definitie van toestemming. Het belang daarvan, ook voor de praktijk, kan ik niet genoeg benadrukken. Naast alle andere wijzigingen die onderhavige wet met zich meebrengt, is die definitie essentieel. Andere sprekers zijn er al dieper op ingegaan, deze definitie zal in heel veel zaken het verschil maken.

Als ik vandaag het woord neem om onze steun te betuigen aan dit wetsontwerp, is dat ook omdat de problematiek mij na aan het hart ligt. Ik spreek zelden vanop het spreekgestoelte, maar ik wil vandaag toch enkele ervaringen aanhalen die ik persoonlijk heb meegemaakt als advocaat, wat ik overigens met enige schroom doe, want het is moeilijk om daarover te spreken.

Ik noem een ervaring van vijftien jaar geleden, toen ik advocaat was van veertien van de negentien slachtoffers van een serieverkrachter, in een zaak met negentien burgerlijke partijen. Het waren niet zomaar negentien slachtoffers, maar negentien verhalen die door merg en

écueils juridiques, mais cette modernisation était indispensable.

Dans le droit pénal traditionnel, le viol est une infraction contre l'ordre de la famille, la famille vivait dans l'opprobre. Le texte et le code étaient incontestablement obsoletés et, par surcroît, imprécis et opaques. Dans la pratique, tout le débat sur la majorité sexuelle était souvent très difficile. En tout cas, cette question s'est décantée.

La loi était en outre lacunaire. Par exemple, la définition du voyeurisme dans le Code pénal actuel oblige le juge à acquitter quelqu'un s'il ressort par exemple des enregistrements réalisés par le voyeur que la victime de ses agissements portait tout de même un vêtement. Nous avons comblé cette lacune.

Le présent projet de loi dépénalise aussi la prostitution, ce qui était une étape nécessaire. Ces dernières années, les infractions sexuelles ont reçu beaucoup d'attention dans les médias. Cette adaptation de la législation trace clairement un nouveau périmètre, entre autres avec la nouvelle définition du consentement qui fait la différence dans de très nombreuses affaires. Il y a quinze ans, j'ai été l'avocat de quatorze des dix-neuf victimes d'un violeur en série. Dans ce cadre, j'ai eu connaissance de quatorze témoignages glaçants dont je me souviens comme si je les avais entendus hier.

Les victimes ont dû faire preuve d'un énorme courage pour se constituer parties civiles. L'auteur a déclaré à dix-neuf reprises que les filles étaient consentantes, qu'elles avaient peut-être un peu trop bu et qu'elles ne savaient plus précisément ce qu'il s'était passé. La faute incombe apparemment toujours à un autre. Désormais, de tels scénarios ne pourront pas se reproduire étant donné la définition du consentement et la grande différence qu'elle induira en pratique. Il

been gaan. Als advocaat was het mijn taak om van veertien slachtoffers het verhaal te aanhoren en de strafdossiers te lezen, wat ik nooit vergeten ben. Veel van de zaken die ik behandeld heb, herinner ik mij niet meer precies, maar zulke zaken vergeet men nooit. Zelfs de voornamen ken ik nog: An, Anja, Evelien. Het waren negentien gebroken jonge levens door een verkrachtingszaak met gebruik van verdovende middelen zoals rohypnol. Alles werd gefilmd, vijftien jaar geleden. Het vergde van de slachtoffers enorm veel moed om zich burgerlijke partij te stellen. We mogen de schroom en de angst om daarmee naar buiten te komen en de schaamte om daarover te spreken niet onderschatten. Negentien keer krijgt men ook dezelfde uitleg van de dader: "Er was wel toestemming. Er was geen probleem. Ze had misschien wat te veel gedronken en zal niet goed meer weten wat er gebeurd is." Dat hoor je in de rechtbank van vele daders. Het is altijd dezelfde logische uitleg en hetzelfde verhaal. Ze hebben geen schuldinzicht of schuldbesef. Het is steeds de schuld van iemand anders. Dat zal nu gedaan zijn. De definitie van toestemming die er vandaag in staat, zal in de praktijk een groot verschil maken.

Vijftien jaar geleden, collega's, hoorde ik de vrouwelijke procureur de straf vorderen: vijf jaar effectief en terbeschikkingstelling. Ze sprak aarzelend, een beetje verontschuldigd, want ze kón niet meer vorderen. Ze kon niet meer dan vijf jaar vorderen voor een serieverkrachter van minstens negentien gekende zaken. De rechter heeft die vijf jaar en terbeschikkingstelling samen met een zware schadevergoeding ook uitgesproken. De rechter kon ook niet meer dan dat doen, want dat was het arsenaal waarover hij beschikte.

De terbeschikkingstelling werd daarna door het Hof van Cassatie echter vernietigd want toen kon er geen terbeschikkingstelling worden uitgesproken in geval van een veroordeling voor verkrachting met toediening van verdovende middelen. Dat kwam omdat de inbreuk op verdovende middelen zwaarder was en de zwaarste straf geldt. Gelukkig hebben we dat een tiental jaar geleden hier in de Kamer ook kunnen aanpassen. Ik denk trouwens dat collega De Wit en ik nog samengewerkt hebben om die lacune weg te werken. Dat is gebeurd en er was verbijstering en ongeloof bij slachtoffers en familie dat er voor dergelijke feiten maar een straf van vijf jaar mogelijk was.

Daar denk ik vandaag aan terug als ik het wetsontwerp zie. Wij kunnen discussiëren over heel veel aspecten van de wet en het niet eens zijn met een bepaald aspect – vinden dat er daar nog een punt en een komma moeten komen en dat de straf daar wat hoger zou moeten zijn enzovoort –, maar wij mogen niet vergeten dat wij vandaag een bijzonder grote stap zetten die de slachtoffers echt ten goede zal komen.

Vijftien jaar geleden was de terbeschikkingstelling immers niet mogelijk. Dat is ondertussen opgelost. Vijftien jaar geleden waren er geen zorgcentra na seksueel geweld. Daar konden slachtoffers niet naartoe voor een onmiddellijk medisch onderzoek en psychologische opvang. Er was geen politie in burger aanwezig in het ziekenhuis om onmiddellijk een pv op te maken. Men moest nadien maar zelf durven de stap te zetten naar het politiekantoor. Als men pech had, moest men dan in de rij wachten om, na de aangifte van een verloren identiteitskaart en een gestolen fiets, zijn of haar verhaal te doen.

Er is al veel veranderd op vijftien jaar en ik ben heel blij dat de regering ook de stap heeft gezet om de zorgcentra na seksueel geweld verder

y a quinze ans, la procureure a requis cinq ans effectifs et une mise à disposition, en plus du paiement d'une lourde indemnité. À l'époque, il n'était pas possible de prononcer une peine plus lourde. La mise à disposition a été ensuite annulée par la Cour de cassation étant donné qu'elle ne pouvait pas être prononcée en cas de condamnation pour viol commis à l'aide de drogues. En effet, l'infraction relative aux stupéfiants était plus grave et la peine la plus lourde devait être appliquée. Nous avons fort heureusement déjà pu combler cette lacune il y a une dizaine d'années.

Je n'ai pu m'empêcher de repenser à cette affaire en parcourant ce projet de loi.

Il y a quinze ans, les centres de prise en charge des victimes de violences sexuelles (CPVS) n'existaient pas et aucun policier en civil n'était présent à l'hôpital pour dresser immédiatement un procès-verbal. La victime devait donc elle-même oser franchir le pas et se rendre au bureau de police par la suite. Depuis lors, pas mal de choses ont heureusement changé et je me réjouis principalement du fait que le gouvernement a fait une démarche consistant à poursuivre le déploiement des CPVS. Il y a quinze ans, la peine maximale était de cinq ans, aujourd'hui, elle est doublée. Le juge disposera donc d'un éventail de sanctions beaucoup plus large et modulables en fonction de chaque situation spécifique.

Le travail n'est pas terminé et de nombreuses améliorations sont encore possibles. L'obtention de la preuve est et reste essentielle et il y a encore trop de classements sans suite mais nous nous attelons à résoudre ces problèmes avec les CPVS et au travers d'une série de projets spécifiques.

Il y a quinze ans, une victime n'avait pas droit à l'assistance d'un

te ontwikkelen. Dat is een van de grootste verwezenlijkingen van de voorbije jaren die enorm zullen bijdragen om slachtoffers te ondersteunen en om bewijzen te verzamelen en daders makkelijker voor de rechtbank te kunnen brengen. Vijftien jaar geleden was de maximumstraf vijf jaar. Zij wordt vandaag verdubbeld. Wij kunnen daarover discussiëren. Voor sommigen zal het nooit genoeg zijn en mag het nog meer zijn, voor anderen zal het misschien te veel zijn, maar de rechter zal nu een breder *fourchette* hebben om keuzes te maken, geval per geval. Als het geen extreem zware zaken betreft, zal dat ook mogelijk zijn.

Het werk is niet af, mijnheer de minister. Collega's hebben dat al gezegd. Er kan nog veel worden verbeterd. De bewijsgaring is essentieel. Er zijn nog te veel seponeringen, maar met de zorgcentra na seksueel geweld en met bijvoorbeeld projecten als code 37 in Antwerpen zetten wij ook stappen vooruit om ervoor te zorgen dat er een betere bewijsgaring is en dat meer en meer daders voor de rechtbank kunnen worden gebracht.

Ik rond af met een punt dat speciale aandacht verdient.

Vijftien jaar geleden had een slachtoffer geen recht op bijstand van een advocaat, vandaag ook nog altijd niet. Een dader, een verdachte heeft dat wel. De bijstand van een advocaat, zeker in zulke gevallen, en zeker en vast ook in andere gevallen waar er slachtoffers zijn, is echt wel cruciaal. Het is niet het debat van vandaag, alhoewel sommigen dit voorstel wel hebben gelanceerd via amendementen. Ook dit debat moeten we voeren. Ik heb destijds zelf wetsvoorstellen ingediend om de toegang tot justitie te verbeteren. Ik weet wat een lang en moeilijk traject dat soms is, omdat het ook complex is. Ook dit debat moeten we aanvaarden. Vijftien jaar geleden hebben de slachtoffers wel bijstand kunnen krijgen door attente, begripvolle politiemensen die hun contacten hebben aangesproken om ervoor te zorgen dat ook die jonge slachtoffers die geen middelen hadden, geen familiale rechtsbijstand hadden of dat wel hadden, maar bij hun ouders zouden moeten vragen om die verzekering aan te spreken en dat niet durfden, niet in de kou bleven staan. Dat is toen op een heel menselijke manier opgelost, maar dat mag niet op die manier, dat zou structureel moeten zijn. Daar moeten we de komende jaren aan werken. We moeten dat doen voor de vele slachtoffers, voor An, Anja, Katrien, Evelien en de vele andere tientallen en honderden, duizenden slachtoffers die er jaarlijks zijn.

Eerst en vooral zullen we dit wetsontwerp goedkeuren, met heel veel overtuiging, omdat het een bijzonder grote stap vooruit is.

01.29 Minister **Vincent Van Quickenborne**: Mevrouw de voorzitter, collega's, vooreerst spreek ik mijn oprechte dank uit voor de manier waarop het debat hier werd gevoerd, voor de persoonlijke getuigenissen, voor het feit dat wij er vanavond in geslaagd zijn om los te komen van meerderheid en oppositie, voor het feit dat we kritisch zijn geweest vanuit de oppositie en de meerderheid, voor het feit dat we onze twijfels hebben getoond, maar ook voor de grote vastberadenheid van velen, die onderhavig wetsontwerp een stap vooruit hebben genoemd.

Hiermee komen we aan het einde van een langdurig debat, dat we ook op de juiste manier, met de juiste methode, hebben gevoerd, waarbij de vorige regering de voorzet heeft gegeven met de voorbereiding van

avocat, mais aujourd'hui pas encore non plus. L'assistance d'un avocat est cruciale, *a fortiori* dans de tels types de cas. Nous devons également oser mener ce débat. J'ai déposé précédemment des propositions de loi visant à améliorer l'accès à la justice. Il y a quinze ans, des victimes vulnérables pouvaient obtenir une assistance grâce à des agents de police compréhensifs et à l'écoute mais un tel accompagnement doit être proposé de façon structurelle et nous devons continuer à y travailler au cours des années à venir.

Ce projet de loi constitue pour nous une grande avancée et nous le soutiendrons avec grande conviction.

01.29 **Vincent Van Quickenborne**, ministre: Je tiens à remercier tous les intervenants pour le débat constructif que nous avons mené et les nombreux témoignages personnels. Nous clôturons aujourd'hui un long débat au fil duquel nous avons largement pris le temps d'écouter des experts et diverses organisations. Le Parlement et le gouvernement étaient disposés dans ce débat à modifier au besoin les textes, sur la base

een tekst, er vervolgens uitgebreid de tijd werd genomen om naar experts en tientallen organisaties in interessante hoorzittingen te luisteren, en na de schriftelijke adviezen het Parlement en de regering de bereidheid hebben getoond om bij de bespreking de tekst op basis van de adviezen en suggesties van meerderheid en oppositie aan te passen. Dat alles heeft een jaar in beslag genomen. U zult opwerpen dat dat lang is, maar in een democratie is dat nodig om te komen tot een gedragen tekst die de uitdrukking is van wat een democratisch parlement wil zeggen.

Ik geef u vanavond twee cijfers die mij bij zijn gebleven. Zestien op honderd vrouwen in ons land werden in hun leven geconfronteerd met verkrachting of poging tot verkrachting. Vijf op honderd mannen hebben hetzelfde lot ondergaan.

Collega's, het Parlement telt 150 leden. Ik kan mij voorstellen dat sommigen onder ons dat lot ook hebben moeten doorstaan. Seksueel geweld is een pandemie waarover weinig wordt gesproken. Vanavond hebt u getoond in de plenaire vergadering dat het Parlement die problematiek ernstig neemt en dat wij samen stappen vooruit willen doen.

Natuurlijk, het antwoord van justitie is per definitie altijd een antwoord dat te laat komt. Justitie komt er pas aan te pas als het al gebeurd is. Er is zoveel meer nodig dan enkel justitie. Men heeft ooit gezegd: open een school, dan sluit u een gevangenis. Dat is een van de wijste boutades die ik ooit gehoord heb.

Zeker als het gaat over seksuele misdrijven, seksuele handelingen, inbreuken, is het o zo belangrijk heel vroeg in het leven van mensen over de juiste dingen te praten. Ik heb een dochter van 5 jaar. Ik zat met haar in de wagen, en zij vertelde: papa, een meisje heeft mij verteld dat zij van haar vriendje haar blote poep moest doorsturen; wat vind jij daarvan? Vijf jaar is zij. Ik kan mij niet voorstellen dat ik toen ik 5 jaar was met zoiets zou worden geconfronteerd. De wereld evolueert zo snel, en de impact van de sociale media op onze kinderen is onwaarschijnlijk groot.

Justitie kan daar niet het enige antwoord op zijn. Het nieuwe Wetboek seksueel strafrecht kan daar ook niet het enige antwoord op zijn. Wij hebben met de regering vanaf dag één gezegd dat het voor ons een onwaarschijnlijke strijd is, maar wij doen ook veel meer dan wetten goedkeuren.

Ik was twee of drie weken geleden met collega Nathalie Muylle in Roeselare, waar wij samen een zorgcentrum na seksueel geweld hebben geopend, het zesde in ons land. Er was een volle zaal van onder andere heel veel enthousiaste medewerkers die deel uitmaken van dat team. Daar was ook een dame bij van 81 jaar van de Volksunie, een strijdster van vele oorlogen voor de opvang van slachtoffers. Die vertelde dat dat voor haar zo belangrijk was. Wel, die zorgcentra maken vandaag echt wel het verschil.

Vandaag zijn zeven op tien slachtoffers die aangifte hebben gedaan in een zorgcentrum, bereid om ook bij de politie aangifte te doen. Zeven op tien. Zonder zo'n zorgcentrum is dat, zoals vele collega's hebben gezegd, één op tien. U ziet het verschil dat zo'n centrum kan maken. Daar investeren wij inderdaad tientallen miljoenen euro's in. Dat is ge-

d'avis et de suggestions formulés tant par la majorité que par l'opposition. Au bout d'un an environ, nous sommes enfin parvenus à un texte soutenu.

Dans notre pays, 16 femmes sur 100 ont un jour été confrontées à un viol ou à une tentative de viol alors qu'il ne s'agit que de 5 hommes sur 100. La violence sexuelle est une pandémie dont on parle peu.

La réponse de la justice arrive par définition trop tard. Un adage populaire dit: quand on ouvre une école, on ferme une prison. En particulier lorsqu'il s'agit d'actes et d'infractions à caractère sexuel, il importe d'aborder la question des choses de la vie dès le début de l'existence. Le monde évolue vite. L'impact des médias sociaux sur nos enfants est énorme. Les dispositions du droit pénal sexuel ne peuvent pas être la seule réponse. Voici quelques semaines, j'ai inauguré à Roulers avec Madame Muylle le sixième centre de prise en charge des victimes de violences sexuelles. Ces centres font une grande différence. Sept victimes sur dix qui ont fait une déclaration dans un centre de prise en charge sont disposées à faire de même à la police. En dehors d'un centre de prise en charge, cette proportion n'est plus que d'une victime sur dix.

La secrétaire d'État, Mme Sleurs, a lancé les centres de prise en charge et la secrétaire d'État Schlitz poursuit ces efforts. D'ici à 2023, tout citoyen pourra s'adresser à un tel centre dans l'heure. Comme indiqué par M. Van Hecke, il serait positif de pouvoir désigner des avocats pour les victimes. Pourquoi ne pas appliquer les règles Saldus aux victimes qui se présentent dans les centres de prise en charge, comme suggéré par M. Boukili?

Il ne faut pas seulement que davantage de victimes déposent une

start onder mevrouw Sleurs. Daarmee is het begonnen. Er zijn de inspanningen die collega Schlitz doet om dat mogelijk te maken. Dat is zo onwaarschijnlijk belangrijk. Wij garanderen tegen 2023 aan elke landgenoot dat hij of zij binnen het uur in zo'n zorgcentrum terecht kan. Een zorgcentrum dat 24 op 24, 7 op 7 open is. Waar inderdaad, collega Van Hecke, het goed zou zijn mochten wij ook advocaten kunnen toewijzen aan slachtoffers. Waarom niet in de zorgcentra starten met dat idee, aangebracht door collega Boukili, om ook te denken aan Salduz voor slachtoffers? Waarom zouden we dat niet doen? Waarom zouden we hen niet dat recht geven, zoals verdachten en daders dat recht ook hebben?

We moeten dus zorgen voor meer aangiftes en ik ben ervan overtuigd dat we met deze methode en die centra meer mensen zullen laten spreken, en dat we dus ook als Justitie meer zullen kunnen helpen. Maar we moeten inderdaad ook minder seponeren. Daar zijn enorme frustraties over. De gegeven cijfers zijn verschrikkelijk. Ik denk, eerlijk gezegd, niet dat onze parketten daar geen aandacht meer aan besteden. De tijd is lang geleden waarin onze parketten dit afdeden als een detail. Het probleem is, zoals collega Van Hecke heeft gezegd, dat verdachten telkens zeggen dat er toestemming was. Het is woord tegen woord. Er is het vermoeden van onschuld, Justitie moet dan bewijzen dat die persoon schuldig is. Met klassieke methodes heeft men dan weinig om de verdachte als dader te ontmaskeren. We ontwikkelen nieuwe methodes. Code 37 in Antwerpen, nu ook uitgebreid naar andere arrondissementen, zorgt ervoor dat er veel meer vervolging is. Antwerpen heeft bewezen dat we het aantal veroordelingen voor verkrachting door die methode hebben kunnen verdubbelen.

Justitie moet ook sneller werken. Het was collega Geens die mij vertelde dat het hof van assisen zich eind vorig jaar heeft uitgesproken in de zaak van de moord op Julie Van Espen in 2019. De verdachte had bekend en toch heeft het tweeënhalf jaar geduurd om die persoon te veroordelen.

Het nieuwe Wetboek seksueel strafrecht is niet het sluitstuk. Het sluitstuk is inderdaad de strafuitvoering. Als iemand veroordeeld is, dan begint het werk om die persoon opnieuw op het rechte pad te krijgen. Dat is het drama van ons land, een drama dat we al decennialang meeslepen, het drama van de overbevolking van onze gevangenen, de vergeetputten van onze samenleving. We hebben in ons land 35 gevangenen en 16 daarvan zijn nog gebouwd volgens de principes van Ducpétiaux, namelijk isoleer de gevangene jaren aan een stuk en hij zal vanzelf tot inkeer komen. Het is pas recentelijk dat we nieuwe gevangenen bouwen volgens een ander principe. We zouden nederig en beschaamd moeten zijn als we naar die gevangenen kijken. Er is daar geen sprake van geestelijke gezondheidszorg en mensen hebben zelfs geen RIZIV-nummer. Een forensisch circuit is daar onbestaande, 20 % van de mensen zit aan de medicatie en heeft achterliggende problemen en verslaving en pas op het einde van de straf denkt men eraan om er iets aan te doen. En dan zijn wij verwonderd dat zeven op de tien van die mensen opnieuw verzeilt in de criminaliteit.

We hebben inderdaad centen nodig. Collega Geens heeft gelijk. We gaan van 2 naar 2,5 miljard in 2024. Wat een vooruitgang, zou een minister van Justitie moeten zeggen, maar zelfs met die 2,5 miljard lost men dat probleem niet op. Er is ook de traagheid van Justitie en het feit dat het allemaal veel te lang duurt en dat we straks in Dendermonde

plainte; il faut également faire baisser le nombre de classements sans suite. Le problème ne réside pas dans un manque d'attention de la part des parquets, car cette période est désormais révolue depuis longtemps, mais bien dans le fait que le suspect fait toujours état d'un consentement. La présomption d'innocence contraint la justice à fournir la preuve de la culpabilité du suspect. Les méthodes classiques ne nous mènent, dès lors, pas très loin à cet égard. La méthode du code 37 développée à Anvers, et qui a entre-temps été étendue à d'autres arrondissements judiciaires, a permis de doubler le nombre des condamnations pour viol.

La Justice doit travailler plus rapidement. Les condamnations doivent intervenir plus rapidement après les faits. L'application des peines est la pierre angulaire de l'édifice. La surpopulation carcérale est un drame qui perdure depuis plusieurs décennies dans notre pays. Nous n'avons commencé que récemment à construire des prisons en fonction de principes modernes. Les soins de santé mentale posent problème et certains prestataires n'ont même pas de numéro INAMI. Il n'y a pas de circuit officiel. Ce n'est qu'à la fin de la peine que des initiatives sont prises. Il ne faut dès lors pas s'étonner que sept personnes sur dix récidivent. Il faut des moyens financiers. Ces derniers augmenteront de 2 à 2,5 milliards d'euros en 2024, mais cette hausse ne permettra pas encore de résoudre le problème.

En politique, il faut du courage pour réaliser des choses. Pour apporter des changements en matière d'exécution des peines, il faut opérer des choix. Nous disposons déjà de deux maisons de transition à Malines et Enghien et les maisons de détention suivront. Les communes doivent également être disposées à ouvrir une maison de détention.

een gevangenis openen die gebouwd is volgens de principes uit de vorige eeuw.

In de politiek telt nog iets anders, namelijk moed, moed om dingen te doen. Sta me toe het volgende te zeggen. Als we strafuitvoering op een andere manier willen realiseren, zullen we keuzes moeten durven maken. Dit is begonnen met de twee transitiehuizen in Mechelen en Edingen. De detentiehuizen volgen. We zijn we het er allemaal over eens dat we het willen doen. Als ik u dan vraag om in uw stad of gemeente zo'n detentiehuis te voorzien, blijft het stil. Ik verwijt u dat niet. Wie ben ik om u dat te verwijten. Wij zullen echter geen verandering zien als we die keuzes niet durven te maken.

De wijziging die we aanbrengen aan het nieuwe Strafwetboek is inderdaad een behoorlijk belangrijke verandering. We zijn 155 jaar na het Strafwetboek van 1867. Het wetboek was toen, zoals de Code Napoléon en onze Grondwet, ver voor zijn tijd. In 1867 trachtte men voor de eerste keer de moraliteit te ontkoppelen van wat strafbaar was. Intussen zijn we geëvolueerd en de wet van 1867 baadde nog altijd in de eer van de familie, de zedelijkheid. Intussen is seksualiteit iets geworden van vrijheid, van zelfbeschikking, van beslissingsrecht. Het recht was echter niet of nauwelijks geëvolueerd. Het naaktstrand in Bredene dat we vandaag evident vinden, moest gedoogd worden door de procureur van West-Vlaanderen omdat het eigenlijk niet paste in de toenmalige strafwet. Toen in dit Parlement het schandaal losbrak over de basketbalcoach die in het geheim speelsters aan het begluren was, foto's nam en ze doorstuurde, bestond er geen incriminatie van voyeurisme en heeft men getracht alles te vatten onder de aanranding van de eerbaarheid. De aanranding van de eerbaarheid vereiste in het begin geweld en bedreiging, waaraan later list en verrassing zijn toegevoegd. Het Hof van Cassatie stelde dat aanranding van de eerbaarheid stopt waar voyeurisme begint. De persoon in kwestie werd door het hof van het beroep vrijgesproken omdat de daad die hij had gesteld niet strafbaar was volgens de regels. Het Parlement heeft daarom in 2015-2016 de strafbaarstelling van voyeurisme vastgelegd. Mijn voorganger zal mij indien nodig corrigeren.

Het Strafwetboek van 1867 was een oud huis met veel koterijen geworden, echte koterijen, aangezien het ene na het andere element werd toegevoegd. Nu slaagt het Parlement erin om een nieuw huis te bouwen, dat de tand des tijds lange tijd zal doorstaan. Dat nieuwe huis bevat volgens mij vijf belangrijke principes.

Een eerste principe is de reeds veel besproken toestemming. Uit afwezigheid van verzet kan men geen toestemming afleiden. In dat opzicht zullen we een omslag zien in de rechtbank, aangezien zaken later op een andere manier zullen worden bekeken, al hebben de feiten zich vijftien jaar of nog langer geleden voorgedaan.

Een tweede belangrijk principe is dat wij eindelijk ruimte maken voor de seksuele ontwikkeling van minderjarigen. Velen onder u hebben daartoe al strijd geleverd in het Parlement, doorheen verschillende legislaturen. Ik breng hulde aan mijn collega Sabien Lahaye-Battheu die daarover destijds het debat opgestart heeft. Ik breng eveneens hulde aan Karin Jiroflée en Karine Lalioux, die daarover wetsvoorstellen hebben ingediend, en ook aan Katja Gabriëls en Carina Van Cauter, die thans een andere functie heeft. Al die mensen hebben daarvan een strijd gemaakt. Het evenwicht dat wij vandaag gevonden hebben, is

Bien que notre Code pénal était en avance sur son temps en 1867, il restait basé sur des postulats comme l'honneur familial et la moralité. Aujourd'hui, la sexualité est associée à la liberté et au droit de décision. Or, la loi n'a pas évolué. Ainsi, il n'existait pas d'incrimination pour le voyeurisme. Ce n'est qu'en 2015-2016 que le Parlement a instauré cette incrimination.

Le Code pénal de 1867 était une vieille bâtisse délabrée. Aujourd'hui, nous érigeons une nouvelle construction. Celle-ci repose sur cinq piliers. Le premier pilier est le consentement. Il permettra au juge de porter un autre regard sur les dossiers. Le deuxième pilier est l'espace que nous laissons au développement sexuel des mineurs d'âge. Je rends hommage aux nombreux membres de ce Parlement qui ont ouvert le débat sur ce thème. Nous avons à présent trouvé un équilibre qui est à la fois juste et nuancé. La majorité sexuelle commence à 16 ans. Les jeunes âgés de moins de 16 ans peuvent avoir des activités sexuelles, à condition qu'il y ait consentement et que l'écart d'âge entre les partenaires soit de trois ans au maximum. De plus, une cause de justification est en vigueur. Le texte n'est peut-être pas parfait, certes, mais il tient compte de la réalité d'aujourd'hui.

Ce code nous fait entrer dans le 21ème siècle car l'outrage public aux bonnes mœurs y est ramené à ses justes proportions. Seuls deux cas d'outrage public aux bonnes mœurs restent punissables, à savoir l'exhibitionnisme et la production et la diffusion de contenus pornographiques extrêmes ou extrêmement violents.

Nous procédons à une modernisation, en incluant de nouvelles définitions et en tenant compte de nouveaux phénomènes tels que le *spiking*, qui est considéré comme une circonstance aggravante.

volgens mij een goed en genuanceerd evenwicht. De seksuele meerderjarigheid geldt vanaf de leeftijd van 16 jaar. Jonger dan 16 jaar kan men handelingen stellen mits toestemming en met een leeftijdsfork van drie jaar. Daarboven geldt een rechtvaardigingsgrond. Dat is misschien niet de perfectie, mevrouw De Wit, maar het getuigt van een strafrecht dat rekening houdt met de hedendaagse realiteit, met jongeren die seksualiteit beleven.

Het derde principe is dat wij met dit wetboek de 21ste eeuw binnentreden, want openbare zedenschennis wordt tot haar ware proporties herleid. Er zijn nog slechts twee gevallen van openbare zedenschennis die strafbaar zijn, namelijk exhibitionisme en het vervaardigen of verspreiden van inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard.

Het vierde principe is modernisering. Wij voeren nieuwe definities in en besteden ook aandacht aan nieuwe fenomenen. Er is gesproken over *spiking*, de toediening van weerloos makende stoffen, dat eindelijk wordt gezien als een nieuwe verzwarende omstandigheid. Dat is een realiteit die vandaag helaas veel te vaak voorkomt in onze maatschappij.

Ik zal ten slotte nog iets zeggen over de strafmaat; u zult mij dat vergeven, mijnheer Geens.

Wij kiezen resoluut voor straffen op maat, naast de klassieke straffen. Ik weet dat er over artikel 8 van de probatiewet – sorry dat ik even technisch word – enige deining bestaat. Sommigen stellen de vraag hoe men in godsnaam nog probatie kan toekennen als er een tweede keer sprake is van criminele feiten. Velen onder u hebben die vraag gesteld, maar ook de experts vonden dat een belangrijk punt. Door dat mogelijk te maken, kan een rechter immers inzetten op de bestrijding van recidive. Ik geef een voorbeeld van een expert dat ik heel treffend vond. Het ging over een man die eerder diefstallen had gepleegd en daarvoor werd veroordeeld en die daarna partnergeweld pleegde. Een expert zei over dat geval dat het nuttig zou zijn geweest om die persoon gedragstherapie, agressiebeheersing en relatiebegeleiding op te leggen, omdat dat veel effectiever is dan de klassieke straf die men geeft bij partnergeweld. Dat wil niet zeggen dat dit een verplichting is voor de rechter. Het is een mogelijkheid, de rechter kan probatie uitspreken maar hij is niet verplicht om dat te doen. Wij geven rechters de mogelijkheid om beslissingen op maat te nemen.

U zult dan zeggen dat ik de rechters en de magistratuur wel heel veel vertrouwen geef. Soms komen er uitspraken die u als parlementsleden misschien niet begrijpt. U leest dan misschien een bepaalde titel of een bepaald stuk in de krant. We zullen het hopelijk binnenkort ook mogelijk maken dat u snel het vonnis kunt lezen. Dat is altijd belangrijker.

Om dat misverstand voor eens en voor altijd weg te werken, als we spreken over een straffere justitie, dan gaat het niet over de strengste straf, het gaat over de straf op maat. Dat is belangrijk. Justitie is niet iets wat iedereen gelijk treft. De kracht van een goede justitie is dat men mensen individueel benadert, dat men kijkt naar het profiel van de persoon en de context. Op die manier kan men de juiste, accurate straf opleggen. Daarom hebben we die keuze gemaakt, mevrouw De Wit, mevrouw Bury.

Nous avons opté pour des peines sur mesure. Ainsi, l'article 8 de la loi de probation permet en effet d'imposer également une probation lorsqu'il est question de récidive de faits criminels. Un juge pourra dès lors imposer des conditions à la suite de violences entre partenaires à un homme précédemment condamné pour vol, par exemple. Nous permettons ainsi aux juges de prendre des décisions sur mesure.

Lorsque nous évoquons une justice plus ferme, il ne s'agit pas d'appliquer des peines plus lourdes, mais d'infliger des peines sur mesure. La Justice ne touche pas tout le monde de la même manière. La force d'un bon système judiciaire réside dans une approche individuelle des personnes concernées incluant une analyse de leur profil et du contexte.

Chers collègues, je voudrais aussi remercier certaines personnes parmi nous, entre autres mon prédécesseur, Koen Geens, qui a entamé cette belle histoire. Je voudrais aussi remercier le personnel du SFP Justice. Il s'agit de quatre femmes, Nancy Colpaert, Marie Debauche, Margot Taeymans et Claire Huberts, qui nous écoutent en ce moment car elles sont très fières.

Uiteraard wil ik ook de drie experten bedanken die ons hebben begeleid voor het seksueel strafrecht en ons ook begeleiden voor het grote werk, het nieuwe Strafwetboek, namelijk mevrouw Rozie, de heer Vandermeersch en de heer De Herdt. Ik wil ook drie kabinetsmedewerkers bedanken, namelijk mevrouw Peeters, mevrouw Debacker en mevrouw Steenbergen.

We hebben heel wat mensen en organisaties gehoord en gezien. Sommigen van u hebben verwezen naar kritische adviezen onder andere van het College van procureurs-generaal. We hebben daar natuurlijk heel veel aandacht voor. Na zijn opmerkingen hebben we de teksten ook fundamenteel aangepast. Zo hebben we het hoofdstuk misbruik van prostitutie toegevoegd. We hebben het advies van het college niet compleet gevolgd, omdat we op bepaalde punten een fundamenteel ander inzicht hadden. De Raad van State heeft twee keer het gehele ontwerp bekeken, wat niet vaak voorkomt in het Parlement. We hebben daar de tijd voor genomen. Ik heb toen zelf de suggestie gedaan om dat te doen. Het tweede advies gaf twee punten van kritiek. Ook daar hebben we op geantwoord.

Grâce à l'intervention de Mme Hugon, nous allons évaluer le chapitre II, après deux ans d'exécution. La manière dont nous avons travaillé nous a, en tout cas, permis d'obtenir un texte d'une grande maturité.

Het is natuurlijk juist dat wij het seksuele strafrecht voor de hervorming van het Strafwetboek zelf hebben genomen. Wij hebben dat gedaan, omdat de regering van oordeel was dat we een antwoord moesten bieden aan problemen die maand na maand de actualiteit haalden.

Collega's, wij zullen niet talmen met de hervorming van het Strafwetboek. Boek I en Boek II willen wij voorleggen aan de ministerraad voor de zomer van dit jaar. Dat gaat over een werkstuk van vele honderden, om niet te zeggen duizenden pagina's. Er zullen natuurlijk knelpunten zijn en we zullen belangrijke beslissingen moeten nemen, niet alleen over incriminaties maar ook over de strafmaat.

Zijn wij bereid en hebben wij de moed – ik kijk naar u allen, collega's – om in bepaalde gevallen strafmaten te verlagen? Hebben wij de moed om in bepaalde gevallen te zeggen dat de gevangenisstraf niet meer kan worden opgelegd? We kunnen er nu wel prat op gaan dat we ons zeker moedig zullen opstellen, tot wij de eerste discussie aangaan over een of andere incriminatie. Dan vinden wij geen gevangenisstraf mischien geen goed idee meer. Het wordt dus een moeilijk maar noodzakelijk debat.

Wij zullen dus de strafwethervorming dus komende zomer voorleggen aan de ministerraad en hopelijk volgt de bespreking in het najaar, maar wellicht is ze voor 2023, hervorming die deze legislatuur nog moet zijn afgerond. Collega Geens, u sprak over het voorgerecht. Ik ben zelf meer een man van het dessert. Ik weet niet wat het dessert zal zijn, het

Mijn dank gaat uit naar mijn voorganger, minister Geens, die het project op gang bracht, en de dames Colpaert, Debauche, Taeymans en Huberts van de FOD Justitie.

Je voudrais remercier les experts et collaborateurs de cabinet concernés.

Sur la base des avis du Collège des procureurs généraux, nous avons fondamentalement adapté les textes et ajouté le chapitre "De l'abus de la prostitution". Nous n'avons pas suivi intégralement l'avis étant donné que nous n'étions pas en phase avec certains points.

Le Conseil d'État a examiné à deux reprises l'ensemble du projet. Le deuxième avis comportait deux critiques auxquelles nous avons répondu.

Hoofdstuk 2 zullen we na twee jaar evalueren. Onze werkwijze heeft een voldragen tekst opgeleverd.

Nous avons d'abord réformé le droit pénal sexuel parce que nous voulions remédier aux problèmes qui font l'actualité chaque mois, mais nous ne tarderons pas à réformer l'ensemble du Code pénal. Nous entendons soumettre le Livre premier et le Livre 2 au Conseil des ministres avant l'été.

Les modifications relatives aux circonstances aggravantes devront être incorporées dans le nouveau Code pénal. De nombreux points doivent encore être tranchés, notamment en ce qui concerne le taux de la peine et la correctionnalisation.

Les cinq infractions de base du droit pénal sexuel sont le viol, l'atteinte à l'intégrité sexuelle, le voyeurisme, la diffusion non consensuelle de contenus à caractère sexuel et la diffusion non consensuelle de contenus à caractère

ene kan echter niet zonder het andere.

Wij hebben reeds een en ander in gang gezet, onder andere met de wijzigingen inzake de verzwarende factoren, wat in het nieuwe Strafwetboek moet doorwerken. We moeten inderdaad ook af van de correctionalisering, die aanleiding geeft tot onwaarschijnlijke complexiteiten en zelf tot anomalieën, waardoor een verzaamd misdrijf na correctionalisering lichtere strafmaten oplevert dan het basismisdrijf. Wij konden dat zelf vaststellen in de discussie met betrekking tot voyeurisme.

Collega's, ik zal niet stilstaan bij de toch wel heldere opbouw van het seksueel strafrecht. Voor wie het niet heeft gevolgd – ik zal geen les geven –, vat ik de vijf basismisdrijven in het nieuwe seksueel strafrecht samen. Dat zijn de verkrachting, de aantasting van de seksuele integriteit, wat vroeger aanranding van de eerbaarheid werd genoemd, voyeurisme, de niet-consensuele verspreiding van seksuele inhoud en de niet-consensuele verspreiding van seksuele inhoud met opzet, kwaadwillig of uit winstbejag. Aan die vijf basismisdrijven voegen we dan telkens verzwarende omstandigheden toe, zodat het een verzaamd misdrijf wordt.

Dan is er inderdaad het nieuwe element van de verzwarende factoren. In geval van verzwarende omstandigheden bijvoorbeeld als het misdrijf de dood tot gevolg had of als er sprake was van een kwetsbare toestand van het slachtoffer zoals een zwangerschap, wordt de strafmaat één trap hoger. Verzwarende factoren, een nieuw element in ons strafrecht, geven geen aanleiding tot een hogere strafmaat; de rechter wordt er wel toe genoopt om daarmee in de strafvork tussen minimum- en maximumstraf rekening te houden. Dat is een goede zaak, denk ik.

Je voudrais intervenir sur le point de l'inceste parce que pas mal de collègues ont fait référence à cette problématique. Il est vrai que certaines organisations comme SOS Inceste ont demandé pendant des années d'explicitement prévoir l'inceste dans notre Code pénal. On l'a fait. On a stipulé que, dès qu'un mineur était impliqué dans une relation familiale, on parlait d'inceste. Certains collègues ont applaudi cette avancée mais voulaient aller plus loin.

Ils demandaient d'aller plus loin en cas de non-consentement entre les adultes en prévoyant de parler d'inceste quand il n'y a pas de consentement entre les adultes d'une même famille. C'est la demande explicite de Mme Matz, je pense, et d'autres dans cette salle. Peut-être s'est-on mal compris pendant les discussions en commission. Vous n'avez pas dit que, quand il y a consentement entre ces adultes, vous voudriez l'incriminer. Non, vous n'avez pas dit cela! Vous avez dit que, quand il n'y a pas de consentement entre majeurs familiaux, on parle d'inceste.

Pourquoi ne parle-t-on pas d'inceste dans notre texte? Est-ce parce qu'on ne vous aime pas, madame Matz? Est-ce parce que cela vient de l'opposition? Non! Vous savez que nous avons voté un grand nombre d'amendements que vous avez déposés. Mais ici, dans ce cas précis de majeurs familiaux sans consentement, si on parlait d'inceste, cela deviendrait compliqué. Pourquoi? Supposons des partenaires familiaux majeurs avec consentement qui posent des actes sexuels, à ce moment, on ne parle plus d'inceste. Avec des mineurs, on parlera toujours d'inceste mais avec des majeurs, cela dépendrait du consen-

sexuel avec une intention méchante ou dans un but lucratif. À ces cinq infractions de base, nous ajoutons chaque fois des circonstances aggravantes. Dans ce dernier cas, le taux de la peine est relevé d'un cran. Les facteurs aggravants constituent une nouveauté. Ils ne donnent pas lieu à un relèvement du taux de la peine mais le juge doit en tenir compte lorsqu'il examine la peine à infliger dans la fourchette entre les peines minimale et maximale.

We zijn ingegaan op het verzoek van verenigingen om incest in het Strafwetboek op te nemen voor elke minderjarige die in een seksuele relatie in de familiale sfeer ontwikkeld is. Sommigen willen dat niet-consensuele seksuele relaties tussen volwassenen daar ook onder vallen. Dat doet echter verschillende problemen rijzen. Consensuele seksuele relaties tussen meerderjarige partners in de familiale sfeer worden niet als incest beschouwd. Seksuele handelingen zonder toestemming tussen ex-partners zijn niet-consensuele intrafamiliale seksuele handelingen, maar geen incest.

In geval van een schoonvader zou u dat ook niet als incest beschouwen maar als een intrafamiliale seksuele handeling zonder instemming. Ik vrees dat men als men dat soort betrekkingen als incest zou definiëren, men heel wat problemen veroorzaakt.

tement ou du non-consentement. De plus, supposons que des ex-partenaires aient des actes sexuels sans consentement, est-ce qu'à ce moment-là, on parlerait d'inceste? Non! On parlerait alors de *niet-consensuele intrafamiliale seksuele handelingen* comme alternative.

Avec un *plusouder*. Je ne sais pas comment cela se dit en français. *Beau-père*? Neen, dat kan niet juist zijn, het is geen schoonvader. Zegt men dat zo, plusouder, *beau-père*?

Dans le cas d'un beau-père, parlez-vous spontanément d'inceste? Non. Mais quand même, en l'absence de consentement, cela relèverait d'un acte à caractère sexuel intrafamilial non consensuel. Donc, je comprends votre demande, mais je crains qu'en introduisant le terme d'inceste pour ce type de relation non consensuelle, on ne crée beaucoup de difficultés.

Nu kom ik tot hoofdstuk 2, de decriminalisering van het sekswerk.

Daarover hebben we een heel open debat gehad. Sta me toe om te verwijzen naar een column van Griet Vandermassen, gisteren in de goede krant *De Standaard*. In haar column had zij het over sekswerk en zij vernoemde een boek, waarvan ik toegeef dat ik dat niet gelezen heb. Ik lees niet zoveel boeken.

Het gaat om het boek *En vraag niet waarom* van journalist Hans Vandecandelaere. Gedurende maanden heeft hij gesproken met diverse sekswerkers, gaande van escortes over raamprostituees tot straatprostituees. Hij wou die wereld echt wel kennen. Als meest opvallende conclusie zegt hij in zijn boek dat sekswerk gevaarlijk kan zijn – mensenhandel bestaat wel degelijk –, maar de bewering dat 80 % van de sekswerkers het slachtoffer is van dwang, is uit de lucht gegrepen. Zijn empirisch onderzoek komt uit op 8 % slachtoffers van dwang in de prostitutie. Dat is nog steeds een hoog aantal, nog altijd 8 % te veel, maar het is geen reden voor desinformatie. Vandaar, de keuze die wij maken is dan ook een heel bewuste keuze.

Il y a des pays qui procèdent tout à fait autrement, comme la France et la Suède. Ils ont criminalisé le travail du sexe. C'est leur choix. Ils l'ont fait en supposant que cette forme de *bandeloosheid* disparaîtrait. Est-ce le cas? Cela a visiblement peut-être diminué. Mais, en réalité, cela a-t-il vraiment été le cas? Pour ma part, je pense que non.

Wij kiezen inderdaad voor een radicaal andere weg, de weg van de vrijheid en de zelfbeschikking. Ik wil niet overdrijven, maar ons land toont zich wel opnieuw als een ethisch progressieve natie. We hebben een belangrijke traditie opgebouwd inzake abortus, euthanasie en het homohuwelijk. Wij hebben keuzes gemaakt waar wij als land trots op zijn. België is het eerste land in Europa dat kiest voor de decriminalisering van sekswerk. Het was het tweede land in de wereld, na Nieuw-Zeeland. Andere landen hebben gekozen voor legalisering. Iemand verwees naar het systeem in Duitsland. Wij zijn het eerste land in Europa dat kiest voor de decriminalisering, dat is iets anders dan legalisering. In Duitsland heeft men gelegaliseerd, met seksfabrieken en bordelen als gevolg. Dat is niet de keuze die wij maken. Mevrouw Hugon, sekswerk is inderdaad geen werk zoals ander werk. Het is geen werk dat vergelijkbaar is met ander werk. Er zijn inderdaad fundamen-

Nous avons mené un débat très ouvert concernant la dépénalisation du travail du sexe. Dans le livre intitulé *En vraag niet waarom*, qu'il a écrit après avoir rencontré des travailleurs du sexe pendant plusieurs mois, Hans Vandecandelaere conclut que l'affirmation selon laquelle 80 % des travailleurs du sexe sont victimes de la contrainte, ne repose sur rien. D'après son étude empirique, il ne s'agirait que de 8 %. Le choix que nous avons opéré est dès lors un choix parfaitement conscient.

Sommige landen, zoals Frankrijk en Zweden, gaan anders te werk en stellen klanten van sekswerkers strafbaar. Ze gaan ervan uit dat deze vorm van ontucht zo zal verdwijnen. Is dat zo? Ik denk van niet.

Nous choisissons la voie de la liberté et de l'autodétermination. Notre pays se profile de nouveau comme une nation éthiquement progressiste. La Belgique est le premier pays d'Europe, et après la Nouvelle-Zélande, le deuxième pays du monde, à opter pour la dépénalisation du travail du sexe. Nous n'optons pas pour la légalisation parce que le travail du sexe n'est pas comparable à un autre travail. Nous souhaitons reconnaître les travailleurs du sexe comme un groupe professionnel à

tele vrijheden waarvan wij geen afstand willen doen. Collega's, wij hebben deze keuze echter gemaakt omdat we de sekswerkers erkenning willen geven als volwaardige beroepsgroep, als volwaardige mensen.

Ik wil even een tekst voorlezen. We hebben hier niet de traditie dat mensen die niet behoren tot het Parlement hier het woord mogen nemen, behalve in commissiezittingen. Ik wil even voorlezen wat UTSOPI, de vereniging van sekswerkers, heeft geschreven naar aanleiding van de behandeling van en straks ook de stemming over het wetsontwerp: "Deze hervorming is het eindresultaat van een strijd die wij, sekswerkers, in ons land al dertig jaar voeren. Die strijd wordt niet enkel hier gevoerd, overal ter wereld strijden honderdduizenden sekswerkers voor datgene wat wij hier in ons land hier en nu bereiken. Dit is een hervorming die komaf maakt met een contraproductief slachtofferdiscours dat sekswerkers enkel maar stigmatiseert en afhankelijk maakt van anderen." Ze zeggen: wil je ons helpen, geef ons dan rechten. Eén van de leden vatte het enkele jaren geleden als volgt samen:

"Si on nous donne plus de droits, on aura plus de choix."

part entière. Selon l'association de travailleur(s) du sexe UTSOPI, cette réforme constitue l'aboutissement d'une lutte menée depuis trente ans déjà. Elle met fin à un discours victimaire contre-productif qui ne fait que stigmatiser les travailleurs du sexe et les rend dépendant d'autrui. Il y a quelques années, l'un des membres d'UTSOPI a résumé les choses comme suit:

"Als we meer rechten krijgen, zullen we ook meer keuzes hebben."

Dat is wat hier is gebeurd, zegt UTSOPI. De oprichtster van UTSOPI, Sonia Verstappen, zei het volgende:

"La réforme se caractérise par son pragmatisme. Elle n'a pas été élaborée par quelques technocrates dans un bureau. Non, nous les travailleuses et les travailleurs du sexe, nous avons été écoutés et consultés. C'est une grande première. Enfin, nous avons le sentiment que nous existons."

De oprichtster van die vereniging noemde dit een pragmatische hervorming, die niet het resultaat was van het werk van technocraten, maar waarbij de sekswerkers gehoord en geraadpleegd werden. Ze besloot met de woorden: "Eindelijk hebben we het gevoel dat we bestaan."

Collega's, ik besluit mijn betoog met de verklaring van UTSOPI. "Dat België het eerste land is in Europa, en het tweede land ter wereld, waar men naar sekswerkers luistert en ze wil decriminaliseren, hoeft niet te verbazen. Wij zijn een ethisch progressieve natie. Wij hebben nood aan ethiek en niet aan moraal. Objectieve feiten en intellectuele eerlijkheid, geen hysterisch paniekvoetbal. Wij hopen dat ons voorbeeld snel navolging krijgt, in het belang van honderdduizenden, wereldwijd, die gebukt gaan onder stigmatisering, onder willekeur en rechteloosheid."

Sur son site internet, l'Ordre des barreaux flamands (Orde van Vlaamse Balies – OVB) attire l'attention sur le fait que les infractions sexuelles sont généralement correctionnalisées, de sorte que dans ces cas de figure la peine infligée sera moins lourde dans la pratique.

Dank aan UTSOPI om het zo mooi te formuleren.

Collega's, ik wil eindigen.

Sommigen van u hebben vragen gesteld maar ik wil niet te technisch worden. Men heeft verwezen naar de opmerkingen van de OVB, die vandaag een halve pagina in *Het Laatste Nieuws* heeft gevuld. Ik heb intussen gezien dat de OVB op haar website het volgende heeft gepubliceerd: bij de afweging brengt Advocaat.be voor de duidelijkheid in herinnering dat seksuele misdrijven doorgaans gecorrectionaliseerd worden, zodat in die gevallen de strafmaat die de wet oplegt, in de praktijk minder streng zal uitvallen.

Madame Matz, vous avez parlé de Avocats.be et c'est ce qu'ils disent

sur leur site aujourd'hui.

Mevrouw Bury, u hebt gesproken over de problematiek van de verbeurdverklaring en de discriminerende drijfveren. Sommigen vroegen zich af hoe het kan dat iemand wordt verkracht wegens zijn politieke of syndicale aanhorigheid. Eerst en vooral, die drijfveren zijn ingevoerd in 2007 en 2009. Gelukkig dat dit al lang geleden is ingevoerd. Ik kan mij voorstellen dat er niet zo heel veel verkrachtingen zijn door het feit dat iemand bepaalde politieke of syndicale overtuigingen heeft. Stel dat iemand wordt verkracht wegens zijn syndicale of politieke overtuiging, dan is dat inderdaad een verzwarende omstandigheid die zwaarder moet worden bestraft. Ja, omdat we mensen willen beschermen. Dat is de reden waarom we dat hebben ingevoerd. Daar lacherig over doen of dat afwijzen, dat is pas slachtoffers in de kou laten staan. Ik ben blij dat de OVB dat heeft rechtgezet.

Mevrouw De Wit, u hebt gelijk over de TBS. We zullen dat moeten bijsturen en aanpassen. U hebt ook een amendement ingediend. U bent een heel slimme dame, u luistert ook, u past aan. Ik denk dat we het debat daarover zullen voeren. In het kader van het nieuwe Strafwetboek zullen er aanpassingen komen, maar we mogen dat niet alleen doen voor seksuele misdrijven. We moeten dat ook doen voor andere misdrijven. Dat moet ook altijd proportioneel en doordacht gebeuren.

Ik wil besluiten met een overzicht van de vele schandalen van seksueel geweld die de voorbije jaren over ons land zijn gerold. Ik vertelde u het verhaal van de basketbalcoach van mei 2015. In oktober en november 2017 was er #MeToo. In november 2018 was er het probleem van de tienerpooiers. Op 4 mei 2019 was er de moord op Julie Van Espen. In september 2020 waren er de internationale hulpverleners die seks vroegen in ruil voor hulp. Op 1 juni 2021 stapte een meisje van 14 jaar uit het leven door de verspreiding van seksuele beelden. In oktober en november 2021 waren er schandalen in Elsene en Gent – #BalanceTonBar – en de getuigenissen over de verkrachtingsdrugs in de reportage van *Pano*. In januari 2022 was er het schandaal van de *Voice of Holland*. Vorige maand waren er de verhalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de academische wereld. Maand na maand, jaar na jaar seksueel geweld.

Als wij vandaag het voorliggend wetsontwerp goedkeuren, dan doen wij dat om de vele slachtoffers in ons land beter te beschermen. Dat is onze opdracht, onze plicht, onze overtuiging. Ik wil u oprecht bedanken voor uw inzet en het debat dat wij hierover op een serene manier hebben kunnen voeren. (*Applaus*)

01.30 Sophie De Wit (N-VA): Mijnheer de minister, ik heb goed naar u geluisterd. U hebt een aantal punten erg snel behandeld, maar dat neem ik u niet kwalijk. Het is nu immers al voorbij middernacht en we zijn nog niet aan het einde van de agenda. Op een gegeven moment hebt u, net zoals collega Geens, gezegd dat er geld en moed nodig is. Dat klopt, ik spreek dat niet tegen. Ik ben het daar volledig mee eens. Als die twee zaken nodig zijn, dan moet men ook de juiste keuzes maken.

Sta mij toe even de volgende kanttekening te maken. Ik heb niets tegen stations of tegen treinen en ik heb ook helemaal niets tegen de stad Bergen, want mijn metekind en zeer lieve familie wonen daar. Wanneer ik echter vaststel dat voor de bouw van het station van Bergen niet de

Mme Bury a soulevé la question de la confiscation et des mobiles discriminatoires. La circonstance aggravante de viol en raison d'une appartenance politique ou syndicale a été introduite en 2007 et 2009. Ironiser à ce propos ou rejeter de tels mobiles équivaut à abandonner les victimes à leur sort. Je me réjouis que l'OVB ait rectifié ce point.

Mme De Wit a raison en ce qui concerne la mise à la disposition. Des adaptations interviendront dans le cadre du nouveau Code pénal mais nous devons également en prévoir pour d'autres infractions.

Ces dernières années, de nombreux scandales de violences sexuelles ont secoué notre pays. En adoptant ce projet de loi aujourd'hui, nous ferons en sorte de mieux protéger les nombreuses victimes dans notre pays. Je voudrais remercier sincèrement chacune et chacun pour son implication dans ce dossier et pour le débat serein que nous avons mené. (*Applaudissements*)

01.30 Sophie De Wit (N-VA): Je souscris totalement aux propos du ministre lorsqu'il indique qu'il faut de l'argent et du courage. Encore faut-il aussi opérer les bons choix. Je suis écœurée en constatant qu'on peut construire une gare pour 324 millions d'euros à Mons mais qu'on n'a pratiquement pas d'argent pour des cellules.

Il est également exact qu'il fallait moderniser le droit pénal sexuel au

oorspronkelijk geraamde 30 miljoen of de door Geens aangehaalde 250 miljoen maar 324 miljoen euro kan worden uitgegeven terwijl we onze gevangencellen amper kunnen renoveren en al zeker geen nieuwe cellen kunnen bouwen, dan draait mijn maag om, mijnheer de minister. Ja, er is geld nodig, ja, er is moed nodig. De juiste keuzes zijn nodig en die zijn niet altijd gemaakt. We hebben eerst nog gevangencellen afgedankt om ze daarna weer te huren. Dat dat een doorlopende rekening oplevert, is een andere discussie. Dat zijn ook verkeerde keuzes.

Voorts betoogt u, mijnheer de minister, dat het seksueel strafrecht vernieuwd moest worden, omdat het tot een oude koterij was geworden en versleten was, en dat u een nieuw huis hebt gebouwd. Ik ben het met u eens dat het seksueel strafrecht mocht en moest worden gemoderniseerd. Dat heb ik gezegd. Ik vind het ook evident dat dat ook gebeurt. Door bepaalde voorafnames, waarbij u niet consequent bent geweest – het ene hebt u aangepakt; het andere niet –, hebt u er zelf weer koterijen aan toegevoegd; ik heb het onder andere over het feit dat de verzwarende factoren alleen van toepassing zijn voor seksuele misdrijven. Nog erger, u riskeert een leeg kot te hebben gemaakt door in onderhavige tekst beslissingen over prostitutie te nemen, los van het feit dat de eisen ter zake terecht zijn. Immers, volgens de procureurs-generaal was het thema beter behandeld samen met het thema mensenhandel, omdat een en ander niet meer vervolgbaar wordt. Ik hoop dat de procureurs-generaal ongelijk zullen hebben en dat u gelijk hebt. Ik vrees er echter voor. U hebt misschien zelfs letterlijk een leeg kot gemaakt, mijnheer de minister. We moeten de discussie voeren of en wanneer een straf zinvol is. Wij worden er soms van beschuldigd dat we iedereen in de gevangenis willen stoppen. Neen, er moet inderdaad een gepaste straf zijn. Ik heb dat nooit tegengesproken en zal dat ook niet doen, maar in onderhavig ontwerp stoemelings alle drempels laten vallen, niet alleen voor seksueel getinte feiten, maar voor alle feiten vind ik niet correct. Het komt u heel goed uit dat de drempel wegvalt, want dan is dat debat al achter de rug. We moeten het debat daarover voeren, maar niet naar aanleiding van onderhavig ontwerp. Dat ontwerp moet in een ander debat worden aangesneden.

Ik heb heel veel interessante zaken van u gehoord en ik volg u op veel punten. Ik heb u ook nog niet zo lang geleden heel overtuigend boeiende dingen over de terbeschikkingstelling horen zeggen naar aanleiding van de zaak van kleine Dean. Nu schuift u die gewoon opzij. Dat doet bij mij vragen rijzen over al wat u tevoren al hebt gezegd en die ik misschien wel terecht vond. Immers, ik had mij gealigneerd op uw lijn, een lat die voor mij hoger mocht, terwijl we nu zelfs niet meer samen onder de lat gaan, want u schuift die gewoon opzij.

Ik wil naar uw zinvolle en mooie woorden luisteren, maar wat zijn die woorden allemaal waard als de daad niet volgt en dat amendement vandaag niet wordt aangenomen? Als u die voorafname voor het ene kunt doen, dan kunt u dat immers ook voor het andere. Dat is consequent zijn. Daar hebt u ook moed voor nodig. Als u die moed niet opbrengt, zijn al die mooie en correcte woorden voor mij veel minder waard en dat is bijzonder jammer, zeker voor een dergelijk belangrijk thema.

01.31 Vanessa Matz (Les Engagés): Madame la présidente, je remercie le ministre pour ses réponses.

sein du nouveau Code pénal. C'était une annexe tombant en ruines. Par le biais de facteurs aggravants qui ne sont d'application qu'aux délits sexuels, le ministre y a toutefois ajouté de nouvelles annexes.

Le ministre risque en outre de créer une coquille vide en prenant des décisions en matière de prostitution, et ce, indépendamment de la question de la traite des êtres humains. J'espère à cet égard que les procureurs généraux auront tort et que le ministre aura raison, mais j'en doute. Les peines doivent être adéquates – tout le monde ne doit pas être condamné à une peine de prison – mais il n'est pas correct d'abandonner à présent tous les seuils. Ce thème doit faire l'objet d'un autre débat.

Le ministre met tout simplement de côté la question de la mise à la disposition, alors qu'il n'y a pas si longtemps encore, il est venu tenir avec conviction, dans cet hémicycle, des propos passionnants à cet égard. Que valent ses belles paroles si elles ne se traduisent pas par des actes? Il est dommage qu'il manque de courage.

01.31 Vanessa Matz (Les Engagés): De minister heeft verklaard

Il a dit que le Collège des procureurs généraux a pris une option. Le Collège des procureurs généraux ne prend pas d'option. C'est vous, monsieur le ministre, qui prenez des options politiques! Lui, il nous dit que l'option politique que vous avez choisie est mauvaise pour la protection des victimes. Ce n'est pas une option! Il dit juridiquement qu'il ne saura pas poursuivre ou, en tout cas, qu'il le fera de manière beaucoup plus compliquée.

Par ailleurs, à entendre les chiffres que vous donnez, en disant qu'il n'y a que 8 % d'exploitation dans la prostitution, 8 % d'exploitation ou traite des êtres humains, à mon avis, nous ne vivons pas sur la même planète! Toutes les associations qui sont venues en commission ont dit qu'il s'agissait plutôt de 80 % d'exploitation et de 20 % de personnes consentantes. Ce n'est pas du tout la même chose!

Je comprends que, si on vous a communiqué ces chiffres-là, vous légifériez de cette manière. Mais les chiffres ne sont pas ceux-là. L'ONU estime qu'on atteint 85 à 90 % d'exploitation à travers le monde. Je ne vois pas pourquoi la Belgique ferait exception.

Ce que je n'aime pas tellement, c'est qu'au travers du message que vous venez de délivrer, vous dites à des personnes qu'elles auront un statut. Or nous savons bien que rien n'est réglé avec le Code pénal. Rien n'est réglé! Ces personnes n'auront pas de statut parce qu'aujourd'hui, on vote ce texte. Et, si ce texte est voté aujourd'hui, d'autres personnes qui sont des victimes seront demain susceptibles d'être beaucoup plus exploitées car on ne saura pas mettre la main sur leur proxénète. C'est cela que nous sommes en train de faire aujourd'hui.

01.32 Katleen Bury (VB): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik denk dat ik geen antwoord heb gekregen op mijn vraag over de verbeurdverklaring.

01.33 Minister Vincent Van Quickenborne: Mevrouw Bury, het gaat over de verruimde verbeurdverklaring. U bent een uitstekend parlements lid, maar ook dat is de overname van een bestaand artikel, namelijk artikel 382ter van het Strafwetboek. Het bestaat reeds, de verruimde verbeurdverklaring is geen nieuwe techniek. Bovendien, een eigenaar die daarvan helemaal geen weet heeft, kan zich perfect verzetten voor de rechtbank tegen de inbeslagname van de woning. De OVB zegt vandaag in een verklaring, dat staat op de website, dat de mogelijkheid voor de rechter om tot verbeurdverklaring over te gaan, een element is dat op zich niet nieuw is. Met andere woorden, het is niet zo dat wij dat nu plotseling invoeren.

01.34 Katleen Bury (VB): Hoe is die persoon dan op de hoogte van die procedure voor de rechtbank, als hij dat niet weet? Hij is eigenaar van die woning maar heeft niets met die zaak te maken.

01.35 Minister Vincent Van Quickenborne: Hij kan perfect in verzet gaan, dat is geen probleem.

01.36 Katleen Bury (VB): Hij is op de hoogte van die procedure?

01.37 Minister Vincent Van Quickenborne: De verruimde verbeurdverklaring is een systeem dat bekend is. Het is perfect mogelijk voor de eigenaar om zich daartegen te verzetten. Dat gebeurt trouwens ook. Men maakt nu wat misbaar, maar dat is een techniek die reeds lange

dat het College van procureurs-generaal een keuze gemaakt heeft, maar dat is niet waar: het zegt dat de politieke keuze die u gemaakt hebt een slechte zaak voor de bescherming van de slachtoffers is en dat het voor het openbaar ministerie ingewikkelder zal worden om tot een vervolging over te gaan.

U hebt het over 8 % van de prostituees die uitgebuit wordt, terwijl alle verenigingen die we gehoord hebben aangaven dat 80 % uitgebuit wordt en er bij 20 % sprake is van toestemming! De VN schatten dat wereldwijd 85 tot 90 % van de sekswerkers uitgebuit wordt. Ik zie niet in waarom België daarop een uitzondering zou moeten vormen. U laat uitschijnen dat prostituees een statuut zullen krijgen, terwijl er met dit Strafwetboek niets geregeld wordt. Integendeel, slachtoffers dreigen meer uitgebuit te worden, aangezien hun pooier niet strafbaar gesteld kan worden.

01.32 Katleen Bury (VB): Je n'ai pas obtenu de réponse à ma question sur la confiscation.

01.33 Vincent Van Quickenborne, ministre: La technique de la confiscation élargie est reprise de l'article 382ter actuel du Code pénal. Un propriétaire qui n'a pas eu connaissance de l'infraction peut très bien s'adresser au tribunal pour s'opposer à la confiscation du logement. L'OVB reconnaît également qu'il ne s'agit pas d'un élément nouveau.

tijd bestaat en die wij gewoon ook hier hebben toegepast.

01.38 Nabil Boukili (PVDA-PTB): Monsieur le ministre, je vous ai écouté avec attention et je vous ai entendu dire que vous étiez favorable à une assistance juridique aux victimes. Cela tombe très bien puisque j'ai déposé un amendement dans ce sens. J'espère donc que vous allez inciter votre majorité à le soutenir car il correspond exactement à ce que vous avez défendu.

01.38 Nabil Boukili (PVDA-PTB): U hebt verklaard dat u voorstander bent van juridische bijstand voor de slachtoffers. Ik heb een amendement in die zin ingediend en ik hoop dat u de meerderheid zult aansporen om het te steunen.

La **présidente**: Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles **Bespreking van de artikelen**

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion.
(Rgt 85, 4) **(2141/18)**

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(2141/18)**

Le projet de loi compte 118 articles.
Het wetsontwerp telt 118 artikelen.

* * * * *

Amendements déposés:

Ingediende amendementen:

Art. 5

- 144 – Nabil Boukili (2141/19)

Art. 6

- 149 – Sophie Rohonyi (2141/19)

Art. 10

- 150 – Sophie Rohonyi (2141/19)

Art. 20

- 151 – Sophie Rohonyi (2141/19)

Art. 21

- 152 – Sophie Rohonyi (2141/19)
- 147 – Vanessa Matz (2141/19)

Art. 74

- 146 – Nabil Boukili (2141/19)
- 153 – Sophie Rohonyi (2141/19)

Art. 75 à/tot 83

- 148 – Vanessa Matz (2141/19)

Art. 85

- 143 – Spohie De Wit (2141/19)

Art. 102/1(n)

- 145 – Nabil Boukili (2141/19)

* * * * *

Le groupe Vlaams Belang a demandé un vote divisé sur les articles 48, 74, 84, 86, 87, 88 et 114.

De Vlaams Belangfractie heeft een gesplitste stemming gevraagd over de artikelen 48, 74, 84, 86, 87, 88 en 114.

Conclusion de la discussion des articles:
Besluit van de artikelsgewijze bespreking:

Réservés: les amendements et les articles 5, 6, 10, 20, 21, 48, 74 à 88 et 114.

Aangehouden: de amendementen en de artikelen 5, 6, 10, 20, 21, 48, 74 tot 88 en 114.

Adoptés: les articles 1 à 4, 7 à 9, 11 à 19, 22 à 47, 49 à 73, 89 à 113 et 115 à 118.

Aangenomen: de artikelen 1 tot 4, 7 tot 9, 11 tot 19, 22 tot 47, 49 tot 73, 89 tot 113 en 115 tot 118.

* * * * *

Auront lieu ultérieurement: le vote sur les amendements et articles réservés et le vote sur l'ensemble.

Zullen later plaatsvinden: de stemming over de aangehouden amendementen, de aangehouden artikelen en de stemming over het geheel.

02 **Projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre *Vibis* dans le livre 3 de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique (2355/1-12)**

02 **Wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel *Vibis* in boek III van het oude Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht (2355/1-12)**

Discussion générale

Algemene bespreking

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend

De rapporteur, mevrouw Van Bossuyt, verwijst naar haar schriftelijk verslag.

02.01 **Anneleen Van Bossuyt (N-VA):** Mevrouw de voorzitter, ik verwijs naar het schriftelijk verslag.

Ik wil wel graag het woord nemen namens mijn fractie. Het is intussen al vrijdag dus ik zal het kort houden. We hebben hierover al een uitgebreide discussie gehad in de commissie.

Een positief element in wat voorligt is het feit dat de wettelijke garantietermijn twee jaar blijft. We weten dat de verlenging ervan op tafel lag. We zijn dus blij dat de termijn twee jaar is gebleven, zeker ook omdat dit in de meeste andere Europese lidstaten eveneens het geval is. Daarnaast is het zo dat we in België de regeling van de verborgen gebreken kennen. Hierdoor kan de consument tot tien jaar na de aankoop van een herstel genieten. Het is ook goed dat deze regeling blijft bestaan.

Er is echter één element waarmee wij het als fractie heel moeilijk hebben. Ik heb dat ook in de commissie duidelijk gemaakt. De termijn voor de omkering van de bewijslast was tot voor kort zes maanden. In de richtlijn werd voorgesteld om die te verdubbelen en dus te verlengen tot één jaar. Deze regering heeft ervoor gekozen om die te verviervoudigen en dus te verlengen tot twee jaar. Dat is volgens ons totaal niet proportioneel. Men zal maar een verkoper zijn die tot twee jaar na aankoop van een product moet kunnen aantonen dat het defect van het product het gevolg is van een verkeerd gebruik door de consument. Dat legt volgens ons een heel grote last op de ondernemingen. Bovendien is de extra bescherming die deze langere termijn consumenten biedt beperkt. Onderzoek toont namelijk aan dat het merendeel van de gebreken, namelijk 82 %, in het eerste jaar na aankoop voorkomt. Als men de termijn van de omkering van de bewijslast dus al verdubbeld zou hebben tot één jaar, zou men de meerderheid van de gevallen al

02.01 **Anneleen Van Bossuyt (N-VA):** Je renvoie au rapport écrit.

Au nom de mon groupe, j'estime qu'il est positif que le délai de garantie légale de deux ans soit maintenu. La plupart des autres États membres de l'UE appliquent également ce délai. En outre, les règles relatives aux vices cachés confèrent au consommateur un droit à la réparation jusqu'à dix ans après l'achat.

Nous estimons qu'il est disproportionné de faire non pas doubler, comme le propose la directive, mais quadrupler le délai de renversement de la charge de la preuve qui est actuellement de six mois. Pour les entreprises, il est difficile de prouver jusqu'à deux ans après l'achat qu'un défaut est dû à une mauvaise utilisation. Par ailleurs, ce système n'améliore guère la protection des consommateurs. La secrétaire d'État s'adonne ici à un jeu de surréglementation.

Afin de rétablir l'équilibre entre la protection des consommateurs et

kunnen oplossen.

Zal deze regering bovendien aan *gold-plating* doen, mevrouw de staatssecretaris? Ik heb u daarover al meermaals ondervraagd en u heeft steeds bij hoog en bij laag volgehouden dat u dat niet zou doen. We hebben hier echter een goed voorbeeld van *gold-plating*, wat dus absoluut niet in het belang is van onze ondernemingen. Ik ben ervan overtuigd dat u dat ook heel goed weet.

Wij hadden in de commissie al een aantal amendementen ingediend, onder andere om de omkering van de bewijslast terug te brengen van twee naar één jaar, wat al een verdubbeling is van wat vandaag bestaat. Wij zullen dat amendement in de plenaire vergadering opnieuw indienen, om het evenwicht tussen enerzijds de bescherming van de consument en anderzijds de administratieve last voor de bedrijven te herstellen.

02.02 Patrick Prévot (PS): Madame la secrétaire d'État, chers collègues, au nom de mon groupe, je me réjouis de ce projet de loi en matière de garantie légale, car il incitera à une plus longue durabilité des produits et à lutter contre l'obsolescence programmée. Il aura également un impact positif sur le portefeuille des consommateurs, ce qui est une bonne chose.

En particulier, je vise les dispositions permettant aux consommateurs de faire jouer la garantie légale dont ils bénéficient sur les biens achetés alors qu'actuellement, le consommateur bénéficie d'une inversion de la charge de la preuve de six mois, point sur lequel nous n'étions pas d'accord avec la N-VA. Or, on sait et cela a été démontré au cours des auditions qu'il est extrêmement difficile pour le consommateur de faire valoir la charge de la preuve au-delà de ce délai de six mois.

Avec le projet présenté aujourd'hui, la période durant laquelle le consommateur bénéficie de cette inversion de la charge de la preuve passera de six mois à deux ans. Nous trouvons que cela va dans le bon sens contrairement à ce que pense la N-VA. Ce délai quadruplé permettra d'améliorer la qualité et la durabilité des produits sur le marché et *in fine* sur le pouvoir d'achat puisqu'il ne faudra plus racheter un produit défectueux après un an d'utilisation.

La Belgique sur ce point se montre volontariste puisqu'elle a décidé d'un niveau maximal de protection dans le cadre de ce qui est fixé par l'Europe. Ce projet de loi améliorera fortement la protection du consommateur. Cela peut inciter les fabricants à une plus longue durabilité des produits, raison pour laquelle nous sommes heureux d'avoir quadruplé ce délai. Cela aura aussi un impact positif tant sur le portefeuille que sur l'environnement.

Nous soutiendrons donc avec beaucoup d'enthousiasme ce projet de loi.

02.03 Erik Gilissen (VB): Mevrouw de voorzitter, collega's, een belangrijk deel van dit wetsontwerp gaat over de uitbreiding van de garantietermijnen.

De uitbreiding van de garantietermijnen is een goede zaak voor de consument. Uit de hoorzittingen over dit wetsontwerp die werden ge-

les charges administratives supplémentaires pour les entreprises, nous présentons un amendement tendant à porter ce délai à un an.

02.02 Patrick Prévot (PS): Dit wetsontwerp strekt ertoe de duurzaamheid van producten te verbeteren en maakt het mogelijk om de strijd aan te gaan met geplande veroudering. Uit de hoorzittingen is gebleken dat het voor de consument moeilijk is om de bewijslast te doen gelden na zes maanden wettelijke garantie. In dit ontwerp wordt de duur van de omkering van de bewijslast opgetrokken tot twee jaar. Dat zal de kwaliteit van de producten ten goede komen, maar ook de koopkracht, aangezien defecte producten niet langer opnieuw gekocht moeten worden nadat ze een jaar gebruikt werden.

Door te kiezen voor het maximale beschermingsniveau van het door Europa vastgelegde kader geeft ons land blijk van voluntarisme. Het ontwerp leidt tot een betere bescherming van de consument, wat de fabrikanten ertoe kan aanzetten om hun producten duurzamer te maken. Het ontwerp zal zowel een positieve impact hebben op onze portefeuille als op het leefmilieu. We zullen het dan ook steunen.

02.03 Erik Gilissen (VB): L'extension des délais de garantie est positive pour le consommateur et n'aurait qu'un impact limité sur le prix. Si cela permet d'utiliser les produits plus longtemps, cela signifie également moins de déchets et

organiseerd in de commissie, bleek dat de verlenging van de garantietermijnen slechts een beperkte impact zou hebben op de verkoopprijzen. Als wij hierdoor producten krijgen die langer meegaan, zorgt dit voor minder afval. Dat is beter voor het milieu, en uiteindelijk ook beter voor de consument.

Wij hebben echter wel enkele bezorgdheden geuit over een aantal zaken in dit wetsontwerp.

Een eerste bezorgdheid is die over de verschillende termijnen die gehanteerd worden. Voor de aansprakelijkheid is de termijn twee jaar. De bewijslast rust op de handelaar, ook gedurende twee jaar. Daartegenover staat echter dat er bij een gebrek een kennisgevingplicht is van twee maanden. Consumenten die dus niet in de mogelijkheid zijn om binnen de twee maanden een gebrek te melden, verliezen als het ware hun recht op garantie. Consumenten die regelmatig gebruikmaken van een bepaald product of een bepaald toestel, zullen daar nauwelijks hinder van ondervinden, want die zullen dat toestel uiteraard ook graag snel willen laten herstellen. Als een consument echter minder frequent gebruikmaakt van een toestel, of in de onmogelijkheid is het binnen de twee maanden voor herstelling aan te bieden of het gebrek te melden, door een geval van overmacht bijvoorbeeld, heeft die consument een probleem, zelfs als het goed nog ruim binnen de garantietermijn zit.

Om hiervoor een oplossing te bieden, heb ik namens de Vlaams Belangfractie een amendement ingediend met als doel de termijn waarbinnen een gebrek gemeld moet worden gelijk te stellen aan de garantietermijn.

Dat amendement vond echter geen meerderheid in de commissie. De collega's met voortschrijdend inzicht krijgen een nieuwe mogelijkheid, want wij hebben ons amendement in deze plenaire vergadering opnieuw ingediend.

Tevens wens ik nogmaals de aandacht te vestigen op artikel 11, meer bepaald het nieuw hoofdstuk 6, § 3, de punten 1 en 2. Ik citeer: "De handelaar ziet af van het gebruik van andere inhoud dan persoonsgegevens die was verstrekt of gecreëerd door de consument bij het gebruik van de door de handelaar geleverde digitale inhoud of digitale dienst, behalve indien die inhoud, ten eerste, geen nut heeft buiten de context van de door de handelaar geleverde digitale inhoud of digitale dienst, en ten tweede, indien die inhoud enkel verband houdt met de activiteit van de consument bij het gebruik van de door de handelaar geleverde digitale inhoud of digitale dienst." Als de door de consument verstrekte of gecreëerde andere inhoud dan persoonsgegevens dus geen nut heeft voor die handelaar, bijvoorbeeld door de consument geüploade foto's of video's of wat dan ook, dan mag die handelaar daarvan gebruikmaken. Dat mag ook als die andere inhoud enkel verband houdt met de activiteit van de consument.

Voor onze fractie is dat tegenstrijdig met de geest van dit wetsontwerp. De consument moet volgens ons altijd het recht hebben om persoonlijke gegevens en inhoud te laten verwijderen. Of inhoud al dan niet nut heeft buiten de context van de door de handelaar geleverde digitale inhoud of digitale dienst, wordt bovendien eenzijdig door de handelaar bepaald, waardoor dat betwistbaar is. Om die reden hebben wij in de commissie een amendement ingediend om in artikel 11 de punten 1

a, par conséquent, un impact positif sur l'environnement.

Nous déplorons cependant l'existence de différents délais. La période de responsabilité et le délai dans lequel la charge de la preuve incombe au commerçant sont de deux ans, mais, dans le cadre de l'obligation de notification, les consommateurs n'ont que deux mois pour signaler un défaut. Pour les consommateurs qui n'utilisent un produit que de manière sporadique, ce délai est trop court. Nous avons présenté un amendement afin de rendre le délai de notification équivalent au délai de garantie.

L'amendement n'a pas recueilli de majorité mais les membres ouverts à l'évolution des idées pourront encore l'adopter en plénière.

Le texte comporte également une disposition permettant au professionnel d'utiliser des données du consommateur, comme une photo ou une vidéo, dès lors que ce contenu ne lui est d'aucune utilité. Ceci est également autorisé lorsque ce contenu n'a trait qu'à l'activité du consommateur. Cette disposition est, selon nous, contraire à l'esprit du projet de loi. Le consommateur doit toujours avoir le droit de retirer des données personnelles et il est contestable que le professionnel définisse unilatéralement "l'utilité" de ces données. C'est pourquoi nous avons présenté en commission un amendement visant à supprimer les points 1 et 2 de l'article 11. Cet amendement n'a pas été soutenu mais nous lui donnons également une deuxième chance en plénière.

En commission, nous avons soutenu l'ensemble du texte et nous nous sommes abstenus lors du vote sur les articles 5 et 11. Nous voterons de même aujourd'hui en séance plénière.

en 2 onder het nieuw hoofdstuk 6, § 3, te schrappen. Ook dat amendement werd niet gesteund. We dienen het in deze plenaire vergadering opnieuw in om erover te stemmen. U krijgt dus ook voor dit amendement een tweede kans.

In de commissie heeft onze fractie zich om de vermelde redenen onthouden op de artikelen 5 en 11. Wij hebben echter het geheel gesteund en zullen dit vandaag in plenaire vergadering ook doen.

02.04 Roberto D'Amico (PVDA-PTB): Madame la présidente, madame la secrétaire d'État, chers collègues, comme je l'ai déjà dit en commission, je suis content que l'on aborde la question de la garantie légale dans ce Parlement. C'est l'occasion de parler de la durabilité des marchandises et de l'obsolescence programmée.

J'ai trop souvent entendu, dans cet hémicycle, les parlementaires en appeler à la responsabilité individuelle du consommateur pour faire changer la production. Pourtant, c'est bien la production qui détermine la consommation et non l'inverse.

Lors des auditions, l'association de défense des consommateurs, Test Achats, a défendu une extension de la garantie légale de deux à trois ans. La professeure de la KUL, Evelyne Terryn, a souligné qu'il s'agirait d'une opportunité ratée pour la durabilité des objets, si on ne prolongeait cette garantie.

La garantie de deux ans tel qu'elle existe aujourd'hui a été fixée par une directive de 1999 qui a été transposée en 2004. Après presque 20 ans, nous pourrions être un peu plus audacieux pour produire des biens plus durables. D'ailleurs, la directive européenne nous permet de mettre en place une législation plus ambitieuse.

Avec l'amendement que nous avons déposé, nous ne demandons pas une garantie de vingt ou dix ans, nous proposons que la garantie soit étendue à trois ans, comme c'est déjà le cas en Suède, depuis plusieurs années. Nous devons nous inspirer des bons exemples en Europe pour nous hisser vers le haut.

Je terminerai mon intervention en m'adressant directement à vous, madame la secrétaire d'État. Je sais que vous me rétorquerez que vous avez allongé le retournement de la charge de la preuve en faveur du consommateur, avec ce projet de loi. Mon groupe soutient, d'ailleurs, cette mesure. Mais pourquoi ne vous-êtes vous pas montrée plus ambitieuse concernant la durée de la garantie légale? Ne serait-ce pas une bonne mesure à la fois pour les consommateurs, mais aussi pour l'environnement, sachant que l'on favoriserait la filière de la réparation? Je vous sou mets donc cet amendement qui est le fruit des suggestions faites, lors des auditions, par Test Achats et de la professeure Evelyne Terryn qui vise une extension à trois ans de la garantie légale.

02.05 Staatssecretaris Eva De Bleeker: Mevrouw de voorzitter, we hebben dit wetsontwerp al uitgebreid besproken in de commissie. Er was algemene tevredenheid over de omzetting van de garantierichtlijn. Dat is ongetwijfeld gelinkt aan het feit dat de bepalingen van dit wetsontwerp er echt wel voor zorgen dat de consument beter beschermd is, dat zijn rechten worden uitgebreid en dat de handhaving van die rechten beter mogelijk wordt door onder andere de Economische Inspectie.

02.04 Roberto D'Amico (PVDA-PTB): Ik ben blij dat men de kwestie van de wettelijke garantie aanpakt. Dit vormt de gelegenheid om het over de duurzaamheid van goederen en geprogrammeerde veroudering te hebben.

Sommige parlementsleden doen een beroep op de individuele verantwoordelijkheid van de consument om een verandering teweeg te brengen op het stuk van de productie. Het is echter de productie die bepalend is voor de consumptie.

Tijdens de hoorzittingen heeft Test Aankoop voor een uitbreiding van de wettelijke garantie van twee tot drie jaar gepleit. Evelyne Terryn, hoogleraar aan de KUL, heeft daarvoor ook een lans gebroken.

De Europese richtlijn geeft ons de mogelijkheid een ambitieuzere wetgeving in te voeren.

Het amendement dat we ingediend hebben, strekt tot de uitbreiding van de garantie tot drie jaar. Dat is al het geval in Zweden.

02.05 Eva De Bleeker, secrétaire d'État: Ce projet a déjà été abondamment discuté en commission. La satisfaction générale à l'égard de la transposition de la directive sur les règles de garantie est probablement liée à l'amélioration de la protection du consommateur,

De heer Gilissen diende een amendement in over de kennisgevingsplicht binnen de twee maanden als bedoeld in artikel 5.4 van het wetsontwerp. De consument en de verkoper kunnen thans in een kennisgevingstermijn voorzien. Die mag in voorkomend geval niet korter zijn dan twee maanden vanaf de vaststelling van het gebrek.

Er werd ook gesproken over de uitgebreide omkeerbaarheid van de bewijslast van zes maanden naar twee jaar. De consument beschikt namelijk niet altijd over de knowhow om aan te geven waarom het product niet meer voldoet. Op deze manier is het toch mogelijk om die garantietermijn van twee jaar ook werkelijk in de realiteit tot twee jaar uit te breiden. Anders is het in feite beperkt tot zes maanden, juist omdat die consument in het andere geval niet altijd kan aangeven waarom dat product niet meer functioneert. Als alternatief voor de verlenging van de garantietermijn voor bepaalde goederen tot meer dan twee jaar achtte de regering het verkieselijk om die termijn van die omkering van de bewijslast af te stemmen op de garantietermijn. De garantietermijn werd dus niet verlengd, maar wel het stuk van de omkeerbaarheid van de bewijslast.

Over het algemeen is dit een mooi gebalanceerd wetsontwerp. Ik vraag de Kamerleden om dit te steunen.

l'extension de ses droits et une meilleure application de ces droits.

M. Gilissen a présenté un amendement portant sur l'obligation de notification dans les deux mois telle que visée à l'article 5,5° du projet de loi. Il a également été question de l'extension du délai applicable à l'inversion de la charge de la preuve de six mois à deux ans. Le consommateur n'est pas toujours en mesure d'expliquer pourquoi le produit n'est plus conforme.

Plutôt que d'allonger le délai de garantie pour certains produits, le gouvernement a jugé préférable d'aligner le délai applicable à l'inversion de la charge de la preuve sur le délai de garantie. Le délai de garantie n'a donc pas été prolongé, mais bien la partie relative à l'inversion de la charge de la preuve.

Il s'agit globalement d'un projet de loi équilibré. J'invite les membres de la Chambre à le soutenir.

La **présidente**: Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles **Bespreking van de artikelen**

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) **(2355/11)**

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(2355/11)**

L'intitulé a été modifié par la commission en "projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre VIbis dans le livre III de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique".

Het opschrift werd door de commissie gewijzigd in "wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel VIbis in boek III van het oud Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht".

Le projet de loi compte 26 articles.
Het wetsontwerp telt 26 artikelen.

* * * * *

Amendements déposés:
Ingediende amendementen:
Art. 5

- 27 – Roberto D'Amico (2355/12)
- 24 – Erik Gilissen (2355/12)
- 26 – Anneleen Van Bossuyt cs (2355/12)

Art. 11

- 25 – Erik Gilissen (2355/12)

* * * * *

Conclusion de la discussion des articles:

Besluit van de artikelsgewijze bespreking:

Réservés: les amendements et les articles 5 et 11.

Aangehouden: de amendementen en de artikelen 5 en 11.

Adoptés article par article: les articles 1 à 4, 6 à 10 et 12 à 26.

Artikel per artikel aangenomen: de artikelen 1 tot 4, 6 tot 10 en 12 tot 26.

* * * * *

La discussion des articles est close. Le vote sur les amendements et articles réservés ainsi que sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over de aangehouden amendementen, de aangehouden artikelen en over het geheel zal later plaatsvinden.

03 Proposition de résolution visant l'intégration de la définition des véhicules automatisés dans le Code de la route, la poursuite des tests relatifs aux véhicules automatisés en Belgique, l'évaluation des infrastructures routières et autoroutières, ainsi que les effets positifs et/ou négatifs potentiels des véhicules automatisés sur le bilan environnemental du transport en Belgique (1848/1-4)

03 Voorstel van resolutie met het oog op het opnemen van de definitie van geautomatiseerde voertuigen in de Wegcode, de voortzetting van testritten met geautomatiseerde voertuigen in België, de evaluatie van de weg- en de snelweginfrastructuur alsmede van de mogelijke gunstige dan wel ongunstige gevolgen van geautomatiseerde voertuigen voor de milieubalans van het wegverkeer in België (1848/1-4)

Proposition déposée par:

Voorstel ingediend door:

Emmanuel Burton, Vincent Scourneau, Katrin Jadin, Marianne Verhaert, Jef Van den Bergh, Nicolas Parent, Kim Buyst.

Discussion

Bespreking

Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) **(1848/4)**

De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(1848/4)**

L'intitulé en français a été modifié par la commission en "proposition de résolution visant l'intégration de la définition des véhicules automatisés dans le Code de la route, la poursuite des tests relatifs aux véhicules automatisés en Belgique, l'évaluation des infrastructures routières et autoroutières, ainsi que des effets positifs et/ou négatifs potentiels des véhicules automatisés sur le bilan environnemental du transport routier en Belgique".

Het opschrift in het Frans werd door de commissie gewijzigd in "proposition de résolution visant l'intégration de la définition des véhicules automatisés dans le Code de la route, la poursuite des tests relatifs aux véhicules automatisés en Belgique, l'évaluation des infrastructures routières et autoroutières, ainsi que des effets positifs et/ou négatifs potentiels des véhicules automatisés sur le bilan environnemental du transport routier en Belgique".

La discussion est ouverte.

De bespreking is geopend.

Mevrouw Maria Vindevoghel, rapporteur, verwijst naar het schriftelijk verslag.

03.01 Nicolas Parent (Ecolo-Groen): Madame la présidente, vu l'heure, je serai bref. Chers collègues, je vous encourage à soutenir cet excellent texte.

03.02 Emmanuel Burton (MR): Madame la présidente, je serai relativement bref également tout en abordant quelques éléments.

Chers collègues, la question des véhicules autonomes et la mobilité du futur sont au cœur des préoccupations de l'accord de gouvernement. Je ne vais pas reprendre ce qu'il contient; vous le connaissez par cœur. Le MR a donc rédigé, il y a quelques mois déjà, une proposition de résolution afin de préparer dans les meilleures conditions les Régions de notre pays, toutes trois compétentes en ce qui concerne les véhicules intelligents, à se préparer à ce que ces véhicules puissent se déployer en toute sécurité sur nos routes.

Bien entendu, les enjeux sont de taille, notamment les obstacles liés à l'infrastructure et à la législation. Il y a également la question de l'éthique car, quelque part, on délègue sa responsabilité et sa vie au véhicule. Par ailleurs, d'après les estimations, les véhicules autonomes de niveau 5, c'est-à-dire les véhicules complètement autonomes, ne seront pas introduits sur le marché belge avant 2030.

Cette résolution est une première pierre à cet édifice en sachant pertinemment que le cadre européen et national seront amenés à évoluer dans les prochaines années.

Pour rappel, mon parti souhaitait introduire une définition précise d'un véhicule automatisé dans l'arrêté royal du 1er décembre 1975, le Code de la route. Il voulait également définir une stratégie nationale en concertation avec les Régions concernant la poursuite des tests des véhicules automatisés, incluant les aspects humains, infrastructurels, technologiques et environnementaux.

Nous avons demandé et reçu un certain nombre d'avis. Je vous fais l'économie de la lecture de ces avis ainsi que des personnes et institutions auxquelles ceux-ci ont été demandés.

Je souhaite remercier M. Jef Van den Bergh du CD&V et M. Nicolas Parent d'Ecolo-Groen qui ont pu amener un certain nombre d'éléments de façon à enrichir le texte ainsi que l'ensemble des députés qui ont bien voulu soutenir cette résolution. Je les remercie d'ores et déjà pour leur soutien pendant cette séance plénière.

La **présidente**: Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion est close.
De bespreking is gesloten.

*Aucun amendement n'a été déposé.
Er werden geen amendementen ingediend.*

Le vote sur la proposition aura lieu ultérieurement.
De stemming over het voorstel zal later plaatsvinden.

04 **Projet de loi modifiant la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités,**

03.01 Nicolas Parent (Ecolo-Groen): Ik steun dit voorstel.

03.02 Emmanuel Burton (MR): De MR heeft een voorstel van resolutie opgesteld om de Gewesten voor te bereiden op de komst van dergelijke intelligente voertuigen zodat ze veilig op onze wegen zouden kunnen rijden.

De uitdagingen zijn enorm: infrastructuur, wetgeving, de ethische kwestie – men vertrouwt zijn aansprakelijkheid en zijn leven toe aan het voertuig. Autonome voertuigen van niveau 5 zullen niet vóór 2030 op de Belgische markt gebracht worden.

We wilden een definitie van geautomatiseerde voertuigen in de wegcode opnemen en een nationale strategie uitwerken om de tests met geautomatiseerde voertuigen voort te zetten, waarbij er rekening gehouden wordt met de menselijke aspecten, de infrastructuur, de technologie en het milieu.

Mijn dank gaat uit naar mijn collega's die bijgedragen hebben aan de tekst en naar alle parlementsleden die deze resolutie steunen.

coordonnée le 14 juillet 1994, en ce qui concerne les élections médicales (2485/1-3)

04 Wetsontwerp tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat betreft de medische verkiezingen (2485/1-3)

Discussion générale **Algemene bespreking**

La discussion générale est ouverte.
De algemene bespreking is geopend

De rapporteur, mevrouw Lanjri, verwijst naar het schriftelijk verslag.

04.01 Catherine Fonck (Les Engagés): Madame la présidente, nous nous abstiendrons sur ce dossier en raison de la manière avec laquelle la décision sur le report des élections médicales a été non seulement prise, mais ensuite annoncée, sans concertation préalable autre qu'une concertation informelle, avec un changement des règles en cours de route, ce qui pose question quant aux raisons réelles pour lesquelles ce changement est intervenu quelques mois avant la date prévue des élections.

Pour toutes ces raisons et pour les interrogations persistantes qu'elles entraînent, nous nous abstiendrons.

La **présidente**: Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles **Bespreking van de artikelen**

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion.
(Rgt 85, 4) **(2485/3)**

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(2485/3)**

L'intitulé en néerlandais a été modifié par la commission en "wetsontwerp tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat betreft de medische verkiezingen".

Het opschrift in het Nederlands werd door de commissie gewijzigd in "wetsontwerp tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat betreft de medische verkiezingen".

Le projet de loi compte 3 articles.
Het wetsontwerp telt 3 artikelen.

Aucun amendement n'a été déposé.
Er werden geen amendementen ingediend.

Les articles 1 à 3 sont adoptés article par article.
De artikelen 1 tot 3 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.
De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

Scrutin

Geheime stemming

05 Cour des comptes – Nomination du greffier néerlandophone

05 Rekenhof – Benoeming van de Nederlandstalige griffier

La Chambre doit procéder à la nomination du greffier de la Chambre néerlandaise de la Cour des comptes. De Kamer dient over te gaan tot de benoeming van de griffier voor de Nederlandse Kamer van het Rekenhof.

Les candidatures ont été annoncées en séance plénière du 13 janvier 2022.

De kandidaturen werden aangekondigd tijdens de plenaire vergadering van 13 januari 2022.

La sous-commission "Cour des comptes" a entendu tous les candidats le 23 février 2022. Le rapporteur, M. Benoît Piedboeuf, a fait rapport de ces auditions lors de la Conférence des présidents du 9 mars 2022. De subcommissie "Rekenhof" heeft alle kandidaten op 23 februari 2022 gehoord. De rapporteur, de heer Benoît Piedboeuf, heeft verslag uitgebracht over deze hoorzitting tijdens de Conferentie van voorzitters van 9 maart 2022.

Le document portant le nom des candidats vous a été distribué. **(2559/1)**

Het stuk met de namen van de kandidaten werd rondgedeeld. **(2559/1)**

Les bulletins de vote ont déjà été distribués.

De stembiljetten werden reeds rondgedeeld.

Le scrutin étant secret, les bulletins ne peuvent être signés.

Daar de stemming geheim is, mogen de stembiljetten niet worden ondertekend.

Il y a lieu de voter en traçant une croix dans la case figurant en regard du nom du candidat choisi. Sont nuls, les suffrages exprimés en faveur de plus d'un candidat.

Om te stemmen, moet men een kruisje in het vakje naast de naam van de gekozen kandidaat plaatsen. Zijn ongeldig de stemmen uitgebracht op meer dan één kandidaat.

Nous devons d'abord procéder au tirage au sort d'un ou de deux bureaux de scrutateurs composés chacun de quatre membres qui seront chargés du dépouillement. Je vous propose cependant de désigner les deux membres les plus jeunes siégeant au bureau ce jour pour dépouiller les scrutins.

We moeten eerst een of twee bureaus van stemopnemers bij loting samenstellen. Elk bureau bestaat uit vier leden. Ik stel u evenwel voor om voor de stemopneming de jongste twee leden aan te wijzen die heden aan het bureau hebben plaatsgenomen.

Pas d'observation? *(Non)*

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? *(Nee)*

Aldus zal geschieden.

Mmes Nawal Farih et Chanelle Bonaventure sont désignées pour dépouiller les scrutins.

De dames Nawal Farih en Chanelle Bonaventure worden aangewezen om de stemmen op te nemen.

Je vous propose de procéder au dépouillement des scrutins à la salle 3, en présence des scrutateurs.

Ik stel u voor dat de stembiljetten geteld worden in zaal 3, in aanwezigheid van de stemopnemers.

Pas d'observation? *(Non)*

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? *(Nee)*

Aldus zal geschieden.

À l'appel de son nom, chaque membre est prié de venir déposer son bulletin non signé dans l'urne, en montant à la tribune, de ma gauche à ma droite.

Ik verzoek elk lid om bij het afroepen van zijn naam zijn ongetekende stembiljet in de stembus te komen deponeren. Gelieve langs mijn linkerzijde op het spreekgestoelte te komen en dit aan mijn rechterzijde te verlaten.

J'invite les scrutateurs à procéder à l'appel nominal.
Ik nodig de stemopnemers uit de namen af te roepen.

*Il est procédé à l'appel nominal.
Er wordt overgegaan tot de naamafroeping.*

Tout le monde a-t-il déposé son bulletin dans l'urne? (*Oui*)
Heeft iedereen gestemd? (*Ja*)

Je déclare le scrutin clos.
De stemming is gesloten.

Propositions de résolution et projets de loi (*continuation*) **Voorstellen van resolutie en wetsontwerpen (*voortzetting*)**

06 Proposition de résolution visant à garantir la disponibilité et l'accessibilité du vaccin contre le COVID-19 par une levée des brevets sur ce vaccin (1967/1-2)

06 Voorstel van resolutie om de beschikbaarheid en toegankelijkheid van het COVID-19-vaccin te garanderen door de patenten op dit vaccin op te heffen (1967/1-2)

Proposition déposée par:
Voorstel ingediend door:
Sofie Merckx, Thierry Warmoes, Nadia Moscufo, Raoul Hedebouw, Peter Mertens.

La commission de la Santé et de l'Égalité des chances propose de rejeter cette proposition de résolution. **(1967/2)**
De commissie voor Gezondheid en Gelijke Kansen stelt voor dit voorstel van resolutie te verwerpen. **(1967/2)**

Conformément à l'article 88 du Règlement, l'assemblée plénière se prononcera sur cette proposition de rejet après avoir entendu le rapporteur et, éventuellement, les auteurs.
Overeenkomstig artikel 88 van het Reglement spreekt de plenaire vergadering zich uit over dit voorstel tot verwerping, na de rapporteur en eventueel de indieners te hebben gehoord.

La discussion est ouverte.
De bespreking is geopend.

De rapporteurs, de dames Vanpeborgh en Jiroflée, verwijzen naar het schriftelijke verslag.

06.01 **Sofie Merckx** (PVDA-PTB): Mevrouw de voorzitter, collega's, sinds de uitbraak van de covidpandemie zijn er officieel zes miljoen mensen overleden aan COVID-19. Terwijl de vaccinatiegraad in België bijna 80 % bedraagt, ligt de vaccinatiegraad in arme landen tussen de 5 en 10 %. Van de 11 miljard vaccins die werden geproduceerd, gingen er drie op vier naar de rijke landen. Dat komt omdat de vaccins in het bezit zijn van Big Pharma en zij daarop een monopolie hebben. Zij maken 1.000 euro winst per seconde en trokken onlangs de prijs van hun vaccins nog op met 62 %. Dat dit vandaag nog mogelijk is, is het resultaat van de politieke beslissing dat Pfizer-BioNTech en Moderna dat monopolie mogen hebben en dat zij die kennis niet moeten delen met de hele wereld.

Wat er aan de gang is, is niet alleen moreel verwerpelijk, ook vanuit gezondheidsoogpunt is het onzin. De pandemie heerste wereldwijd en

06.01 **Sofie Merckx** (PVDA-PTB): Selon les chiffres officiels, 6 millions de personnes sont mortes du covid depuis le début de la pandémie. Alors que le taux de vaccination en Belgique est de près de 80 %, il se situe entre 5 et 10 % dans les pays pauvres. Sur les 11 milliards de vaccins produits, trois sur quatre sont allés aux pays riches, dès lors que les grandes firmes pharmaceutiques détiennent le monopole des vaccins. Le prix des vaccins a encore augmenté récemment de 62 %.

zolang niet iedereen beschermd is, kan ze altijd terugkomen.

Wij zetten hier boosterprikken terwijl het zorgpersoneel in de arme landen niet gevaccineerd is. De laatste maanden zijn er dan ook meer en meer mensen die oproepen om de TRIPS waiver te steunen en de patenten op te heffen. Er werden resoluties goedgekeurd in het Europees Parlement en in verschillende nationale parlementen. Het middenveld en heel veel gerespecteerde experts en oud-staatshoofden, de Wereldgezondheidsorganisatie, 11.11.11 en zelfs 63 % van de Belgische bevolking vinden dat de patenten moeten worden opgeheven.

Ook in eigen land was er veel politieke steun, niet alleen vanuit de oppositie, zoals de PVDA, maar ook binnen de vivaldiregering. De vivaldiregering is samengesteld uit zeven partijen. Ecolo-Groen heeft de laatste maanden nog gesteld, ook onlangs tijdens de stemming, dat zij eigenlijk het idee van het steunen van die TRIPS waiver genegen zijn. Ook de PS en Vooruit hebben duidelijk uitgesproken daarvoor te zijn. Bij CD&V tweette Joachim Coens enkele maanden geleden al dat het tijd was voor het opheffen van de patenten. Zelfs bij Open Vld hoorden we stemmen in die richting. Ik denk dan aan Gwendolyn Rutten en Guy Verhofstadt. Als puntje bij paaltje komt, wint de lobby van Big Pharma toch.

U kan het tot nu toe maar niet over uw hart krijgen om die logische beslissing te steunen, om de oproep te steunen van al die mensen over heel de wereld, die ervoor zou kunnen zorgen dat we effectief iedereen toegang tot de vaccins kunnen geven.

Collega's, gisteren is er een klein compromis gekomen. We moeten voorzichtig zijn, er staat nog niets van op papier. Er zou een soort compromis zijn, een mogelijke overeenkomst tussen de VS, de EU, Zuid-Afrika en India. Als er vandaag enige beweging is, is dat natuurlijk te danken aan de beweging die opkomt voor het opheffen van de patenten. Onrechtstreeks is dat dan ook het bewijs dat zij die beweren dat intellectueel eigendomsrecht geen hinder is voor het uitrollen van vaccinatie in de hele wereld een probleem vormt.

Collega's, het is nog niet te laat en het blijft nodig om de TRIPS waiver te steunen, niet alleen voor onze eigen toekomst – wij weten niet of er nog nieuwe varianten zullen komen – maar ook om een einde te maken aan het onrecht van de vaccinatieongelijkheid in de wereld. Ik weet dat veel collega's ons voorstel eigenlijk wel steunen, dus volg uw hart en steun de oproep tot het opheffen van de patenten.

La **présidente**: Plus personne ne peut prendre la parole.
Geen andere spreker mag het woord nemen.

Le vote sur la proposition de rejet de cette proposition de résolution aura lieu ultérieurement.
De stemming over het voorstel tot verwerping van dit voorstel van resolutie zal later plaatsvinden.

Que les firmes Pfizer-BioNTech et Moderna ne soient pas tenues de partager leurs connaissances avec le monde entier, relève d'une décision politique. C'est non seulement moralement répréhensible et injuste, mais c'est aussi un non-sens du point de vue de la santé. Aussi longtemps que tout le monde n'est pas protégé, la pandémie peut resurgir à tout moment.

C'est pourquoi, au cours des derniers mois, de plus en plus de personnes ont demandé l'exemption des droits de propriété intellectuelle liés au commerce (dérogation ADPIC) et la levée des brevets. Des résolutions ont été adoptées au Parlement européen et par plusieurs parlements nationaux. La levée des brevets est même soutenue par 63 % de la population belge.

Au sein des partis de la Vivaldi, cette proposition a également reçu le soutien d'Ecolo-Groen, du PS, de Vooruit, de Joachim Coens, Gwendolyn Rutten et Guy Verhofstadt, mais en fin de compte, c'est le lobby de l'industrie pharmaceutique qui l'emporte.

Pourtant, nous pourrions rendre les vaccins accessibles à tout le monde. Hier, un petit compromis a été atteint, un accord possible entre les États-Unis, l'UE, l'Afrique du Sud et l'Inde, mais rien n'a encore été couché sur le papier. Si les choses bougent quelque peu aujourd'hui, c'est grâce au mouvement qui milite pour la levée des brevets.

Il reste nécessaire de soutenir la dérogation ADPIC. En fait, les membres qui soutiennent notre proposition sont nombreux. Je les invite à écouter leur cœur.

07 Prise en considération de propositions**07 Inoverwegingneming van voorstellen**

Vous avez pris connaissance dans l'ordre du jour qui vous a été distribué de la liste des propositions dont la prise en considération est demandée.

In de laatst rondgedeelde agenda komt een lijst van voorstellen voor waarvan de inoverwegingneming is gevraagd.

S'il n'y a pas d'observations à ce sujet, je considère la prise en considération de ces propositions comme acquise. Je renvoie les propositions aux commissions compétentes conformément au Règlement. (art. 75, n° 5, Rgt)

Indien er geen bezwaar is, beschouw ik de inoverwegingneming van deze voorstellen als aangenomen. Overeenkomstig het Reglement worden die voorstellen naar de bevoegde commissies verzonden. (art. 75, nr. 5, Rgt)

Pas d'observation? (*Non*)

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)

Aldus zal geschieden.

08 Clôture du vote – Erreur**08 Sluiting van de stemming – Vergissing**

Maintenant que nous ne votons plus à distance, je vous rappelle la disposition de l'article 61, paragraphe 3, de notre Règlement. Les membres qui, après la clôture du vote, déclarent s'être trompés ou ne pas avoir voté doivent le signaler immédiatement après le vote. Cette observation sera actée dans le compte rendu intégral, mais ne changera pas le résultat du vote électronique.

Nu wij niet meer op afstand stemmen, herinner ik u aan de bepaling van artikel 61, nr. 3, van ons Reglement. De leden die na het sluiten van een stemming verklaren dat zij zich vergist hebben of bij vergissing niet hebben gestemd, moeten dat onmiddellijk na de stemming meedelen. Die opmerking wordt in het integraal verslag opgenomen, maar het resultaat van de elektronische stemming wordt er niet door gewijzigd.

Je vous invite donc à être attentifs lors des votes.

Ik roep u dus op om aandachtig te zijn bij de stemmingen.

Chers collègues, nous allons procéder aux votes.

Votes nominatifs**Naamstemmingen**

08.01 Peter De Roover (N-VA): Mevrouw de voorzitter, wij hebben een aantal vragen voor stemafspraken gekregen. Onze regel is dat wanneer het gaat om ziekte of om ambtsverplichtingen, wij dat aanvaarden.

Tomas Roggeman heeft een stemafpraak met Leen Dierick van CD&V. De heer Anseeuw heeft een stemafpraak met mevrouw Lanjri van CD&V. (*Door onvoorziene omstandigheden heeft de heer Anseeuw de zaal moeten verlaten vóór de naamstemmingen*) De heer Loones heeft een stemafpraak met de heer Leysen van Open Vld. Mevrouw Van Bossuyt heeft een stemafpraak met mevrouw Verhelst van Open Vld. De heer Van der Donckt heeft een stemafpraak met de heer Piedboeuf van de MR.

Wij hebben een verdeling gemaakt, want er blijft bijna niemand meer

08.01 Peter De Roover (N-VA): Je tiens à communiquer un certain nombre de pairages. M. Roggeman a pairé avec Mme Dierick, M. Anseeuw avec Mme Lanjri et M. Loones avec M. Leysen. Mme Van Bossuyt a pairé avec Mme Verhelst et M. Van der Donckt avec M. Piedboeuf. Mme Houtmeyers a pairé avec Mme Cornet et Mme Van Vaerenbergh avec M. Moutquin. Il ne reste donc presque plus personne de mon groupe, mais il faut l'interpréter correctement au moment des

over in onze fractie. U mag bij de stemming niet denken dat ik de enige in onze fractie ben met een mening. votes.

Ik meen ook dat mevrouw Houtmeyers een stemafpraak met mevrouw Cornet heeft. Mevrouw Van Vaerenbergh heeft een stemafpraak met de heer Moutquin.

08.02 Catherine Fonck (Les Engagés): Madame la présidente, pour que les choses soient clarifiées avant les votes, dans la foulée de ce qui vient d'être annoncé, j'ai accepté pour des raisons de santé de paier avec mon collègue, Servais Verherstraeten.

08.02 Catherine Fonck (Les Engagés): Ik heb een stemafpraak met mijn collega Servais Verherstraeten, die om gezondheidsredenen afwezig is.

La **présidente**: Dont acte.

09 Motions déposées en conclusion de l'interpellation de Mme Marijke Dillen sur "La circulaire relative à la transaction pénale immédiate" (n° 265)

09 Moties ingediend tot besluit van de interpellatie van mevrouw Marijke Dillen over "De omzendbrief betreffende de onmiddellijke minnelijke schikking" (nr. 265)

Cette interpellation a été développée en réunion publique de la commission de la Justice du 9 mars 2022. Deze interpellatie werd gehouden in de openbare vergadering van de commissie voor Justitie van 9 maart 2022.

Deux motions ont été déposées (MOT n° 265/1):

- une motion de recommandation a été déposée par Mme Marijke Dillen;
- une motion pure et simple a été déposée par Mme Katja Gabriëls.

Twee moties werden ingediend (MOT nr. 265/1):

- een motie van aanbeveling werd ingediend door mevrouw Marijke Dillen;
- een eenvoudige motie werd ingediend door mevrouw Katja Gabriëls.

La motion pure et simple ayant la priorité de droit, je mets cette motion aux voix.
Daar de eenvoudige motie van rechtswege voorrang heeft, breng ik deze motie in stemming.

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

09.01 Marijke Dillen (VB): Mevrouw de voorzitter, het Vlaams Belang is altijd voorstander geweest van een lik-op-stukbeleid, maar wij stellen ons heel ernstige vragen bij sommige inhoudelijke aspecten van de fameuze COL. 09/2021 en ook wat de haalbaarheid daarvan betreft.

Door de invoering van die COL. zou ervoor moeten worden gezorgd dat voor alle misdrijven die onder het toepassingsgebied van de omzendbrief vallen, een onmiddellijke minnelijke schikking wordt uitgeschreven die ook onmiddellijk zou moeten worden betaald. Gebeurt dat niet, dan moet het misdrijf effectief worden vervolgd. Wij hebben ook ernstige vragen bij een aantal misdrijven die hierin zijn opgenomen. Ik denk bijvoorbeeld aan het bezit van bepaalde wapens, het bezit van bepaalde hoeveelheden drugs en de sancties voor het stelen van een elektrische fiets. Ook het probleem van recidive wordt door de COL. niet aangepakt.

Daarom vragen wij aan de regering om ervoor te zorgen dat er voldoende middelen en magistraten zijn, zowel op het niveau van de parketten als op het niveau van de rechtbanken, zodat alle onbetaalde minnelijke schikkingen ook daadwerkelijk zullen worden vervolgd en

09.01 Marijke Dillen (VB): Le Vlaams Belang est favorable à une politique de sanction immédiate, mais nous nous posons de sérieuses questions quant à la COL 09/2021, qui vise à imposer une transaction immédiate pour toutes les infractions qui en relèvent. Des poursuites effectives sont engagées si le paiement n'est pas instantanément effectué. Nous nous posons également des questions concernant certaines infractions qui y figurent. Le problème de la récidive n'est pas non plus abordé. Nous demandons dès lors au gouvernement des prévoir suffisamment de moyens et de magistrats pour que toutes les transactions immédiates fassent réellement l'objet de poursuites et d'une

bestraft. Ook vragen wij dat de bepalingen in verband met het bezit van drugs en wapens uit de omzendbrief worden gehaald en dat de bepalingen over de sancties voor de diefstal van fietsen worden aangepast, zodat de sanctie minstens het dubbel is van de waarde van de gestolen goederen. Het is ook heel belangrijk dat de regering onmiddellijk werk maakt van een omzendbrief inzake recidive en tot slot vragen wij dat er wordt overlegd met de Gemeenschappen om ervoor te zorgen dat er ook een krachtdadig beleid inzake minderjarigen wordt uitgewerkt.

sanction. Les dispositions relatives à la possession de drogues et d'armes doivent être retirées de la circulaire et les sanctions pour le vol de vélos doivent être adaptées pour qu'elles représentent au moins le double de la valeur des biens volés. Le gouvernement doit immédiatement élaborer une circulaire en matière de récidive et nous demandons une concertation avec les Communautés en vue de la mise en place d'une politique ferme vis-à-vis des mineurs.

La **présidente**: Début du vote / Begin van de stemming.

Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote? / Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd?

Fin du vote / Einde van de stemming.

Résultat du vote / Uitslag van de stemming.

(Stemming/vote 1)			
Ja	75		Oui
Nee	34		Non
Onthoudingen	6	Abstentions	
Totaal	115		Total

La motion pure et simple est adoptée. Par conséquent, la motion de recommandation est caduque. De eenvoudige motie is aangenomen. Bijgevolg vervalt de motie van aanbeveling.

10 Amendements réservés à la proposition de résolution condamnant l'agression de l'Ukraine par la Fédération de Russie ainsi que le vote divisé à la demande du groupe PVDA-PTB (2579/1-3)

10 Aangehouden amendementen op het voorstel van resolutie betreffende het veroordelen van de agressie van de Russische Federatie jegens Oekraïne evenals de gesplitste stemming op verzoek van de PVDA-PTB-fractie (2579/1-3)

Stemming over considerans D. **(2579/2)**

Vote sur le considérant D. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 2)			
Ja	115		Oui
Nee	0		Non
Onthoudingen	0	Abstentions	
Totaal	115		Total

Bijgevolg neemt de Kamer considerans D aan.

En conséquence, la Chambre adopte le considérant D.

Stemming over considerans E. **(2579/2)**

Vote sur le considérant E. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 2)

Bijgevolg neemt de Kamer considerans E aan.
En conséquence, la Chambre adopte le considérant E.

Stemming over considerans S. **(2579/2)**
Vote sur le considérant S. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)
Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 2)

Bijgevolg neemt de Kamer considerans S aan.
En conséquence, la Chambre adopte le considérant S.

Stemming over considerans V. **(2579/2)**
Vote sur le considérant V. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 3)		
Ja	98	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	16	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg neemt de Kamer considerans V aan.
En conséquence, la Chambre adopte le considérant V.

Stemming over amendement nr. 1 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een considerans KK(n). **(2579/3)**
Vote sur l'amendement n° 1 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un considérant KK(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 4)		
Ja	30	Oui
Nee	78	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 5 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een considerans LL(n). **(2579/3)**
Vote sur l'amendement n° 5 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un considérant LL(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 5)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	93	Non
Onthoudingen	14	Abstentions
Totaal	113	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 6 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een considerans MM(n).
(2579/3)

Vote sur l'amendement n° 6 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un considérant MM(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 6)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	99	Non
Onthoudingen	8	Abstentions
Totaal	113	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

(Mevrouw Karin Jiroflée heeft tegengestemd)

Stemming over amendement nr. 7 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een considerans NN(n).
(2579/3)

Vote sur l'amendement n° 7 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un considérant NN(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 7)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	94	Non
Onthoudingen	15	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 8 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een considerans OO(n).
(2579/3)

Vote sur l'amendement n° 8 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un considérant OO(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 8)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	78	Non
Onthoudingen	31	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 10 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een considerans PP(n). **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 10 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un considérant PP(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 9)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	78	Non
Onthoudingen	31	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over punt I.1. **(2579/2)**

Vote sur le point I.1. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 10)</i>		
Ja	114	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt I.1 aan.
En conséquence, la Chambre adopte le point I.1.

Stemming over punt I.2. **(2579/2)**

Vote sur le point I.2. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 10)

Bijgevolg neemt de Kamer punt I.2 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point I.2.

Stemming over punt I.5. **(2579/2)**

Vote sur le point I.5. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (*Ja*)
 Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (*Oui*)

(*Stemming/vote 10*)

Bijgevolg neemt de Kamer punt I.5 aan.
 En conséquence, la Chambre adopte le point I.5.

Stemming over amendement nr. 3 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een punt I.7(n). **(2579/3)**
 Vote sur l'amendement n° 3 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un point I.7(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(<i>Stemming/vote 11</i>)		
Ja	30	Oui
Nee	78	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
 En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over punt II.1. **(2579/2)**
 Vote sur le point II.1. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(<i>Stemming/vote 12</i>)		
Ja	115	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt II.1 aan.
 En conséquence, la Chambre adopte le point II.1.

Stemming over punt III.1. **(2579/2)**
 Vote sur le point III.1. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (*Ja*)
 Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (*Oui*)

(*Stemming/vote 12*)

Bijgevolg neemt de Kamer punt III.1 aan.
 En conséquence, la Chambre adopte le point III.1.

Stemming over punt III.2. **(2579/2)**
 Vote sur le point III.2. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (*Ja*)
 Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (*Oui*)

(Stemming/vote 12)

Bijgevolg neemt de Kamer punt III.2 aan.
En conséquence, la Chambre adopte le point III.2.

Stemming over punt III.3. **(2579/2)**

Vote sur le point III.3. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)
Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 12)

Bijgevolg neemt de Kamer punt III.3 aan.
En conséquence, la Chambre adopte le point III.3.

Stemming over amendement nr. 11 van Georges Dallemagne cs op punt IV.3. **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 11 de Georges Dallemagne cs au point IV.3. **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 13)		
Ja	6	Oui
Nee	107	Non
Onthoudingen	1	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over punt IV.4. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.4. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 14)		
Ja	115	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.4 aan.
En conséquence, la Chambre adopte le point IV.4.

Stemming over punt IV.5. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.5. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 15)</i>		
Ja	112	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	112	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.5 aan.
En conséquence, la Chambre adopte le point IV.5.

Stemming over punt IV.6. **(2579/2)**
Vote sur le point IV.6. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*
Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 15)

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.6 aan.
En conséquence, la Chambre adopte le point IV.6.

Stemming over amendement nr. 2 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een punt IV.6/1(n). **(2579/3)**
Vote sur l'amendement n° 2 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un point IV.6/1(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 16)</i>		
Ja	31	Oui
Nee	78	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

(Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh heeft zich onthouden)

Stemming over amendement nr. 16 van Nabil Boukili op punt IV.8. **(2579/3)**
Vote sur l'amendement n° 16 de Nabil Boukili au point IV.8. **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 17)</i>		
Ja	10	Oui
Nee	89	Non
Onthoudingen	16	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over punt IV.10. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.10. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 18)</i>		
Ja	114	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.10 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point IV.10.

Stemming over amendement nr. 4 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een punt IV.10/1(n). **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 4 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un point IV.10/1(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 19)</i>		
Ja	30	Oui
Nee	77	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.

En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 9 van Georges Dallemagne cs tot invoeging van een punt IV.10/2(n). **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 9 de Georges Dallemagne cs tendant à insérer un point IV.10/2(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 20)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	78	Non
Onthoudingen	31	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.

En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over punt IV.11. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.11. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 21)</i>		
Ja	113	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	113	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.11 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point IV.11.

Stemming over punt IV.12. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.12. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 22)</i>		
Ja	98	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	16	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.12 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point IV.12.

Stemming over punt IV.17. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.17. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 23)</i>		
Ja	115	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.17 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point IV.17.

Stemming over amendement nr. 12 van Nabil Boukili op punt IV.18. **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 12 de Nabil Boukili au point IV.18. **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 24)</i>		
Ja	26	Oui
Nee	89	Non
Onthoudingen	0	Abstentions

Totaal	115	Total
--------	-----	-------

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over punt IV.18. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.18. **(2579/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 25)</i>		
Ja	115	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.18 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point IV.18.

Stemming over punt IV.20. **(2579/2)**

Vote sur le point IV.20. **(2579/2)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 25)

Bijgevolg neemt de Kamer punt IV.20 aan.

En conséquence, la Chambre adopte le point IV.20.

Stemming over amendement nr. 13 van Nabil Boukili tot invoeging van een punt IV.25(n). **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 13 de de Nabil Boukili tendant à insérer un point IV.25(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 26)</i>		
Ja	10	Oui
Nee	105	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.

En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 14 van Nabil Boukili tot invoeging van een punt IV.26(n). **(2579/3)**

Vote sur l'amendement n° 14 de de Nabil Boukili tendant à insérer un point IV.26(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 27)</i>		
Ja	26	Oui
Nee	89	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 15 van Nabil Boukili tot invoeging van een punt IV.27(n). **(2579/3)**
Vote sur l'amendement n° 15 de de Nabil Boukili tendant à insérer un point IV.27(n). **(2579/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 28)</i>		
Ja	10	Oui
Nee	87	Non
Onthoudingen	16	Abstentions
Totaal	113	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

11 Ensemble de la proposition de résolution condamnant l'agression de l'Ukraine par la Fédération de Russie (2579/2)

11 Geheel van het voorstel van resolutie betreffende het veroordelen van de agressie van de Russische Federatie jegens Oekraïne (2579/2)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? *(Non)*
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? *(Nee)*

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 29)</i>		
Ja	105	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	10	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, la Chambre adopte la proposition de résolution. Il en sera donné connaissance au gouvernement. **(2579/4)**

Bijgevolg neemt de Kamer het voorstel van resolutie aan. Het zal ter kennis van de regering worden gebracht. **(2579/4)**

Raison d'abstention? *(Non)*
Reden van onthouding? *(Nee)*

12 Amendements et articles réservés du projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel (2141/1-19)

12 Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsontwerp houdende wijzigingen van het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht (2141/1-19)

Vote sur l'amendement n° 144 de Nabil Boukili à l'article 5. **(2141/19)**
 Stemming over amendement nr. 144 van Nabil Boukili op artikel 5. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 30)</i>		
Ja	26	Oui
Nee	75	Non
Onthoudingen	14	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 5 est adopté.
 Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 5 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 149 de Sophie Rohonyi à l'article 6. **(2141/19)**
 Stemming over amendement nr. 149 van Sophie Rohonyi op artikel 6. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 31)</i>		
Ja	2	Oui
Nee	87	Non
Onthoudingen	24	Abstentions
Totaal	113	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 6 est adopté.
 Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 6 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 150 de Sophie Rohonyi à l'article 10. **(2141/19)**
 Stemming over amendement nr. 150 van Sophie Rohonyi op artikel 10. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 32)</i>		
Ja	32	Oui
Nee	68	Non
Onthoudingen	15	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 10 est adopté.
 Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 10 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 151 de Sophie Rohonyi à l'article 20. **(2141/19)**
 Stemming over amendement nr. 151 van Sophie Rohonyi op artikel 20. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 33)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	67	Non
Onthoudingen	41	Abstentions
Totaal	114	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 20 est adopté.
 Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 20 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 152 de Sophie Rohonyi visant à supprimer l'article 21. **(2141/19)**
 Stemming over amendement nr. 152 van Sophie Rohonyi tot weglating van artikel 21. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 34)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	68	Non
Onthoudingen	41	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté.
 Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 147 de Vanessa Matz à l'article 21. **(2141/19)**
 Stemming over amendement nr. 147 van Vanessa Matz op artikel 21. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 35)</i>		
Ja	6	Oui
Nee	67	Non
Onthoudingen	41	Abstentions
Totaal	114	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 21 est adopté.
 Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 21 aangenomen.

Vote sur l'article 48. **(2141/18)**
 Stemming op artikel 48. **(2141/18)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 36)</i>		
Ja	84	Oui
Nee	25	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'article 48 est adopté.
Bijgevolg is artikel 48 aangenomen.

(M. François De Smet a voté comme Mme Sophie Rohonyi)

Vote sur l'amendement n° 146 de Nabil Boukili à l'article 74. **(2141/19)**
Stemming over amendement nr. 146 van Nabil Boukili op artikel 74. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 37)</i>		
Ja	40	Oui
Nee	68	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté.
Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 153 de Sophie Rohonyi à l'article 74. **(2141/19)**
Stemming over amendement nr. 153 van Sophie Rohonyi op artikel 74. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 38)</i>		
Ja	40	Oui
Nee	68	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté.
Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'article 74. **(2141/18)**
Stemming op artikel 74. **(2141/18)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 39)</i>		
Ja	99	Oui
Nee	16	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'article 74 est adopté.
Bijgevolg is artikel 74 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 148 de Vanessa Matz visant à supprimer les articles 75 à 83. **(2141/19)**
Stemming over amendement nr. 148 van Vanessa Matz tot weglating van de artikelen 75 tot 83. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 40)</i>		
Ja	22	Oui
Nee	70	Non
Onthoudingen	23	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et les articles 75 à 83 sont adoptés article par article.

Bijgevolg is het amendement verworpen en zijn de artikelen 75 tot 83 artikel per artikel aangenomen.

Vote sur l'article 84. **(2141/18)**

Stemming op artikel 84. **(2141/18)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 41)</i>		
Ja	98	Oui
Nee	16	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	114	Total

En conséquence, l'article 84 est adopté.

Bijgevolg is artikel 84 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 143 de Sophie De Wit à l'article 85. **(2141/19)**

Stemming over amendement nr. 143 van Sophie De Wit op artikel 85. **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 42)</i>		
Ja	24	Oui
Nee	74	Non
Onthoudingen	16	Abstentions
Totaal	114	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 85 est adopté.

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 85 aangenomen.

Vote sur l'article 86. **(2141/18)**

Stemming op artikel 86. **(2141/18)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 43)</i>		
---------------------------	--	--

Ja	83	Oui
Nee	24	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	114	Total

En conséquence, l'article 86 est adopté.
Bijgevolg is artikel 86 aangenomen.

(De heer Franky Demon heeft voorgestemd)

Vote sur l'article 87. **(2141/18)**
Stemming op artikel 87. **(2141/18)**

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*
Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

(Stemming/vote 43)

En conséquence, l'article 87 est adopté.
Bijgevolg is artikel 87 aangenomen.

Vote sur l'article 88. **(2141/18)**
Stemming op artikel 88. **(2141/18)**

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*
Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

(Stemming/vote 43)

En conséquence, l'article 88 est adopté.
Bijgevolg is artikel 88 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 145 de Nabil Boukili tendant à insérer un article 102/1(n). **(2141/19)**
Stemming over amendement nr. 145 van Nabil Boukili tot invoeging van een artikel 102/1(n). **(2141/19)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 44)

Ja	28	Oui
Nee	71	Non
Onthoudingen	14	Abstentions
Totaal	113	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté.
Bijgevolg is het amendement verworpen.

(De heer Egbert Lachaert heeft tegengestemd)

Vote sur l'article 114. **(2141/18)**
Stemming op artikel 114. **(2141/18)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 45)</i>		
Ja	70	Oui
Nee	23	Non
Onthoudingen	22	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, l'article 114 est adopté.
 Bijgevolg is artikel 114 aangenomen.

(De heer Steven Creyelman heeft tegengestemd)

13 Ensemble du projet de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne le droit pénal sexuel (2141/18)
13 Geheel van het wetsontwerp houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht (2141/18)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? *(Non)*
 Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? *(Nee)*

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 46)</i>		
Ja	70	Oui
Nee	4	Non
Onthoudingen	41	Abstentions
Totaal	115	Total

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera soumis à la sanction royale. **(2141/20)**
 Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.
(2141/20)

Reden van onthouding? *(Nee)*
 Raison d'abstention? *(Non)*

14 Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel VIbis in boek III van het oud Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht (nieuw opschrift) (2355/1-12)

14 Amendements et articles réservés du projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre VIbis dans le livre III de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique (nouvel intitulé) (2355/1-12)

Stemming over amendement nr. 27 van Roberto D'Amico op artikel 5. **(2355/12)**
 Vote sur l'amendement n° 27 de Roberto D'Amico à l'article 5. **(2355/12)**

Begin van de stemming / Début du vote.
 Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
 Einde van de stemming / Fin du vote.
 Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 47)</i>		
Ja	16	Oui
Nee	97	Non
Onthoudingen	1	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 24 van Erik Gilissen op artikel 5. **(2355/12)**
Vote sur l'amendement n° 24 de Erik Gilissen à l'article 5. **(2355/12)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 48)</i>		
Ja	16	Oui
Nee	95	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	111	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

(Mme Caroline Taquin a voté comme son groupe)

Stemming over amendement nr. 26 van Anneleen Van Bossuyt cs op artikel 5. **(2355/12)**
Vote sur l'amendement n° 26 de Anneleen Van Bossuyt cs à l'article 5. **(2355/12)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 49)</i>		
Ja	8	Oui
Nee	98	Non
Onthoudingen	7	Abstentions
Totaal	113	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 5 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 5 est adopté.

(Mme Catherine Fonck a voté contre)
(Mme Nathalie Gilson a voté comme son groupe)

Stemming over amendement nr. 25 van Erik Gilissen op artikel 11. **(2355/12)**
Vote sur l'amendement n° 25 de Erik Gilissen à l'article 11. **(2355/12)**

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 50)</i>		
Ja	16	Oui

Nee	85	Non
Onthoudingen	14	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté

De artikelen 1701/1 tot 1701/19 in artikel 11 worden aangenomen.
Les articles 1701/1 à 1701/19 à l'article 11 sont adoptés.

Artikel 11 wordt aangenomen.
L'article 11 est adopté.

15 Geheel van het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de verkopen aan consumenten, tot invoeging van een nieuwe titel VIbis in boek III van het oud Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van het Wetboek van economisch recht (nieuw opschrift) (2355/11)

15 Ensemble du projet de loi modifiant les dispositions de l'ancien Code civil relatives aux ventes à des consommateurs, insérant un nouveau titre VIbis dans le livre III de l'ancien Code civil et modifiant le Code de droit économique (nouvel intitulé) (2355/11)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 51)		
Ja	100	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	14	Abstentions
Totaal	114	Total

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.
(2355/13)

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera soumis à la sanction royale. (2355/13)

Reden van onthouding? (Nee)
Raison d'abstention? (Non)

16 Voorstel van resolutie met het oog op het opnemen van de definitie van geautomatiseerde voertuigen in de Wegcode, de voortzetting van testritten met geautomatiseerde voertuigen in België, de evaluatie van de weg- en de snelweginfrastructuur alsmede van de mogelijke gunstige dan wel ongunstige gevolgen van geautomatiseerde voertuigen voor de milieubalans van het wegverkeer in België (1848/4)

16 Proposition de résolution visant l'intégration de la définition des véhicules automatisés dans le Code de la route, la poursuite des tests relatifs aux véhicules automatisés en Belgique, l'évaluation des infrastructures routières et autoroutières, ainsi que des effets positifs et/ou négatifs potentiels des véhicules automatisés sur le bilan environnemental du transport routier en Belgique (nouvel intitulé) (1848/4)

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)
Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 52)</i>		
Ja	115	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg neemt de Kamer het voorstel van resolutie aan. Het zal ter kennis van de regering worden gebracht. **(1848/5)**

En conséquence, la Chambre adopte la proposition de résolution. Il en sera donné connaissance au gouvernement. **(1848/5)**

17 Wetsontwerp tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat betreft de medische verkiezingen (2485/3)

17 Projet de loi modifiant la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités, coordonnée le 14 juillet 1994, en ce qui concerne les élections médicales (2485/3)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? *(Non)*

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? *(Nee)*

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

<i>(Stemming/vote 53)</i>		
Ja	110	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	5	Abstentions
Totaal	115	Total

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd. **(2485/4)**

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera soumis à la sanction royale. **(2485/4)**

Raison d'abstention? *(Non)*

Reden van onthouding? *(Nee)*

Scrutin (*continuation*)

Geheime stemming (*voortzetting*)

18 Cour des comptes – Nomination du greffier néerlandophone – Résultat du scrutin

18 Rekenhof – Benoeming van de Nederlandstalige griffier – Uitslag van de geheime stemming

Votants	113	Stemmen
Blancs ou nuls	5	Blanco of ongeldig
Valables	108	Geldig
Majorité absolue	55	Volstreekte meerderheid

Mme Tine Debusschere a obtenu 105 voix.

Mevrouw Tine Debusschere heeft 105 stemmen gekregen.

M. Jasper De Jonge a obtenu 3 voix.

De heer Jasper De Jonge heeft 3 stemmen gekregen.

Mme Veerle Straetemans a obtenu 0 voix.
Mevrouw Veerle Straetemans heeft 0 stemmen gekregen.

M. Jan Van Cappel a obtenu 0 voix.
De heer Jan Van Cappel heeft 0 stemmen gekregen.

Mme Tine Debusschere, ayant obtenu 105 voix, soit la majorité absolue, est nommée greffier à la Cour des comptes (Chambre néerlandaise).
Aangezien mevrouw Tine Debusschere 105 stemmen heeft gekregen, dit is de volstrekte meerderheid, is zij benoemd tot griffier in het Rekenhof (Nederlandse Kamer).

Votes nominatifs (*continuation*)

Naamstemmingen (*voortzetting*)

19 Proposition de rejet par la commission de la Santé et de l'Égalité des chances de la proposition de résolution visant à garantir la disponibilité et l'accessibilité du vaccin contre le COVID-19 par une levée des brevets sur ce vaccin (1967/1-2)

19 Voorstel tot verwerping door de commissie voor Gezondheid en Gelijke Kansen van het voorstel van resolutie om de beschikbaarheid en toegankelijkheid van het COVID-19-vaccin te garanderen door de patenten op dit vaccin op te heffen (1967/1-2)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (*Non*)
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (*Nee*)

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem nagekeken? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 54)			
Ja	78		Oui
Nee	10		Non
Onthoudingen	23		Abstentions
Totaal	111		Total

Bijgevolg neemt de Kamer het voorstel tot verwerping aan. Het voorstel van resolutie nr. 1967/1 is dus verworpen.

En conséquence, la Chambre adopte la proposition de rejet. La proposition de résolution n° 1967/1 est donc rejetée.

Reden van onthouding? (*Nee*)
Raison d'abstention? (*Non*)

20 Adoption de l'ordre du jour

20 Goedkeuring van de agenda

Nous devons procéder à l'approbation de l'ordre du jour de la séance de la semaine prochaine.
Wij moeten overgaan tot de goedkeuring van de agenda voor de vergadering van volgende week.

Y a-t-il une observation à ce sujet? (*Non*)
Zijn er dienaangaande opmerkingen? (*Nee*)

En conséquence, l'ordre du jour est adopté.
Bijgevolg is de agenda aangenomen.

La séance est levée. Prochaine séance le jeudi 24 mars 2022 à 14 h 15.

De vergadering wordt gesloten. Volgende vergadering donderdag 24 maart 2022 om 14.15 uur.

La séance est levée le vendredi 18 mars 2022 à 01 h 41.

De vergadering wordt gesloten vrijdag 18 maart 2022 om 01.41 uur.

L'annexe est reprise dans une brochure séparée, portant le numéro CRIV 55 PLEN 170 annexe.

De bijlage is opgenomen in een aparte brochure met nummer CRIV 55 PLEN 170 bijlage.

DETAIL DES VOTES NOMINATIFS**DETAIL VAN DE NAAMSTEMMINGEN**

Vote nominatif - Naamstemming: 001

Oui	075	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Non	034	Nee
-----	-----	-----

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De-poortere Ortwin, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Abstentions	006	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 002

Oui	115	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie,

Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 003

Oui	098	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Sene-sael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	016	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Vote nominatif - Naamstemming: 004

Oui	030	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bury Katleen, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Non	078	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 005

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	093	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Patrick, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneepe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	014	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, D'Haese Christoph, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 006

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	099	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Katrin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	008	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 007

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	094	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Patrick, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	015	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 008

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	078	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	031	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 009

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	078	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine,

Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	031	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 010

Oui	114	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacqueline Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Coline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 011

Oui	030	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bury Katleen, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Non	078	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 012

Oui	115	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 013

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	107	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	001	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine

Vote nominatif - Naamstemming: 014

Oui	115	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 015

Oui	112	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 016

Oui	031	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bury Katleen, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Non	078	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine,

Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	006	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim

Vote nominatif - Naamstemming: 017

Oui	010	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Van Hees Marco, Warmoes Thierry

Non	089	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	016	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Vote nominatif - Naamstemming: 018

Oui	114	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen

Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 019

Oui	030	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bury Katleen, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Non	077	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 020

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	078	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	031	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 021

Oui	113	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 022

Oui	098	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bombled Christophe, Bonaventure Channele, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	016	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Vote nominatif - Naamstemming: 023

Oui	115	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Channele, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel

Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 024

Oui	026	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De-poortere Ortwin, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry

Non	089	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 025

Oui	115	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe,

Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 026

Oui	010	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Van Hees Marco, Warmoes Thierry

Non	105	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Rover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 027

Oui	026	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De-poortere Ortwin, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravvys Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry

Non	089	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 028

Oui	010	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Van Hees Marco, Warmoes Thierry

Non	087	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	016	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Vote nominatif - Naamstemming: 029

Oui	105	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	010	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Van Hees Marco, Warmoes Thierry

Vote nominatif - Naamstemming: 030

Oui	026	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry

Non	075	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Katrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, La-

croix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	014	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 031

Oui	002	Ja
-----	-----	----

De Smet François, Rohonyi Sophie

Non	087	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	024	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Hees Marco, Van Vaerenbergh Kristien, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 032

Oui	032	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Smet François, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken

Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry

Non	068	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	015	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 033

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	067	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	041	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De-poortere Ortwin, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 034

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	068	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	041	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De-poortere Ortwin, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ras-kin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 035

Oui	006	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Dallemagne Georges, De Smet François, Matz Vanessa, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie

Non	067	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	041	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 036

Oui	084	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Mathei Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Non	025	Nee
-----	-----	-----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Abstentions	006	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 037

Oui	040	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Non	068	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 038

Oui	040	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Smet François, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrig, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Non	068	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 039

Oui	099	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	016	Nee
-----	-----	-----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 040

Oui	022	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Prévot Maxime, Raskin Wouter, Van Hees Marco, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Non	070	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	023	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gilissen Erik, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Vote nominatif - Naamstemming: 041

Oui	098	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	016	Nee
-----	-----	-----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 042

Oui	024	Ja
-----	-----	----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Non	074	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa,

Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	016	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Hees Marco, Van Vaerenbergh Kristien, Warmoes Thierry

Vote nominatif - Naamstemming: 043

Oui	083	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Non	024	Nee
-----	-----	-----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D-Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Matz Vanessa, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 044

Oui	028	Ja
-----	-----	----

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Smet François, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry

Non	071	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Dallemagne Georges, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Abstentions	014	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 045

Oui	070	Ja
-----	-----	----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Non	023	Nee
-----	-----	-----

Bury Katleen, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Wollants Bert

Abstentions	022	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Arens Josy, Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Prévot Maxime, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Hees Marco, Van Vaerenbergh Kristien, Warmoes Thierry

Vote nominatif - Naamstemming: 046

Oui	070	Ja
-----	-----	----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Zanchetta Laurence

Non	004	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Dallemagne Georges, Matz Vanessa, Prévot Maxime

Abstentions	041	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Boukili Nabil, Bury Katleen, Colebunders Gaby, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, Depoortere Ortwin, De Roover Peter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Pas Barbara, Ponthier Annick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Roggeman Tomas, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hees Marco, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Van Vaerenbergh Kristien, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Warmoes Thierry, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 047

Oui	016	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Smet François, De Vuyst Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Prévot Maxime, Rohonyi Sophie, Van Hees Marco, Warmoes Thierry

Non	097	Nee
-----	-----	-----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, Creyelman Steven, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles,

Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	001	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine

Vote nominatif - Naamstemming: 048

Oui	016	Ja
-----	-----	----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravys Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Non	095	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Mathei Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyckt Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 049

Oui	008	Ja
-----	-----	----

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Ingels Yngvild, Raskin Wouter, Wollants Bert

Non	098	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De

Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilissen Erik, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	007	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Fonck Catherine, Houtmeyers Katrien, Loones Sander, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien

Vote nominatif - Naamstemming: 050

Oui	016	Ja
-----	-----	----

Bury Katleen, Creyelman Steven, Depoortere Ortwin, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Gilissen Erik, Pas Barbara, Ponthier Annick, Ravyts Kurt, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans

Non	085	Nee
-----	-----	-----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Platteau Eva, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Abstentions	014	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 051

Oui	100	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Hugon Claire, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	014	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

De Roover Peter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Gijbels Frieda, Goethals Sigrid, Houtmeyers Katrien, Ingels Yngvild, Loones Sander, Raskin Wouter, Roggeman Tomas, Van Bossuyt Anneleen, Van der Donckt Wim, Van Vaerenbergh Kristien, Wollants Bert

Vote nominatif - Naamstemming: 052

Oui	115	Ja
-----	-----	----

Arens Josy, Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, Dallemagne Georges, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Roover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Fonck Catherine, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedeke, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Matz Vanessa, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	000	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Vote nominatif - Naamstemming: 053

Oui	110	Ja
-----	-----	----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bogaert Hendrik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Boukili Nabil, Briers Jan, Burton Emmanuel, Bury Katleen, Buyst Kim, Calvo Kristof, Colebunders Gaby, Creemers Barbara, Creyelman Steven, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depoortere Ortwin, Depraetere Melissa, De Rover Peter, De Smet François, De Vriendt Wouter, De Vuyst Steven, De Wit Sophie, Dewulf Nathalie, D'Haese Christoph, Dillen Marijke, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilissen Erik, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lachaert Egbert, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Leroy Marie-Colline, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pas Barbara, Pillen Jasper, Platteau Eva, Ponthier Annick, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Ravyts Kurt, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Rohonyi Sophie, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Sneppe Dominiek, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Troosters Frank, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Grieken Tom, Van Hecke Stefaan, Van Hees Marco, Van Hoof Els, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans, Vicaire Albert, Warmoes Thierry, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	000	Nee
-----	-----	-----

Abstentions	005	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Arens Josy, Dallemagne Georges, Fonck Catherine, Matz Vanessa, Prévot Maxime

Vote nominatif - Naamstemming: 054

Oui	078	Ja
-----	-----	----

Bacquelaine Daniel, Ben Achour Malik, Bombled Christophe, Bonaventure Chanelle, Briers Jan, Burton Emmanuel, Buyst Kim, Calvo Kristof, Creemers Barbara, De Block Maggie, De Caluwé Robby, Defossé Guillaume, De Jonge Tania, de Laveleye Séverine, Delizée Jean-Marc, De Maegd Michel, Demon Franky, Depraetere Melissa, De Rover Peter, De Vriendt Wouter, De Wit Sophie, D'Haese Christoph, Ducarme Denis, Farih Nawal, Gabriëls Katja, Geens Koen, Gijbels Frieda, Gilson Nathalie, Goethals Sigrid, Hanus Mélissa, Hennuy Laurence, Houtmeyers Katrien, Hugon Claire, Ingels Yngvild, Jadin Kattrin, Jiroflée Karin, Laaouej Ahmed, Lacroix Christophe, Leoni Leslie, Liekens Goedele, Loones Sander, Marghem Marie-Christine, Matheï Steven, Moyaers Bert, Muylle Nathalie, Parent Nicolas, Pillen Jasper, Prévot Patrick, Raskin Wouter, Reuter Florence, Reynaert Vicky, Rigot Hervé, Roggeman Tomas, Scourneau Vincent, Segers Ben, Senesael Daniel, Taquin Caroline, Thémont Sophie, Thiébaud Eric, Tillieux Eliane, Vajda Olivier, Vanbesien Dieter, Van Bossuyt Anneleen, Van den Bergh Jef, Vandenbroucke Joris, Vanden Burre Gilles, Vandenput Tim, Van der Donckt Wim, Van Hecke Stefaan, Van Hoof Els, Vanpeborgh Gitta, Vanrobaeys Anja, Van Vaerenbergh Kristien, Verduyck Kris, Verhaert Marianne, Vicaire Albert, Wollants Bert, Zanchetta Laurence

Non	010	Nee
-----	-----	-----

Boukili Nabil, Colebunders Gaby, Daems Greet, D'Amico Roberto, De Vuyst Steven, Merckx Sofie, Mertens Peter, Moscufo Nadia, Van Hees Marco, Warmoes Thierry

Abstentions	023	Onthoudingen
-------------	-----	--------------

Arens Josy, Bury Katleen, Creyelman Steven, Dallemagne Georges, Depoortere Ortwin, De Smet François, Dewulf Nathalie, Dillen Marijke, Fonck Catherine, Gilissen Erik, Matz Vanessa, Pas Barbara, Ponthier Annick, Prévot Maxime, Ravyts Kurt, Rohonyi Sophie, Sneppe Dominiek, Troosters Frank, Van Grieken Tom, Van Langenhove Dries, Van Lommel Reccino, Vermeersch Wouter, Verreyt Hans